

Tompítás, elkenés, elbizonytalanítás és manipuláció

Az ukrainai orosz agresszióról hírt adó, a háború első 15 napjában megjelent cikkek tartalomelemzése négy magyar hírportál és a BBC cikkei alapján

Mitigation, Whitewashing, Obfuscation and Manipulation

Content analysis of articles on the Russian aggression in Ukraine during the first 15 days of the war, based on publications of four Hungarian news portals and the BBC

A kutatási programot magyar magánszemélyek önkéntes munkája, pénzadománya, valamint magyar vállalkozások támogatása tette lehetővé

Kulcsszavak: tartalomelemzés, Magyarország, orosz állami propaganda, online hírportálok, orosz agresszió, Ukrajna, NATO

Szerzők:

Tóth István János

Varga Júlia

ügyvezető igazgató
CRCB

tudományos főmunkatárs
KRTK KTI

tudományos tanácsadó
KRTK KTI

Ajánlott hivatkozás: Tóth I. J. és Varga J. 2022. *Tompítás, elkenés, elbizonytalanítás és manipuláció. Az ukrajnai orosz agresszióról hírt adó, a háború első 15 napjában megjelent cikkek tartalomelemzése négy magyar hírportál és a BBC cikkei alapján* [Mitigation, Whitewashing, Obfuscation and Manipulation. Content analysis of articles on the Russian aggression in Ukraine during the first 15 days of the war, based on publications of four Hungarian news portals and the BBC]. Budapest: CRCB

2022. december 13.

The research program was made possible by the voluntary work of Hungarian individuals, financial donations and the support of Hungarian businesses

Keywords: content analysis, Hungary, Russian-state propaganda, online news portals, Russian aggression, Ukraine, NATO

Authors:

Tóth, István János

managing director

CRCB;

senior research fellow

Institute of Economics KRTK

Varga, Júlia

scientific advisor

Institute of Economics KRTK

Suggested citation: Tóth, I. J. and Varga, J. 2022. Tompítás, elkenés, elbizonytalanítás és manipuláció. Az ukrajnai orosz agresszióról hírt adó, a háború első 15 napjában megjelent cikkek tartalomelemzése négy magyar hírportál és a BBC cikkei alapján [Mitigation, Whitewashing, Obfuscation and Manipulation. Content analysis of articles on the Russian aggression in Ukraine during the first 15 days of the war, based on publications of four Hungarian news portals and the BBC]. Budapest: CRCB

December 13, 2022

Tartalom

Tartalom	5
Summary	7
Fontosabb eredmények – összefoglalás	11
1. Bevezetés.....	15
2. Elemzési eszközök, fogalmak.....	20
2.1. Fogalmak: a háború megnevezései	20
2.2. Elbizonytalanítás és diszkreditálás	26
3. Három esettanulmány.....	31
3.1. Zsoldos vagy önkéntes?.....	31
3.2. Interjú a honvédelmi miniszterrel	37
3.3. Honvédelmi Minisztérium: konfliktus és agresszió	43
4. Propaganda a szóhasználaton keresztül - kvantitatív vizsgálatok	52
4.1. Az orosz agresszió megnevezése az Index, MTI, Portfolio, Telex és BBC cikkeiben	52
4.2. A FUD (fear, uncertainty and doubt) mint propagandatechnika. Bizonytalanság és kétség: az <i>állítólag</i> és <i>látszólag</i> szavak használata	76
5. Összefoglalás és következtetések	96
Hivatkozások.....	99
MELLÉKLETEK	103
M1. Az ukrán állam szerint elkerülendő és ajánlott fogalmak az Ukrajnát ért orosz agresszióval kapcsolatban	104
M2. A telex.hu cikke: első és utolsó változat	105
A telex.hu cikke: első változat (2022. március 21. 07:35)	105
A telex.hu cikke: utolsó változat (2022. március 22. 23:52)	108
M3. A telex.hu 2022. március 5-én készült és március 6-án közzétett videójának (https://bit.ly/3in3Ba4) leírata, benne Benkő Tibor előadásából részletekkel és a vele készült interjúval.	111
M4. A Honvédelmi Minisztérium „Hírek” rovat hírei	115
M5. Propaganda a szóhasználaton keresztül	142
M6. Az „állítólag”, „állítólagos” szavak	154
M6.1. Definíció	154
Tompítás, elkenés, elbizonytalanítás és manipuláció	

M6.2. Az „állítólag”, „állítólagos” szavak összes előfordulása a megfigyelt portálok és rovatok Ukrajna vonatkozású cikkeiben szövegkörnyezettel	155
M7. A „látszólag” szó.....	174
M7.1. Definíció	174
M7.2. A „látszólag” szó összes előfordulása a megfigyelt hírportálok és rovatok Ukrajna vonatkozású cikkeiben szókörnyezettel.....	175
M8. Az „állítólag” és „látszólag” szavak használata és valószínűségük becslése.....	185
M9. Robusztusság vizsgálat: Az „állítólag” vagy „látszólag” szavak említési valószínűségének becslése	188

Summary

1) In this study we investigate whether Russian propaganda appears in the reports of three independent Hungarian news portals (Index, Portfolio and Telex), BBC, MTI (the Hungarian Press Agency), as well as in news published on the website of the Hungarian Ministry of Defence. The focus of the analysis is articles and news published during the first 15 days of the Russia-Ukraine war. Our analysis also addresses the issue of whether the Hungarian news portals reported on the events of the war in an unbiased way or not. Qualitative and quantitative content analysis methods were used in the study. We present the results of three case studies and two statistical analyses.

2) Among the highly diverse range of propaganda methods, only two techniques were examined. Both are related to the vocabulary used, in the wording or phrasing. The first technique is known as 'name-calling' or 'labelling' and means the use of words that describe persons, groups or events in such a way as to create prejudice against them. The second propaganda technique seeks to influence the reader's opinion by arousing fear, uncertainty and doubt, thus, its name: FUD. In this study, the focus is on the desire to create uncertainty and doubt; fear-mongering is not examined.

3) The case studies analyse an article published on telex.hu on 21 March and an interview published on 22 March, as well as news and related videos published on the website of the Hungarian Ministry of Defence between 24 February and 10 March.

4) With the help of quantitative analysis, we examine the degree to which the two propaganda techniques mentioned above are prevalent, the first part of the analysis examining name-calling and labelling, and the second part analysing the techniques of FUD.

5) The first case study demonstrates how the Hungarian presentation of a foreign language article may actually convey a meaning exactly contrary to the original article's content to Hungarian readers, and thereby, at least in part, fall in with the vocabulary of Russian war propaganda. Although the first published Hungarian version of the article was later corrected, the vast majority of readers had by then already read the first version.

6) The second case study uses an interview with the Hungarian Minister of Defence to analyse the journalist's and the Minister's use of words and statements. The results show that the Defence Minister used terms close to NATO terminology to describe Russian aggression, whereas the interviewer rather did not. Indeed, in several cases, the Minister's statements suggest that there might be conflicts in the background regarding Hungary's NATO membership.

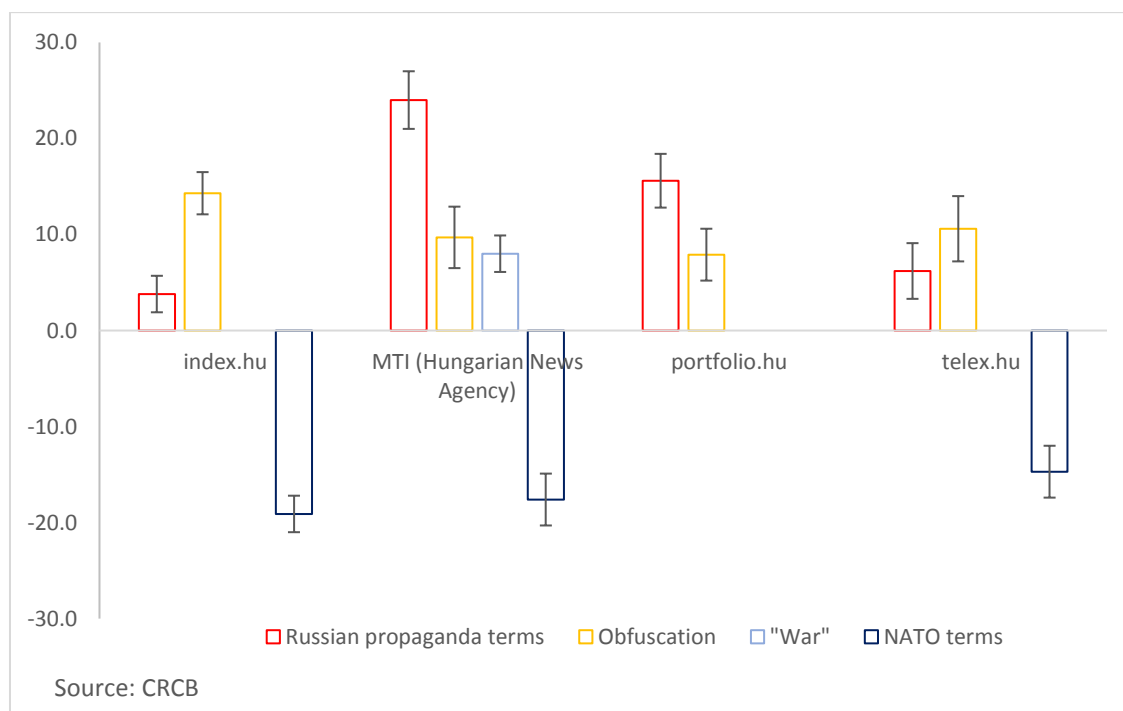
7) The third case study examines what terms and names were used to describe the war on the Hungarian Ministry of Defence website. The results of the statistical analysis suggest the presence of a double use of language. In reporting events when soldiers or diplomats from

NATO countries were present, the ministry's website prefers to use the same terms to describe Russian aggression as those used by NATO. In other cases, however, they use names that blur Russian responsibility and equate the two parties. The wording in this latter case is closer to that used in Russian state propaganda than it is to the concepts used by NATO.

8) The first part of the quantitative analysis examines whether the articles published by the different portals (Index, Telex, Portfolio, the BBC and MTI) during the first 15 days of the Russian-Ukrainian war differed in terms of the words, expressions and formulations used to name the Russian-Ukrainian war. Probability models were used to analyse whether there is an effect on the probability of using different wordings of the war on different portals if we control for the effect of the news source to which the article refers and some other observable characteristics of the articles (e.g. length of articles, time of publication). The analysis covered all articles dealing with the war published during this period (6,272 articles).

9) The results show that, compared to the BBC, all Hungarian news portals studied were more likely to use Russian propaganda terms than BBC articles. MTI news used this type of wording with a 24 percent greater probability than BBC news. Portfolio and Telex articles were about 6 and 16 percent more likely, and Index articles were 4 percent more likely to use such phrasing than the BBC news, even if the effect of the referred source of the news and some other observable characteristics (length, time of publication) of the articles is taken into account. These differences proved to be statistically significant. (See Fig. A.)

Fig. A.: Differences in the probability of use of terms which describe the Russian aggression on Hungarian news portals compared to the BBC, significant marginal effects with robust standard errors, percent

10) All Hungarian news portals were about 8-14 percent more likely to use such terms for the Russian aggression in their articles that could be used to blunt or obfuscate what was

happening (e.g. "Ukrainian situation", "Ukrainian events") than BBC news. These differences were found to be significant in the multivariate probability estimates (See Fig. A).

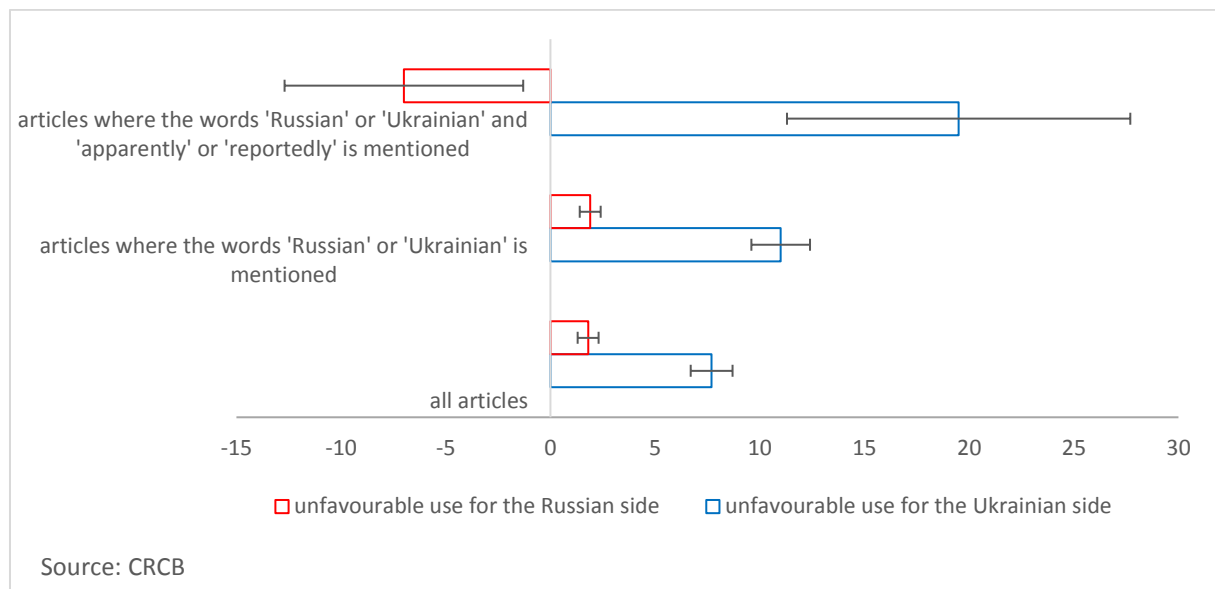
11) Articles on all Hungarian news portals, but the Portfolio were much less likely to use NATO terms for the Russian aggression than the BBC articles with the exception of Portfolio (See Fig. A.).

12) Based on the quantitative analysis we also investigated the use of two words which are suitable for discouraging or confusing the reader, for generating uncertainty and doubt: "*látszólag*" (apparently, seemingly, outwardly, superficially) és "*állítólag*" (allegedly, purportedly, supposedly). For the analysis, we used the same sample of articles as in the first quantitative analysis. All 6,272 articles about the war published by the BBC, MTI, Index, Portfolio and Telex during the first 15 days of the war were used. Nevertheless, using these two words can be justified during wartime, since most news cannot be immediately confirmed from reliable sources, and it is reasonable to treat all unconfirmed reports as uncertain. The question is whether the words expressing uncertainty are used in a balanced and undistorted way in statements about both parties. If not, and these words were used with a significantly greater frequency in relation to one or other of the belligerents, it may be that the words are being used to cast doubt on the credibility of one party or to create uncertainty among readers about the credibility of one or other of the parties' news reports.

13) We analysed the probability of the words "*látszólag*" (apparently, seemingly, outwardly, superficially) and "*állítólag*" (allegedly, purportedly, supposedly) being mentioned in the articles, also the probability of these words being mentioned in a way that was unfavourable to the Ukrainian side, and the probability of their being mentioned in a way unfavourable to the Russian side.

14) The results show that the words "*állítólag*" and "*látszólag*" were used by Portfolio's 'Global' section ten times more often than in any other news portals in the study, and, the statistical analysis has found that, unlike in all the other news portals examined, Portfolio did not use the words in an unbiased way, but in a way that was with greater probability unfavourable to the Ukrainian side and could have created an opportunity to discredit the Ukrainian side. This difference was found to be significant using multivariate probability estimations (see Fig. B.).

Fig. B.: The difference in the probability of mentioning the words "*allegedly*" or "*apparently*" in favour of Ukraine or Russia on portfolio.hu compared to the other news portals studied, marginal effects with robust standard errors, percent

15) The Hungarian word "*látszólag*" has two opposite meanings. In everyday language, it is most often used to say that something seems to be uncertain and that rather the opposite of what we see is true. The other, older meaning of the word is to be obvious, or visible. In the latter sense, it is relatively rarely used in everyday speech. Nevertheless, Portfolio, unlike the other news portals examined, often did not make clear in its articles which of the contradictory meanings of "*látszólag*" was being used in each mention. This may have added to readers' uncertainty.

16) Words have power. The vocabulary and phrasing used to describe someone or something, events or actions do have an impact. This analysis gives an example of how the choice of words can create important differences in meaning and how phrasing may influence the way readers think about Russian aggression. The presence of terms favoured by Russian state propaganda in the vocabulary, and in the wording of the independent press counts because it can influence the thinking of readers. The results of our analysis showed that this effect can be observed in the presence of texts and concepts deriving from Russian propaganda which are also found in the articles of certain Hungarian news portals.

17) The use of Russian state propaganda concepts and the biases revealed by the statistical analysis may not be the result of intentional decisions by journalists or editorial staff – they may be unconscious, or only semi-conscious. Our study may help to reveal these unconscious decisions in the future. The empirical results presented here may help the editors and journalists of the Hungarian online portals in the study to see more clearly where their writings fit into the discourse of Russian aggression. They may also help readers to recognise earlier if the articles they read may contain traces of Russian state propaganda.

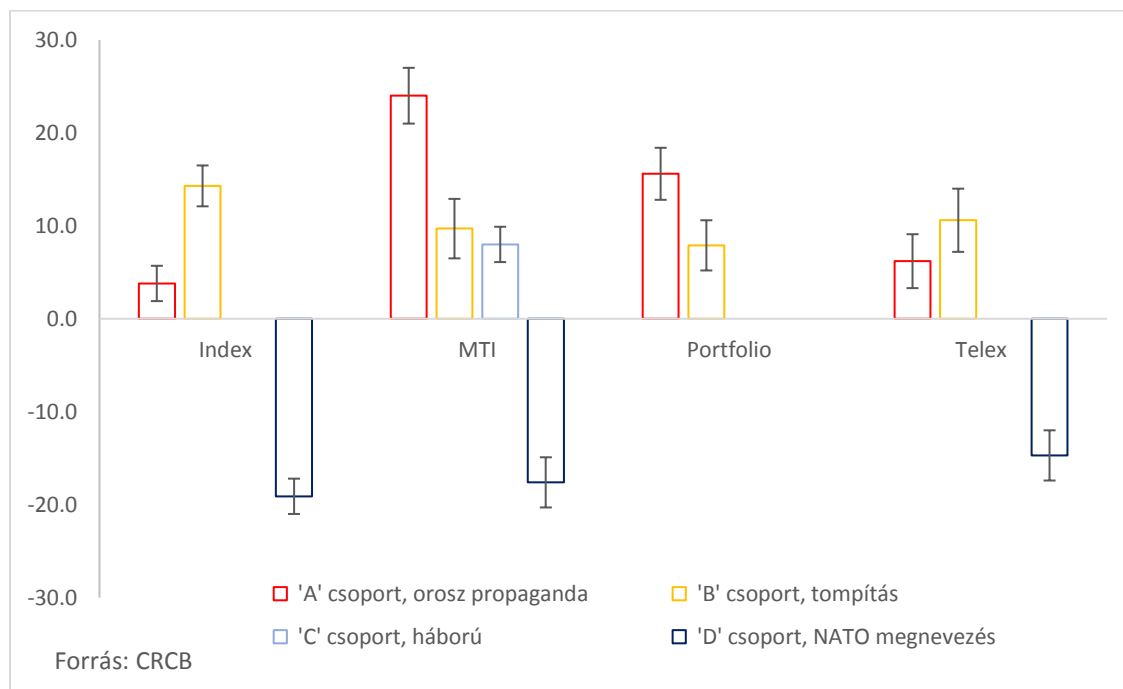
Fontosabb eredmények – összefoglalás

1. A tanulmány három magyar hírportál (index.hu, portfolio.hu és telex.hu), valamint az mti.hu és a bbc.com oldalain megjelenő cikkek és tudósítások, valamint a magyar Honvédelmi Minisztérium honlapján megjelenő cikkek alapján azt vizsgálja kvalitatív és kvantitatív tartalomelemzési módszerekkel, hogy mennyire jelent meg az orosz állami propaganda fogalomhasználata és technikái ezeken az oldalakon, valamint azt, hogy az elemzett magyar hírportálok torzítatlanul tudósítottak-e a háború eseményeiről. A tanulmány három esettanulmány és két statisztikai vizsgálat eredményeit ismerteti.
2. Az esettanulmányokban egy a telex.hu-n március 21-én megjelent cikket és egy március 22-én megjelent interjút elemzünk, valamint a magyar Honvédelmi Minisztérium honlapján február 24. és március 10. között megjelent híreket és hozzájuk kapcsolódó videókat vizsgáljuk.
3. A kvantitatív elemzés során két propagandatechnika előfordulását vizsgáltuk, az első a címkézés (*name-calling, labelling*), a második az úgynevezett FUD (*fear, uncertainty and doubt*) propagandatechnika, mely félelem, a bizonytalanság és kétség felkeltésével igyekszik befolyást elérni.
4. Az első esettanulmány azt mutatja be, hogy egy idegen nyelven megjelent cikk magyar ismertetése – illetve a cikknek az először közzétett, az olvasók túlnyomó többsége által olvasott változata – hogyan képes az eredeti cikk tartalmával ellentétes jelentéseket közvetíteni a magyar olvasók felé és megfelelni – legalább részben – az orosz háborús propaganda szóhasználatának. A második esettanulmány a magyar honvédelmi miniszterrel készült interjú felhasználásával az interjúkészítő és az interjúalany szóhasználatát és kijelentéseit elemezi. Az eredmények szerint a honvédelmi miniszter az orosz agresszió megnevezésére inkább használta a NATO fogalomrendszeréhez közelálló fogalmakat, mint az őt kérdező újságíró. Másrészt a miniszter megszólalásai több esetben a NATO tagsággal kapcsolatos konfliktusra utalnak. A harmadik esettanulmányban a magyar Honvédelmi Minisztérium honlapján megjelent tartalmakat és a háború megnevezéseit vizsgáljuk. A statisztikai eredmények kettős nyelvhasználat jelenlétére mutatnak: a minisztérium honlapja az orosz agresszió megnevezésére akkor használja inkább a NATO által is használt fogalmakat, ha az eseményeken, amelyekről tudósít, NATO országból érkezett katonák vagy diplomaták vannak jelen, más esetekben pedig inkább az orosz felelősséget elmosó, a két harcoló fél közé egyenlőségjelet tévő fogalmak használata dominál. Ez utóbbiak közelebb állnak az orosz állami propaganda nyelvezetéhez, mint a NATO által használt fogalmakhoz.
5. A kvantitatív elemzés során először azt vizsgáljuk, hogy az Index, a Telex, a Portfolio, a BBC és az MTI az orosz-ukrán háború első 15 napjában megjelent cikkei különböztek-e abban, hogy milyen szavakat, kifejezéseket, megfogalmazásokat használtak az orosz-ukrán háború megnevezésére. A vizsgált időszakban megjelent, az orosz-ukrán háborúval foglalkozó összes cikket (6.272 cikket) vizsgáljuk.

Valószínűségi becslések segítségével elemezzük, hogy a kimutatott fogalmi különbségek mennyiben köthetők ahhoz, hogy az egyes hírportálok más-más hírforrásokra támaszkodnak a tudósításaikban, vagy ahhoz, hogy a cikkek egyéb jellemzőikben (pl. a cikkek hosszúsága, a megjelenés ideje) különböznek.

6. Az eredmények szerint a BBC-vel összehasonlítva minden vizsgált magyar hírportálon nagyobb valószínűséggel jelentek meg az orosz propaganda által használt megnevezések, mint a BBC cikkeiben. Az MTI híreiben 24 százalékkal nagyobb valószínűséggel találtuk meg ezeket, a Portfolio és Telex cikkeiben nagyjából 16 és 6 százalékkal nagyobb valószínűséggel, az Index cikkeiben pedig 4 százalékkal nagyobb valószínűséggel, mint a BBC-ben, akkor is, ha ugyanarra a forrásra hivatkoztak a cikkek és a cikkek más főbb jellemzőiben (hosszúság, megjelenés ideje) sem különböznek. A fenti eredmények a statisztikai elemzés szerint szignifikáns különbségek (lásd az A. ábrát).

A. ábra: Az elemzett magyar hírportáloknál az orosz agresszióra vonatkozó megnevezések egyes csoportjai használatának eltérése a BBC-től, szignifikáns hatások robusztus standard hibákkal, százalék

7. Minden magyar hírportál nagyjából 8-14 százalékkal nagyobb valószínűséggel használt cikkeiben olyan megnevezést az orosz agresszióra, mely az orosz agresszió leírásának tompítására, elkenésre alkalmas (például „ukrán helyzet”, „ukrán események”), mint a BBC hírei. Ezek a különbségek is szignifikánsnak bizonyultak a többtényezős valószínűségi becslések szerint.

8. Az orosz agresszió NATO által használt megnevezéseit a portfolio.hu kivételével 15-19 százalékkal kisebb valószínűséggel tartalmazták a magyar hírportálok cikkei, mint a BBC cikkei.

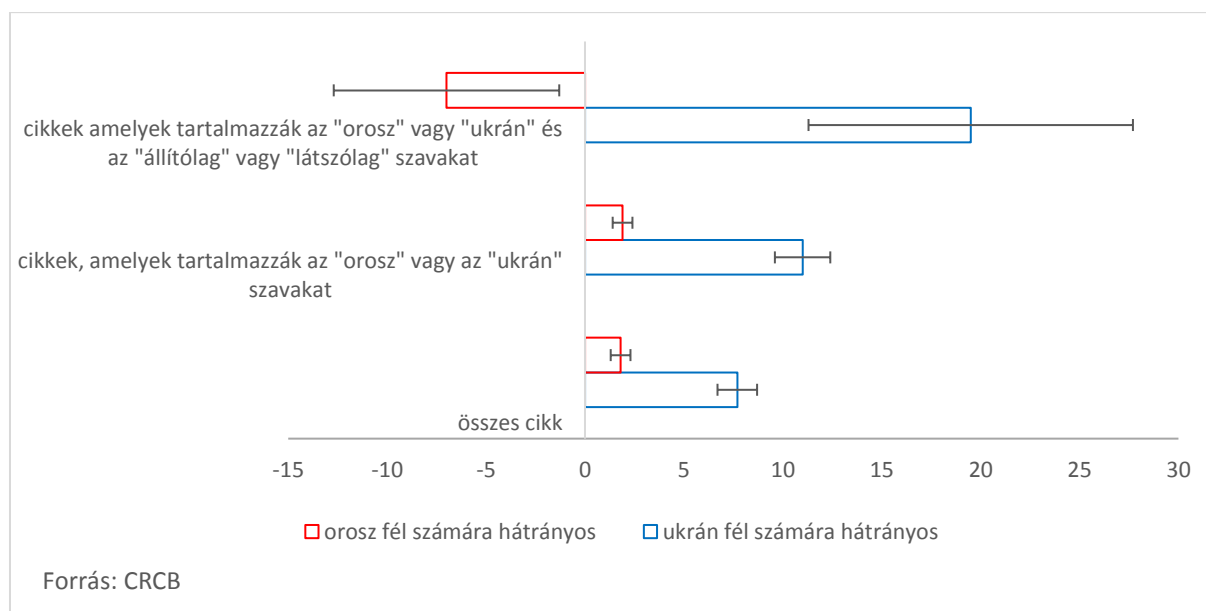
9. Kvantitatív elemzés segítségével vizsgáltuk két gyakori, elbizonytalanításra alkalmas szó (*látszólag* és *állítólag*) előfordulását a háborúról tudósító cikkekben, ugyanannak a

mintának a felhasználásával, mint amelyet az első kvantitatív elemzéshez is használtunk. A BBC, MTI, Index, Portfolio és Telex a háború első 15 napján megjelent, az orosz-ukrán háborúról szóló összes, 6.272 cikket elemeztük. A *látszólag* és *állítólag* szavak használata önmagában teljesen indokolt lehet egy háborús helyzetről szóló tudósításban. Az elemzésük fontosságát az adja, ha a harcoló felekkel kapcsolatos alkalmazásuk nem torzításmentes. Ha kifejezetten az egyik vagy másik harcoló féllel kapcsolatban használják számottevően nagyobb mértékben őket, akkor alkalmasak lehetnek arra, hogy impliciten megkérdőjelezzék az egyik fél szavahihetőségét, illetve az egyik féllel kapcsolatos híradások hitelességét, és ebből adódóan inkább egyik vagy másik fél sikereivel, vagy kudarcaival kapcsolatban keltsenek az olvasókban bizonytalanságot.

10. Az elemzésben vizsgáltuk, hogy milyen valószínűséggel találjuk a *látszólag*, vagy *állítólag* szavak említését a cikkekben; hogy milyen valószínűséggel találjuk e szavak olyan említését a cikkekben, mely az ukrán fél számára előnytelen; és végül, hogy milyen valószínűséggel találjuk olyan említését e szavaknak, amely az orosz fél számára előnytelen.

11. Az *állítólag* és a *látszólag* szavakat a Portfolio Globál rovata az egyéb hírportáloknál tízszer nagyobb gyakorisággal használta, és – szemben az összes vizsgált hírportállal – nem torzítatlan formában, hanem úgy, hogy ez az ukrán fél számára volt kedvezőtlen és inkább az ukrán fél hiteltelenítésére adott lehetőséget. Ez a különbség a többtényezős valószínűségi becslés eredményei szerint is szignifikánsnak bizonyult (lásd a B. Ábrát).

B. ábra: Az „állítólag” és „látszólag” szavak ukrán fél és orosz fél hátrányára való használatának becslése a portfolio.hu-n a többi vizsgált portálhoz képest, hatások robusztus standard hibákkal, százalék

12. A Portfolio – a többi vizsgált hírportállal ellentétben – gyakran nem tette egyértelművé a cikkeiben, hogy a *látszólag* szó különböző, egymással részben ellentétes jelentései közül milyen értelemben használta a szót az egyes említések esetén. Ez tovább növelhette az olvasók bizonytalanságát.

13. A szavak fontosak. Nem mindegy milyen főneveket és mellékneveket használunk a dolgok, vagy milyen igéket a cselekvések leírására. Elemzésünk arra mutat be példákat, hogy az orosz agresszióról szóló cikkekben egy-egy szó megválasztása fontos jelentéskülönbséget eredményez és ebből adódóan képes befolyásolni az olvasók gondolkodását. Nem mindegy, hogy a háborúról szóló tudósításaiban a magyar online sajtó mennyiben használ olyan szavakat az orosz agresszió megnevezésére, amelyek részben vagy egészben az orosz állami narratívát jelenítik meg és részben vagy egészben az orosz állami propaganda fogalomtárához illeszkednek. Nem mindegy, hogy a tudósítások nyelvezete mennyire torzítatlan, mennyire mentes a propaganda eszközeitől; hogy a használt fogalmak, kifejezések, fogalmazásmód mennyire alkalmasak az orosz állami propaganda céljainak szolgálatára és a magyar olvasók manipulálására, elbizonytalanítására és megfélemlítésére. Az elemzés eredményei arra mutatnak, hogy az elemzett hírportálok cikkeiben több helyen megfigyelhető az orosz állami propaganda technikáinak és fogalmainak használata.

A magyar Honvédelmi Minisztérium honlapjának elemzése az orosz agresszióra vonatkozó kettős beszéd létre hívja fel a figyelmet. A statisztikai elemzés rávilágít arra, hogy az elemzett magyar portálok a BBC-hez képest inkább használják az orosz propaganda fogalmait, inkább elkenik az orosz fél felelősségét a háború kirobbantásában. Ebben nagy szerepet kap a magyar állami hírügynökség, az MTI is, amely a többtényezős statisztikai elemzés szerint a vizsgált magyar hírportálok között önmagában is leginkább átítatódott az orosz propaganda nyelvezetével, másrészt az MTI-re való támaszkodás, az MTI hírek idézése az orosz propaganda megjelenésének valószínűségét növelik az MTI-t idéző portálokon. Megfigyelhető tovább a félelemre, bizonytalanságra és kétségek keltésére építő propagandatechnika használata is. Egy portálnál a statisztikai elemzés cáfolja a torzítatlanságra vonatkozó feltételezést: a kapott eredmények az ukrán fél hiteltelenítésére mutatnak.

Az elemzés és a bemutatott eredmények csak a vizsgált cikkek nyelvi jelenségeire vonatkoznak, azok hátterére, okaira nem. Lehetséges, hogy az orosz állami propaganda fogalmainak használata, illetve a statisztikai elemzés során feltárt torzítások nem a szerkesztőségek tudatos döntéseinek eredményei; nem feltétlenül arról van szó, hogy a vizsgált online portálok szándékosan szegődnének az orosz propaganda szolgálatába. Ezt a lehetőséget tanulmányunk nyitva hagyja, ugyanakkor talán segít ezeknek a nem tudatos döntéseknek a jövőbeni felülvizsgálatában. A bemutatott empirikus eredmények hasznos segítséget adhatnak ahhoz, hogy a vizsgált online portálok szerkesztőségei és újságírói pontosabban lássák, hogy az általuk leírtak hol helyezkednek el az orosz agresszióról szóló diskurzusban. Segíthetnek abban is, hogy az olvasók a jövőben könnyebben felismerjék, ha az általuk olvasott cikkek nyomokban orosz állami propagandát tartalmaznak.

1. Bevezetés

A tanulmány azt vizsgálja, hogy megjelennek-e magyar hírportálokon az orosz háborús propaganda fogalmai és a megfigyelt hírportálok torzítatlanul számolnak-e be a 2022 február 24-én hajnalban indított orosz agresszióról¹. A CRCB egy korábbi tanulmánya (CRCB,2018) 2010 és 2017 között már elemezte az orosz állami propaganda megjelenését kilenc magyar hírportál cikkeiben. A tanulmány arra az eredményre jutott, hogy a magyar kormányhoz közeli portálok vették át és alkalmazták leginkább, az orosz állami propaganda által is sugalmazott fogalmakat és implicit állításokat.

Már az orosz agresszió első napjaiban feltűnt számunkra, naponta olvasva a magyar és külföldi (különösen az angol és lengyel nyelvű) tudósításokat, értékeléseket és híreket a harctéri eseményekről, hogy milyen erős a kontraszt a magyar és a külföldi online hírportálok nyelvhasználata, témái és értékelése között. Az angol vagy lengyel hírportálokkal összehasonlítva mennyire más a megkérdezett magyar szakértők összetétele és értékelése az agresszió első napjaiban, amikor még tényleg nagyon-nagyon kevés információ állt rendelkezésre, hogy mi is történik a frontokon². A lengyel vezető hírportálokon például több magas rangú, NATO tapasztalattal rendelkező katona szólalt meg február 24. és március 3. között: nyugalmazott tábornokok, a szárazföldi erők volt parancsnoka, a lengyel különleges alakulat (GROM) volt parancsnoka. Értékeltek a harctéri helyzetet és már az invázió második napján felhívták a figyelmet arra, hogy az orosz erők bajban vannak, nem várt erős ellenállásba ütköztek³. Ezzel szemben a magyar sajtóban egyáltalán nem nyilatkoztak volt katonai vezetők,

¹ A kutatási programot (az elemzett adatbázis összeállítását, az adatok statisztikai elemzését és a tanulmány megírását) magyar magánszemélyek önkéntes munkája, pénzadománya, valamint magyar vállalkozások támogatása tette lehetővé. Köszönjük minden önkéntes segítőnk és támogatónk munkáját és adományait. Külön köszönjük önkéntes nyelvész szakértőinknek a tanulmány első változatához fűzött értékes javaslatait és észrevételeit. Természetesen minden, a tanulmányban fellelhető esetleges hiba minket, szerzőket terhel.

² Lásd például Mark Hertling (nyugalmazott tábornok; az USA európai haderő volt parancsnoka) már február 25-én, a CNN-en elmondott és egy twitter thread-ben (<https://bit.ly/3M5ZKw5>) is leírt értékelését. Ebben annak a véleményének alátámasztására hoz fel érveket, hogy az ukrán haderő képes lesz megállítani és visszaverni az orosz megszálló csapatokat. Ugyanezt a véleményt fogalmazta meg egy nappal később Ben Hodges (nyugalmazott tábornok, az USA európai haderő volt általános parancsnoka) az NBC News csatornán (<https://nbcnews.to/3M5737j>). Itt arra hívta fel a figyelmet, hogy az orosz haderő sokkal lassabban halad mint tervezte, miközben egy kitűzött célját sem sikerült elérnie. Nem hiszi, hogy Kijivet be tudják venni az oroszok. Ezekkel a véleményekkel egybehangzó álláspontot fogalmazott meg pár nappal később február 28-án a BBC-n a brit védelmi miniszter Ben Wallace (<https://bit.ly/3V6OR0Y>), aki kifejtette, hogy az orosz invázió nem Putyin előzetes tervei szerint halad, miközben az orosz csapatok számottevő veszteségeket szenvednek és az ukrán közvélemény láthatóan elutasítja a megszállást. Ezt a véleményt erősítette meg március 1-én Sir Richard Shirreff nyugalmazott tábornok, a NATO erők volt főparancsnokhelyettese a SkyNews csatornán (<https://bit.ly/3yixlrn>).

³ Az egyik vezető lengyel online hírportálon (onet.pl) már az orosz agresszió első napján, február 24-én délelőtt három korábbi magas rangú katona, Mieczysław Bieniek tábornok (a NATO korábbi stratégiai parancsnokhelyettese), Waldemar Skrzypczak tábornok (a lengyel szárazföldi erők korábbi parancsnoka) és Bogusław Pacek nyugalmazott tábornok (a Nemzeti Védelmi Akadémia volt rektora, a katonai rendőrség volt főparancsnoka) egy közel húsz perces online interjúban elemezték a harctéri helyzetet és beszéltek az orosz hadsereg lehetséges következő lépéseiről (<https://bit.ly/3LP12N8>). Már ekkor szóltak arról, hogy itt nem egészen precíziós „hadműveletről” van szó, mivel az orosz hadsereg civil célpontokat is támad és - figyelembe véve az ukrán lakosság várható ellenállását - elhúzódó partizánháborúra is fel kell készülni. Egy nappal később Mieczysław Cieniuch lengyel nyugalmazott tábornok, volt vezérkari főnök és volt törökországi nagykövet a wpn.pl portálnak

az akkori honvédelmi miniszter az invázió után tíz nappal, március 6-án adott interjút⁴ és a megkérdezettek a lengyel katonai szakértőkhöz képest később szóltak arról, hogy bár az orosz erők vannak fölényben, de nem várt ellenállásba ütköztek, hatalmas veszteségeket szenvedtek és támadásuk lelassult. Ezek az impressziók arra sarkaltak minket, hogy talán érdemes lenne statisztikai eszközökkel is megvizsgálni azt, hogy a magyar online sajtó vezető hírportáljai milyen fogalmakat használva és hogyan tudósítanak az orosz agresszióról.

Háború idején régóta komoly szerepe van a propagandának (lásd például Bernays, 1942; Lasswell, 1949; Ingram, 2016), rendszerint nagyon felerősödik a propagandatevékenység. Könyvtárnyi irodalom foglalkozik azzal, hogy Oroszország propaganda-kampányai a hibrid hadviselési stratégiájának (lásd például Thomas, 2015; Giles 2015a; Abrams, 2016; Karlsen, 2019; Stradner, 2022), más megfogalmazásban nem-lineáris háborújának (Schnaufer, 2017) a szerves részét képezik. Ugyancsak óriási irodalom vizsgálja a különböző propagandamódszereket, technikákat (Sproule, 2001; Da San Martino és szerzőtársai, 2020), és az orosz propagandamódszerek sajátosságait is (Paul és Matthews, 2016; Helmus és szerzőtársai, 2018).

Az elemzések szerint a jelenlegi orosz propaganda a szovjet hidegháborús technikákra épül (Giles, 2015b; Snegovaya, 2015), és a „hazugság tűzoltótömlője” propaganda-moddal

többek között már azt nyilatkozta, hogy „az [orosz] előrenyomulás üteme azt mutatja, hogy az oroszok problémákba ütköztek. A harc hosszabb küzdelemnek ígérkezik és az erős ukrán védelem arra készítheti Oroszországot, hogy módosítsa a hadművelet céljait.” (<https://bit.ly/3E2SOhh>). Ezt a véleményét ismételte meg pár nappal később, március 3-án a Gazeta Wyborcza online kiadásában: „Szojgu becsapta a világot és Putyint. Lehetséges, hogy Putyin elhitte a saját propagandáját, vagy azt, amit mondtak neki. Hihetetlen számomra, hogy egy hadoszlop átlépte az ukrán határt és 40 kilométer után kifogyott a járművekből az üzemanyag. Az gyanúm, hogy mindez a hatalmas mértékű korrupció és lopás miatt történt.” (<https://bit.ly/3BSBFUS>). A GROM egy volt tisztje (Paweł Moszner) hasonló véleményt fogalmazott meg március 3-án nagyon sarkosan a TVN24 hírtelevízióknak adott interjújában: „A birodalmi [orosz – a szerzők.] hadsereg nem áll jól. A háború egy hete alatt egyetlen sikert sem ért el. Az emberek azt kérdezik maguktól, hogy hol vannak azok a csodálatos tankok, amelyeket parádékon, a Vörös téren látni. Válaszolok, mert egy kicsit ismerem a hadsereget: azokban a hangárokból vannak, ahonnan kigördülnek a felvonulásra. Száz kilométert sem fognak megtenni ukrán földön” (<https://bit.ly/3BQmYSd>). Magyarországon ezzel szemben volt katonai vezetők nem szólaltak nyilvánosan meg ezen időszak alatt az általunk vizsgált online portálokon. A megszólított magyar szakértők jellemzően a NKE munkatársai voltak. Cieniuch tábornok értékelésének megfelelő véleményt Rácz András a Nemzeti Közszerződési Egyetem (NKE) kutatója fogalmazott meg február 28-án a telex.hu-n (<https://bit.ly/3BWdlfg>) és kilenc nappal később, amikor az erős ukrán ellenállás és az orosz erők hatalmas veszteségei nyilvánvalóan megmutatkoztak, Csiki Varga Tamás (NKE) ugyancsak a telex.hu-n (<https://bit.ly/3E2SOxU>). A portálok által Benkő Tibor akkori honvédelmi miniszternek az orosz agresszióval kapcsolatos értékelését március 3-án egy szentendrei lakossági tájékoztatón elhangzottak alapján két mondatban idézte az index.hu: „Az MTI beszámolója szerint Benkő Tibor fontosnak nevezte a lakosság tájékoztatását, például arról, hogy mire lehet számítani ebben a háborús helyzetben, egyáltalán mi vezetett oda, hogy egyik napról a másikra háború alakuljon ki a régióban. A honvédelmi miniszter ugyanakkor felhívta a figyelmet, hogy a mostani ukrain háború is jelzi: a béke, a biztonság önmagától nem létezik.” (<https://bit.ly/3rieK0q>). Benkő aztán március 6-án törte meg a csendet és adott interjút az telex.hu újságírójának (<https://bit.ly/3xZX5hH>). Ez az interjút a tanulmány 3.2. pontjában elemezzük. A lakosság tájékoztatását szem előtt tartva a magyar honvédelmi minisztérium tulajdonában lévő honlapon (honvedelem.hu) február 24. és március 10. között az ukrain orosz agresszióról egy hír sem jelent meg a „Külföldi hírek” rovatban, miközben más katonai eseményről (például egy román katonai repülőgép lezuhanásáról) már volt hír (lásd <https://bit.ly/3UJzM5s>). A honvédelmi minisztériumnak a magyar kormány oldalán megjelenő híreit a tanulmány 3.3 pontjában elemezzük.

⁴ Nem számítjuk ide Orbán Viktornak a „stratégiai nyugalom” szükségességére vonatkozó MTV interjút, amelyet az index.hu tett ki a honlapjára (<https://bit.ly/3LOOmVf>), mivel ebben nem a harctéri események értékeléséről volt szó.

(„Firehose of Falsehood” Propaganda Model) is jól leírható (Paul és Matthews, 2016). Legfontosabb jellemzői, hogy (1) nagy volumenű és többcsatornás; (2) gyors, folyamatos és ismétlődő; (3) hiányzik belőle az objektív valóság iránti elkötelezettség; (4) hiányzik belőle a következetesség iránti elkötelezettség.

Az orosz propagandával foglalkozó újabb munkák arra hívják fel a figyelmet, hogy Oroszország – különösen a Krím megszállása, 2014 óta - hatalmas összegeket fektetett be abba, hogy a korábban, a hidegháború alatt, sőt még azt megelőzően is használt propagandamódszereit az internet korához igazítsa. A digitális kor eszközei: a közösségi média, az algoritmusok alkalmazása, az automatizáció, a chatbotok és a big data használata alapvetően megváltoztatják a propaganda hatókörét és pontosságát. Az orosz propaganda-beruházások három fő területre összpontosultak. (1) Az Oroszországot és a külföldet célzó média, jelentős online megjelenésének biztosítására (a legismertebb példa a Russia Today). (2) A közösségi médiában, az online vitafórumokon és kommentelő oldalakon az orosz narratíva széles körű elérésének biztosítására. (3) Arra, hogy a nyelvtudás javításával, vagy más eszközökkel biztosítani tudják, hogy a célközönséget saját nyelvén, saját kulturális közegének megfelelő üzenetek segítségével tudják elérni az orosz-párti narratívákkal (Giles, 2015b).

A befektetések nyomán kialakult az orosz propaganda domináns online jelenléte, a Kreml trollhadseree, amely az orosz állam által támogatott médiával összehangoltan működik (pl. Aro, 2016; Giles, 2015b). A közösségi médiában több száz tematikus csoportot hoztak létre, amelyek a dezinformáció terjesztésének, a lakosság bevonásának és befolyásolásának csatornájává váltak. Az orosz propaganda kezdetben meglehetősen hatékonyan működött a nyugati és a kelet-európai országokban is (pl. Giles, 2015b; Lucas – Pomeranzev, 2016).

A V4 országokban is kimutatható az orosz propagandát terjesztő trollinfrastruktúra jelenléte. Ebben hamis profilok, és lelkes rajongók is részt vesznek (Szicherle, Molnár, 2022b), és országonként eltérő, de összehangolt, üzenetekkel próbálják az orosz-párti narratívákat terjeszteni Oroszország Ukrajna elleni agressziójának igazolása és támogatása érdekében elferdített, manipulált tényekkel, magyarázatokkal. Azt is több munka bemutatta, hogy Magyarországon a közösségi médián kívül is – elsősorban a közmédiában és a kormánypárti sajtóban – teret kap az orosz háborús propaganda (lásd például Political Capital 2022a; Political Capital 2022b).

Ez a tanulmány azt igyekszik feltárni, hogy megfigyelhető-e az orosz propaganda jelenléte három, függetlennek tekintett magyar hírportálon és – összehasonlításként – a BBC és az MTI híreiben, valamint a hírportálok számára forrásul szolgálható honlapokon, megszólalásokban. Azt is megvizsgáljuk, hogy ha megjelenik az orosz propaganda a független hírportálok cikkeiben, az mennyiben köthető ahhoz, hogy milyen forrásokra támaszkodnak a cikkek, vagy mennyiben függenek össze a cikkek néhány egyéb megfigyelhető jellemzőjével.

Az elemzéshez kvalitatív és kvantitatív tartalomelemzési módszereket használunk.

A rendkívül sokféle propaganda-módszer közül itt két lényeges technika jelenlétét vizsgáljuk. Mindkettő a szóhasználatához kapcsolódik. Az első módszer, az úgynevezett címkézés (*name-calling, labelling*) azt a technikát jelöli, amikor olyan szavakkal neveznek meg személyeket, csoportokat vagy eseményeket, melyek alkalmasak azok megbélyegzésére, negatív megjelenítésére és ezáltal a vélemények (a kognitív feldolgozás) formálására ezen személyekkel, csoportokkal vagy eseményekkel kapcsolatban.

A megbélyegző szóhasználatot vizsgálja az első esettanulmány, a 3.1. fejezet, mely egy, a háború megnevezésén kívüli szóhasználati problémát jár körül. A véleményformálás céljából alkalmazott szóhasználatot az orosz-ukrán háború megnevezésére használt szavak vizsgálatával elemezzük a második és harmadik esettanulmányban (a 3.2. és 3.3. fejezetben), és az első kvantitatív tanulmányban (a 4.1. fejezetben). A 3.2. fejezetben közölt esettanulmány egy interjú elemzése. A 3.3. fejezetben bemutatott esettanulmány a Honvédelmi Minisztérium honlapján megjelenő hírekben és tudósításokban elemzi, hogy azok a megszólalók, akiket a későbbiekben vizsgált hírportálok is idézhetnek, akikre támaszkodhatnak cikkeik megfogalmazásakor, milyen szavakat használnak a háború megnevezésére. A 4.1. fejezetben bemutatott kvantitatív elemzés az orosz agresszió leírására használt szavakat matematikai statisztikai eszközökkel vizsgálja az Index, MTI, Portfólió, Telex és a BBC a háború első két hetében megjelent cikkeiben.

A másik propaganda-módszer, melyet a második kvantitatív tanulmány vizsgál (a 4.2. fejezetben) az úgynevezett FUD (*fear, uncertainty, doubt*) propagandamódszer, mely a félelem, a bizonytalanság és a kétség felkeltésével igyekszik befolyást gyakorolni a közvéleményre. Ez a módszer is használja a címkézést, de egyéb módszerekkel is próbálja elérni az elbizonytalanítást vagy félelemkeltést, például a többértelmű szavak használatával (*omnibus words*), vagy egyéb módszerekkel. Mi a 4.2. fejezetben ezt a technikát két, az elbizonytalanításra alkalmas szó, a „látszólag” és „állítólag” szavak használatával elemezzük. Ezek közül a látszólag szó többjelentésű is, két egymással ellentétes értelemben is használható. A 4.2. fejezet matematikai statisztikai módszerekre támaszkodva ugyanazon a mintán, mint a 4.1. fejezetben bemutatott elemzés, tehát az Index, MTI, Portfólió, Telex és a BBC a háború első 15 napján megjelent cikkeiben vizsgálja a két szó használatát.

A tanulmány első részében először bemutatjuk az orosz agresszió megnevezésére használt fogalmakat, ezek csoportosításának szempontjait, és a tanulmányban használt kategorizálást. A következő alfejezetben pedig az elbizonytalanításra, diszkreditálásra alkalmas módszereket foglaljuk össze.

Két szempontot szeretnénk hangsúlyozni az eredmények értelmezéséhez.

Az első, hogy a tanulmány csak a fentebb említett propagandamódszerek felbukkanását elemezte. Ha azt találtuk, hogy egy adott hírportál nem élt ezekkel az eszközökkel, az önmagában nem jelenti azt, hogy mentes az orosz propagandától. Hiszen lehet, hogy a vizsgált technikákkal nem élt, de egyéb propagandatechnikákat (így például a témák közötti válogatás; a 'csillogó általánosságok'; az 'átvitel'; a 'tanúságtétel'; az 'egyszerű emberek' stb. technikáit⁵) használta, annak érdekében, hogy az orosz narratívát közvetítse.

A második szempont az, hogy ha megfigyelhető volt a vizsgált propagandatechnikák használata, akkor *nem állítjuk*, hogy ez az a hírportál, vagy a cikkek szerzőjének szándékos, valamilyen célra orientált propagandatevékenysége miatt történt. Ezt a kérdést nem vizsgáltuk, és a rendelkezésünkre álló eszközökkel nem is tudtuk volna vizsgálni. A motivációk, okok feltárása túl van e tanulmány határain. Számos okból bukkanhatnak elő ilyen propagandaszólamok, kezdve a felhasznált források hatásától, a pongyola szóhasználatig, vagy az elterjedt téves megfogalmazások átvételéig. Vagy ok lehet a "kiegyensúlyozottságra", a „szimmetrizmusra” való törekvés is, ami miatt az orosz narratívák is helyet kapnak, akkor is,

⁵ Lásd ezekről például: Lange-Ionatamišvili (2017)

ha nyilvánvalóan hamisak. De egyszerűen arról is szó lehet, hogy a cikkek szerzői nincsenek tisztában azzal, ha esetenként az orosz propaganda narratíváját használják. Ezek közül a hatások közül mi csak néhány hatást, a forráshasználat hatását, és néhány, a cikkek egyéb jellemzőjének hatását tudtuk vizsgálni és kiszűrni.

Az okokat, motivációkat nem vizsgáltuk, de tanulmányunk fontos célja, hogy felhívjuk a figyelmet arra, hogy az – akár akaratlanul használt – véleményformáló technikák is olyan eredménnyel járhatnak, hogy még a nem a közmédiára, vagy a kormánypárti sajtóra támaszkodó olvasók, a függetlennek gondolt hírportálok olvasói is egyre inkább elfogadhatónak találhatják a háború orosz narratíváját.

2. Elemzési eszközök, fogalmak

2.1. Fogalmak: a háború megnevezései

Az orosz agresszió megnevezésére több fogalmat használnak világszerte. Az egyik fogalmi rendszer az orosz államé, az orosz állami közlemények, és az orosz állami sajtó nyelvét jellemzi. Az ebbe tartozó fogalmakat a TASZSZ orosz állami hírügynökség internetes oldaláról gyűjtöttünk le⁶. A TASZSZ szerint az orosz-ukrán háború nem más, mint

„Ukrajna lefegyverzése és náciitalanítása”

„különleges katonai művelet”

„katonai művelet”

„felszabadítás”.

Ezzel élesen szemben áll a NATO fogalmi rendszere. Mivel Magyarország NATO tag, különösen indokolt ezt is vizsgálni. Ehhez hozzá kell tennünk, hogy a NATO által használt fogalmak nem térnek el az ukrán állam által ajánlott fogalmaktól (lásd az M1. mellékletet). A NATO honlapján⁷ fellelhető nyilatkozatok és híradások az alábbi megfogalmazásokat tartalmazzák (zárójelben az adott megnevezéssel egyenértékű változatait adjuk meg):

„Oroszország agressziója” (==orosz agresszió)

„Oroszország [brutális] [ki nem provokált] inváziója” (==[ki nem provokált] [brutális] orosz agresszió)

„Putyin háborúja Ukrajna ellen”

„Orosz támadás”

„Orosz megszállás”

Ez két fogalmi rendszer tehát két világosan eltérő kifejezéscsoportot tartalmaz. Ezek mellett más fogalmak is megjelennek a sajtóban, amelyeket két másik csoportba lehet sorolni. A harmadik csoportot az alábbiak adják:

„orosz-ukrán háború”

„ukrán-orosz háború”

„támadás” (csak önmagában áll)

„háború” (csak önmagában áll)

Ez a csoport tehát tartalmazza a „támadás” és „háború” szavakat. Ezeket az orosz állami propagandában tilos kimondani. Ezzel szemben, a negyedik csoport, bár nem használja az orosz állami propaganda fogalmait, a legközelebb áll hozzájuk, mivel nem beszél háborúról, hanem az ennél sokkal kevésbé intenzív „konfliktus”, „helyzet” szavakat használja:

⁶ Lásd <https://tass.com/>

⁷ Lásd: <https://www.nato.int/>

„konfliktus”

„ukrán konfliktus”

”orosz-ukrán konfliktus”

„krízis”

„ukrán krízis”

„orosz-ukrán krízis”

„helyzet”

„ukrán helyzet”

„ukrajnai helyzet”

A fenti négy csoportot az 2.1.1. táblázatban foglaltuk össze az alábbiak szerint:

- A. Az orosz állami propaganda fogalmai
- B. A felelőst elmosó, a háború szót kerülő fogalmak („konfliktus / krízis / helyzet”)
- C. A felelőst elmosó, de a háború/támadás szavakat tartalmazó fogalmak („háború/támadás”)
- D. A NATO fogalmai

2.1.1. Táblázat: A háború megnevezésére használt fogalmak csoportjai

a TASZSZ / orosz állami propaganda fogalmai	konfliktus / krízis / a helyzet	háború / támadás	a NATO fogalmai
A	B	C	D
demilitarizing and denazifying Ukraine [==Ukrajna lefegyverzése és náci-talanítása]	konfliktus / ukrán konfliktus / orosz-ukrán konfliktus	támadás	Russia's (military) aggression (==orosz agresszió)
special military operation [==különleges katonai művelet]	krízis / ukrán krízis / orosz-ukrán krízis /	orosz-ukrán háború / ukrán-orosz háború	Russia's unprovoked (brutal) invasion of Ukraine / Russia's invasion of Ukraine (==orosz invázió)
military operation [==katonai művelet]	a helyzet / ukrán helyzet / ukrán helyzet	háború / ukrán háború	Putin's war against Ukraine (==orosz támadás)
Liberation [==felszabadítás]			Russian occupation (==orosz megszállás)

Megjegyzés: NATO: <https://www.nato.int>
TASZSZ: <https://tass.com/>

A fogalmak négy csoportját (A-D) aszerint rendezhetjük, hogy ezek milyen szerepbe helyezik Oroszországot és milyen intenzitású szavakkal írják le azt, ami történik⁸. Ha egy képzeletbeli pozitív-negatív skálán (p) helyezzük el őket aszerint, hogy hogyan ítélik meg Oroszországot, akkor ezt kapjuk:

Negatív

D

Semleges

C; B

Pozitív

A

⁸ Ezzel valójában az Osgood által ajánlott módszer (szemantikus differenciál skála) logikáját követjük és ennek két dimenziójára összpontosítunk (értékelés és aktivitás). Lásd Weber, 1990; illetve magyarul Antal, 1976; és Krippendorff, 1995.

Természetesen fordított sorrendet kapnánk, ha azt néznénk, hogy a négy csoport fogalmai hogyan viszonyulnak Ukrajnához:

Negatív	Semleges	Pozitív
A	C; B	[D]

Az orosz állami propaganda „náci Ukrajnáról”, „nacionalista ukrán vezetésről” beszél (itt a „nacionalista” jelzőt egyértelműen negatív értelemben használja), illetve az orosz ajkú népességnek az elnyomás alóli „felszabadításáról”. Ezzel expliciten és impliciten is negatív jelentéssel hozza összefüggésbe Ukrajnát. A másik oldalon a NATO fogalomrendszere, bár nem a háború megnevezésével kapcsolatban, de Ukrajna támogatásáról („support for Ukraine”) és Ukrajnáról, mint a NATO partneréről („...our partners from Ukraine”), illetve az orosz agresszió elleni ukrán ellenállásról („Ukraine’s resistance to Russia’s aggression”) beszél. Ezzel pozitív, együttérzést kiváltó jelentésekkel kapcsolják össze Ukrajnát. Továbbá a háború megnevezése olyan fogalmakkal, mint „brutális orosz agresszió”, illetve az ezzel kapcsolatban leírt megállapítások (például „President Putin’s war in Ukraine is causing death and destruction every day.”), mint a megtámadott emberi tragédiáinak leírása is implicit módon pozitív, együttérzést kiváltó jelentésekkel kapcsolják össze Ukrajnát. Ezt, mivel inkább implicit értékelésről van szó, szögletes zárójelbe tettük.

A másik (aktív-passzív) skála (a) szerint a négy csoport az alábbiak szerint helyezhető el:

Passzív			Aktív
A	B	C	D

Ezen túl még három fontos különbséget láthatunk a négy csoport fogalmai között.

1. Míg (D) expliciten szól az orosz félnek a háború kirobbantásában játszott felelősségéről („orosz invázió”; „orosz agresszió”), illetve arról, hogy ki volt az aktív fél (A), addig a másik kettő nem. Ezek elmosás az, hogy ki volt a kezdeményező fél és „orosz-ukrán háborúról” vagy a harcoló felek megnevezése nélkül csak „háborúról”, vagy „orosz-ukrán konfliktusról” vagy csak „konfliktus”-ról szólnak.

2. A másik különbség pedig az – és ez összefügg az aktív-passzív skálán elhelyezkedéssel – , hogy a „konfliktus”, „krízis” „helyzet” szavak és az „ukrán” szó összekapcsolása nemcsak azt nem tartalmazza, hogy (i) itt „háborúról” van szó, hanem azt sem, hogy (ii) ki a másik háborúzó fél, de azt sem, hogy (iii) melyik fél kezdeményezte a háborút.

3. Fontos különbség még, hogy tartalmaz-e katonai szakkifejezést, vagy katonai szakkifejezésre utaló fogalmakat az adott csoport. Ez csak az orosz állami propaganda fogalomrendszerére (A) igaz: a „katonai művelet” illetve „korlátozott katonai művelet” ilyen fogalmak. Ezek úgy írják le az orosz agressziót, mint valami technikai tevékenységet, ezzel ennek átgondoltságát, megtervezettségét és mindennapiságát hangsúlyozva. Hasonló jelenségre figyelt fel Klemperer (2006 [1957]) a náci állam nyelvét vizsgálva: a nácik

Tompítás, elkenés, elbizonytalanítás és manipuláció

előszeretettel alkalmaztak olyan szakkifejezéseket, amelyek érzelemmentesek voltak és elfedték tetteik brutalitását. Így például a „mészárlás” „vérfürdő” (=niedergemacht) helyett általában inkább „likvidálás”-t (=liquidert) mondtak, ami eredetileg a kereskedelmi életből kölcsönzött szakkifejezés volt (= kiárúsít, pénzé tesz, felszámol). Ezzel a technikával a nácik érzelmileg is eltávolították az adott tettek elkövetőit, vagy ezekről a tettekről tudókat e tettek brutalitásától, úgy tüntetve fel e tetteket, mint bevett gyakorlatot, rutinszerű, széles körben elfogadott cselekedeteket. Olyan fogalmakat választottak, amelyek leginkább passzívnak számítottak az Osgood féle aktív-passzív skálán. Az orosz állami propaganda ugyanígy jár el akkor, amikor a háborút, az inváziót, vagy a megszállást „korlátozott katonai művelet”-nek hívja. A fentieket a 2.1.2. táblázatban foglaljuk össze.

2.1.2. táblázat: A négy fogalmi csoport hat elemzett jellemzője

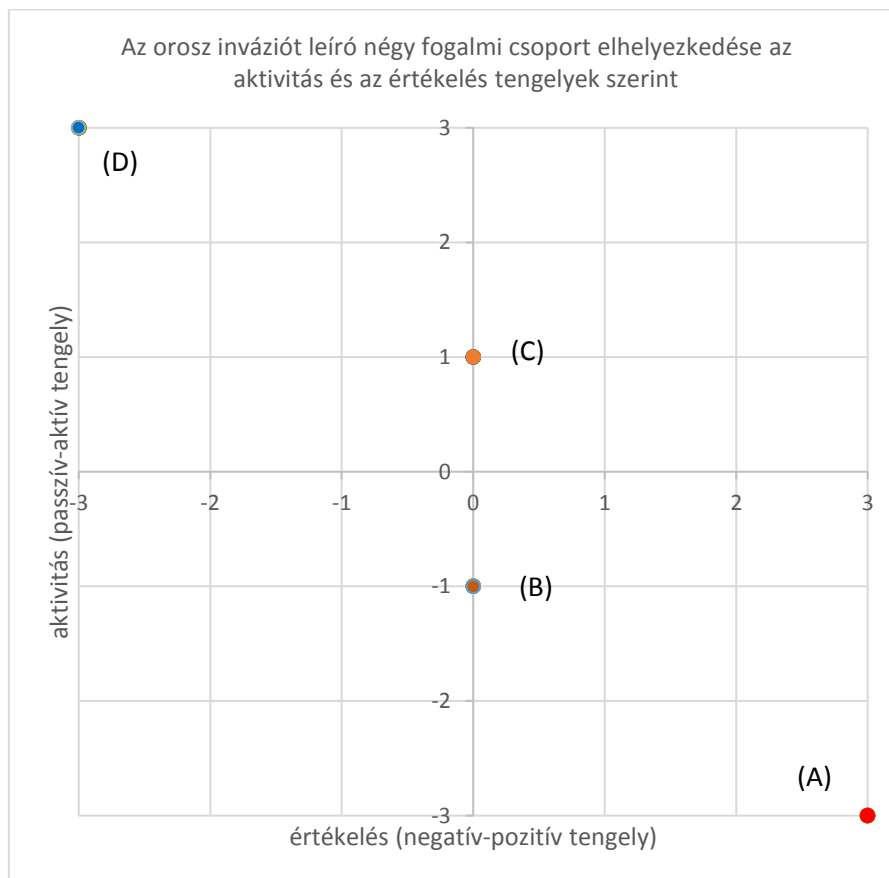
		A	B	C	D
1	Tartalmazza-e a „háború” szót?	0	X	0	X
2	Említi-e a két harcoló felet?	0	X	0	X
3	Említi-e, hogy a háborúért a felelősség az orosz felet terheli?	0	0	0	X
4	„technicizált”, (katonai) szakkifejezést használ-e?	X	0	0	0
5	Milyen jelentést kapcsol Ukrajnához?	Neg.	0	0	[Poz.]
6	Milyen jelentést kapcsol Oroszországhoz?	Poz.	0	0	Neg.

A táblázatban szögletes zárójellel jelöltük, hogy a D csoport, mint megtámadott, az agressziót elszenvedő fél megnevezésével implicit módon kapcsol pozitív tartalmat Ukrajnához.

Ha a négy csoportot egyszerre ábrázoljuk egy kétdimenziós térben, amely Osgood féle negatív-pozitív és passzív-aktív dimenziókat tartalmazza⁹, akkor az 1. ábrán lévő elhelyezkedéshez jutunk (lásd 2.1.1. ábra).

⁹ Lásd <https://www.simplypsychology.org/Semantic-Differential.html>. Az Osgood féle szemantikus differenciál tartalomelemzésben való felhasználásáról lásd Neuendorf, 2002; Weber, 1990; Holsti, 1969; magyarul: Antal, 1976.

2.1.1. ábra: A négy fogalmi csoport elhelyezkedése az értékelés (p) és az aktivitás (a) tengely szerint

Megjegyzés: Az ábrán lévő számok illusztratívák és az egyes csoportok pontos elhelyezkedése is az.

Pozitív: pozitívan ítéli meg Oroszországot; Oroszország számára kedvező

Negatív: negatívan ítéli meg Oroszországot; Oroszország számára hátrányos

Egy csoport elhelyezkedését a két tengelyen egy (a,p) számpárral határozhatjuk meg, például D(a,p). Az 1. ábra egy lehetséges elrendezést illusztrál. Az azonban biztos, hogy az aktivitás (a) tengelyen (C) értéke nagyobb, mint (B) értéke [$a_C > a_B$]. Továbbá az is, hogy $a_D > a_C > a_B > a_A$, és $p_D > p_C \approx p_B > p_A$. Ebből fakadóan pedig – az ábrán is jól látható, hogy – (A) és (B) közötti távolságnak kisebbnek kell lennie, mint (A) és (C) közötti távolságnak. Valamint (D) és (B) közötti távolságnak nagyobbak kell lennie, mint a (D) és a (C) közöttinek [$d_{(A,B)} < d_{(A,C)}$ és $d_{(C,D)} < d_{(B,D)}$].

Ennek megfelelően a B fogalmi csoport közelebb van A-hoz, mint a D fogalmi csoport. Szóval, aki inkább a B csoportban leírt fogalmakkal írja le az orosz inváziót („krízis”, „konfliktus” stb.), az óhatatlanul az orosz állami propagandához közelebb álló fogalmi rendszert használ, mint az, aki C csoporthoz tartozó fogalmakat („háború”, „támadás”, stb.) használ. Ezen túl a C fogalmi csoportot használók közelebb állnak a NATO fogalmi rendszeréhez („orosz agresszió”, „invázió”, „megszállás”, stb.), mint a B fogalmi csoportot előnyben részesítők.

2.2. Elbizonytalanítás és diszkreditálás

Egy igaz(nak hitt) állítás közlése egy X hírportálon

Legyen X egy nem propagandát sugárzó online hírportál. Ha X-en megjelenik egy állítás

(A): <alany> <állítmány> [<tárgy>]¹⁰, például

„Az orosz légierő bombázta Kijevet.”

és ezt nem követi, semmilyen magyarázat, kiegészítés, akkor ez állítás lehet ténylegesen igaz, lehet hamis, vagy ezt a kérdést X cikkének megjelenésekor még nem lehetett eldönteni. De azzal, hogy X hírportál megjelenteti (A)-t, ez implicit módon azt is jelenti, hogy

„X, mint hírportál közlöm, hogy az (A)-t igaznak tartom”.

Azaz X szerint az esemény, amelyre (A) vonatkozik ténylegesen bekövetkezett.

X bár nem írja le az *„mint X, közlöm...”* szöveget, de ez nyilvánvaló abból a tetteből, hogy megjelentette oldalán az (A)-t. Mivel X nem államilag irányított propagandát sugárzó portál, ezért önellentmondáshoz vezetne, ha azt feltételeznénk, hogy X olyan állítást jelentet meg a fenti módon, amelyről a megjelentetés pillanatában tudja, hogy hamis, hogy nem következett be, vagy amelynek bekövetkezésében bizonytalan.

Ettől függetlenül lehet, hogy ténylegesen az az esemény, amelyre (A) vonatkozik nem következett be, tehát (A) hamis, szóval X tévedett, amikor oldalán ezt a hírt megjelentette. Mivel azonban X feltehetően egy hír megjelentetése előtt ellenőrizte ennek az állításnak a helyességét, illetve általa megbízhatónak tekintett forrásból szerezte az információit, ennek a tévedésnek valószínűsége csekély. Minél kisebb ez a valószínűség, annál inkább tekinthetik az olvasók téveszerű, ténylegesen bekövetkezett híreket közlő forrásnak X-et.

Egy meg nem erősített állítás közlése

Gyakran azonban nem lehet tudni és X nincs is abban a helyzetben, hogy biztosan tudja, hogy az esemény, amelyre (A) vonatkozik, bekövetkezett-e vagy sem. Szóval (A) lehet ténylegesen igaz, vagy nem igaz, vagy X egyszerűen csak közölni akar egy Y szereplő által megfogalmazott véleményt.

Ekkor kézenfekvő lehetőség, ha X ezt írja és a hírt így fogalmazza meg:

(a) *„az Y által közölt, mások által még nem megerősített hírek szerint (A)”*, vagy

(b) *„Y szerint (A)”*

¹⁰ A < > azt jelenti, hogy a csoport olyan elemet tartalmaz, amelyekben tovább nem bontható szavak szerepelnek (pl. „orosz” „légierő” „bombáz” „város”); a [] pedig azt, hogy ez egy választható elem. Lásd Franzosi, 2010.

X ekkor is tényeknek megfelelően tájékoztat, mivel jelzi az (a) esetben a hír forrását, és azt is, hogy (A) még megerősítésre vár, szóval most X még nem tudja biztosan, hogy (A) ténylegesen igaz, vagy hamis.

A (b) esetben X megjelöli a forrást (Y) és ezzel ugyancsak tényeknek megfelelően jár el, mert az (A)-ra vonatkozó hír ténylegesen Y forrásból származik. Ekkor nem azt írja, hogy

„mint X, közlöm, hogy a (A)-t igaznak tartom”,

hanem azt, hogy

„mint X, közlöm, hogy igaznak tartom, hogy Y szerint (A)”

a példánál maradva:

„A BBC szerint az orosz légierő bombázta Kijevet”

És ekkor X az (A)-ról nem állít expliciten semmit. Ez vagy igaz, vagy hamis.

Például *„Y szerint minden migráns terrorista”* hír közlése nem jelenti azt, hogy X elfogadná azt az állítást, hogy *„minden migráns terrorista”*, de azt igaznak tartja, hogy *Y véleménye az, hogy „minden migráns terrorista”*, tehát Y igaznak tartja az (A)-t.

Címkézés

Az előző (2) pontban leírt gyakorlattól eltérő az, ha X az (A) igazságára vonatkozó kétségeit úgy oldja meg, hogy címkét ragaszt az (A) elé. Ez a címkézés három szempontból is problematikus:

(a) a címkézésről való döntés X szubjektív döntése (mikor ragaszt címkét a hírhez és mikor nem – ez a olvasó számára nem világos);

(b) a címkézés megtörténtéből nem lehet tudni arról, hogy mi motiválta X-nek erre vonatkozó döntését;

(c) a címke önmagában – mint látni foguk – értékítéletet, X értékítéletét tartalmazza.

A címkézés út történik, hogy X azokban az esetekben, amikor kétségei támadnak az (A) igazságáról, olyan szavakat ragaszt az (A) elé, amelyek eleve kétségessé teszik azt, hogy az (A) igaz lenne. Ekkor X ahelyett, hogy

„(A)”,

vagy ahelyett

„Y szerint (A)”,

egyszerűen ezt írja például,

„látszólag (A)”, vagy

„állítólag (A)”.

Mit is jelent voltaképpen a címkézés?

A címkézés azt jelenti, hogy bár X közli (A)-t, de impliciten azt is állítja, hogy

- (i) az (A) hamis, vagy
- (ii) az állítással kapcsolatban nem lehet eldönteni az igaz vagy hamis kérdést¹¹.

Az alábbi megfogalmazásokban például, hogy

„látszólag beleegyezett”,

„látszólag elfogadta az érvelést”,

„látszólag örült az ajándéknak”

a „látszólag”, mint címke azt jelenti, hogy (i) ami ezután következik annak voltaképpen az ellenkezője igaz, vagy azt, hogy (ii) valójában lehet, hogy a látszat csal és nem biztos, hogy az állítás igaz. Azaz nem lehet eldönteni a „beleegyezett”, „elfogadta az érvelést” „örült az ajándéknak” állítások ténylegesen igazak-e, vagy sem.

Az „állítólag” használatánál más a helyzet. Ez a címke arra utal, hogy „mások véleménye szerint” és e vélemények valóságáért X nem vállal felelősséget¹². Ekkor X nem közli a hír forrását. Az

„állítólag (A)”

lehet igaz is, lehet hamis is, de el lehet dönteni ezt a kérdést. Itt X ezzel az (A)-hoz kapcsolódó bizonytalanságát fejezi ki. X nem biztos benne, hogy (A) helyes, az esemény, amire (A) vonatkozik, bekövetkezett.

Ez voltaképpen annak kevésbé pontos megfogalmazása, hogy „Y forrás szerint (A)”, mivel itt X nem tünteti fel a forrást, hanem csak annyit közöl, hogy „állítólag”.

¹¹ Itt voltaképpen arról van szó, hogy egy tényleges eseményről X cikkének megjelenésének pillanatában háromféle megállapítást lehet tenni: (i) az eseményről szóló hír igaz, (ii) a hír hamis, illetve (iii) nem lehet eldönteni, hogy a hír igaz-e, vagy hamis. Hasonló problémával állunk szemben például adatelemzésnél egy B[0,1] bináris változó esetében, amelynek értelmes értéke lehet 0 vagy 1, de amelynek lehet hiányzó (missing) értéke is. Ahogy a hiányzó (missing) értékek torzítatlanságának elemzése fontos követelmény az adatelemzés során, ugyanúgy fontos vizsgálni egy X hírportálon megjelenő címkézés – ha egyáltalán van ilyen - torzítatlanságát is.

¹² „állítólag határozószó. 1. (mellékhangsúllyal) Más(ok) állítása, kijelentése szerint, de a beszélő nem vállal felelősséget érte, hogy igaz. Állítólag beteg; állítólag ért hozzá; állítólag tegnap történt. Nagyszerű dolgokat beszélt mint állítólag híres Sportsman [= sportember]. (Jósika Miklós) Állítólag kitűnően értette a vitorlakezelést. (Kuncz Aladár)

2. (kiemelő hangsúllyal) (ritka, régies) Állító, igenlő módon v. alakban, igenlőleg, bizonyos ítéletet állításként kimondva v. jelezve. Állítólag mondotta és nem feltételesén.” Lásd <https://bit.ly/3M0icFc>

A forrás diszkreditálása vagy címkézése

Előfordulhat az is, hogy X nem magát a hírt címkézi, hanem közvetve az eredeti forrást, Y-t minősíti implicit módon a szóhasználatával. Ekkor az

„Y szerint (A)” helyett X ezt írja például

„Y azt híreszteli, hogy (A)”, vagy

„Y azt terjeszti, hogy (A)”.

Az X ezekben az esetekben két olyan igét használ, amelyekkel Y szavahihetőségét vonja kétségbe, illetve Y elfogultságára utal. A „híreszteli” és a „terjeszti” után szereplő (A)-ról ekkor X impliciten vagy azt állítja, hogy ez nem igaz, vagy azt, hogy lehet igaz is, de X fogalmazása ekkor Y-hoz negatív tartalmat kapcsol. Például „Y azt a pletykát terjeszti, hogy (A)” esetében (A) lehet igaz is, de ekkor Y elfogultságához nem fér kétség. Ekkor X egy ilyen hír közlésével Y-t hozza negatív szövegösszefüggésbe, impliciten „Y=elfogult” „Y=nem mond igazat” állítások valamelyikét fogalmazza meg.

A negyedik lehetőség, hogy magát Y-t címkézi:

„Y szerint (A)” helyett X ezt írja

(a) „a megbízhatónak tartott Y szerint (A)”, vagy

(b) „az Y állami propaganda portál szerint (A)”.

Az (a) esetben X arra utal, hogy az (A) inkább hihető, mint nem, (b) esetben pedig arra, hogy (A) inkább hamis, mint hihető. Ebben az esetben X explicitté teszi Y-nal kapcsolatos értékítéletét. Ezzel közvetlenül tájékoztatja az olvasót arról, hogy szerinte (X szerint) mennyire kell hitelt adni az (A) hírnek.

Összefoglalás

Nem tudjuk, hogy mi alapján hozza meg X a döntését a címkézéssel (ragaszt-e címkét a hírhez vagy nem), vagy Y minősítéséről; mi indokolja ezt a döntését, miközben mindkettő X nyilvánvaló értékítéletét fejezi ki. Ezért a címkézést itt X olyan döntéseként kell felfogni, amely nyilvánvalóan X-hez, nem pedig valami külső körülményhez (X explicitté akarja tenni, hogy a hír forrása Y, vagy expliciten közölni akarja, hogy (A) esetében meg nem erősített hírről van szó) kapcsolódik. A címkézéssel, a címkézés bekövetkezésével X az olvasót befolyásolja impliciten: azt mondja, hogy az (A) vagy nem biztos, hogy igaz, vagy biztosan nem igaz, vagy nem lehet eldönteni, hogy igaz-e, vagy sem. Ezért érdemes, sőt elengedhetetlen vizsgálni azt, hogy az X által megvalósított címkézés torzított, vagy torzítatlan-e. Egy statisztikai vizsgálat nyomán ki lehet deríteni, hogy megállja-e a helyét X által közölt hírekkel kapcsolatban a torzítatlanságra vonatkozó kiinduló hipotézis, vagy ezt el kell vetni. Az utóbbi esetben az elemzés azt támasztja alá, hogy X a címkézés torzított használatán keresztül igyekszik

befolyásolni az olvasót. Különösen fontos ez a vizsgálat az orosz agresszióval való összefüggésben: a címkézéssel X a harcoló felek közül melyiknek, az oroszoknak vagy az ukránoknak kedvez?¹³

Nem szabad lebecsülni a címkézés jelentőségét és az olvasókat befolyásoló manipulatív erejét¹⁴. Minél rejtettebb ez a manipuláció, annál hatékonyabban képes befolyásolni az olvasók véleményét. Az orosz állami propaganda tudja ezt (Paul and Matthews, 2016).

Jól mutatja a címkézés fontosságát, ha nyilvánvalóan abszurd és ezért a manipuláció szempontjából hatástalan példákat hozunk. A brit hadügyminisztérium twitter oldalán minden nap értékeli az orosz-ukrán háború fejleményeit, például itt (<https://twitter.com/DefenceHQ/status/1515191062901440513>).

Nyilvánvalóan mást jelentene, ha ezekről a napi értékelésekről az X oldalán az alábbi mondatok jelennének meg:

„A brit hadügyminisztérium twitter oldala szerint (A)”

„A brit hadügyminisztérium twitter oldala szerint látszólag (A)”

„állítólag (A)”

„A brit hadügyminisztérium twitter oldala az terjeszti, hogy (A)”

„A brit hadügyminisztérium twitter oldala az híreszteli, hogy (A)”.

A fentiekhez hasonlóan ugyanilyen abszurd lenne, ha az X szerkesztőség ezt írná ki magáról a honlapján mottóként:

„Mi látszólag tárgyilagos cikkeket írunk”.

¹³ A tartalomelemzés katonai célú alkalmazásai a II. világháború alatt éppen ilyen rejtett különbségek feltárására irányultak. Vajon a The Galilean amerikai újság náci propagandát sugározott-e 1942-ben (Lasswell et al., 1949); vajon mikor várható német V2 tömeges bevetése (George, 1959); mennyire voltak sikeresek a szövetségesek támadásai a német tengeralattjárók ellen (Pool, 1959)? Több példa van arra, amikor a tartalomelemzés katonai, titkosszolgálati célú alkalmazása hasznos elemzési módszer (CIA, 1977).

¹⁴ Az egyes cselekvőkkel együtt hasznát szavak fontosságára már a tartalomelemzés korai munkái felhívták a figyelmet (Lasswell, 1949; Osgood, 1959). A szavak együttes használatának vizsgálata a kvantitatív tartalomelemzés egyik fontos eszköze (Antal, 1975; Krippendorff, 1980; Weber, 1990; Neuendorf, 2002) amely nemcsak az cselekvőket, hanem az üzenetek megfogalmazóit is jellemzi (Lasswell et al, 1949). A megfigyelt szereplők által használt szavak és a szavak közötti összefüggések vizsgálata, ennek időbeli változása segít megérteni az üzenetet megfogalmazó szereplők gondolkodását és intencióit. Lásd például Pennenbaker és Chung (2009) elemzését az Al-Kaida vezetőinek beszélgetéseiről.

3. Három esettanulmány

3.1. Zsoldos vagy önkéntes?

"A lengyel zsoldos, Józef Bem által vezetett magyar csapatok vereséget szenvedtek az Alekszandr Nyikolajevics Lüders tábornok vezette orosz és az Eduard Clam-Gallas tábornok irányította osztrák hadseregtől Segesvárnál július 31-én"

[egy képzeletbeli hír első változata 1849-ből]

"A lengyel önkéntes, Józef Bem által vezetett magyar csapatok vereséget szenvedtek az Alekszandr Nyikolajevics Lüders tábornok vezette orosz és az Eduard Clam-Gallas tábornok irányította osztrák hadseregtől Segesvárnál július 31-én"

[egy képzeletbeli hír végleges változata 1849-ből]

Az orosz propaganda egyik jellegzetes törekvése, hogy igyekszik leértékelni, negatív színben feltüntetni az ukrán oldalon harcolókat. Az Ukrajnában harcoló külföldi állampolgárok megnevezése az orosz propaganda nyelvén „zsoldos”, és „terrorista”, míg ők magukról „felszabadítóként” beszélnek és „önkénteseket” toboroznak. Az alábbi esettanulmányban azt vizsgáljuk, hogy hogyan jelent meg az orosz propaganda szóhasználata egy magyar online hírportálon, a telex.hu egy cikkében.

2022 március 21-én 7:03-kor egy cikk jelent meg a telex.hu-n az alábbi címmel:

„Külföldi önkéntesek Ukrajnában: a II. világháború óta először lőhettek német katonák oroszokra”¹⁵.

Az alábbiakban ennek rövid elemzéséről lesz szó.

A telex.hu cikke azt írja, hogy a Frankfurter Allgemeine Zeitung (FAZ) cikkét¹⁶ ismerteti, ennek a magyar nyelvű összefoglalását adja. A telex.hu cikkének összesen hat változatát őrizte meg a wayback machine¹⁷. Ezeket az alábbi időpontokban töltötte le az internetről: 2022. 03. 21. 07:35-kor; 09:04-kor; 09:23-kor; 10:02-kor; 17:25-kor; valamint a telex.hu oldalon jelenleg is elérhető, utolsó változatot március 22-én 23:52-kor.

A cikk első változata az Ukrajnában harcoló német állampolgárok megnevezésére négyszer használta az „önkéntes” és tizennégyszer a „zsoldos” szót (lásd az M2. mellékletet). A cikk negyedik változata (ezt a wayback machine 10:02 perckor töltötte le) szintén ennyiszer tartalmazta a két szót. Végül a cikk végső változatában már nem szerepelt a „zsoldos” szó és 16 alkalommal az „önkéntes” megnevezés szerepelt (lásd az M2. mellékletet).

¹⁵ Lásd <https://bit.ly/3vurNgV>

¹⁶ Lásd: <https://bit.ly/3jVJL6D>

¹⁷ Lásd: <https://bit.ly/3Mu27Id>

A cikk tehát az első változatban vegyesen, mintegy szinonimaként használta az „önkéntes” és a „zsoldos” szót, ami feltűnő, mivel ezek jelentése a magyar nyelvben nagymértékben eltér.

Az önkéntes:

„önkéntes [ë v. e] melléknév és főnév

I. melléknév -en [e]

1. Önként való, saját akaratából, szabad elhatározásából történő. Önkéntes adomány, fegyelem, jelentkezés, lemondás, munkafegyelem, munkafelajánlás; önkéntes számkivetés ←; önkéntes szövetkezés, tagság. || a. Olyan <személy>, aki vmire önként jelentkezett. Önkéntes brigádmunkás, katona; önkéntes tűzoltó ←. A „Bécs városához” címezett vendéglő tulajdonosa ... meghatottsággal nézett az önkéntes idegenvezetőre. (Krúdy Gyula)

2. (katonaság) Önkéntesekből (II. 1, 2) álló. Önkéntes alakulat. || a. (1945 előtt) Vmely nem állami, nem közületi, adományokból fenntartott intézmény kötelékébe tartozó <személy>. ☐ Eszembe jut az önkéntes mentők maliciózus jeligéje: Mindnyájunkat érhet baleset. (Herczeg Ferenc)

3. (katonaság, 1945 előtt) Önkéntesi szolgálatát teljesítő <személy>. • A kocsmárosné önkéntes fia ... be-bekukkantott a konyhába. (Mikszáth Kálmán)

II. főnév -t, -ek, -e [ë, e]

1. (katonaság) Olyan személy, aki önként jelentkezett katonai szolgálatra. Kínai népi önkéntesek. • Ti csak dühöngjetek, hóhér falatjai! | ... hős önkénteseink elbánnak veletek. (Sárosy Gyula)

2. (katonaság, 1945 előtt) <Az első világháború előtt> középiskolai v. ennek megfelelő iskolai végzettséggel rendelkező személy, aki tényleges katonai szolgálatát egy év alatt, kivételezett helyzetben teljesítette, és megkülönböztetésül karpaszományt viselt, utána tiszti vizsgát tehetett. → Egyéves önkéntes. Az egyes honvéd gyalogezred önkéntesei. ☐ Az Üllői úti kaszárnyában napiparancsban olvasták fel az önkénteseknek, hogy a szakáll középtűt kiborotvtassák. (Krúdy Gyula) Rangelsőként végeztél hatvanöt | önkéntes közt a tiszti iskolát. (Szabó Lőrinc) || a. (1945 előtt, nem hivatalos) <A két világháború közötti:> karpaszományos.

Szóösszetétel(ek): önkéntesév; önkéntesosztag; önkéntesszakasz; önkéntesszolgálat.

önkénteskedik.

Lásd (A magyar nyelv értelmező szótára. Budapest: Akadémiai Kiadó.
<https://bit.ly/38bZ5JC>)

A zsoldos:

„zsoldos melléknév és főnév

I. melléknév

1. (történettudomány, rendsz. rosszalló) *Nem hazafias érzésből v. vitézi becsvágyból, hanem csak fizetségért, zsoldért gyak. idegen uralkodók, hadvezérek seregében katonáskodó <személy, csoport>. Zsoldos csapatok; zsoldos kapitány, katona. • Johanna erejét megtörheti könnyen, Mert hada csak zsoldos idegen jobbára. (Arany János) Most úgy villant át rajta, hogy ő egy zsoldos kapitány, aki az ostromlott vár úrnőjébe szerelmes. (Móricz Zsigmond)*

2. (katonaság) *Olyan <személy, csoport>, aki, amely nem általános hadkötelezettség alapján teljesít katonai szolgálatot, hanem toborzáson önként vállalkozik arra, hogy meghatározott ideig katona lesz. Zsoldos haderő. Az 1920-as években Magyarországnak is zsoldos hadserege volt. || a. Ilyen alapon vállalt, teljesített <katonai szolgálat>. Zsoldos katonáskodás.*

3. (rendsz. rosszalló) *Zsoldos (főleg 1) katonához tartozó, vele kapcsolatos, rá jellemző. Zsoldos szellem. ☐ S a zsoldos szabályak ezrein Győz a kor szelleme. (Bajza József)*

II. főnév -t, -ok, -a

1. (katonaság, történettudomány, rendsz. rosszalló) *Zsoldos (főleg 1) katona. Az idegen zsoldosok dúlták, fosztogatták hazánkat. • Kardot fogott s harcolni méne, Mint hitvány zsoldos. (Madách Imre) Pénzen fogadott idegen zsoldosok voltak. Nem a várat mentek védeni, hanem hogy zsoldot kapjanak. (Gárdonyi Géza) Kiélnek bennünket az német zsoldosok, hát itt a jó mód, hogy visszaadjuk nekik az kölcsönt. (Móricz Zsigmond)*

2. (átvitt értelemben, sajtónyelvi, rosszalló) *Pénzért idegen érdekeket szolgáló, a maga becsületét eladó személy; bérenc. Az imperialisták zsoldosai nem zavarhatják meg építő munkánkat.”*

(lásd: A magyar nyelv értelmező szótára. Budapest: Akadémiai Kiadó.
<https://bit.ly/3LfrNlo>)

Látható, hogy az „önkéntes” és a „zsoldos” esetében két különböző értelmű szóval állanunk szemben, amelyeknek teljesen ellentétes jelentésösszetevői vannak. A magyar nyelvben az önkéntes inkább pozitív jelentéstartalommal bír, míg a zsoldos inkább negatív jelentéselemeket tartalmaz és negatív cselekedeteket szoktak összekapcsolni vele (zsoldosok „fosztogattak”, „dúltak”).

Abszurd lenne ezt mondani:

„Önkéntesek dúlták, fosztogatták hazánkat”.

Ezen túl egy alapvető dologban különbözik még a két fogalom. Az „önkéntes” érték-elvű viselkedést jelöl (elvont értékekért lép fel, mint például egy ország, népcsoport szabadsága, egy ország függetlensége stb.). A „zsoldos”-hoz pedig érdek-elvű viselkedés kapcsolódik

Tompítás, elkenés, elbizonytalanítás és manipuláció

(==pénzért harcol). Ezt a különbséget Magyarországon talán úgy lehetne legjobban megvilágítani, ha valaki azt írná, hogy „1849 október 6-án a tizenhárom aradi vértanú között két zsoldos főtszert is kivégeztek”, hiszen a tizenhárom vértanú között egy osztrák és egy német születésű (Hessen nagyhercegségből) is mártírhálalt halt e napon¹⁸. Egyikük sem volt a Magyar Királyság alattvalója és feltehetően mindannyian kaptak valamilyen fizetséget az akkori független magyar kormánytól.

2022. február 24-től – az orosz agresszió kezdetétől – az orosz állami propaganda kizárólag a „zsoldos” fogalmát használja az ukrán oldalon harcoló nem ukrán állampolgárok megnevezésére¹⁹.

Amikor tehát a telex.hu az Ukrajnában harcoló nem ukrán állampolgárokról – a FAZ cikket ismertetve – több esetben, mint „zsoldosokról” írt, akkor voltaképpen az orosz állami propaganda szóhasználatát használta.

Önmagában az, hogy milyen fogalomrendszert használ a telex.hu, most kevésbé érdekes. A probléma ott van, hogy ha a telex.hu-n megjelentetett cikket összevetjük az eredeti FAZ cikkel, amelyet a telex.hu ismertet, akkor azt láthatjuk, hogy a FAZ cikkben egyáltalán nem szerepel a „zsoldos” szó.

A FAZ kizárólag „önkéntes”-ekről ír. Minden esetben így hívja az Ukrajnában harcoló német állampolgárokat²⁰.

A telex.hu cikke tehát olyan tartalmat tulajdonít a FAZ-nak (ti., hogy az ukrán oldalon harcoló német állampolgárokat a FAZ helyenként „zsoldosnak” hívja), ami hamis, amit a FAZ egyáltalán nem állít. Így itt nemcsak az orosz állami propaganda fogalmának használatáról, hanem a telex.hu olvasóinak félretájékoztatásáról is szó van. A FAZ egyáltalán nem írt zsoldosokról, a FAZ cikket ismertető telex.hu már több esetben igen.

A „zsoldos katona” (mint főnév) német megfelelője „Söldner”, az önkéntesé „Freiwilliger”, az önkéntes katonáé pedig „freiwilliger Soldat”. A FAZ cikke egyszer sem tartalmazza a „Söldner” szót. Ellenben az Ukrajnában harcoló német állampolgárokat mindvégig következetesen „önkéntesnek” hívja. A „Freiwilliger” és ennek többes számú és ragozott alakjai („Freiwillige” és „Freiwilligen”) összesen hat alkalommal szerepelnek a telex.hu által ismertetett FAZ cikkben.

Mi magyarázhatja ezt a cserét?

¹⁸ Lásd: https://hu.wikipedia.org/wiki/Aradi_v%C3%A9rtan%C3%BAk

¹⁹ Lásd: <https://bit.ly/3vFOWi2> és <https://bit.ly/3K3hhSV>. Egy említést találtunk, amikor a TASZSZ mintegy idézetképpen ezt írta: „MOSCOW, April 21. /TASS/. Moscow’s Tagansky District Court fined Google 7 mln rubles (\$86,394) for distributing propaganda videos of the Azov regiment and so-called Right Sector voluntary Ukrainian corps (outlawed in Russia), as well as a number of other banned organizations on YouTube, a TASS correspondent reported from the courtroom on Thursday.”

²⁰ Lásd: <https://bit.ly/3jVJL6D>

Felvetődik, hogy talán a telex.hu olyan fordítóprogramot használt, amely a „freiwillig”-et „zsoldos”-nak fordítja. De ha megnézzük ezt a *google translate* vagy a *deepl.com* fordítóprogramokkal, akkor az alábbiakat kapjuk:

„freiwillig”==„önkéntes”

„zsoldos”==„söldner”.

Vagyis ez nem ad magyarázatot a cserére.

A telex.hu-nak tehát a cikk megjelentetésekor egyértelműen látnia kellett a különbséget. Elképzelhető, hogy a telex.hu szerzője azért írta át a FAZ-ban szereplő „önkéntes”-t több esetben „zsoldos”-ra, mert azt gondolta, hogy az „önkéntes” az általában nem fegyveres segítő, vagy mivel több ország törvénye tiltja azt, hogy az ország polgára más országban fegyveres harcban vegyen részt, ezért az Ukrajnában harcoló német állampolgárok inkább „zsoldosok” lehetnek – tehát az eredeti forrás, a FAZ téves elnevezést használt, amit a telex.hu „korrigálni” gondolt.

Azonban az ENSZ által kiadott, a zsoldosok toborzását tiltó nemzetközi egyezmény 1. paragrafus 2.b pontja szerint²¹ az számít „zsoldos”-nak aki, többek között: *„Is motivated to take part therein essentially by the desire or significant private gain and is prompted by the promise or payment of material compensation”*. Hasonlóan határozzák meg a „zsoldos” fogalmát más nemzetközi jogi dokumentumok is²². Tehát, ha ez volt az indoka a telex.hu-nak az önkéntes → zsoldos cserére, akkor ez az indok helytelen volt.

A „zsoldos” és az „önkéntes” jelentésének különbsége nyilvánvaló, és ez a különbség különösen fontos az orosz agresszió kontextusában. Az előbbi megnevezést, mint láthattuk, az orosz állami propaganda használja az Ukrajnában harcoló nem ukrán állampolgárokra. Nem véletlenül: arra utal, hogy itt nem a „Ukrajna szabadságáért”, „a demokrácia értékeiért” folyik a harc (mint azt például Biden amerikai elnök és több európai vezető is kifejtette), hanem egyszerűen arról van szó, hogy külföldiek csak a pénzért harcolnak az ukrán oldalon. Ez teljesen beleillik abba a narratívába, hogy a *„náci ukrán uralom alól kell felszabadítani”* Ukrajnát. Itt, egy ilyen világban, az ellenkező oldalon nem harcolhatnak külföldi önkéntesek. Az orosz állami propaganda célja, hogy „leszállítsa” az ellenfelet a saját szintjére: az orosz oldalon harcoló katonákat jobbra vagy a politikai elnyomás kényszeríti erre (sorállományú orosz katonák, de a donbászi kényszersorozások is ezt jelzik), vagy pénzért harcolnak (szerződéses katonák). Az önkéntesek harcolhatnak elvileg a „szabadságért” a „függetlenségéért” a „demokratikus értékekért”, míg az zsoldosok, a hadseregbe kényszerítettek nem²³.

²¹ Lásd 6. International Convention Against the Recruitment, Use, Financing and Training of Mercenaries New York, 4 December 1989 <https://bit.ly/3EE6qhg>

²² Lásd például <https://bit.ly/3rMq4IT>. Ezt az álláspontot támasztja alá a kutatás során megkérdezett nemzetközi jogban járatos szakértő is. „A nemzetközi jog szerint nem tekinthető zsoldosnak az az önkéntes, aki belép egy másik állam hadseregének valamilyen kötelékébe harcolni” -- Hoffmann Tamás (TK Jogtudományi Intézet főmunkatársa) személyes közlése a kutatócsoport számára.

²³ Megegyezik ezzel egyébként a magyar kormány filozófiája is. A „fontos kimaradunk ebből a konfliktusból, hogy ne kerüljön veszélybe a rezsicsökkentés” a magyar állampolgárok számára azt hangsúlyozza, hogy csak érdek-

Az „önkéntes” helyett „zsoldos” használata, bárhol is jelenjék meg, abba a magyar kormányzati törekvésbe is illeszkedik, amely igyekszik elfojtani, elfedni azt a magyar lakosság elől, hogy *létezhetségtér-vezérelt cselekvés is*. A magyar kormányzati törekvés minduntalan ennek ellenkezőjét hangsúlyozza. E törekvés célja nyilvánvaló: a magyar lakosság fogadja el, hogy a „nagy orosz hadsereg” ellen nem érdemes fellépni, nem érdemes semmi áldozatot hozni olyasmért („szabadság”, a „demokratikus Európa” jövője, stb.) ami voltaképpen nincs is.

Az „önkéntes” nemcsak önmegnevezés (magukra így tekintenek az ukrán oldalon harcoló nem ukrán állampolgárok), hanem, amint láttuk, a nemzetközi jog szerint is ezt kell használni azokra, akik, bár pénzt kapnak, miközben harcolnak, de nem a pénzszerzés a céljuk.

Nem tudjuk, hogy mi lehetett az oka annak, hogy telex.hu egy németül megjelent cikkben több alkalommal a szereplő szónak (freiwilliger==önkéntes) e szó jelentésével nem egyező magyar fordítását (zsoldos==söldner) adta. Sőt feltehetően eredetileg a telex.hu cikkének címében is a „zsoldos” szerepelhetett. Erre utal, hogy jelenleg is az alábbi url-en érhető el a szóban forgó cikk:

telex.hu/kulfold/2022/03/21/ukrajna-haboru-kulfoldi-zsoldos-harc-toborzas-nemetszag-bundeswehr

A telex.hu később – a cikknek a wayback machine által hatodszorra letöltött változata már ezt tanúsítja – korrigálta az „önkéntes” / „zsoldos” cserét: minden „zsoldos” szót vagy „önkéntes”-re cserélt, vagy kihagyott a cikkből (lásd az M2 mellékletet). Az eredeti „zsoldos” szó csak a cikk url-jében maradt meg. A cikk végső változatánál a telex.hu nem jelezte azonban, hogy a korábbi változatokban tévesztés történt, vagy, hogy valamilyen hibát vétett volna. Hiszen most már mindenhol – helyesen – az „önkéntes” szót tartalmazza a cikk. Így az már összhangban van az eredeti forrással. De ez nem jelenti azonban azt, hogy a cikk első változatának olvasókra gyakorolt hatása semmissé vált volna: mégis ki olvassa el másodszorra, egy nappal később ugyanazt a cikket?

vezérelt cselekvés létezik, miközben az érték-vezérelt cselekvés a magyar kormány által használt nyelven nem is értelmezhető. A magyar lakosságot ezzel hipnotizálja a magyar kormány, összezavarva a nyelvet. Ez az egyik eszköz ahhoz, hogy semlegesítse a lakosságot: ne foglalkozzon a szomszédban folyó háborúval. A nyelv elvesztése az első lépés a szabadság elvesztése felé vezető úton. Az orosz állami propaganda célja az, hogy a magyarok ne álljanak ellen akkor, amikor a magyar kormány Putyint támogató politikát folytat. Ezt lehet látni az orosz olaj- és a gázimportra vonatkozó szankciók elutasításával, illetve a fegyverszállítások megtagadásával; a fegyverszállítványoknak Magyarországon keresztül való tiltásával.

A magyar kormány érvelése magáért beszél: *"A magyar közéletben is vannak olyan szereplők, akik támogatják ezeket az elképzeléseket, és akár a gázcsapokat is elzárják. Ez súlyos felelőtlenség, mivel a magyar háztartások 85 százalékát gázzal fűtik. A magyar kőolajimport 64 százaléka pedig Oroszországból érkezik. Ha felfüggesztenék az Oroszországból érkező energiaimportot, az súlyosan veszélyeztetné az olaj- és gázellátás biztonságát, és akár két-háromszorosára is növelhetné a magyar családok terheit. Az európai fórumokon is felelősen kell eljárunk, hogy megőrizzük a magyar családok békéjét és anyagi biztonságát. A magyar kormány továbbra is ellenzi a szankciók kiterjesztését az energiaszektorra. A miniszterelnök mind a párizsi, mind a brüsszeli csúcson eredményesen képviselte a magyar érdekeket. Egyértelművé tette, hogy ez a lépés aránytalanul nagy terhet róna Magyarországra."* [részlet egy levélből, amit minden COVID-19 oltásra regisztrált kapott márciusban].

Tompítás, elkenés, elbizonytalanítás és manipuláció

3.2. Interjú a honvédelmi miniszterrel

Forrás: <https://bit.ly/3in3Ba4>

Bevezetés

Fontos kérdés, hogy azok a megszólalók, akiket a vizsgált hírportálok idéznek, milyen módon fogalmaznak az orosz agresszióról. A vizsgált hírportálokon az orosz állami propaganda szempontjainak megfelelő tartalmak megjelenítése ugyanis többféle módon is adódhat:

- az orosz agresszió megnevezésére vonatkozó fogalmak használata;
- az egyik, vagy másik háborús felet előnyös, illetve előnytelen színben feltüntető kifejezések, mondatok, jelzők és igék használata;
- az egyik, vagy másik háborús félre vonatkozó hírek valóságtartalmát megkérdőjelező, elbizonytalanító megfogalmazások, „címkézések” használata (például „*az orosz hadsereg állítólag kórházakat és középületeket bombázott*”, „*az orosz előrenyomulás látszólag lassú*”)
- az orosz állami propagandának kedvező témák nagy arányban való megjelenítése;
- a hírportál által megszólaltatott szakemberek és „szakértők” állításai és
- a cikkekben idézett, felhasznált források kiegyensúlyozatlan használata (például az orosz propagandát közvetítő források átlagosnál számottevően nagyobb aránya).

A hírportálokon több alkalommal is támaszkodtak a magyar Honvédelmi Minisztérium és a magyar honvédelmi miniszter nyilatkozataira, idézték ezeket, felhasználták ezeket a tartalmakat cikkeikben. A magyar honvédelmi miniszterrel egy nagyobb interjú is készült márciusban, amely a telex.hu-n jelent meg. Érdekesnek tartottuk külön is megvizsgálni ennek a 2022. március 22-én a telex.hu-n megjelent interjúnak a szövegét.

Adatok és elemzési szempontok

Az elemzés adatai az interjú szövegének átiratából származnak²⁴.

Az interjút három szempontból elemezzük:

- milyen fogalmakkal nevezi meg az újságíró és az interjúalany az orosz agressziót;
- hogyan beszél az interjúalany a NATO-ról;
- mit mond az interjúalany az agresszió kimeneteléről.

²⁴ Az interjú átiratát lásd az M3. mellékletben.

Eredmények

Az agresszió megnevezése

A magyar honvédelmi miniszter végig „háború”-ról és „támadás”-ról beszél. Ezzel konzisztensen a NATO fogalmi rendszerhez közel álló **C** fogalmi rendszert használja. Eközben elutasítja azt, hogy az orosz agresszió „lerohanás” lenne²⁵, helyette egy katonai szakkifejezést használ: „korlátozott célú támadás”-ról²⁶ beszél. Ezzel párhuzamosan a telex.hu egyaránt és azonos arányban használja az orosz állami propagandához közelebb álló **B** csoport szavait („konfliktus”) és az ettől távolabb álló, és a NATO szóhasználatához közelebb álló **C** csoportét („háború”, „támadás”). Ennyiben fogalomhasználata inkonzisztens. Feltehetően szinonimaként értelmezi a „konfliktus”-t a „háború”-val. Csak akkor használja az „invázió” szót, amikor Biden amerikai elnököt idézi (lásd 3.2.1. táblázatot). Az is megfigyelhető, hogy a magyar hadügyminiszter inkább használja a NATO fogalomrendszeréhez közelálló szavakat („háború”, „támadás”), mint az interjút készítő telex-es újságíró.

²⁵ A „lerohanás” szó többértelmű, átvitt értelemben lehet „nagy erejű támadás elszenvéde, amikor egy erősebb hadsereg, katona legyőzi az ellenfelét, gyorsan elfoglal egy várost, országot.” vagy „erős támadással megbénítás, egy ellenfél ellenállásra képtelenné tétele, illetve ennek hatása.” Nem lehet tudni, hogy a szó melyik értelmét tartotta irányadónak a magyar honvédelmi miniszter, amikor elutasította a „lerohanás”-t, mint az orosz agressziót leíró szót. Az általa használt „korlátozott célú támadás” ténylegesen jobban illik a valószínűsíthető orosz tervek: gyors előrenyomulás Kijevig, a kormányzati létesítmények elfoglalása, kormányváltás kikényszerítése. Lásd: <https://www.vox.com/policy-and-politics/23003689/putin-ukraine-russia-donbas-energy-feint>.

„lerohanás (főnév)

1. **Gyors leszaladás**, amikor egy ember, állat egy magasabban lévő helyről egy alacsonyabban lévőre nagy sebességgel lejut.

A csintalan gyerek többszöri lerochanása a lépcsőházon át már nagyon idegesíti a szüleit. A családi ház lépcsőjén az ugató kutya lerochanása a gazdájá figyelmét is felkelti.

2. **Magasról lezúdulás**, amikor egy folyóvíz egy alacsonyabban levő helyre jut, rendszerint nagy tömegben.

Nagyon szép a kis patak lerochanása a meredek hegyoldalon. A tavaszi olvadáskor megáradó folyó lerochanása földet mos le a partról.

3. Átvitt értelemben: Nagy erejű **támadás elszenvéde**, amikor egy erősebb hadsereg, katona legyőzi az ellenfelét, gyorsan elfoglal egy várost, országot.

A megtámadott ország gyors lerochanása kész tények elé állítja a többi országot. A bajvívás elején az ellenfél lerochanása mindenkinek meglepetést okoz.

²⁶ Lásd például: Karlóczy Ferenc. 1938. Új harcászati szabályzatunk elvei. Budapest: M. Kir. Honv. Min. Kiképzési Oszt. Kiadása, Karlóczy a 6. oldalon így fogalmaz: „Ha – főleg erők hiányában, kényszerből – erőnk egyes részeinek nem tűzhetjük ki feladatuk az ellenség megsemmisítését, hanem részleteredményekkel kell megelégednünk (pl. kisebb ellenséges erőkkel megszállva tartott tereppont elfoglalása; az ellenségnek csak azért való megtámadása, hogy ezzel felfejlődésre kényszerítsük, stb.) akkor ez a támadás – a célkitűzés szerint – *korlátozott célú támadás*.”, <https://bit.ly/3OmLXSq> Ugyanebben az értelemben használja a fogalmat Sipos Péter és Ravasz István (szerk.). 1997. *Magyarország a második világháborúban* • *Lexikon A-ZS*, Budapest: PETIT REAL Könyvkiadó, Honvédség harcmódjai a II. világháború idején címszava: „Két harcmódot ismertek: a támadást és a védelmet. Az előbbi célja az elg. megsemmisítése volt; ha ennek nem volt meg a lehetősége, korlátozott célú támadásról beszéltek.” Lásd arcanum.com portál: <https://bit.ly/3OzR1mT>.

3.2.1. táblázat: A telex.hu és a honvédelmi miniszter fogalomhasználata a videóban: a felsorolt szavak említési gyakorisága, darab

	telex.hu	magyar honvédelmi miniszter (Benkő Tibor)
háború	1	9
támadás	2	6
konfliktus	3	0
"konfliktus"	1	0
"invázió"	1	0
"lerohanás"	1	1
nem lerohanás	1	1
Összesen	10	17

Megjegyzés: idézőjelbe tettük, amikor a megszólaló idéz egy szöveget és az idézett szövegben jelenik meg az adott szó

A NATO

A hadügyminiszter a tudósításban rögzített előadásában kétszer beszél a NATO-ról. A video idézi az előadás egyik másik mozzanatát, amikor Benkő a NATO-val kapcsolatban ezt mondja:

„De azt mondja a NATO, hogy kettő fenyegetés érinti a NATO tagországokat. Van egy keleti fenyegetés, és ezt már évtized óta mondja... ez maga Oroszország. Oroszország jelent veszélyt és fenyegetést a NATO államok számára. Ezt nevezi ő keleti fenyegetésnek és azt mondja, hogy Oroszországgal szemben alkalmazni kell az elrettentés és a párbeszéd politikáját.”

Itt az érdekes, hogy Benkő többször is egyes szám harmadik személyben fogalmaz a NATO-val kapcsolatban: „*azt mondja*”, „*ezt már évtized óta mondja*” „*ez nevezi őt*” „*azt mondja*”.

Itt a NATO-t egyes szám harmadik személyben („ő”-ként) említi, olyan entitásként, amelybe a beszélő nem tartozik bele. Mivel Magyarország már több mint húsz éve (1999. március 12-óta) a NATO teljes körű tagja, természetes lett volna egy közös, ezt az összetartozást tükröző nyelvi perspektíva, vagyis a többes szám első személyű („mi”) formák használata²⁷. Benkő nyilvánvalóan fogalmazhatott volna így is:

²⁷ A névmások, ezen belül a 'mi' szerepéről a politikai diskurzusban lásd Jobst, 2007.

[„De azt mondjuk a NATO-ban, hogy kettő fenyegetés érinti a NATO tagországokat. Van egy keleti fenyegetés, és ezt már évtized óta mondjuk... ez maga Oroszország. Oroszország jelent veszélyt és fenyegetést a NATO államok számára. Ezt nevezzük *mi* keleti fenyegetésnek és azt mondjuk, hogy Oroszországgal szemben alkalmazni kell az elrettentés és a párbeszéd politikáját.”].

Ezekben a mondatokban tehát Benkő a NATO-val kapcsolatban inkább kívülállóként, mintsem a NATO-szövetség egyik tagjaként fogalmaz, a NATO véleményét, mint külső véleményt ismerteti.

A (ma még) semleges Finnország hadügyminisztere szájából teljesen helyénvaló lett volna ez a megfogalmazás:

„De azt mondja a NATO, hogy kettő fenyegetés érinti a NATO tagországokat. Van egy keleti fenyegetés, és ezt már évtized óta mondja... ez maga Oroszország. Oroszország jelent veszélyt és fenyegetést a NATO államok számára. Ezt nevezi ő keleti fenyegetésnek és azt mondja, hogy Oroszországgal szemben alkalmazni kell az elrettentés és a párbeszéd politikáját.”

A szövetség egyik tagjának hadügyminiszterétől azonban különös ez a külső, távolító perspektíva.

Benkő más helyen ezt mondja a NATO-val kapcsolatban:

„A NATO, mint a legerősebb politikai és katonai szervezet, amelynek mi tagjai vagyunk és nagyon helyesen, mert ő alkotja azt az erőt, amellyel Magyarország is szembe tud nézni.”

Ez egy érdekes megfogalmazás. Ha a mellékmondattól eltekintünk, akkor voltaképpen ezt mondja benne Benkő:

„A NATO [...] alkotja azt az erőt, amellyel Magyarország is szembe tud nézni” vagyis

Magyarország szembe tud nézni (szembenéz) a NATO erejével.

Itt feltehetően egy elszólásról van csak szó, de mint elszólás, e megfogalmazás figyelemre méltó²⁸. A beszélőnek valamilyen, a NATO-val, vagy valamilyen „erővel” kapcsolatos elfojtott konfliktusára utal, amellyel Magyarország „szembe tud nézni”. Ez a megfogalmazás utalhat valamilyen, a magyar fél (magyar kormány?) és a NATO közötti konfliktusra, illetve valami más, a magyar NATO tagsággal összefüggő konfliktusra. Nyilvánvaló, hogy a mondatnak – a „*nagyon helyesen*” közbevetés alapján, azaz Benkő támogatja, jónak tartja Magyarország NATO tagságát – ehelyett így, ilyen értelemben kellett volna befejeződni:

[„A NATO alkotja azt az erőt, amelyre Magyarország is támaszkodni tud”] vagy

[„A NATO alkotja azt az erőt, amelynek Magyarország is részese”]

A teljes szó szerinti mondat pedig valahogy így:

²⁸ Lásd Freud, S. 1992 [1924]. A mindennapi élet pszichopatológiája. Budapest: Cserépfalvi, 53-89. Különösen az ellentétes értelmű szavak felcserélésével kapcsolatos részeket.

[„A NATO, mint a legerősebb politikai és katonai szervezet, amelynek mi tagjai vagyunk és nagyon helyesen, mert ő alkotja azt az erőt, amelyre Magyarország is támaszkodni tud”]

Putyin és az orosz hadsereg

A riport alatt kétszer is szóba kerül az orosz hadsereg. Első alkalommal, amikor a riporter a következő kérdést teszi fel:

Riporter: „A jelen ismeretei szerint, a jelenlegi információk alapján Ön mire számít, hogy mire futhat ki ez a konfliktus?”

Benkő: „Hát ezt Putyin elnöktől kellene megkérdezni. Hogy hová futhat ki, mert ő tudja.”

Érdekes itt, hogy az interjúalany egyből, szinte gondolkodás nélkül válaszol, és válaszában nem gondolja megemlíteni, hogy az ukrán haderőnek, az ukrán hadvezetésnek, vagy a NATO-nak bármilyen szerepe lenne abban, hogy „mire futhat ki ez a konfliktus”. Mintha véleménye szerint csak „Putyin elnök” lenne az az erő, akitől minden függ.

Kitől származik ez a kérdés?

Második alkalommal akkor kerül szóba az orosz hadsereg, amikor az interjú egy pontján kérdez így vissza a hadügyminiszter:

Újságíró: „Arra készülnek, arra van forgatókönyv, hogy Oroszország esetleg Magyarországot is megtámadja?”

Benkő: Hát ehhez... nem is értem ezt a kérdést. Ön ezt honnan veszi?

Újságíró: Kérdezem, hogy azok után, hogy a szomszédos orszá...

Benkő (közbevág): ...én meg Öntől kérdezem...

Újságíró: ...got megtámadott Oroszország, számolnak-e ezzel a lehetőséggel is?

Benkő: Miért támadná meg Magyarországot Oroszország? Ha már feltesz ilyen kérdést?

Újságíró: Tehát akkor nem számolnak ennek a lehetőségével...

Benkő: Nem... Egyáltalán hogy jön ez a kérdés? Kitől származik ilyen kérdés? Ha Oroszország Magyarországot megtámadná, ezzel együtt a NATO-t támadná meg, gondolom, hogy ez egyértelmű, tiszta és világos mindenki számára.”

Az interjúnak ez a részlete arra világít rá, hogy ez a kérdés (= az orosz támadás lehetőségének felvetése) különösen kellemetlen lehetett az interjúalany számára. E rövid részben négyszer kérdez vissza és ebből egyszer azt tudakolja, hogy vajon „kitől származik” az újságíró által feltett kérdés.

NATO vagy Oroszország

Újságíró: „Amennyiben a NATO mégis úgy dönt, hogy katonailag beavatkozik valamilyen módon a konfliktusba, akkor Magyarországnak ebben az esetben mi lesz az álláspontja?

[Benkő:] - Nem tudom, hogy a Stoltenberg-féle kijelentést Önök tudják-e, ismerik-e?

[Újságíró:] - Most feltételes módban kérdezem...

[Benkő:] (közbevág, nem hallható)

[Újságíró:] ..., hogy amennyiben a NATO mégis úgy dönt a jövőben, nem tudjuk, hogy hova vezet, hova eskalálódik még ez a konfliktus, tehát amennyiben a NATO mégis úgy dönt, akkor mit fog tenni Magyarország?

*[Benkő:] Tehát Ön ezeket a kérdéseket komolyan gondolja? És komolyan is teszi fel?... Hát Stoltenberg elmondta, hogy a NATO-nak mi a célja. Ön miért feltételezi, hogy Stoltenberg nem mond igazat? Hogy Stoltenberg hazudik? Miért feltételez ilyeneket? Miért kell az embereknek pánikhangulatot kelteni? Miért kell az embereket abba az irányba küldeni, hogy de aggódjatok, mert egyébként **Oroszország** [a szerzők kiemelése] még ezt is megteheti.”*

Itt is megfigyelhető, hogy az interjúalany ingerültté válik a kérdés hallatán és e rövid beszélgetésrészletben hétszer visszakérdez. Ami itt inkább figyelemre méltó, hogy a kérdés *egy feltételes helyzetre adott lehetséges reakcióra* irányul: ha NATO beavatkozik a háborúba, akkor mi lesz Magyarország álláspontja? Nem világos, hogy mit is jelent itt a válasz utolsó mondatában az „...*egyébként Oroszország még ezt is megteheti.*” állítás.

Lehetséges, hogy itt is elszólásról van szó, a NATO = Oroszország akaratlan felcsereléséről és voltaképpen erre gondolt az interjúalany: „...*egyébként a NATO még ezt is megteheti*” [azaz a NATO katonailag beavatkozik]. Vagy Benkő itt újra arra gondol, hogy a valóságtól elrugaszkodott azt feltételezni, hogy Oroszország a NATO-t is megtámadhatja? Az előbbi esetben (nem tudatosan a szövetséges NATO-t a formálisan nem szövetséges Oroszországra cserélve) ez a megfogalmazás ismételten a NATO-val kapcsolatos valamilyen konfliktusra utal. Az azonban világos, hogy Benkő az eredeti kérdésre „*mit fog tenni Magyarország?*” nem válaszol, megkerüli a kérdést és többször ingerülten kérdez vissza.

3.3. Honvédelmi Minisztérium: konfliktus és agresszió

Bevezetés

Mivel a hírportálokon több alkalommal is támaszkodtak a Honvédelmi Minisztérium és honvédelmi miniszter nyilatkozataira, idézték ezeket, vagy felhasználták a cikkeikben, ezért érdekesnek tartottuk külön is megvizsgálni, hogy a magyar Honvédelmi Minisztérium honlapján megjelenő hírekben és tudósításokban milyen módon foglalkoznak az orosz agresszióval²⁹.

Adatok és elemzési szempontok

A magyar kormány oldalán, a Honvédelmi Minisztérium (HM) lapon (<https://kormany.hu/honvedelmi-miniszterium>) szereplő, a „Hírek” rovatban nyilvánosságra hozott, a honlapon 2022. február 24. és 2022. március 10. között megjelent magyar nyelvű hírek és a hozzájuk kapcsolódó videók elemzését végeztük el³⁰. Összesen 31 hírt elemeztünk (lásd az M4. mellékletet).

Elsősorban arra voltunk kíváncsiak, hogy a HM oldalán megjelenő hírekben hogyan, milyen fogalommal nevezik meg az orosz agressziót (a továbbiakban erre „orosz agresszióként” hivatkozunk), továbbá arra, hogy az itt elérhető videók milyen megnevezéseket használnak, és ezek milyen gyakorisággal fordulnak elő. Az elemzett 31 hírben 107 alkalommal írták le különböző megnevezésekkel az orosz agressziót (lásd az M4. mellékletet). Ezeket az említéseket kétféleképpen csoportosítottuk.

Először azt néztük meg, hogy az orosz agresszió megnevezése tartalmazza-e a támadás/agresszió/invázió szavakat és azonosítja-e a támadó felet. Ha igen, az azt jelenti, hogy már az elnevezés is kifejezi, hogy itt „támadásról”, a háború megkezdéséről van szó és azt is, hogy melyik hadviselő fél volt a kezdeményező, támadó fél, és melyik a megtámadott.

Összehasonlításként elmondható, hogy a NATO-közlemények hangsúlyozottan, mindig olyan elnevezéseket használnak az orosz agresszió megnevezésekor, hogy az elnevezés minden esetben kifejezze azt, hogy ki az agresszor és ki a megtámadott fél.

Például:

- „Russia’s reckless and unprovoked attack on Ukraine”;
- „Russia has chosen the path of aggression against a sovereign and independent country.”

[https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_192401.htm]

²⁹ Ennek az esettanulmánynak az első változatát közzétettük 2022. március 31.-én a CRCB honlapján (<https://www.crcb.eu/?cat=5>).

³⁰ Azért a magyar nyelvű híreket vizsgáltuk, mert e hírek fogalomhasználata lehetett az, amely leginkább hathatott a független magyar sajtó fogalomhasználatára, tartalmára. Hiszen, ha idéztek például egy a HM által nyilvánosságra hozott hírt, vagy Benkő Tibor honvédelmi miniszter egy-egy megszólalását, amelynek forrása a HM volt, akkor ezekről a hírekről és megszólalásokról magyarul írtak, tehát a forrás is valószínűleg a magyar nyelvű honlap lehetett.

- „We have just discussed Russia’s brutal, unprovoked, ongoing attack on Ukraine.
This is barbaric and we condemn it without reservation.”
[https://www.nato.int/cps/en/natohq/opinions_192399.htm]

Az első csoportosításunk alapja az volt, hogy a megnevezés a NATO által használatos kifejezéseket használja-e, vagy sem³¹. Olyan változót (NATO_NAMING) képeztünk tehát, amely két értéket vehetett fel [0,1]. A változó (NATO_NAMING) akkor vett fel 1-es értéket, ha az alábbi megnevezések egyikét használták, illetve a használt megnevezés tartalmazta ezeket a kifejezéseket:

- „orosz agresszió”
- „orosz invázió”
- „orosz támadás”
- „orosz megszállás”.

A NATO_NAMING változóhoz minden más esetben 0 értéket rendeltünk.

3.3.1. táblázat: A magyar Honvédelmi Minisztérium honlapján az orosz agresszió megnevezéseiből azok, amelyeknél NATO_NAMING==1

Említés sorszáma*	Megnevezés
4.	Ukrajnát ért orosz megszállás
5.	orosz fegyveres támadás
6.	oroszsországi támadás
8.	orosz fegyveres támadás Ukrajna ellen
10.	orosz agresszió
12.	orosz agresszió
17.	Ukrajna elleni orosz támadás
19.	Nem tudjuk, hogy az orosz agresszió mekkora területet fog felölelni
21.	Ukrajnát ért orosz támadás
23.	Ukrajna orosz megszállása
31.	orosz fenyegetettség, amely most valósággá vált
33.	orosz agresszió miatt kirobbant háború
47.	Ukrajna elleni indokolatlan orosz agresszió
53.	orosz támadás
55.	orosz támadás
59.	orosz támadás
63.	Ukrajna elleni orosz támadás
67.	agresszió, amelyet Oroszország Ukranával szemben elkövetett
71.	agresszió
94.	Ukrajna elleni orosz agresszió
95.	orosz támadás
97.	Oroszország Ukrajna elleni támadása
98.	agresszió
109.	Ukrajna elleni orosz invázió
110.	Ukrajna elleni orosz invázió

* Az összes megnevezést az M4. mellékletben közöljük.

³¹ Lásd az elemzés 2.1. pontját.

Az orosz agresszió 107 megnevezéséből 25 alkalommal fordult elő (23,4 %), hogy a NATO_NAMING változónk 1-es értéket vett fel. Ezeket a 3.3.1. táblázatban soroljuk fel.

A második csoportosításhoz azokat a megnevezéseket kerestük, amelyek (a) egyrészt elmosás az, hogy ki támadott meg kit, ezzel homályban hagyva a háború kirobbantóját és annak felelősségét. Másrészt azokat (b), melyek az orosz állami propagandához hasonlóan nem használják a „háború” szót, hanem ezt sokkal kisebb intenzitású szavakkal helyettesítik, mint például: a „konfliktus”, „helyzet”, „események”, „válság”. Az alábbi megnevezéseket soroltunk ide: „katonai konfliktus”, „ukrán konfliktus”, „helyzet”, „események”, „válság”, „ukrán válság”, „ukrajnai helyzet”, „orosz-ukrán helyzet”. Ennek megfelelően képeztünk egy változót (CONFLICT [0,1]), amely az alábbiak szerint vett fel értéket:

CONFLICT = 1, ha az adott megnevezés az alábbiak egyike volt, illetve tartalmazta az alábbiak valamelyikét:

- „konfliktus” [a „háborús” jelző nélkül]
- „katonai konfliktus”
- „ukrán konfliktus”
- „helyzet” [a „háborús” jelző nélkül]
- „ukrajnai helyzet”
- „orosz-ukrán helyzet
- „ukrán helyzet”
- „válság”
- „ukrán válság”
- „események” és

CONFLICT= 0, minden más esetben, beleértve a „háborús konfliktus”-t, és a „háborús helyzet”-et is.

Az orosz agresszió 107 megnevezéséből 21 alkalommal fordult elő (19,6 százalék), hogy a CONFLICT 1-es értéket vett fel. Ezek az eseteket a 3.3.2. táblázatban soroljuk fel.

3.3.2. táblázat: A magyar Honvédelmi Minisztérium honlapján az orosz agresszió megnevezéseiből azok, amelyeknél CONFLICT=1

Az említés sorszáma*	Megnevezés
7.	konfliktus
9.	Ukrajnában kialakult helyzet
11.	Magyarország rendkívül aggasztónak ítéli meg a jelenlegi helyzetet
13.	Ukrajna területén bekövetkezett események eskalációjá
14.	ukrajnai válság
25.	komolyabb konfliktus lehet
29.	orosz-ukrán konfliktus
37.	kialakult helyzet
40.	folyamatosan változó események
41.	ukrajnai konfliktus
43.	ukrajnai helyzet
46.	orosz-ukrán helyzet
48.	orosz-ukrán konfliktus
49.	konfliktus
51.	helyzet
56.	helyzet
58.	konfliktus
60.	ukrán konfliktus
80.	helyzet
82.	helyzet
89.	ukrán-orosz konfliktus

* Az összes megnevezést az M4. mellékletben közöljük.

A HM honlapján elérhető többi megnevezés (61 db, 57 százalék) három csoportra osztható. Az első használja az orosz propaganda által tiltott „háború” szót, a második más szavakkal utal a háborúra, a harmadik pedig az orosz agresszió okozta kihívásokra, veszélyekre utal („kihívás”; „kockázat”, „fenyegetés”). Lásd a 3.3.3. táblázatot.

3.3.3. táblázat: A magyar Honvédelmi Minisztérium honlapján az orosz agresszió megnevezéseiből azok, amelyeket nem soroltunk sem a NATO_NAMING sem a CONFLICT csoportban (ahol NATO_NAMING=0 és CONFLICT=0)

Említés sorszáma*	Megnevezés
15.	háborús konfliktus
16.	háborús konfliktus
18.	háború
20.	háborús helyzet
22.	háborús helyzet
24.	orosz-ukrán háború
26.	kihívás
27.	kockázat
28.	fenyegetés
30.	orosz-ukrán háborús helyzet
32.	Ukrajnában folyó háború
34.	háború
35.	háborús helyzet eskalálódása
36.	Ukrajnában folyó háború aktuális helyzete
38.	ukrán és orosz csapatmozgások

39.	Ukrajnában folyó háború
42.	háború elől hazánkba érkező
44.	háború
45.	Ukrajnában folyó háború
50.	háborús konfliktus
52.	Ukrajnában háború zajlik
54.	orosz-ukrán háború
57.	orosz-ukrán háború
61.	háború
62.	háborús helyzet
64.	orosz-ukrán háború
65.	Ukrajnában zajló háború
66.	háború
68.	ukrán-orosz háború
69.	Oroszország és Ukrajna között zajló háború
70.	háború
72.	háború
73.	orosz-ukrán háború
74.	orosz-ukrán háború
75.	háború
76.	harcok
77.	fegyveres küzdelem
78.	háború
79.	orosz-ukrán háború
81.	háború
83.	orosz-ukrán háború
84.	háború
85.	orosz-ukrán háború
86.	háború
87.	orosz-ukrán háború
88.	orosz-ukrán háború
90.	orosz-ukrán háború
91.	orosz-ukrán háború
92.	háború
93.	orosz-ukrán háború
96.	ukrán-orosz háború
99.	orosz-ukrán háború
100.	Oroszország háborúja
101.	orosz háború
102.	orosz-ukrán háború
103.	fegyveres harc
104.	háború
105.	háborús konfliktus
106.	orosz-ukrán háború
107.	orosz-ukrán háború
108.	háborús konfliktus

* Az összes megnevezés felsorolását az M4. mellékletben közöljük.

A harmadik csoport nem nevezi meg az agresszort és ezzel burkoltan egyenlőségjelent tesz a támadó és a megtámadott fél között.

A három csoport között az események és a szereplők leírásának információtartalma szerint formálisan az alábbi viszony állítható fel, ahol a > jel a nagyobb információ-értéket (több információt) jelenti:

$NATO_NAMING==1 > NATO_NAMING==0 \& CONFLICT==0 > CONFLICT==1$.

Vagyis a legtöbb információt azok a megnevezések tartalmazzák, melyek a NATO által használt megnevezéseknek felelnek meg. Ezek egyszerre tartalmazzák azt, hogy itt támadásról, megszállásról, agresszióról vagy invázióról van szó és azt is, hogy mindezt az orosz fél követte el, az orosz fél a felelős. A legkevesebb információt pedig azok, melyekben a CONFLICT változónk vett fel 1-es értéket. Ezek homályosan fogalmaznak: nem tartalmazzák az agresszióra utaló szavakat és hiányzik náluk az orosz fél, mint elkövető megnevezése is. Azok a további megnevezések, melyek sem a NATO-megnevezések, sem a CONFLICT változó megnevezések körében sem tartoztak (amelyeknél mindkét változó 0 értéket vett fel), több információt tartalmaznak, mint azok, melyekben a CONFLICT=1, de kevesebbet, mint azok az esetek, melyeknél a NATO_NAMING=1.

Az orosz agresszió megnevezésének vizsgálatán túl megfigyeltük azt is, hogy ki a beszélő, kinek az állításait ismerteti a hír; valamint, hogy a megszólalás (a) pontos idézet-e vagy (b) a hír egyszerűen csak ismerteti – de nem szó szerint idézi – a megszólaló véleményét.

Az első (a) esetre példa:

„Magyarország a háború mielőbbi befejezésében érdekelt. Mi továbbra is elítéljük azt az agressziót, amelyet Oroszország Ukrajnával szemben elkövetett. Továbbra is kiállunk Ukrajna területi egysége mellett, de azt, ami bekövetkezett, már nem lehet visszacsínálni” – szögezte le a honvédelmi miniszter (...)

A második (b) esetre példa:

„Az orosz-ukrán háború kapcsán [a honvédelmi miniszter] elmondta: az Oroszország ellen alkalmazott gazdasági szankciókat épp azok szegik meg legelőször, akik meghozták azokat, mert nem tudtak függetlenedni az orosz energiaszektortól. A honvédelmi tárcavezető szerint a kettős megközelítés jelenthet csak megoldást.”

Ennek alapján képeztünk egy változót (DIRECT) amely az alábbiak szerint vett fel értéket:

DIRECT = 1, ha a beszélőt szó szerint idézte a hír, vagy a hírhez kapcsolódó videóban közvetlenül szólal meg.

DIRECT = 0, minden más esetben.

Megfigyeltük továbbá azt is, hogy a hír olyan eseményről tudósít-e, amelyen a magyar fél mellett NATO-diplomaták, NATO katonai vezetők is részt vettek, vagy olyanról, amelyen csak magyar résztvevők voltak. Ezt a NATO_EDA_MEETING változóval jellemeztük, amely változó az alábbiak szerint vett fel értéket:

NATO_EDA_MEETING = 1, ha az esemény, amelyen az adott állítás / megnevezés elhangzott, valamilyen NATO / EDA által szervezett tanácskozás volt, vagy az eseményen a magyar fél mellett egy-egy NATO diplomata, katonai vezető is részt vett.

NATO_EDA_MEETING= 0, minden más esetben.

Megfigyeltük, hogy ki is volt a megszólaló, akinek a véleményét idézi, vagy ismerteti a hír. 70 esetben Benkő Tibor (akkori) honvédelmi miniszter, és 37 esetben más (Németh Szilárd államtitkár; Szabó István államtitkár; Németh Gergely helyettes államtitkár; a hír, vagy a video „narrátora”, vagy a magyar fél vendégei: az olasz honvédelmi miniszter, nagykövet).

Aztán egy olyan változót képeztünk, amely arra vonatkozott, hogy az adott megnevezést valamely NATO tagország diplomatája, katonai vezetője mondta-e vagy nem:

NATO = 1, ha a megnevezést NATO tagország diplomatája, katonai vezetője mondta
NATO = 0, minden más esetben.

Eredmények

Az HM oldalán az orosz agresszió megnevezésében fele-fele arányt képviselnek a NATO fogalomhasználatát követő (NATO_NAMING==1) és az orosz agresszió felelőset homályban hagyó, az agresszió tényét elmosó (CONFLICT==1) megnevezések. Az első aránya 23%, a másodiké 20%. A NATO által használt megnevezések tehát a magyar Honvédelmi Minisztérium oldalán csak az esetek megközelítőleg egynegyedében szerepelnek. Ha kiszűrjük ezekből azokat a megszólalásokat, amelyek nem a magyar fél álláspontját idézik vagy ismertetik, akkor a HM oldalán az orosz agresszió megnevezésére az említések 22 százalékában használták a NATO által használt kifejezéseket. A magyar HM tehát az esetek többségében nem használja az orosz agresszió megnevezésére azokat a fogalmakat, amelyeket a NATO alkalmaz, amelyek a NATO honlapján rendszeresen szerepelnek.

Megnéztük továbbá, hogy a fogalomhasználat eltér-e aszerint, hogy szó szerint idézik-e a megszólalót, vagy csak véleményét ismertetik. E téren semmilyen statisztikailag szignifikáns különbséget nem találtunk. Megvizsgáltuk azt is, hogy a magyar HM oldalán megjelenő fogalomhasználat egyforma-e azokban az esetekben, amikor valamilyen NATO / EDA találkozási pontról, vagy NATO-diplomatákkal, NATO katonai vezetőkkel való találkozási pontról volt szó, és azokban az esetekben, amikor más eseményről szól a hír/tudósítás. Mivel minden a HM honlapján megjelenő hírnél, tudósításnál pontosan leírták, hogy milyen eseményről szól az adott hír vagy tudósítás, könnyű volt kigyűjteni azokat, amelyek valamilyen NATO-eseményről, találkozási pontról szóltak, és amelyek más eseményeken hangzottak el. Összehasonlítottuk a kétféle eseményeken dokumentált megnevezéseket és megvizsgáltuk, hogy a két csoport jellemzői statisztikailag különböznek-e.

Az eredmények arra mutatnak, hogy szignifikánsan eltérő a HM internetes oldalának fogalomhasználat a kétféle eseményen. A HM honlapja a NATO által használt megnevezéseket jóval magasabb arányban használja akkor, ha a minisztérium képviselői NATO-tanácskozáson vesznek részt, illetve NATO-tagállamból érkező vendégekkel tanácskoznak, mint egyébként (lásd a 3.3.4a. táblázatot). Olyan találkozókon, amelyeken NATO vendégek/vezetők is jelen vannak, az esetek 46 százalékában jelenik meg a NATO fogalomhasználat, egyéb megszólalások esetében pedig csak az esetek 18 százalékában. Ha

ezekből a megfogalmazásokból kiszűrjük azokat, amelyek a NATO-tagállamokból érkező vendégekhez köthetők, akkor hasonló eredményeket kapunk: a magyar fél még ekkor 39 százalékban használja a NATO fogalmait, szemben az egyéb eseményekhez köthető 18 százalékkal (lásd 3.3.4b. táblázatot).

3.3.4a. táblázat: a NATO fogalomhasználat megjelenése a magyar HM oldalán a NATO-hoz kapcsolódó események és egyéb események esetében – összes megszólalás

NATO fogalomhasználat	Említések száma (db)			Említések aránya (%)		
	Nem NATO esemény	NATO esemény	Együtt	Nem NATO esemény	NATO esemény	Együtt
Nem	70	12	82	82,4	54,6	76,6
Igen	15	10	25	17,7	45,5	23,4
Együtt	85	22	107	100,0	100,0	100,0

Pearson $\chi^2(1) = 7,5474$
Pr = 0,006

3.3.4b. táblázat: a NATO fogalomhasználat megjelenése a magyar HM oldalán a NATO-hoz kapcsolódó események és egyéb események esetében – csak a magyar félhez köthető megszólalás

NATO fogalomhasználat	Említések száma (db)			Említések aránya (%)		
	Nem NATO esemény	NATO esemény	Együtt	Nem NATO esemény	NATO esemény	Együtt
Nem	68	11	79	81,9	61,1	78,2
Igen	15	7	22	18,1	38,9	21,9
Együtt	83	18	101	100,0	100,0	100,0

Pearson $\chi^2(1) = 3,7622$
Pr = 0,052

Összefoglalás

Az eredmények „kettős nyelv” léte, kettős nyelvhasználatra utalnak. A HM oldala akkor használja nagyobb arányban a NATO fogalmait, amikor valamilyen külföldi, NATO-partnerrel kapcsolatos eseményről tudósít. Ha pedig nem, amikor nincs jelen NATO-képviselő, NATO-partner, akkor mindössze a megnevezések 18 százalékában jelennek meg a NATO által használt megnevezések. A HM oldala az esetek túlnyomó többségében – több mint 80 százalékában – tehát vagy semleges, a „háború” szót ugyan említő, de az orosz felelősséget elmosó fogalmakat, vagy sem a „háború” szót, sem az orosz felelősséget nem említő megnevezéseket használ. Ezek az eredmények azért is figyelemre méltóak, mert utóbbiak felelnek meg leginkább az orosz állami propaganda eljárásának és céljának: *elrejtik, tabusítják a tényleges történéseket*. Vagy nem hívják „háborúnak” a háborút és elfedik az orosz fél felelősségét, vagy nem szólnak arról, hogy „ebben a konfliktusban”, „ebben a krízisben” „ebben a helyzetben” az orosz fél az agresszor, a támadó és itt az orosz fél Ukrajna elleni inváziójáról, Ukrajna megszállásáról és az ország egy részének vagy egészének Oroszországhoz való csatolásáról van szó.

4. Propaganda a szóhasználaton keresztül - kvantitatív vizsgálatok

4.1. Az orosz agresszió megnevezése az Index, MTI, Portfolio, Telex és BBC cikkeiben

Bevezetés

Ebben a fejezetben azt vizsgáljuk, hogy az Index, az MTI, a Portfolio, a Telex és – összehasonlításként – a BBC hírei és cikkei milyen szavakat, megfogalmazásokat használnak az orosz támadás és az orosz-ukrán háború megnevezésére, leírására. A szóhasználat, a megfogalmazás módja rendkívül erős érzelm- és véleményformáló, befolyásoló hatását a politikai propaganda mindig is használta. A jól megválogatott szavak és nyelvi megjelenítés segítségével értékítéletet közvetíteni, adott értelmezéseket sugallani bevett propagandatechnika.

Oroszországban tilos a "háború", az "agresszió" és az "invázió" szavak használata, "különleges katonai művelet"-nek kell nevezni az inváziót. Az orosz médiafelügyelet, a Roszkomnadzor február 26-án felszólította a médiumokat, hogy töröljék a "támadás", "invázió" vagy "háború" szavakat használó beszámolóikat; a tilalmat megszegő médiumok először bírságra és elzárásra számíthattak, majd március elején az orosz parlament elfogadott egy törvényjavaslatot, amely a „konfliktusról szóló hamis információk” terjesztését már tizenöt évig terjedő börtönbüntetéssel sújtja³².

A NATO-országokban ezzel szemben az Oroszországban használt eufemisztikus és manipulatív megnevezéseket a kormányzatok, közszolgálati csatornák és állami hírügynökségek nem használják³³. Egészen más kifejezések használata jellemző. Biden amerikai elnök február 24-i beszédében Oroszország *provokálatlan és indokolatlan ukrajnai támadásáról* beszélt³⁴. Az Európai Tanács tagjainak ugyancsak február 4-i közös nyilatkozata *példátlan katonai agresszióról és provokálatlan és indokolatlan katonai agresszióról* szólt³⁵.

A NATO állam- és kormányfőinek február 25-én kiadott nyilatkozata Oroszország Ukrajna elleni támadásáról Oroszország *teljes körű ukrajnai invázióját* ítélte el, és felszólította Oroszországot, hogy azonnal hagyjon fel *a katonai támadással*, emellett *agresszió*nak, *provokálatlan és indokolatlan támadás*nak nevezte a háborút³⁶.

Az Ukrán Intézet ³⁷ rövid útmutatót adott ki arról, hogyan beszéljünk a *teljes körű háborúról*, amelyet Oroszország 2022. február 24-én indított Ukrajna ellen. Ők az *orosz-ukrán háború*

³² Lásd <https://www.rferl.org/a/russia-military-false-news/31737627.html>

³³ Talán az egyetlen kivétel Magyarország, ahol a magyar közszolgálati TV hírműsora az orosz állami propaganda szóhasználatát felidéző módon tudósított („katonai hadművelet indult Ukrajnában”) már az invázió első napján: <https://www.youtube.com/watch?v=OtQgUSwLgBY>

³⁴ Lásd <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2022/02/24/remarks-by-president-biden-on-russias-unprovoked-and-unjustified-attack-on-ukraine/>

³⁵ Lásd: <https://www.consilium.europa.eu/en/meetings/european-council/2022/02/24/>

³⁶ Lásd: https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_192489.htm?selectedLocale=en

³⁷ (Ukránul: Український інститут). Az intézetet 2017-ben alapította az Ukrán Miniszteri Kabinet, és Ukrajna Külügyminisztériumához tartozik. Az intézet az ukrán kultúrát képviseli a világban.

megnevezést támogatják, és külön kiemelik, hogy mely kifejezéseket **ne** használjuk a háború megnevezésére (lásd az M1. mellékletet). Az Ukrán Intézet az „ukrán (vagy ukrainai) események, az ukrán (vagy ukrainai) krízis és az ukrán, (vagy ukrainai) konfliktus” megfogalmazások használatát nem tartja kívánatosnak. Azt is hangsúlyozzák, hogy kerüljük el az olyan szavak használatát is, melyek közös felelősséget sejtetnek, mint a „krízis”, vagy „konfliktus”.

javaslatuk legfontosabb pontjai: (1) nevezzük nevén a háborút; (2) nevezzük meg az agresszort; (3) gondosan mérlegeljük, hogy mit akarunk mondani, és (4) kerüljük el azoknak a megfogalmazásoknak a használatát, melyek a két fél közös felelősségét sugallják. Az orosz-ukrán háború megnevezéseinek, leírásának a vizsgálatában kiindulásként ezekre a szempontokra, fogalmazásbeli elvekre támaszkodtunk.

A vizsgált kérdések, módszerek

A jelen fejezet azt vizsgálja, hogy kimutatható-e a vizsgált hírportálok orosz-ukrán háborúval foglalkozó cikkei között *szisztematikus különbség* abban, hogy milyen szavakat, kifejezéseket, megfogalmazásokat használnak az orosz-ukrán háború leírásakor. Vizsgáljuk azt is, hogy ha vannak ilyen különbségek, akkor azok a háborút leíró szavak, kifejezések *mely csoportjában* mutathatók ki (pl. az orosz állami propaganda által használt szavak csoportjában, a NATO által használt szavak csoportjában stb). Továbbá, hogy ezek az esetleges különbségek, *mennyiben köthetőek* ahhoz, hogy az egyes hírportálok *más-más hírforrásokra támaszkodnak* a tudósításaikban, vagy ahhoz, hogy *a cikkek egyéb jellemzőikben* (pl. a cikkek hosszúsága) *különböznek*? Kimutatható-e a hírportálok között akkor is szisztematikus különbség a szóhasználatban, ha a cikkek megfigyelt jellemzőinek hatását kiszűrjük? Az elemzést kvantitatív tartalomelemzés segítségével végeztük.

Számos tudományterület használ kvantitatív tartalomelemzést. A legtöbb kvantitatív elemzés középpontjában a használt szókészlet, a használt szavak gyakorisági eloszlásának vizsgálata áll (Weber, 1990; Dickle és Dickle, 2018; Neuendorf, 2002). Ezek az elemzések az egyes szavak, vagy a szavak egyes csoportjainak, vagy egyes állítások használatának matematikai statisztikai eszközökkel történő elemzését célozzák (Krippendorff, 1980; Weber, 1990; Harwood és Garry, 2003).

A nyelvhasználat vizsgálata a propaganda tartalomelemzésében is mindig is központi szerepet játszott, amióta készülnek ilyen vizsgálatok (Lasswell, 1949; Pool, 1959; Krippendorff, 1980; Weber, 1990; Schwartz és Ungar, 2015; Krippendorff és Bock, 2009). Hasonlóan más tudományterületek tartalomelemzéseéhez a politikai szövegek tartalomelemzésének is az egyik legfontosabb problémája, hogy túl sok a szöveg, túl sok cikk, nyilatkozat stb. áll rendelkezésre. A kutatók vagy a kutatási segédszemélyzet nem tudják maguk elolvasni, és értékelni az összes releváns szöveget, vagy csak nagyon hosszú idő alatt; minden dokumentum elolvasása hosszadalmas és drága lehet. A hagyományos kvantitatív szövegelemzést megkönnyíti, hogy szövegkereső algoritmusok segítségével nagyszámú cikk, hosszú szöveg szóhasználatát rögzíthető. A tartalomkeresés gépi automatizálása, meglehetősen megbízható és megismételhető lehet, ugyanakkor a szövegek automatizált, emberi beavatkozás nélküli

kategorizálása komoly problémákat is felvet a kategorizálás használhatóságával kapcsolatban (Laver, Benoit és Garry, 2003; Grimmer és Stewart, 2013).

Ebben az elemzésben mi egy úgynevezett vegyes módszert használtunk (Hillard és szerzőtársai, 2008), melyben a vizsgált szavak, kifejezések szótárának összeállításában, és a vizsgált kategóriák kidolgozásában a kutatói ítéletekre hagyatkoztunk, a szavak említéseinek összegyűjtését, és a tényleges kategóriákba rendezést pedig számítógépes algoritmus végezte. Tehát a „szótár-alapú megközelítés” felügyelt formáját használtuk (Li, 2010). Egy előre összeállított szólista említéseit gyűjtöttük szövegkereső algoritmus segítségével és az említési gyakoriságokat elemeztük. A szólista összeállítását a vonatkozó szövegek előzetes vizsgálata alapján végeztük. Ezután a szólistán szereplő szavakat, kifejezéseket előre ismert, meghatározott kategóriákba rendeztük, és a kategóriák említési gyakoriságait és említési valószínűségeit vizsgáltuk. Ez utóbbihoz matematikai statisztikai eszközöket, valószínűségi modelleket használtunk, ezek segítségével elemeztük, hogy az egyes hírportálok között milyen különbségek mutatkoznak a különböző elnevezések, megfogalmazások használatának valószínűségében. Hasonló módszereket számos tanulmány alkalmazott tartalomelemzési célokra (lásd erről Kearney és Liu, 2014 összefoglalását).

A vizsgált adatokról

Elemzésünk három magyar internetes hírportál – az Index (Belföld és Külföld rovat), a Portfolio (Globál rovat), a Telex (Belföld és Külföld rovat) – valamint az MTI és a BBC összes, az orosz-ukrán háború első 15 napjában írt, az orosz agresszióval foglalkozó cikkét és hírét vizsgálja³⁸.

Az elemzéshez először az említett hírportálokról és rovatokból minden egyes olyan cikket kiválasztottuk, amely 2022. február 24. és március 10. között jelentek meg³⁹, és melyek tartalmazták az „Ukrajna”, „ukrán”, „Oroszország”, „orosz, vagy „Putyin” szavakat. (Értelemszerűen a BBC cikkei közül azokat gyűjtöttük le, melyek ezek angol megfelelőit, vagyis a „Ukraine”, „Ukrainian”, „Russia”, „Russian”, vagy „Putin” szavakat tartalmazták.)

Ezek a cikkek képezik vizsgálatunk *alapmintáját*. Az Index 2053, az MTI 1274, a Portfolio 655, a Telex 379 és a BBC 1911 cikke került be a vizsgálat alapmintájába, tehát összesen 6272 cikk (lásd a 4.1.1. táblázatot).

³⁸ A hírportálok honlapjain közzétett cikkeket és híreket vizsgáltuk. Az adatgyűjtést 2022. március 19-én zártuk le.

³⁹ Oroszország 2022. február 24-én hajnalban, magyar idő szerint körülbelül 2:59-kor támadta meg Ukrajnát (<https://edition.cnn.com/2022/02/24/europe/ukraine-russia-attack-timeline-intl/index.html>). A vizsgált magyar újságok között az első cikk február 24-én 00:25 perckor jelent meg a portfolio.hu-n közvetlenül a támadás megkezdése előtt „Oroszul könyörög az ukrán elnök új videójában, hogy ne indítson Putyin támadást” (<https://www.portfolio.hu/global/20220224/oroszul-konyorog-az-ukran-elnok-uj-videojaban-hogy-ne-inditson-putyin-tamadast-528577#>). A támadás megindulása után ugyancsak a portfolio.hu-n jelent meg először cikk az agresszióról (04:16): „Támadnak az oroszok, lángokban Ukrajna nagyvárosai” (<https://www.portfolio.hu/global/20220224/tamadnak-az-oroszok-langokban-ukrajna-nagyvarosai-528585>). Érdekes, hogy a CNN online felületén a háborúról szóló az első hír magyar idő szerint csak 8:36 perckor jelent meg („Subway stations become improvised bunkers in Kyiv, as people leave the Ukrainian capital”).

Az általunk kialakított meta-adatbázis az alapmintában lévő cikkek url-címén kívül minden cikkről tartalmazza a megjelenés pontos dátumát (hónap, nap, óra, perc) és a cikkek teljes szószámát (hány szóból áll a cikk)⁴⁰.

A cikkekben fellelhető információk alapján olyan további változókat képeztünk, melyek leírják, hogy az egyes cikkek hírek milyen hírforrásokra hivatkoznak. A hírforrásokat leíró változókhoz úgy jutottunk, hogy 30 különböző hírforrás (hírügynökségek, online portálok, tv csatornák, nyomtatott újságok, stb.) említését kerestettük meg valamennyi cikkben. Egyes hírforrások esetében többféle rövidítést, többféle átírást, vagy helyesírást is megkerestettük, ezért a keresett szavak száma valamivel több volt, mint a keresett hírforrások száma. (Például a „Russia Today”-t ebben a formában is megkerestettük, de „RT” formában is stb. Az ugyanannak a hírforrásnak a különböző formájú hivatkozásait azután értelemszerűen összevontuk egy változóba).

A hírforrások részletes változóit ezután csoportokba rendeztük. A következő csoportokat különböztettük meg: (1) nyugati forrás, (2) ukrán forrás, (3) orosz állami forrás, (4) az MTI, mint forrás, (5) Twitter-bejegyzés, mint forrás⁴¹. Mind az öt, a források kategóriáit leíró változó kétértékű (0/1) változó, amelyek egymástól függetlenek, mivel egy cikk több forrásra is hivatkozhat.

A Twitter-források csoportja nagyon heterogén Twitter fiókokat tartalmaz: a hivatkozott Twitter fiókok között egyaránt megtaláljuk a Brit Hadügyminisztérium bejegyzéseit, és esetenként – nyomós okkal feltételezhetően - orosz propaganda-fiókokat is. Azért szerepeltettünk modelljeinkben a heterogenitás ellenére is egyetlen, összevont „hivatkozik Twitter-bejegyzésre” változót, mert azt feltételeztük, azt akartuk tesztelni, hogy azok a cikkek, melyekben van ilyen hivatkozás, és nem csak hírügynökségek vagy sajtótermékek híreire hivatkozik a cikk, azok különböznek-e az inkább hagyományos hírforrásokra támaszkodó cikkektől. Például azért, mert szerzőik gyorsabban szeretnének új híreket közölni, mint a csak hagyományos forrásokra támaszkodó cikkek, vagy mert szerzőik kevésbé helyeznek súlyt a hírek ellenőrzésére, esetleg így könnyebben tudnak bizonyos propagandaoldalak cikkeire hivatkozva célzatos híreket bemutatni, vagy más meggondolásokból támaszkodnak Twitter-bejegyzésekre.

A források megkeresését, valamint a források kategóriáit jelző kétértékű változók cikkekhez kapcsolását követően összeállítottunk külön-külön egy angol és egy magyar nyelvű szólistát a háború leírására használt, eltérő jelentéstartalmú és eltérő körben használt szavakról, kifejezésekről.

Ehhez először részletesen tanulmányoztuk, hogy az orosz-állami propaganda, a NATO, valamint egyéb szereplők milyen megnevezéseket használnak az orosz-ukrán háború leírására. A listát ezután kiegészítettük egyrészt azokkal a megnevezésekkel, melyeket az alapmintánk cikkei egy részének átnézésével találtunk, részben egyéb források, más sajtótermékek

⁴⁰ A cikkek statisztikai elemzését Stata programcsomaggal végeztük. A tartalomelemzéshez segítségünkre volt a CRCB által kifejlesztett online szövegelemző program. Ezt a szoftvert alkalmaztuk már az orosz állami propaganda hatását vizsgáló korábbi tanulmányunkban is. Lásd CRCB, 2018.

⁴¹ A hírforrások részletes listáját, és a kategóriák szerinti besorolásukat a melléklet M5.1. táblázata mutatja be.

vizsgálata alapján. A magyar, illetve angol nyelvű listákat ezután megfeleltettük egymásnak, és azokat a kifejezéseket, melyek az egyik, vagy másik listáról hiányoztak, lefordítottuk a megfelelő nyelvre (a részletes angol és magyar nyelvű listák megfeleltetését a melléklet M5.2. táblázata mutatja be.). A magyar és angol szavak, kifejezések listáját a melléklet M5.2. táblázata tartalmazza.

A magyar listán szereplő szavakat az Index, MTI, Portfolio és Telex alapmintában szereplő cikkeiben, az angol nyelvű listán szereplő szavakat pedig a BBC cikkeiben megkerestettük a CRCB már említett szövegelemző programja segítségével. A keresett angol és magyar szavakat és szókapcsolatokat az M5.3 táblázat tartalmazza.

Az összes cikk 82 százalékában találtunk a keresett szavak közül legalább egy említést, és megközelítően 18 százalékukban nem volt egyik keresett szó vagy kifejezés sem említve. Hírórtálok szerint elég nagy különbségek mutatkoztak abban, hogy a cikkek mekkora hányada nem említett egyet sem a keresett szavak és kifejezések közül. Az Index és a BBC cikkei között voltak legnagyobb arányban olyan cikkek, melyben egy keresett szót, vagy kifejezést sem találtunk meg (25 százalék, illetve 26 százalék), míg az MTI cikkeinek kevesebb, mint 1 százalékában nem szerepelt egyik sem ezek közül a szavak közül. (4.1.1. táblázat).

4.1.1. Táblázat: A keresett kifejezések közül legalább egy szerepel-e a cikkeken? (legalább egy szó/kifejezés legalább egy említése a cikkben)

Hírórtál	Cikkek száma db			Cikkek megoszlása %		
	Nincs említés a cikkben (1)	Van legalább egy említés a cikkben (2)	Összes cikk száma (3)	Nincs említés (4)	Van említés (5)	Összes cikk (6)
Index	522	1 531	2 053	25,4	74,6	100,0
MTI	11	1 263	1 274	0,9	99,1	100,0
Portfolio	67	588	655	10,2	89,8	100,0
Telex	32	347	379	8,4	91,6	100,0
BBC	496	1 415	1 911	26,0	74,0	100,0
Összesen	1 128	5 144	6 272	18,0	82,0	100,0

Annak, hogy egyes cikkeken a keresett szavak egyetlen említését sem találtuk meg sokféle oka lehet. Például olyan szavakat, kifejezéseket használtak a szerzők a háború leírására, amely nem volt rajta a listákon; a cikk olyan tárggyal foglalkozott, amihez nem volt szükség említésre; a cikk csak rövid híradás volt olyan konkrét eseményről, melynek alapján világos volt, hogy miről szól a híradás, ezért nem volt szükség említésre stb.

A továbbiakban a cikkeken azt az *almitáját* vizsgáljuk, mely azokat a cikket tartalmazza, melyekben találtunk legalább egy említését a keresett szavaknak; ez összesen 5144 cikket jelent. Ezek közül 1531 az Indexben megjelent cikk, 1263 MTI-hír, 588 Portfolio-cikk, 347 Telex-cikk és 1415 BBC-cikk (lásd a 4.1.1. táblázat 2. oszlopát).

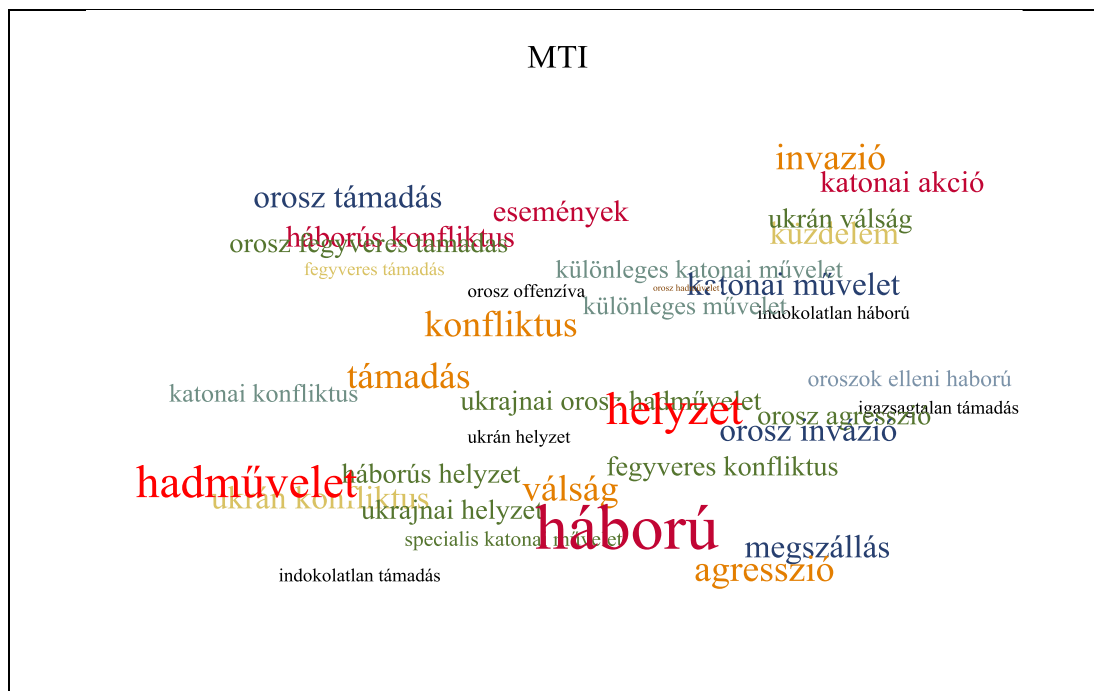
4.1.1. Ábra: Az orosz-ukrán háború leírására, megnevezésére használt szavak és kifejezések az Index cikkeiben

Magyarázat: Az ábrán a betűméretek az adott szó relatív gyakoriságára utalnak. Nagyobb betűméret nagyobb relatív gyakoriságot jelent. Az azonos színek azt mutatják, hogy az egyes szavak relatív gyakoriságuk szerint azonos kategóriába tartoznak.

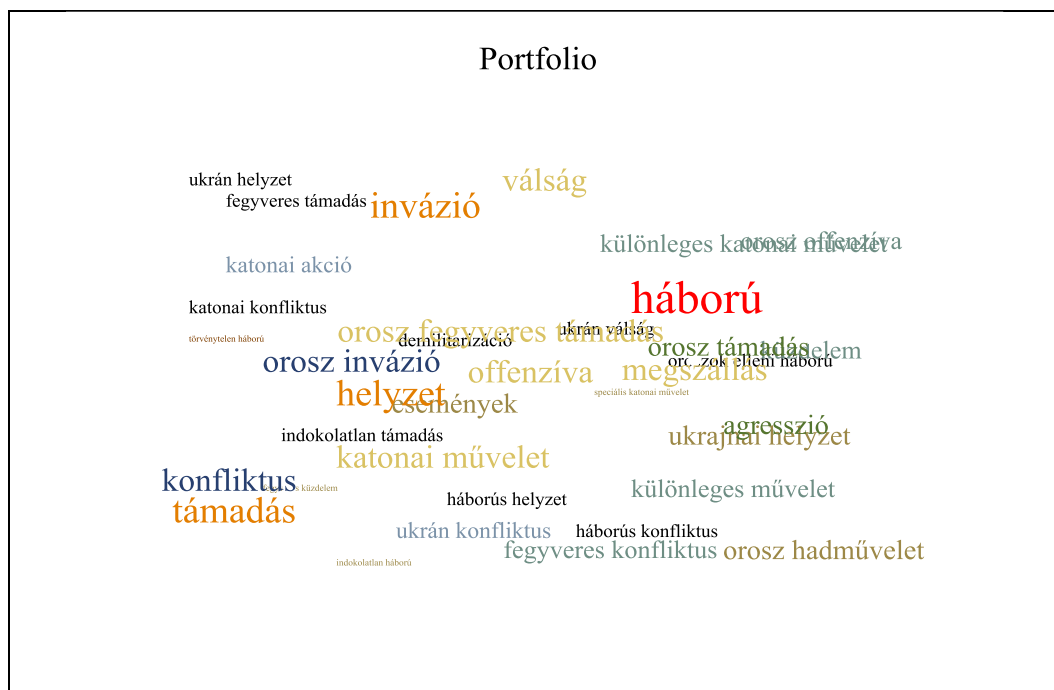
⁴² A Stata17 statisztikai programcsomag „wordcloud” utasítása segítségével készítettük el a szófelhőket.

4.1.2. Ábra: Az orosz-ukrán háború leírására, megnevezésére használt szavak és kifejezések az MTI cikkeiben

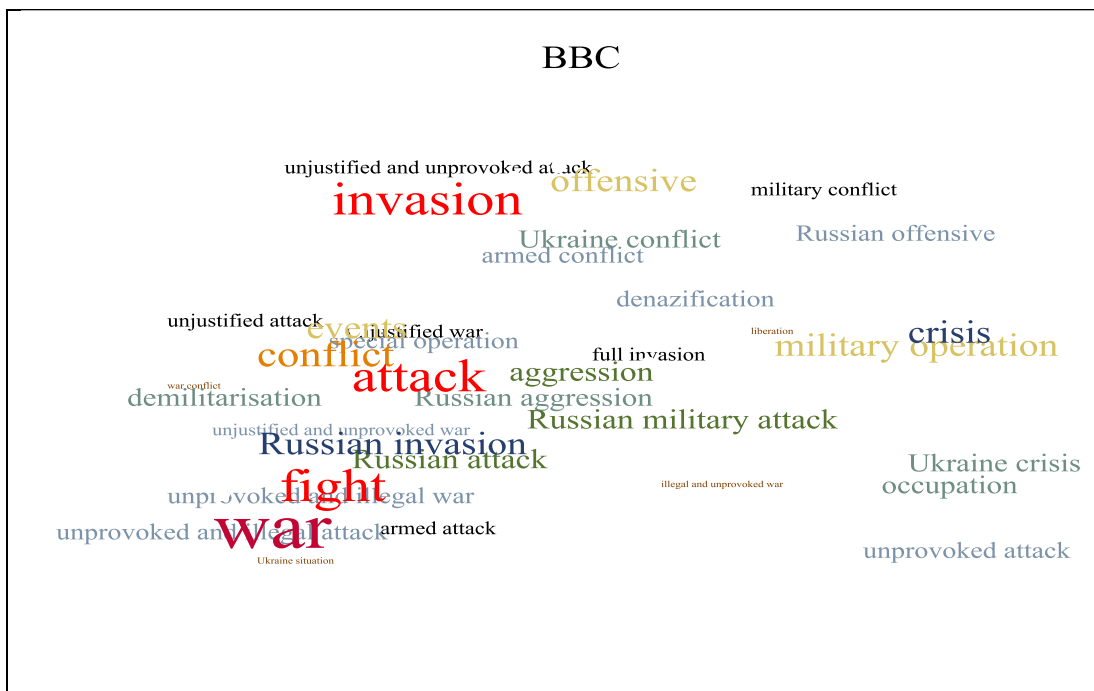
Magyarázat: Az ábrán a betűméretek az adott szó relatív gyakoriságára utalnak. Nagyobb betűméret nagyobb relatív gyakoriságot jelent. Az azonos színek azt mutatják, hogy az egyes szavak relatív gyakoriságuk szerint azonos kategóriába tartoznak.

4.1.3. Ábra: Az orosz-ukrán háború leírására, megnevezésére használt szavak és kifejezések a Portfolio cikkeiben

Magyarázat: Az ábrán a betűméretek az adott szó relatív gyakoriságára utalnak. Nagyobb betűméret nagyobb relatív gyakoriságot jelent. Az azonos színek azt mutatják, hogy az egyes szavak relatív gyakoriságuk szerint azonos kategóriába tartoznak.

4.1.5. Ábra: Az orosz-ukrán háború leírására, megnevezésére használt szavak és kifejezések a BBC cikkeiben

Magyarázat: Az ábrán a betűméretek az adott szó relatív gyakoriságára utalnak. Nagyobb betűméret nagyobb relatív gyakoriságot jelent. Az azonos színek azt mutatják, hogy az egyes szavak relatív gyakoriságuk szerint azonos kategóriába tartoznak.

A keresett szavak közül valamennyi hírportál a *háború* szót használta a legnagyobb gyakorisággal. A BBC cikkeiben az ezt követő legnagyobb gyakorisággal említett szavak a *fight* (küzdelem/harc), *attack* (támadás) és *invasion* (invázió). Minden vizsgált magyar hírportál is a *háború* szót használta leggyakrabban. Ami a szófelhőkből elsőre kitűnik, hogy a magyar hírportálok mindegyikén a *helyzet* is a leggyakrabban használt szavak között szerepel. Az Index emellett a *támadás*, majd a *konfliktus*, *események* és az *invázió* szavakat használta a legnagyobb gyakorisággal. Az MTI a *háború* szót követően leggyakrabban használt szavai a *helyzet* és a *hadművelet*. A Portfolio cikkeiben a *háború* szó után a leggyakrabban az *invázió*, *helyzet* és *támadás* szavak jelentek meg. A Telex cikkeiben pedig az *események* szó, majd a *helyzet* és *támadás* szavak⁴³.

Az egyes hírportálok által legnagyobb gyakorisággal használt szavakat külön-külön is összevetettük a BBC által leggyakrabban használt szavakkal. Míg az 4.1.1. - 4.1.5. ábrák egyszerűen az említési gyakoriságokat ábrázolták, mivel minden hírportált külön szófelhővel jellemeztünk, ebben az összehasonlításban a 100 cikkre jutó gyakoriságokat vetjük össze, hogy az eredményeket ne torzítsa, hogy az egyes hírportálok különböző számú cikket jelentettek meg a vizsgált időszakban.

A 4.1.6. - 4.1.9. ábrák az egyes hírportálok 100 cikkére jutó említéseket vetik össze a BBC 100 cikkére jutó említésekkel⁴⁴. Az ábrákon berajzoltunk egy referencia-egyenest, mely a prediktált értékeket mutatja, azokat az értékeket, melyeket akkor figyeltünk volna meg, ha a magyar hírportálok 100 cikkre jutó említési gyakorisága megegyezett volna a BBC említési gyakoriságaival. A prediktált értékek körül a sötétszürke sáv a 95 százalékos megbízhatósági szint melletti konfidencia-intervallumot mutatja. A sávon belül lévő szavak használata nem tér el szignifikánsan a BBC szóhasználatától. Azok a szavak, melyek a konfidencia-intervallumon kívül, a referencia-egyenest alatt helyezkednek el, azok a BBC, azok pedig, melyek a referencia-egyenest felett vannak, a vonatkozó magyar hírportál cikkeiben jelentek meg szignifikánsan nagyobb gyakorisággal.

Mind a négy vizsgált hírportál nagyobb gyakorisággal használta a *háború* szót minden jelző nélkül, mint a BBC. Ennek részben az az oka, hogy a BBC rendszerint valamilyen jelzős szerkezetben szerepeltette ezt a szót, például *provokálatlan háború* (*unprovoked war*), *törvénytelen és indokolatlan háború* (*illegal and unjustified war*) stb.

⁴³ A leggyakrabban használt 30 szót portálonként, lásd az M5. melléklet M5.5a és M5.5b. táblázataiban.

⁴⁴ Természetesen a szóismétlés elkerülése végett egy-egy szó szinonimái is szerepelhetnek a cikkekben. A statisztikai elemzés szempontjából ez csak akkor befolyásolná érdemben a bemutatott eredményeket, ha feltételeznénk, hogy szignifikánsan eltér a szinonimák használata a magyar portálokon és a BBC-n. De még egy ilyen feltételezést is meg lehetne engedni: a BBC inkább megenged szóismétlést, mivel az igazi kérdés az, hogy eltérőbb mértékben vigyáz-e erre például a „háború”, mint az „orosz agresszió” szavak esetén, mint a magyar portálok. Ebben az esetben az is érdekes, hogy például, hogy mennyire használ szinonimának tekintett, egyébként elkenő szavakat egy-egy portál, mint a „helyzet”, vagy „konfliktus”. Másrészt nyilvánvaló, hogy az „orosz agresszió”-nak nem lehet szinonimája a „katonai művelet”. Ennek megfelelően a megfigyelt szavak gyakorisága, illetve a gyakoriság logaritmus, ami az 4.1.6. – 4.1.9 ábrákon szerepel, fontos különbségekre mutathat rá, de nem helyettesíti a szavakból képzett kategóriák képzését és a kategória szintű elemzést. Az utóbbira később kerítünk sort.

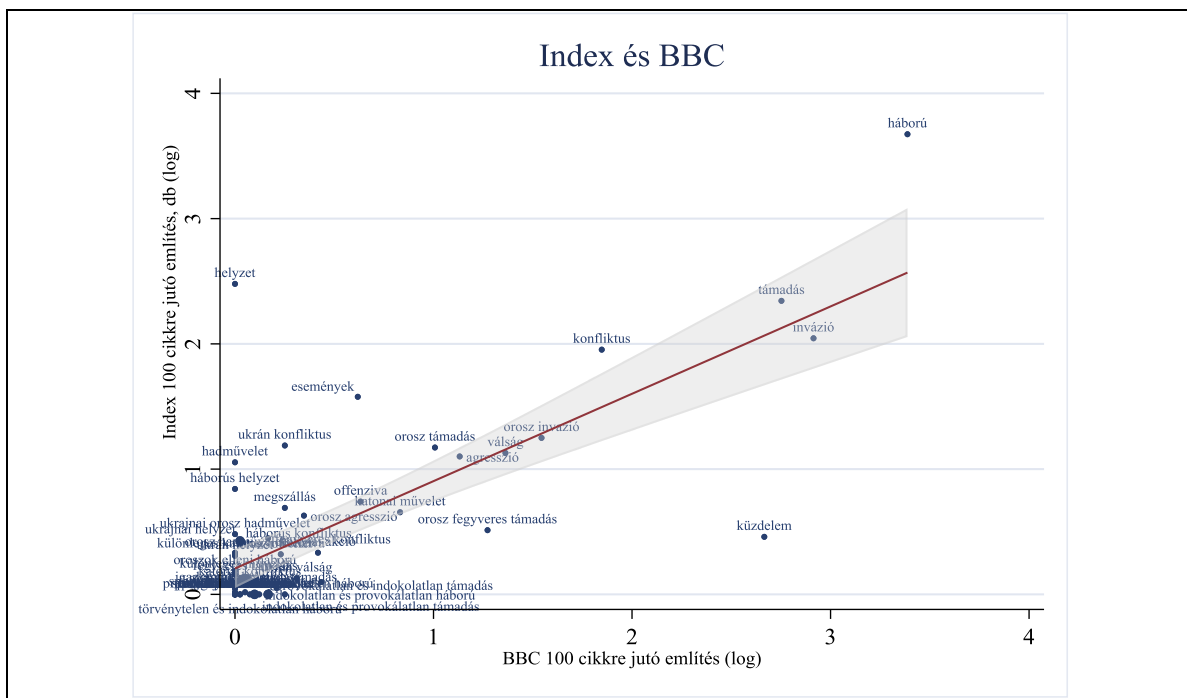
Az Index és a BBC összehasonlítása azt mutatja, (4.1.6. ábra) hogy az Index egyrészt jóval nagyobb gyakorisággal használta a *helyzet, események, konfliktus, ukrán konfliktus, háborús helyzet* szavakat, illetve kifejezéseket, mint a BBC, és ugyancsak gyakrabban használja a *hadművelet, megszállás* szavakat is. A BBC cikkeiben pedig szignifikánsan gyakrabban szerepelnek a *küzdelem/harc, orosz fegyveres támadás* kifejezéseket, valamint az olyan kifejezéseket, melyekben szerepel az támadás minősítése, például az *indokolatlan és provokálatlan háború*.

A BBC és az MTI szóhasználati gyakoriságait összevetve (4.1.7. ábra) azt látjuk, hogy hogy az MTI jóval nagyobb gyakorisággal használ olyan szavakat, kifejezéseket mint a BBC, amelyek lehetőséget adnak arra, hogy tompítva, elkendőzve mutassák be a történeteket, mint a *helyzet, konfliktus, válság, háborús helyzet, ukrainai helyzet*. Emellett az MTI híreiben nagy gyakorisággal szerepelnek az orosz propaganda által is preferált szavak, kifejezések, mint például az *orosz hadművelet, katonai művelet*. A BBC híradásaiban az MTI-vel összevetve nagyobb gyakorisággal szerepelnek a *küzdelem/harc, invázió, orosz fegyveres támadás és offenzíva* szavak.

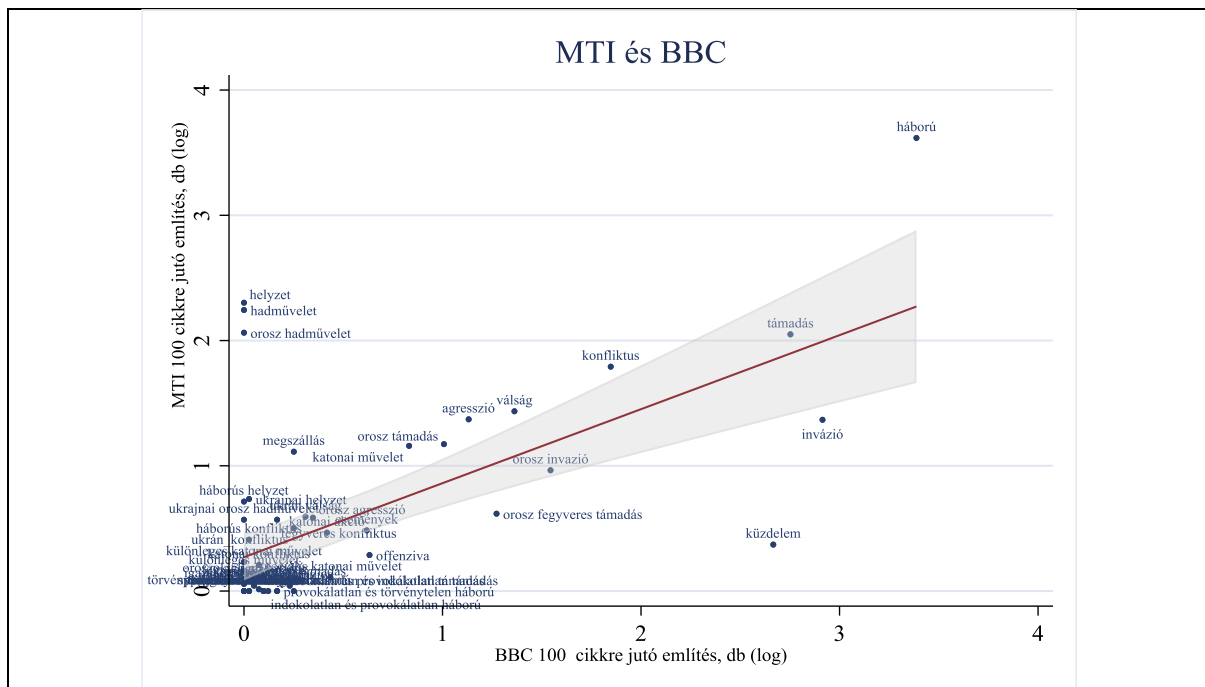
A BBC megfogalmazásait a Portfolio cikkeiben használt szavakkal összevetve (4.1.8. ábra) vegyes képet látunk. A Portfolio is a BBC-nél szignifikánsan jóval gyakrabban használ egyrészt olyan kifejezéseket, mint a *helyzet, ukrainai helyzet, katonai konfliktus*, másrészt az orosz propaganda által használt kifejezéseket is, mint a *hadművelet, orosz hadművelet, ukrainai orosz hadművelet, különleges katonai művelet, vagy különleges művelet*. Emellett viszont valamivel gyakrabban használja a BBC-nél az *orosz támadás, invázió, offenzíva, agresszió* szavakat, kifejezéseket is. A BBC híreiben jóval gyakrabban jelenik meg a *küzdelem /harc (fight), az orosz fegyveres támadás és a válság*, valamint azok a támadáshoz, vagy háborúhoz kapcsolódó jelzős kifejezések, melyek általánosak a NATO és NATO országok szóhasználatában, de a magyar hírportálokon gyakorlatilag nem jelennek meg, mit az *indokolatlan, provokálatlan, törvénytelen támadás/háború (unjustified, unprovoked, illegal attack /war)*.

Végül a Telex szóhasználatát a BBC szóhasználatával összevetve a Portfolióéhoz hasonló képet látunk (4.1.9. ábra). A BBC gyakrabban használja a *küzdelem* szót, a Telex a *helyzet, háborús helyzet, konfliktus* szavakat, emellett az orosz propagandakifejezések egy részét is, mint a *katonai művelet, az ukrainai orosz hadművelet, a különleges katonai művelet*, de az *orosz agresszió, orosz invázió, orosz támadás, agresszió* kifejezéseket is. A BBC cikkeiben a Telex cikkeihez viszonyítva is szignifikánsan gyakrabban kerül elő a *küzdelem, az orosz fegyveres támadás, a provokálatlan támadás, provokálatlan és indokolatlan háború stb.* kifejezések.

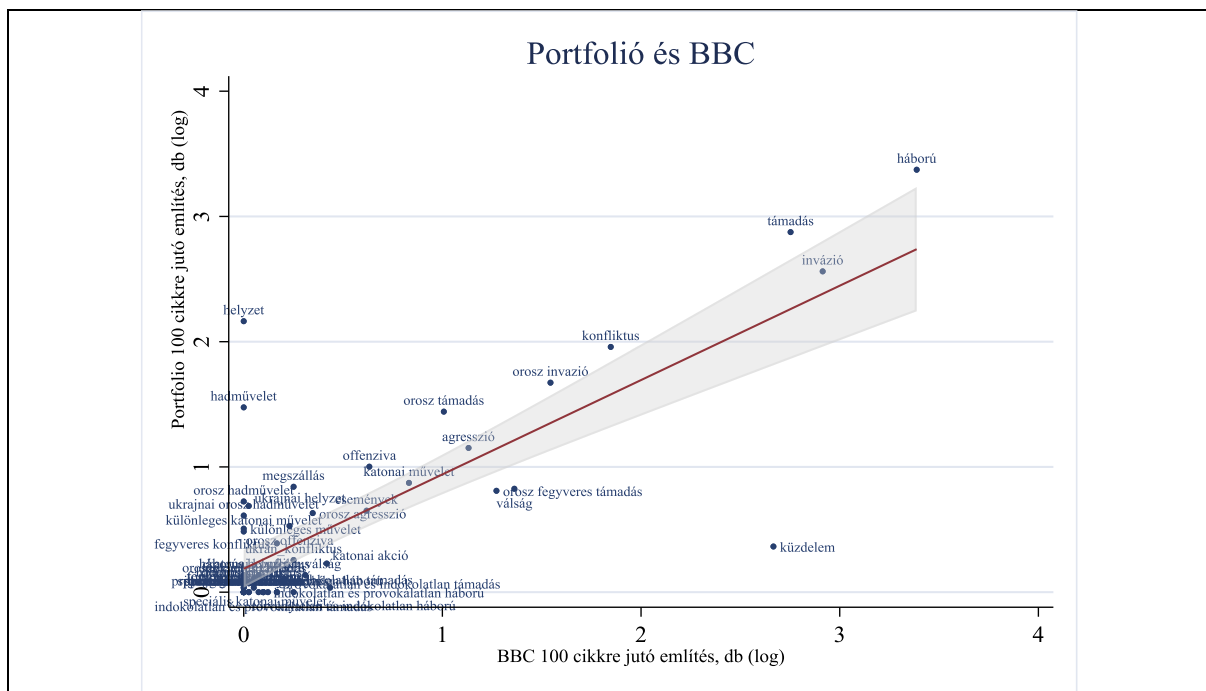
4.1.6. ábra: Az orosz-ukrán háború leírására, megnevezésére használt szavak és kifejezések az Index és a BBC cikkeiben. 100 cikkre jutó említések száma, db (log-log skála)

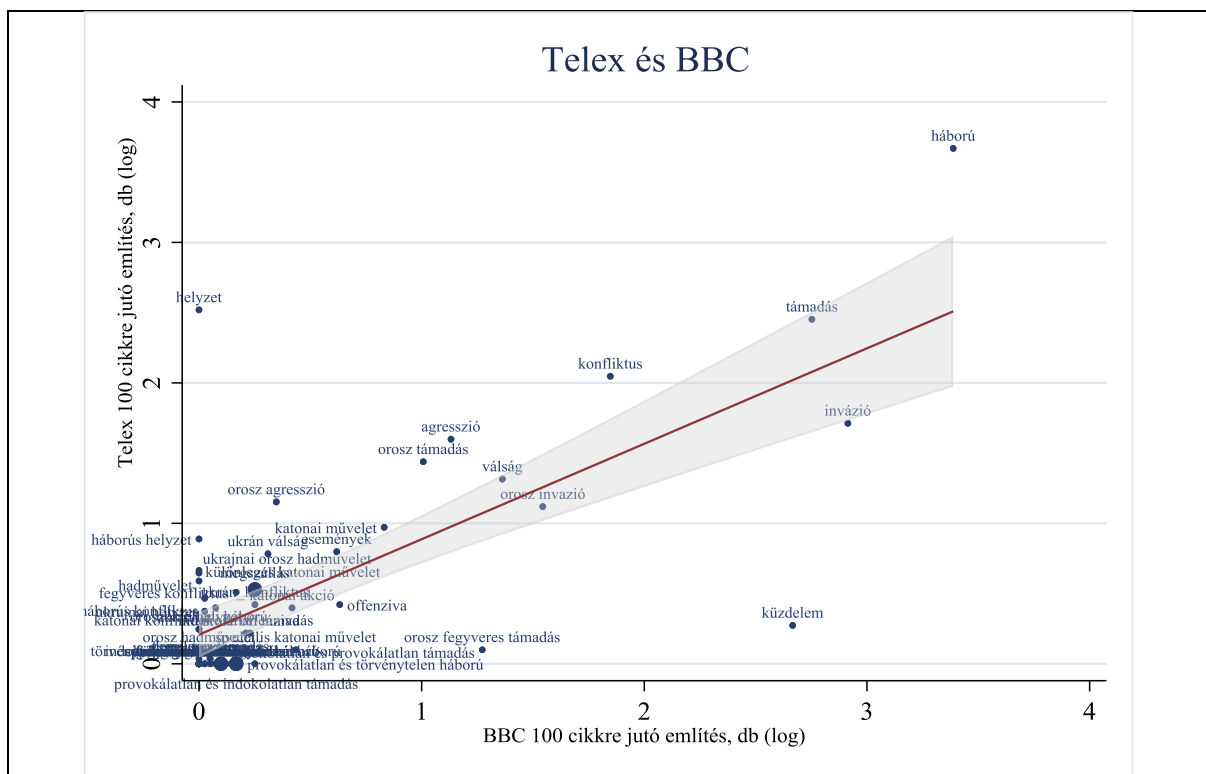
4.1.7. Ábra: Az orosz-ukrán háború leírására, megnevezésére használt szavak és kifejezések az MTI és a BBC cikkeiben. 100 cikkre jutó említések száma, db (log-log skála)

4.1.8. Ábra: Az orosz-ukrán háború leírására, megnevezésére használt szavak és kifejezések a Portfolio és a BBC cikkeiben. 100 cikkre jutó említések száma, db (log-log skála)

4.1.9. Ábra: Az orosz-ukrán háború leírására, megnevezésére használt szavak és kifejezések a Telex és a BBC cikkeiben, 100 cikkre jutó említések száma, db, (log-log skála)

A részletes szókészlet használata számos esetleges elemet is tükrözhet, a hasonló jelentéstartalmú szavak közül az újságíró az egyiket, vagy másikat preferálhatja. Ezért az elemzés további részében nem a részletes szólistát vizsgáljuk, hanem a háború leírására használt szavakat, kifejezéseket négy csoportba kategorizálva, a csoportokhoz tartozó szavak említéseit elemezzük.

A megnevezések csoportokba rendezése

A háború leírására használt szavakat, kifejezéseket a következő négy csoportba rendeztük a tanulmány 2.1. pontjában leírtaknak megfelelően:

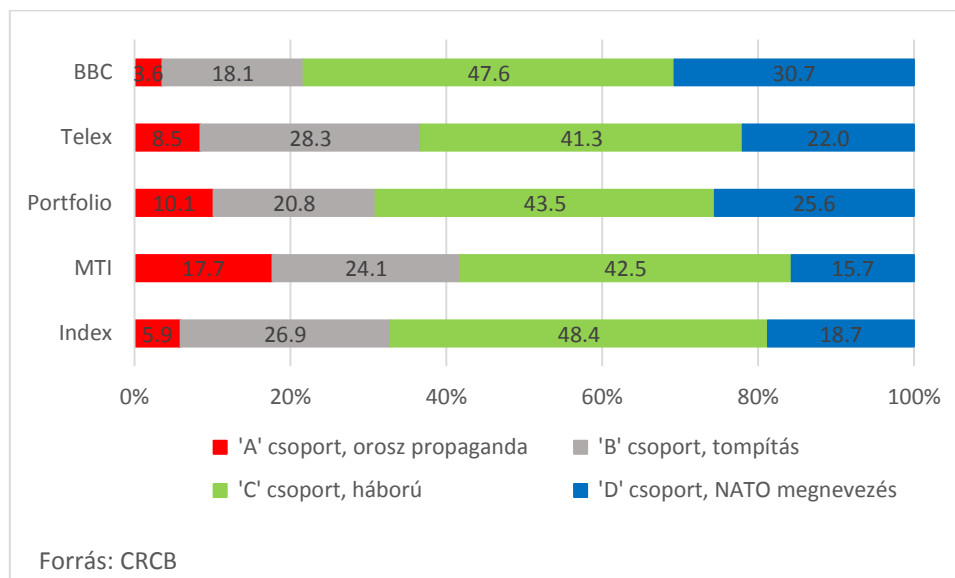
- (A)** az orosz állami propagandában használatos, arra jellemző szavak, kifejezések (például *demilitarizálás, lefegyverzés, náciatlanítás, katonai művelet, speciális katonai művelet, ukrajnai hadművelet*, stb.)⁴⁵;
- (B)** azok a szavak és kifejezések, melyek tompítva írják le azt, hogy mi történt és alkalmasak arra, hogy elkenőzzék, elkenjék az orosz invázió tényét, vagy azt, hogy melyik fél az agresszor, ki viseli a felelősséget (például ilyenek a *konfliktus, a krízis, a helyzet* szavak, és ezek jelzős szerkezetekben felbukkanó változatai mint *ukrajnai események, háborús helyzet* stb.);
- (C)** a háború, a harc megnevezése a szereplők megnevezése, vagy a háború minősítése nélkül (például *háború, harc/küzdelem, invázió* stb.);
- (D)** a NATO által használatos, arra jellemző szavak és kifejezések, melyek (a) vagy tartalmazzák az *agresszió, invázió, megszállás* szavakat; vagy (b) tartalmazzák a *háború, a támadás* minősítését (például *provokálatlan háború, törvénytelen háború*, stb.); vagy (c) megnevezik a támadó, a felelős felet (például *orosz agresszió, orosz invázió* stb.)

Azt, hogy a részletes lista egyes szavait és kifejezéseit hogyan kategorizáltuk a fenti négy csoportba, a Melléklet M5.3. táblázatban mutatjuk be. A Melléklet M5.4. táblázata azt mutatja, hogy az egyes csoportok a hírportálok cikkeinek hány százalékában fordulnak elő az egyes csoportok, a 4.1.10. ábra pedig a cikkek megoszlását mutatja csoportbesorolás szerint

⁴⁵ Az orosz propaganda nem minden esetben hivatkozik „különleges katonai művelet”-ként az Oroszország által indított háborúra. Sok esetben csak „katonai műveletként” hívja ezt. Lásd <https://tass.com/military-operation-in-ukraine>. A „különleges katonai művelet” fogalom használatát a magyar online sajtó vezető portáljai között az origo.hu-n 20 alkalommal szerepelt az általunk vizsgált (febr. 24 - márc. 10. közötti) időszakban. Lásd <https://www.origo.hu/kereses/index.html?q=k%C3%BCI%C3%B6nleges%20katonai%20m%C5%B1velet&sd=2022-02-24&ed=2022-03-10>

hírportálonként. Ha egy cikkben többféle csoporthoz tartozó említés is van, azt minden csoportnál számításba vettük.

4.1.10. ábra Az összes említés százalékos megoszlása csoportbesorolás szerint hírportálonként, %*

*: minden portál egy cikke egyszerre több csoportot is tartalmazhat ezért a százalékos arányokat az adott portál összes csoportemléseinek százalékában adtuk meg. Például az index.hu cikkeinek esetében az A, B, C és D csoportot említő cikkek száma sorrendben 150, 685, 1233 és 477 cikk. Ennek megfelelően az index.hu esetében az 'A' csoport (orosz propaganda) részaránya $150/2545 \cdot 100 = 5,9\%$ lesz.

4.1.3. táblázat: A legalább egy, a csoporthoz tartozó említést tartalmazó cikkek száma hírportálok szerint db

Hírportál	A csoport	B csoport	C csoport	D csoport
	Orosz propaganda megnevezés	Tompításra törekvő megnevezések („események” stb.)	A háború/harc stb. megnevezései minősítés, vagy szereplők nélkül	NATO megnevezések
Index	150	685	1233	477
MTI	467	634	1121	414
Portfolio	1115	236	494	290
Telex	64	214	312	166
BBC	79	399	1048	677

A vizsgált magyar hírportálok cikkeinek nagyobb hányadában kerültek elő az orosz propaganda-megnevezések mint a BBC cikkeiben. A BBC cikkeinek 4 százaléka tartalmazott az e csoporthoz ('A') tartozó szavakat és kifejezéseket. A magyar hírportálok közül az MTI cikkei tartalmaztak legnagyobb arányban az 'A' csoportba tartozó, vagyis az orosz propaganda által használt kifejezéseket, szavakat a háború megnevezésére; ez a cikkek 18 százaléka volt. A Portfolio cikkeinek 11 százaléka a Telex cikkeinek pedig 9 százaléka használt legalább egy, az

'A' csoportba tartozó szót, kifejezést. A magyar hírportálok közül az Index cikkeiben találtunk legkisebb arányban az orosz propaganda által használt, az 'A' csoporthoz tartozó említéseket (6 százalék). Ugyancsak *valamennyi magyar hírportál cikkei között jóval nagyobb arányban találtunk olyanokat, amelyekben szerepeltek tompításra, elkenésre, elkendőzésre alkalmas szavak, mint a BBC cikkei között.* A legnagyobb arányban a Telex és az Index cikkei a legkisebb arányban pedig a Portfolio cikkei között találtunk ide tartozó megnevezéseket. A 'C' csoportba tartozó (a háborút, harcot stb. egyértelműen megnevező) említéseket tartalmazó cikkek aránya kisebb volt a magyar hírportálok cikkei, mint a BBC cikkei között. A 'D' csoporthoz tartozó, a NATO-ban használatos kifejezéseket a BBC cikkeinek 31 százaléka tartalmazott. A Portfolio cikkeinek lemaradása volt a legkisebb ettől az aránytól (26 százalék). Az MTI hírei tartalmazták a legkisebb arányban a NATO megnevezéseket (16 százalék): *a vizsgált magyar hírportálok között az MTI használta legkevésbé a NATO fogalomrendszerét az orosz agresszió megnevezésére.*

A nyers különbségek egy része következhet abból, hogy az egyes hírportálok eltérő hírforrásokat használnak, vagy cikkeik más jellemzői különböznek. Ezt a kérdést vizsgáljuk a következőkben matematikai statisztikai eszközökkel. Azt vizsgáljuk tehát, hogy mekkora a valószínűsége, hogy egy cikk tartalmaz legalább egy, a csoporthoz tartalmazó említést, attól függően, hogy melyik hírportálon jelent meg egy cikk, ha a cikkek néhány egyéb megfigyelt jellemzőinek hatását kiszűrjük.

A kérdést valószínűségi modellekkel vizsgáltuk⁴⁶. Az említések mind a négy csoportjára (A, B, C, D) külön-külön egy sor kétkimenetes, probit modellt becsültünk. A modellek azt vizsgálják, hogy mekkora a valószínűsége, hogy egyes említések a vizsgált csoportba tartoznak, és ehhez mennyiben járulnak hozzá az említéseket tartalmazó cikkek egyes, megfigyelt jellemzői.

Minden csoportra négy modellt becsültünk. A kimeneti változó minden esetben az volt, hogy a részletes szólistán szereplő, említett szavak az általunk vizsgált négy csoport (A, B, C, D) valamelyikébe tartoznak-e (igen/nem). A magyarázó változók az 1. modellben az említést tartalmazó cikk megjelenési hírportálját leíró kétértékű változók voltak: az említés az Indexben megjelent cikkben volt (igen/nem), az említés az MTI hírportálján megjelent cikkben volt (igen/nem), az említés a portfoli.hu-n megjelent cikkben volt (igen/nem); az említés a Telexben megjelent cikkben volt (igen/nem). A referenciakategóriát a BBC-ben megjelent cikkek adták. A 2. modellben a magyarázó változó körét bővítettük. Ezekbe a modellekbe a hírportálokat leíró kétértékű változók mellett bevontuk magyarázó változók közé az adott cikkek hivatkozott forrásainak csoportjait is: az adott cikk hivatkozik-e orosz forrásra (igen/nem); hivatkozik-e nyugati forrásra (igen/nem), hivatkozik-e az MTI-re, mint forrásra (igen/nem), hivatkozik-e Twitter bejegyzésre (igen/nem). Azért vontuk be ezeket a változókat, hogy megvizsgáljuk, hogy az, amit a hírportálok hatásáról kimutattunk, az valójában mennyiben tükrözi azt a hatást, hogy a hírportálok szisztematikusan más forrásokra támaszkodnak. A 3. modellben ezek mellé a magyarázó változók mellé a cikkekben lévő szavak számának logaritmusát is szerepeltettük a modellekben, azért, mert feltételeztük, hogy esetleg rövidebb híradásokban más szavak segítségével jellemzik a háborút a cikkek, mint a

⁴⁶ Lásd: https://en.wikipedia.org/wiki/Probit_model

hosszabb cikkek esetében. Végül a 4. modellben még egy további magyarázó változót bevontunk, mely azt mutatta, hogy a cikk február 26. után jelent-e meg, vagy február 24. és február 26. között. Ennek a változónak a hatását azért vizsgáltuk, mivel az invázió első három napjában általános várakozás volt, hogy az orosz hadsereg könnyen elérje célját, de február 26. után egyre több tudósítás, szakértői vélemény jelent meg arról, hogy Oroszország ukrainai inváziója a vártnál jóval nagyobb és az ukrán hadsereg hatékonyabb ellenállásba ütközik, valamint, hogy az orosz hadsereg nem várt nehézségekbe ütközik a haderő ellátása terén. Vagyis nagyjából ekkor kezdett megfogalmazódni a nemzetközi sajtóban, hogy a háború kimenete kétesélyes; ez hatással lehetett a cikkek szóhasználatára is.

A megnevezések mind a négy csoportjára (A, B, C, D) lefuttattuk mind a négy modellt.

Az 4.1.4. táblázatban azoknak a modelleknek az eredményeit foglaljuk össze, melyek annak valószínűségét írták le, hogy az említések az 'A' csoportba, tehát az orosz propaganda-elnevezések csoportjába tartoznak-e. A táblázatok a marginális (parciális) hatásokat mutatják, melyek azt írják le, hogy mennyivel nő a függő változó valószínűsége, ha a magyarázó változó egységnivel nő. Esetünkben, hogy mennyivel nő annak valószínűsége, hogy az említett szó, kifejezés a besorolásunk szerinti 'A' (orosz propagandacsoportba tartozik), ha a dummy változók értéke 0-ról 1-re változik, vagy ha a folytonos változó értéke egységnivel nő, a többi magyarázó változó értékének rögzítése mellett. A zárójelekben a robusztus standard hibákat közöljük.

Az eredmények azt mutatják, hogy ha egy említés valamelyik magyar hírportál cikkében jelent meg, az minden modellben szignifikánsan növelte annak valószínűségét, hogy találtunk a cikkben az 'A' csoporthoz (orosz propaganda fogalmai) tartozó említést, a BBC cikkeivel összevetve (lásd a 4.1.4. táblázatot). Az alapmodell (1. modell) eredményei szerint viszonylag nagy különbségeket látunk: míg az Indexben megjelent cikkekben 7 százalékkal nagyobb valószínűséggel találtunk az 'A' csoportba tartozó említést, addig az MTI híreiben 37 százalékkal, mint a referenciának tekintett BBC esetében. A Portfolión és a Telexen megjelent cikkek 21-21 százalékkal növelték a valószínűségét annak, hogy szerepelt a cikkben az orosz propaganda fogalomrendszere, az 'A' csoportba tartozó szó, kifejezés a BBC-hez képest. A további modellekben is szignifikáns hatásokat látunk, de a hatás erőssége csökkent a további magyarázó változók bevonásával, hírportálonként eltérő mértékben. A 4. modellben, melyben a hivatkozott forrásoknak, a cikkek hosszúságának és a megjelenés idejének a hatását is kiszűrtük⁴⁷ az egyes hírportálok elkülöníthető hatása a következőképpen alakult: az Indexben megjelent cikkek 4 százalékkal, a Telexben megjelentek 6 százalékkal, a Portfolio hírportálján megjelentek pedig 16 százalékkal nagyobb valószínűséggel tartalmaztak az orosz állami propaganda által használt megnevezések csoportjába tartozó szavakat, kifejezéseket, mint a

⁴⁷ Mivel az MTI híreiben az esetek 95,1 százalékában szerepel az a szó, hogy „MTI” ezért futtattunk olyan modelleket is, amelyekben nincsenek benne az MTI hírei. Ha az MTI híreket nem figyelembe vesszük figyelembe az elemzésnél, akkor az 4.1.4. táblázatban bemutatott eredmények nem változnak (lásd M5.7 táblázat).

BBC cikkei⁴⁸. A legmagasabb arányt az MTI esetében látunk: 24 százalékkal nagyobb itt az orosz propaganda fogalmainak előfordulási valószínűsége, mint a BBC-nél.

Ha egy cikk hivatkozott orosz forrásra, az 12-14 százalékkal növelte annak valószínűségét, hogy a cikkben szerepel az orosz propaganda fogalomrendszerébe ('A' csoportba) tartozó szó, kifejezés, a többi változó hatásának rögzítése mellett. Ha a cikk, melyben az említés megjelent hivatkozott az MTI-re, mint forrásra, az 4 százalékkal növelte annak valószínűségét, hogy találtunk az 'A' csoportba tartozó említést. A nyugati forrásoknak nem volt szignifikáns hatása és a Twitter-bejegyzésre való hivatkozás hatása sem számottevő. A cikkek hosszúságának pozitív szignifikáns hatását lehet kimutatni, ha a szavak számának logaritmusaival számolunk: egységnyi növekedés 5-6 százalékkal növelte az 'A' csoportba tartozó említés valószínűségét. Érdekes eredmény továbbá, hogy azok a cikkek, melyek február 26. után jelentek meg, 24 százalékkal kisebb valószínűséggel tartalmaztak olyan említéseket, melyek az orosz propaganda fogalmainak feleltek meg (az 'A' csoportba tartoztak).

Az összes változót tartalmazó modellünk (4. modell a 4.1.4. táblázat 4. oszlopában) eredményei is azt mutatják, hogy a vizsgált magyar hírportálok cikkeiben szignifikánsabb nagyobb valószínűséggel kerülnek elő az orosz propaganda által használt megnevezései, leírásai a háborúnak, mint a BBC-ben. Az eredmények szerint leginkább az MTI hírek tartalmazzák az orosz propaganda fogalmait a magyar portálok közül, ha ezeket a BBC oldalán nyilvánosságra hozott tartalommal hasonlítjuk össze. A magyar portáloknál megfigyelt hatás részben annak a következménye, hogy milyen forrásokra támaszkodik az adott cikk: az orosz forrásokra, az MTI-re, mint forrásra támaszkodó cikkekben nagyobb valószínűséggel találunk az 'A' csoporthoz (orosz propagandához) tartozó szavakat, kifejezéseket, illetve a háború első három napjában, azonban ezeknek a hatásoknak a kiszűrése után is megmaradnak a magyar portálok és a BBC közötti különbségek. A négy magyar hírportál közül az MTI hírei és a portfolio.hu állnak legtávolabb a BBC-től abban a tekintetben, hogy cikkeiben előfordulnak-e az orosz propaganda fogalomrendszerébe tartozó kifejezések. *A legkisebb különbséget az Index és BBC cikkei között látunk.*

Azt láthatjuk továbbá, hogy február 26. után már gyengébb az orosz propaganda átvételének hatása, mint előtte⁴⁹. Ez a különbség elsősorban abból adódik, hogy az MTI-nél az orosz

⁴⁸ Az MTI-t is figyelembe vevő modell szerint (M5.7 táblázat) azt kapjuk, hogy az MTI-ben 24 százalékkal nagyobb valószínűséggel jelent meg az orosz propaganda szóhasználata, mint a BBC-ben. Az teljesen természetes, hogy az MTI, mint hírügynökség híreiben feltűnik az orosz propaganda szóhasználata. Amikor az MTI orosz állami forrásokat idéz, akkor ez nem elkerülhető. De ez tény nyitva hagyja azt a kérdést, hogy miért használja 24 százalékkal nagyobb valószínűséggel az MTI az orosz propaganda fogalmait, mint az egyébként az „independent, impartial and truthful” értékeket középpontba állító (<https://www.bbc.com/aboutthebbc/governance/mission>) BBC.

⁴⁹ Ez a hatás legnagyobb mértékben az MTI-hez kapcsolódik. Az orosz agresszió első három napjában ugyanis az MTI nagymértékben átvette az orosz szóhasználatot, míg a BBC-re ez egyáltalán nem volt jellemző: az MTI-ben ugyanis 64 százalékkal (!) nagyobb arányban jelentek meg az orosz propaganda megnevezései, mint a BBC-ben. Ez az MTI-hez kapcsolódó hatás aztán jelentősen mérséklődött február 26. után: ekkor már csak 12 százalékkal nagyobb arányban használta az MTI az orosz propaganda megnevezéseit mint a BBC. Az Index-ben és a Telex-ben mérséklődött február 26. után az orosz propaganda szóhasználatában megmutatkozó a BBC-hez viszonyított különbség. Lásd az 5. Melléklet M5.8a. táblázat 1-2 oszlopát. Egy másik modellspecifikáció szerint, amelyben a portált, a fordulónap és az adott portál és a fordulónap (a cikk február 26 előtt vagy után íródott) hatásának

agresszió első három napjában 64 százalékkal, ezt követően pedig „mindössze” 12 százalékkal nagyobb valószínűséggel jelentek meg az orosz propaganda fogalmai, mint a BBC-ben (lásd az 5. Melléklet M5.8a táblázatát).

A fenti eredmények közül az MTI-hez, mint a magyar állami hírügynökséghez tartozó hatás különösen figyelemre méltó. *A cikkek többtényezős statisztikai vizsgálata arra mutat, hogy az orosz agresszió első 15 napján megjelent cikkekben és híradásokban az MTI használta legnagyobb valószínűséggel az orosz propaganda fogalomrendszerét az orosz agresszió megnevezésére.* Az MTI hatása ott is tetten érhető, hogy ha egy magyar hírportál hivatkozott az MTI-re (egy MTI hírt ismertetett), akkor ez a tény önmagában is növelte az orosz propaganda fogalmai átvételének valószínűségét az MTI-t idéző portálnál. Az MTI fogalomhasználata tért el leginkább a referenciának tekintett BBC-től.

4.1.4. táblázat: Az 'A' csoportba (orosz propaganda) tartozó megnevezés említési valószínűségének becslése, probit modellek, marginális hatások

Változó	1. modell	2. modell	3. modell	4. modell
	(1)	(2)	(3)	(4)
Index	0,072** (0,018)	0,036* (0,018)	0,034* (0,019)	0,038* (0,019)
MTI	0,370** (0,021)	0,303** (0,031)	0,273** (0,031)	0,240** (0,030)
Portfolio	0,214** (0,028)	0,179** (0,028)	0,170** (0,028)	0,156** (0,028)
Telex	0,205** (0,033)	0,178** (0,033)	0,094** (0,031)	0,062* (0,029)
Orosz forrásra hivatkozik		0,135** (0,030)	0,124** (0,029)	0,130** (0,030)
Nyugati forrásra hivatkozik		-0,014 (0,013)	-0,030* (0,013)	-0,021 (0,013)
MTI-re hivatkozik		0,039** (0,017)	0,023 (0,017)	0,044** (0,016)
Twitter bejegyzésre hivatkozik		0,055** (0,018)	0,028 (0,017)	-0,004 (0,016)
szavak számának logaritmus a cikkben (ln)			0,049** (0,007)	0,061** (0,007)
A cikk február 26. után jelent meg				-0,236** (0,014)
N	5144	5144	5124	5124

Probit becslés robusztus standard hibákkal.

A standard hibák zárójelben. * $p < 0.05$; ** $p < 0.01$

Referenciakategória: BBC, ukrán forrás, a cikk február 24. és február 26. között jelent meg.

interakcióját, valamint a forrásokat és a szavak számának logaritmusát is szerepeltettük, ugyancsak kimutatható az, hogy az MTI és BBC közötti különbség számottevően mérséklődött február 26-a után. Lásd az 5. Melléklet M5.8a. táblázat 3. oszlopát.

Tompítás, elkenés, elbizonytalanítás és manipuláció

Az 4.1.5. táblázat azoknak a modelleknek az eredményeit közli, melyek annak valószínűségét vizsgálták, hogy egy említés a 'B' csoportba tartozó, vagyis az támadás leírását tompító, elkenő megnevezések (ukrán helyzet, ukrainai események stb.) csoportjába tartozik-e.

4.1.5. Táblázat: A 'B' csoportba tartozó (tompításra törekvő, elkenő) megnevezések említési valószínűségének becslése, probit modellek, marginális hatások

Változó	1. modell (1)	2. modell (2)	3. modell (3)	4. modell (4)
Index	0,174** (0,019)	0,135** (0,021)	0,141** (0,021)	0,143** (0,022)
MTI	0,229** (0,025)	0,188** (0,030)	0,107** (0,032)	0,097** (0,032)
Portfolio	0,130** (0,025)	0,105** (0,026)	0,084** (0,027)	0,079** (0,027)
Telex	0,333** (0,025)	0,331** (0,026)	0,116** (0,034)	0,106** (0,034)
Orosz forrásra hivatkozik		0,021 (0,033)	-0,010 (0,034)	-0,011 (0,034)
Nyugati forrásra hivatkozik		0,079** (0,017)	0,013 (0,018)	0,016 (0,018)
MTI-re hivatkozik		0,070** (0,023)	0,004 (0,024)	0,011 (0,024)
Twitter bejegyzésre hivatkozik		0,045 (0,022)	-0,060** (0,023)	-0,071** (0,023)
szavak számának logaritmus a cikkben (ln)			0,210** (0,012)	0,216** (0,012)
Február 26. után jelent meg				-0,077** (0,017)
N	5144	5144	5124	5124

Probit becslés robusztus standard hibákkal.

A standard hibák zárójelben. * $p < 0.05$; ** $p < 0.01$

Referenciakategória: BBC, ukrán forrás, a cikk február 24. és február 26. között jelent meg.

Az eredmények azt mutatják, hogy itt is nagy különbségek vannak a vizsgált magyar hírportálok és a BBC cikkei között. Ha egy említés magyar hírportálon jelent meg, az valamennyi modellben, és minden vizsgált hírportál esetében szignifikánsan növelte annak valószínűségét, hogy az említés a 'B', az agresszió leírásának tompítását szolgáló elnevezések csoportjába tartozik. Az összes egyéb változó hatásának kiszűrése után (4.1.5. táblázatban a 4. modell eredményei) alig találunk különbséget a magyar hírportálok között ebben a vonatkozásban. Az Index-en megjelent cikkekben 14 százalékkal, a másik három hírportál cikkeiben pedig 8-11 százalékkal nagyobb valószínűséggel találunk tompító, az orosz felelősséget elmosó, a 'B' csoportba tartozó említést, mint a BBC-ben. A hivatkozott források a Twitter kivételével nem gyakoroltak szignifikáns hatást annak valószínűségére, hogy találtunk-e a 'B' csoportba tartozó említést. Ellenben a cikk hossza és megjelenésének dátuma számított: a hosszabb cikkekben inkább előfordultak a 'B' csoportba tartozó megnevezések és ha a cikk a háború első három napját követően jelent meg, akkor 8 százalékkal kisebb

valószínűséggel fordultak elő ezek⁵⁰. A cikkek hosszúságának kismértékű szignifikáns hatása volt. Számottevő pozitív hatást kapunk a cikk hosszának növekedésével: a szavak számának logaritmusa egységnyi növekedése, 22 százalékkal növeli annak valószínűségét, hogy szerepel a cikkben a 'B' csoporthoz tartozó megnevezés.

Úgy tűnik tehát, hogy a 'B' csoporthoz tartozó szavak preferálása a vizsgált magyar hírportálok mindegyikét jellemzi. *A magyar hírportálok eszerint pontosan azokat a szavakat, kifejezéseket, megfogalmazásokat használták a BBC-nél nagyobb arányban, amelyek tompítani igyekeznek a háború borzalmait és elkenik az agresszió felelőseit.* Éppen azokat a megnevezéseket, amelyek elkerülését az Ukrán Intézet javasolta (lásd az 1. Mellékletet).

A 'C' csoportba tartozás valószínűségét becsülő modellek eredményeit a 4.1.6. táblázat foglalja össze. Az összes egyéb változó hatásának kiszűrése után egyedül az MTI esetében találtunk szignifikáns hatást. Az MTI híreiben 8 százalékkal nagyobb valószínűséggel találtunk a 'C' csoportba („Háború”) tartozó említéseket, mint a BBC cikkeiben. Az összes többi vizsgált hírportál esetében nem volt szignifikáns különbség a magyar cikkek és a BBC cikkei között. Azok a cikkek, melyek nyugati forrásra hivatkoztak, 3 százalékkal kisebb valószínűséggel használtak a 'C' csoportba tartozó szavakat, kifejezéseket a háború leírására, mint a háború első három napja alatt megjelent cikkek. A Twitter bejegyzésekre hivatkozó cikkek pedig 9 százalékkal nagyobb arányban használták ezeket a megnevezéseket. Ha egy cikk február 26. után jelent meg akkor ez 10 százalékkal növelte ugyanezt a valószínűséget⁵¹.

⁵⁰ Ez a hatás kizárólag az MTI-hez és az Indexhez kapcsolódik. Míg az agresszió első három napjában az MTI 33 százalékkal, az index pedig 31 százalékkal nagyobb valószínűséggel használta ezeket a megnevezéseket mint a BBC, addig ezt követően az MTI és BBC közötti különbség eltűnik, és az index már csak 9 százalékkal nagyobb arányban használja ezeket a megnevezéseket, mint a BBC. Lásd az M5.8b. táblázat 1-2. oszlopait.

⁵¹ Ez a hatás az MTI, a Portfolio és a Telex cikkeiben bekövetkező változásokkal függ össze. Míg február 26 után ezeknél sorrendben 12, 5 és 8 százalékkal nagyobb arányban használták a „Háború” kategóriájába sorolt megnevezéseket, mint a BBC. Lásd az 5. Melléklet M5.8c táblázatát.

4.1.6. táblázat: A 'C' csoportba tartozó megnevezés (háború stb.) említési valószínűségének becslése, probit modellek, marginális hatások

Változó	1. modell (1)	2. modell (2)	3. modell (3)	4. modell (4)
Index	0,053** (0,012)	0,008 (0,015)	0,009 (0,015)	-0,007 (0,015)
MTI	0,127** (0,012)	0,090** (0,020)	0,068** (0,021)	0,080** (0,019)
Portfolio	0,079** (0,014)	0,062** (0,015)	0,052** (0,016)	0,057 (0,016)
Telex	0,123** (0,013)	0,114** (0,014)	0,064** (0,020)	0,074 (0,019)
Orosz forrásra hivatkozik		-0,012 (0,026)	-0,016 (0,026)	-0,015 (0,026)
Nyugati forrásra hivatkozik		-0,002 (0,013)	-0,024 (0,013)	-0,027* (0,013)
MTI-re hivatkozik		0,047* (0,018)	0,028 (0,019)	0,020 (0,018)
Twitter bejegyzésre hivatkozik		0,106** (0,013)	0,084** (0,015)	0,093** (0,014)
Szavak számának logaritmus a cikkben (ln)			0,067** (0,009)	0,059** (0,000)
A cikk február 26. után jelent meg				0,096** (0,014)
N	5144	5144	5124	5124

Probit becslés robusztus standard hibákkal. * $p < 0.05$; ** $p < 0.01$

Referenciakategória: BBC, ukrán forrás, a cikk február 24. és február 26. között jelent meg.

Végül, a 4.1.7. táblázat azoknak a modelleknek az eredményeit mutatja be, melyek azt vizsgálták, hogy milyen valószínűséggel találtunk a cikkekben olyan említést, melyek a háború leírására a 'D' csoportba tartozó, tehát a NATO által használt szavakat, kifejezéseket tartalmazzák. A Portfolio cikkei és a BBC cikkei között nem találtunk szignifikáns különbséget. Ezzel szemben az Index és az MTI cikkei között mind a négy modellben szignifikánsan kisebb valószínűséggel találtunk olyan cikkeket, melyek tartalmaztak a 'D' csoportba tartozó megnevezést, mint a BBC cikkeiben. Érdekes, hogy az Index esetében az alapmodellhez képest a hatás erőssége némileg nőtt a további magyarázó változók bevonásával. Az alapmodell becslési eredménye szerint az Indexben megjelent cikkek 16 százalékkal kisebb valószínűséggel tartalmaztak a 'D' csoportba tartozó szavakat, kifejezéseket, mint a BBC cikkei. Az összes magyarázó változót tartalmazó 4. modell eredménye azt mutatja, hogy az Index megnevezései 19 százalékkal kerülnek kisebb valószínűséggel ide. Az MTI cikkeiben az első modell szerint 14,5 százalékkal a negyedik modellnél pedig 17,6 százalékkal kisebb valószínűséggel találtunk a 'NATO csoportba' tartozó említéseket, mint a BBC cikkeiben. A Telex cikkei esetében az alapmodell és 2. modell eredményei nem mutattak szignifikáns hatást, a cikkek hosszúságának a hatását is vizsgáló 3. és a minden magyarázó változót tartalmazó 4. modell eredményei szerint a Telexben megjelent cikkek 13-15 százalékkal kisebb valószínűséggel tartalmaztak a 'D' csoportba tartozó említést, mint a BBC cikkei. A 4. modell eredményei szerint a hírforrások esetében az MTI-re, mint forrásra hivatkozó cikkek esetében találtunk szignifikáns hatást. Az MTI-re, mint forrásra hivatkozó cikkek 6 százalékkal kisebb

valószínűséggel használtak a 'NATO csoportba' tartozó szavakat, kifejezéseket az invázió leírásához. Továbbá azt is láthatjuk a 4.1.7. táblázatból, hogy a február 26. után megjelent cikkeknel 12 százalékkal kisebb a „NATO” fogalmak használatának valószínűsége, mint előtte⁵².

4.1.7. Táblázat: A 'D' csoportba tartozó (NATO megnevezés) megnevezés említési valószínűségének becslése, probit modellek, marginális hatások

Változó	1. modell	2. modell	3. modell	4. modell
	(1)	(2)	(3)	(4)
Index	-0,162** (0,017)	-0,193** (0,018)	-0,194** (0,019)	-0,191** (0,019)
MTI	-0,145** (0,018)	-0,116** (0,028)	-0,162** (0,027)	-0,176** (0,027)
Portfolio	0,014 (0,024)	0,017 (0,025)	0,006 (0,025)	-0,002 (0,025)
Telex	-0,000 (0,029)	0,005 (0,030)	-0,134** (0,027)	-0,147** (0,027)
Orosz forrásra hivatkozik		0,015 (0,033)	-0,004 (0,032)	-0,005 (0,032)
Nyugati forrásra hivatkozik		0,008 (0,017)	-0,029 (0,017)	-0,025 (0,017)
MTI-re hivatkozik		-0,033 (0,023)	-0,071** (0,024)	-0,062** (0,024)
Twitter bejegyzésre hivatkozik		0,108** (0,023)	0,047** (0,023)	0,028 (0,023)
szavak számának logaritmus a cikkben (ln)			0,119** (0,011)	0,128** (0,011)
Február 26. után jelent meg				-0,122** (0,017)
N	5144	5144	5124	5124

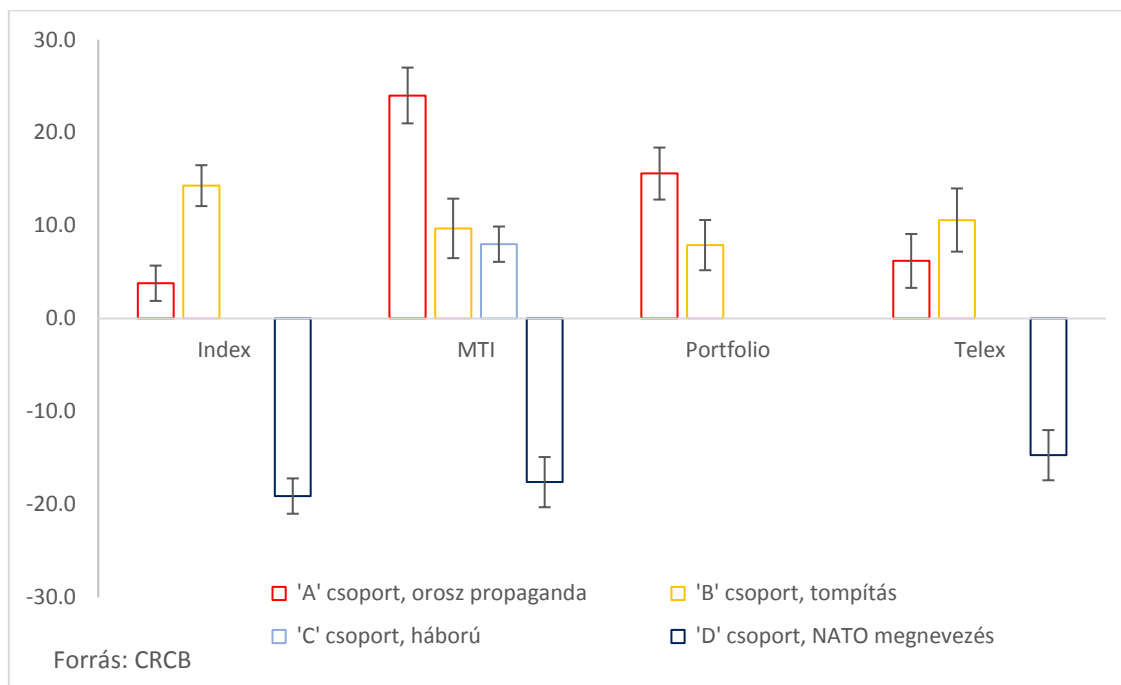
Probit becslés robusztus standard hibákkal. * $p < 0.05$; ** $p < 0.01$

Referenciakategória: BBC-ben megjelent cikkek, hivatkozik nyugati forrásra, a cikk február 24. és február 26. között jelent meg.

A 4.1.12 ábra azt foglalja össze, hogy a valószínűségi modellek eredményei valamennyire módosították azt a képet, hogy az egyes magyar hírportálok mennyire állnak messze a BBC-től a cikkeikben a háború leírására, használt szavakat, kifejezéseket tekintve. Ehhez minden esetben a 4. modellek eredményeit vettük figyelembe.

⁵² Ez a hatás ugyancsak az MTI-hez köthető: míg február 26-ig az MTI-nél a NATO fogalmak használata 11 százalékkal maradt el a BBC-től addig február 26 után már 20 százalékkal kisebb valószínűséggel használta az MTI a NATO fogalmait az orosz agresszió megnevezésére, mint a BBC. Lásd az M5.8c. táblázatot.

4.1.12. Ábra: Az elemzett magyar hírportáloknál az egyes csoportokhoz tartozó megnevezések használatának eltérése a BBC-től a 4. modell alapján, szignifikáns hatások robusztus standard hibákkal, százalék

A BBC-vel összehasonlítva az orosz propaganda által használt megnevezések a vizsgált magyar portálok között az Index cikkeiben jelentek meg a legkisebb valószínűséggel. De még így is 4 százalékkal nagyobb valószínűséggel lehetett ilyen szövegeket tartalmazó cikkeket találni az Index cikkei között, mint a BBC-ben. A többi hírportálnál ennél magasabb arányokat kaptunk: a Telexnél 6 százalék, a Portfolionál 16 százalék és az MTI cikkei esetén 24 százalék. 8-14 százalék körüli hatást lehet megfigyelni minden egyes magyar hírportál esetében a tompításra, elkenésre alkalmas megfogalmazások használatában. A háború tárgyyszerű leírására alkalmas kifejezéseket, szavak használatának valószínűségében az MTI-n kívül nem volt szignifikáns különbség a BBC cikkei és a magyar portálok között. Az MTI 8 százalékkal nagyobb valószínűséggel használta az ehhez a csoporthoz tartozó megnevezéseket. Végül, a NATO megnevezéseket a Portfolio kivételével 15-19 százalékkal kisebb valószínűséggel tartalmazták a magyar hírportálok cikkei, mint a BBC cikkei. A hatás ennek a csoportnak az esetében is nagynak mondható, az Index cikkei 19 százalékkal, az MTI és a Telex cikkei 15-17 százalékkal kisebb valószínűséggel használták az orosz agresszió megnevezésére a NATO fogalmait, mint a BBC cikkei.

4.2. A FUD (fear, uncertainty and doubt) mint propagandatechnika. Bizonytalanság és kétség: az *állítólag* és *látszólag* szavak használata

Bevezetés

Ebben a fejezetben a 2.2. pontban leírtak alapján két, a bizonytalanság és a kétség felkeltésére alkalmas szó, az *állítólag* és a *látszólag* szavak használatát vizsgáljuk az Index, az MTI, a Portfolio, a Telex és a BBC 2022. február 24. és március 10. között megjelent, az orosz-ukrán háborúval foglalkozó cikkeiben.

Egy háború alatt sok bizonytalanság merülhet fel a hírek megbízhatóságával kapcsolatban. Ennek érzékeltetésére különböző megoldásokat lehet használni. Ilyen például, ha kifejezetten az szerepel a cikkben egy bizonytalan hír kapcsán, hogy „nem megerősített hírek szerint”, vagy ha megnevezzük a hírek forrását: „ukrán közlés szerint”, „orosz közlés szerint”, vagy más, a hír forrására vagy kétségességére utaló kifejezést használunk.

Azért foglalkozunk ebben a fejezetben kitüntetetten az *állítólag* és a *látszólag* szavak vizsgálatával, mivel egyrészt e kifejezések használatát a nyelvészeti leírások is az információval kapcsolatos bizonytalanság, illetve az információ tévességének jelzéséhez kötik (lásd többek között a szubjektivizáció- és evidencialitás-kutatások eredményeit, például Laczkó - Tátrai, 2019; Kugler, 2012; Carretero és szerzőtársai, 2022). Másrészt mivel ezek a szavak, mint ahogy ezt a tanulmány 2.2 pontjában kifejtettük, alkalmasak a közölt információ, illetve az információ forrásának hiteltelenítésére is.

Miközben zajlanak a harcok, nehéz biztos híreket közölni, hiszen sok bizonytalan, téves információ kering, a harcoló felek is igyekeznek olyan híreket közreadni, amelyek saját sikereiket mutatják be, esetleg taktikai okokból nem közölnek számukra kedvezőtlen információkat, sőt szándékosan eltorzítva adhatnak hírt egyes eseményekről, ezért esetenként nehéz eldönteni, hogy egy-egy állításnak mekkora a valóságtartalma. Az *állítólag* és a *látszólag* szavak használata alkalmas arra, hogy ezt a bizonytalanságot jelezzük; ugyanakkor azonban arra is alkalmasak, hogy célzatosan megbízhatatlannak állítsuk be valamelyik harcoló felet, vagy, kétségeket keltsünk a rá nézve kedvező híradások kapcsán, vagy, hogy azt sugalljuk, hogy senkinek nem lehet hinni, hogy minden hír megbízhatatlan.

Egy ilyen törekvés része lehet a gyakran csak 'FUD'-ként hivatkozott (**f**ear, **u**ncertainty and **d**oubt) propagandatechnikának, mely a félelem, bizonytalanság⁵³ és kétség felkeltésével igyekszik befolyást gyakorolni a közvéleményre. A FUD propagandatechnikát nagyon régóta használják a politikai propagandában is, de a marketingben és a pr-tevékenységekben is általánosan alkalmazzák⁵⁴.

⁵³ A bizonytalanság és a kétség közötti különbséget a következőképpen definiálják: bizonytalanság az a gondolati állapot, amelyben hiányzik a teljes meggyőződés, míg a kétség azt az állapotot jelzi, amikor egy meggyőződés igazsága éppen aktívan megkérdőjeleződik.

⁵⁴ Bár ezeket a technikákat korábban is alkalmazták a politikai propaganda eszközeként, a kifejezés a számítógépes hardveriparban alkalmazott dezinformációs taktikák leírására született 1975 körül (Raymonds, 2003).

Ez a propagandamódszer olyan módon törekszik a közvélemény befolyásolására, hogy kétes, hamis információkat terjeszt, vagy más módon próbálja aláásni az információk hitelességébe vetett bizalmat. A bizonytalanság keltésének egyik módja lehet, ha olyan szavakkal, kifejezésekkel fogalmaznak meg egy hírt, amelyek elbizonytalanítják az olvasót abban, hogy a szóban forgó események valóban megtörtént-e. A *látszólag*, *állítólag* szavak ennek a törekvésnek az eszközei közé tartoznak. Továbbá e szavak használata arra is lehetőséget ad, hogy egy újság, vagy hírportál olyan módon számoljon be meg nem történt eseményekről, hogy ne állítsa határozottan, hogy a valótlan esemény ténylegesen megtörtént, hanem csak sugallja ezt. Ezzel bizonytalanságban hagyja az olvasót, hogy hitelt adhat-e a tudósításnak, ugyanakkor a meg nem történt esemény lehetőségét mégis felveti, lehetséges hírként mutatva be az olvasóknak.

A következőkben a látszólag és az állítólag szavak használatát vizsgáljuk. Azt, hogy az egyes hírportálok cikkeikben milyen arányban használták ezeket és milyen arányban fordultak elő az egyik és másik harcoló fél sikereivel vagy kudarcaival kapcsolatban. Ha azt az eredményt kapjuk, ha a hírportálok egymástól számottevően nem különböző arányban használják a *látszólag* és az *állítólag* szavakat az egyik vagy a másik harcoló fél tevékenységére vonatkozó híreikben, akkor nincs semmilyen torzítás. Ekkor, legfeljebb arról lehet szó, hogy egyik vagy másik harcoló féllel kapcsolatban ténylegesen is több bizonytalan, feltehetően nem valós hír jelenik meg. Ha azonban azt kapjuk, hogy az egyik hírportál a többinél számottevően gyakrabban használja a látszólag vagy állítólag szavakat az egyik harcoló féllel kapcsolatban, mint a többi hírportál, akkor ezt az eredményt, úgy tekintjük, mint szóban forgó hírportálnál a torzítottság megjelenését.

Persze, több esetben a hír közlésekor nem lehet előre tudni, hogy az adott hír igaz-e vagy sem. Ha az esemény, amelyről a hír szól, elsősorban igaznak tetszett, de később nyilvánvaló lett a hír hamissága, akkor indokolt volt a látszólag vagy állítólag szavak használata. Ha fordítva, utólag az derült ki, hogy a hír igaz volt, akkor a látszólag vagy állítólag használata a hír közlésekor félrevezető volt, de természetesen a hír közreadásakor ez az információ még nem állt rendelkezésre. Ha egy hírportálnál számottevően nagyobb e szavak alkalmazásának aránya az egyik harcoló fél tevékenységével kapcsolatban mint a többi hírportálnál, akkor ez (i) vagy abból adódik, hogy eleve nagyobb arányban foglalkozik ezzel a harcoló féllel az adott hírportál, (ii) vagy nagyobb arányban közöl olyan híreket ezzel a harcoló féllel kapcsolatban amelyek később hamisnak bizonyultak (ekkor indokolt a látszólag és állítólag használata), (iii) vagy nagyobb arányban „téved”, használja indokolatlanul a látszólag és állítólag szavakat az egyik harcoló féllel kapcsolatban, ezzel elbizonytalanítva az olvasót, illetve hiteltelenítve a szóban forgó harcoló felet.

Az első magyarázat könnyen ellenőrizhető, ha minden hírportálnál csak azokat a híreket (állításokat) vesszük figyelembe, amelyek az egyik, vagy a másik harcoló félre vonatkoznak. A második és a harmadik magyarázat közvetlenül összefügg a FUD technikával. Mindkét esetben arról van szó, hogy az adott hírportál, miközben a szóban forgó harcoló fél aktivitásáról tudósít, a többi portálnál nagyobb arányban kapcsolja össze ezt a harcoló felet azzal, hogy a rá vonatkozó hír valóságtartalma bizonytalan. Ezzel aztán hitelteleníti az adott harcoló felet. Teljesen mindegy ebből a szempontból, hogy a látszólag vagy állítólag használata indokolt volt-

e vagy sem, azaz a közölt hír később igaznak bizonyult-e vagy sem. Ezt az esetek jó részében nem is lehet egyértelműen megállapítani⁵⁵. Ekkor egy másik kérdés vetődik fel, amit a kvantitatív tartalomelemzés a *cikkek témáinak elemzésével* szokott megválaszolni⁵⁶. Ha arra jutnánk, hogy az adott portál minden esetben helyesen járt el (csak indokolt esetben használta az állítólag és látszólag szavakat, amikor az adott hír később hamisnak bizonyult), akkor az a kérdés vetődik fel, hogy hogyan lehetséges, hogy a többi portálhoz képest nagyobb arányban közöl az egyik harcoló félhez kapcsolódóan olyan híreket, amelyek később rendre hamisnak bizonyulnak? Ha azt találnánk, hogy az egyik harcoló féllel kapcsolatban később igaznak bizonyult híreknél használta a látszólag és állítólag szavakat nagyobb arányban a többi portálnál, akkor a torzítottság nyilvánvaló. Ennek megfelelően a „látszólag” és az „állítólag” használatával összefüggő torzítatlanság hírportálok közötti összehasonlító vizsgálata fontos információkkal szolgál a hírportálok viselkedéséről. A címkézés torzítottságára és ezen keresztül a FUD technika esetleges alkalmazására vagy a cikktémák torzítottságára vethet fényt.

A vizsgálat módszerei és az elemzés mintája

Az elemzést – az előző fejezethez hasonlóan – kvantitatív tartalomelemzés segítségével végeztük. Vizsgálatunk középpontjában itt is egyes szavak használata gyakoriságának vizsgálata áll⁵⁷. Amellett a szavak használatának valószínűségét matematikai statisztikai eszközökkel is elemeztük (Harwood és Garry, 2003). Arra kerestünk választ, hogy vannak-e szisztematikus különbségek az egyes hírportálok között a *látszólag* és *állítólag* szavak használatának gyakoriságában. Valamint vizsgáltuk, hogy melyik harcoló félnek a tevékenységével kapcsolatban használják a hírportálok e szavakat? Milyen tevékenységekkel kapcsolatban, és kinek a számára kedvezőtlen a bizonytalanság megfogalmazása?

A vizsgálat kiinduló hipotézise az volt, hogy nem figyelhető meg számottevő eltérés e téren az egyes hírportálok között. Cikkeikben egymástól szignifikánsan nem eltérő gyakorisággal használják e szavakat és nincs semmilyen statisztikailag kimutatható torzítottság sem abban, hogy e szavak használata melyik harcoló fél tevékenységéhez kapcsolódik, illetve abban sem, hogy melyik harcoló fél számára kedvező híreknél jelennek meg inkább e szavak.

Azt is elemeztük, hogy a különbségek mennyiben köthetők ahhoz, hogy az egyes hírportálok esetleg más-más hírforrásokra támaszkodnak, vagy ahhoz, hogy a cikkek néhány megfigyelhető jellemzője különbözik.

⁵⁵ Például az „X haderő előre nyomulása látszólag lassan halad” állításról nem lehet egyértelműen eldönteni, hogy „igaz” vagy „hamis”, mivel a „lassan halad” állítás elfogadása eleve szubjektív döntés eredménye. A „látszólag” ebben az esetben – az eredeti állítás igazságtartalmától függetlenül – az eredi állítást vonja kétségbe és módosítja az eredeti jelentést az X harcoló fél számára kedvezően.

⁵⁶ Ezek a vizsgálatok az témák eltérő megoszlását elemzik. Lásd Krippendorff és Bock, 2009; Neuendorf, 2002; Weber, 1990; Krippendorff, 1980. Amikor például 1942-ben az amerikai The Galielan-ról kellett kideríteni, hogy náci propagandát folytat-e, az újság által tárgyalt témák vizsgálata kiemelkedő szerepet kapott (Lasswell et al., 1949: 189 old. 4. ábra és 190 old. 2. tábla).

⁵⁷ A szavak és a szavakból képzett kategóriák (szócsoporthok) elemzése gyakori vizsgálati irány a kvantitatív tartalomelemzésen belül. Lásd Dickle és Dickle, 2018; Laver és szerzőtársai, 2003; Neuendorf, 2002; Weber, 1990;

Elemzésünk négy magyar internetes hírportál: az Index (Belföld és Külföld rovat), az MTI, a Portfolio (Globál rovat), a Telex (Belföld és Külföld rovat), valamint a BBC összes, az orosz-ukrán háború első 15 napjában írt, az orosz agresszióval foglalkozó cikkét vizsgálja. A vizsgálat alapmintája megegyezik a 4.1. fejezetben leírtakkal.

Az alapminta kiválasztása utáni lépésben, a CRCB tartalomelemző szoftvere segítségével az alapminta cikkei közül megkerestük azokat, melyekben szerepelnek az *állítólag*, *állítólagos*, *állítólagosan*, valamint a *látszólag* szavak, és legyűjtöttük az említések szöveggörnyezetét is. Ha egy cikkben ezeket a szavakat többször említették, akkor ezek több rekordba kerültek, tehát az elemzés adattáblájában egy rekord (megfigyelés) a fenti szavak valamelyikének egy említését, ennek szöveggörnyezetét és az erre vonatkozó cikkszintű információkat tartalmazza. A BBC cikkei közül azokat a cikkeket gyűjtöttük le, melyekben szerepelt az *allegedly*, *purportedly*, *supposedly*, *seemingly*, *apparently*, *outwardly*, vagy *superficially* szavak közül valamelyik.

A 4.2.1. táblázat azt mutatja be, hogy hírportálok szerint összesen keresett szavak hány említését találtuk külön-külön és együttesen, valamint, hogy mekkora volt az egyes hírportálokon az említések száma a megjelent cikkek számához viszonyítva. A 4.2.2. táblázat pedig azt közli, hogy az egyes hírportálok hány olyan cikket közöltek, mekkora volt azoknak a cikkeknek az aránya, melyben a „*látszólag*”, vagy „*állítólag*” szó legalább egyszer előfordult.

4.2.1. Táblázat: A *látszólag* és *állítólag* szavak összes említési gyakorisága és a 100 cikkre jutó említések száma

Hírportál	A <i>látszólag</i> szó összes említésének száma, db	Az <i>állítólag</i> szó összes említésének száma, db	A <i>látszólag</i> és <i>állítólag</i> szavak összes említésének száma, db	Összes cikk száma, db	100 cikkre jutó említések száma, db
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
Index	7	61	68	2053	3,3
MTI	1	15	16	1274	1,3
Portfolio	29	87	116	655	17,7
Telex	4	14	18	379	4,7
BBC	15	5	20	1911	1,0
Együtt	56	182	238	6272	3,8

4.2.2. Táblázat: A *látszólag* vagy *állítólag* szavak legalább egy említését tartalmazó cikkek száma (darab) és aránya (%)

Hírportál	A <i>látszólag</i> legalább egy említését tartalmazó cikkek száma, db	Az <i>állítólag</i> legalább egy említését tartalmazó cikkek száma, db	A <i>látszólag</i> , vagy <i>állítólag</i> legalább egy említését tartalmazó cikkek száma, db	Cikkek száma összesen, db	A <i>látszólag</i> , vagy <i>állítólag</i> legalább egy említését tartalmazó cikkek aránya, %
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
Index	7	50	54	2053	2,6
MTI	1	13	14	1274	1,1
Portfolio	22	54	70	655	10,7
Telex	4	12	16	379	4,2
BBC	15	5	20	1911	1,0
Együtt	49	134	174	6272	2,8

Megjegyzés: a táblázat 3. oszlopában alacsonyabb szám is lehet, mint az 1. és 2. oszlopokban lévő számok összege, mert a cikkek egyszerre tartalmazhatják a „látszólag” és az „állítólag” szavakat.

A hírportálok közül a BBC és az MTI említési gyakoriságai voltak a legkisebbek és ugyancsak e két hírportál cikkei között találtunk legkisebb arányban olyan cikkeket, melyekben szerepeltek a keresett szavak.

A Portfolio sokkal nagyobb arányban használta e két szót, mint a többi hírportál. 100 cikkre a Portfolionál átlagosan 17,7 említést találtunk, míg a többi hírportál esetében 1-5 említés volt 100 cikkenként. A Portfolio cikkeinek nagyjából 11 százalékában találtuk meg a keresett szavakat, az egyéb hírportálok cikkeinek 1-4 százaléka említette legalább egyszer valamelyik keresett szót.

A következő lépésben a vizsgált szavak *minden egyes említéséhez* kigyűjtöttük a vizsgált szó *szöveggörnyezetét*, majd minden egyes szöveget többféle szempont szerint kategorizáltuk. Az összes említés szöveggörnyezetét és kategóriákba sorolásukat részletesen bemutatjuk a 6. és 7. Melléklet táblázataiban, ahol minden egyes említés szöveggörnyezete és besorolása megnézhető.

Először egyszerű *formai szempontból* csoportosítottuk az említéseket, aszerint, hogy melyik fél (orosz, vagy ukrán) tevékenységéhez kapcsolódóan szerepeltek a keresett szavak a szövegekben, illetve valamilyen más kontextusban bukkantak-e fel?

Az első, egyszerű formai kategorizálás szerint tehát annak alapján soroltuk csoportokba az említéseket, hogy az orosz vagy az ukrán féllel kapcsolatban szerepel a *látszólag*, vagy az *állítólag*, *állítólagos* határozószó, vagy pedig valamilyen harmadik szereplővel kapcsolatban (e kategorizálás eredményét az M6.2 és M7.2 mellékletek táblázatai mutatja be.)

Ezután tartalmi kategorizálást végeztünk, amelyben attól függően soroltuk be kategóriákba az egyes említéseket, hogy a bizonytalanság melyik fél (orosz vagy ukrán) számára előnyös, és melyik számára hátrányos. Így például az „*állítólag*” következő említését:

Tompítás, elkenés, elbizonytalanítás és manipuláció

„A kihallgatásokon készült felvételek szerint állítólag azt hitték, hogy hadgyakorlaton vesznek részt, de valójában Ukrajnába küldték őket harcolni”

a formai besorolás alapján abba a kategóriába soroltuk, mely az orosz fél tevékenységével kapcsolatos bizonytalanságot mutatja. A második kategorizálás szerint viszont az említés az ukránoknak kedvezőtlen kategóriába került, mivel azt sugallja, hogy nem biztos, hogy az ukrán fél a valóságnak megfelelően számolt be a kihallgatásokon készült felvételekről. Az „*állítólag*” szó használata a mondatban azt sugallja, hogy lehet, hogy az orosz katonák nem hitték azt, hogy hadgyakorlatra viszik őket, nem pedig Ukrajnába harcolni, vagy azért, mert nem mondtak nekik ilyet feletteseik, vagy, mert az orosz katonák hazudtak akkor, amikor ezt mondták.

Pontosan lehet látni ezt, ha úgy írjuk le a fenti mondatot, hogy az „*állítólag*” hiányzik belőle:

„A kihallgatásokon készült felvételek szerint azt hitték, hogy hadgyakorlaton vesznek részt, de valójában Ukrajnába küldték őket harcolni”

Ez azt mondja, hogy az orosz katonák elmondták a kihallgatásokon, hogy „*azt hitték, hogy hadgyakorlaton vesznek részt, de valójában Ukrajnába küldték őket harcolni*”, vagyis az orosz hadvezetés becsapta őket. Ekkor a hír azt mondja, közvetve, hogy az orosz hadvezetés becsapta a saját katonáit. Az „*állítólag*” címke ezt a hírt érvényteleníti, elbizonytalanítva az olvasót abban, hogy vagy az orosz katonák – egyébként az orosz hadvezetést hibáztató vallomásának nem lehet hinni, vagy a kihallgatásukról szóló ukrán híradásnak. Ezáltal a hír megfogalmazói az „*állítólag*”-nak a hírhez való hozzáadásával az oroszoknak előnyös, az ukránoknak meg hátrányos módosítását érik el.

Az idézett mondatban az *állítólag* mindkét esetben azt jelzi, azt hangsúlyozza, hogy a hír nem biztos, hogy igaz, így tehát az orosz vezetést védi, miszerint a vád, hogy hazudtak a katonáknak, megkérdőjelezhető. Tehát ezek az információk lehet, hogy nem is igazak, vagy el sem hangzottak.

Ugyanígy, azt az említést, hogy:

„A közösségi médiában közzétettek két felvételt, amelyeken állítólag egy kilőtt orosz konvoj látható.”

a formai besorolás szerint az ukrán tevékenységhez kapcsolódik (az orosz konvojt az ukránok lőhették ki) és a tartalmi besorolás szerint az ukrán fél számára kedvezőtlen, mivel egy ukrán harci sikert állít be kétségesnek.

A kategorizálásnál minden esetben úgy jártunk el, hogy ha nem lehetett teljesen egyértelműen eldönteni, hogy egy-egy esetet melyik tartalmi kategóriába kellene sorolni, akkor nem soroltuk be egyik fél számára sem a kedvezőtlen kategóriába, hanem egy „*egyéb, nem eldönthető*” kategóriába soroltuk. Ezeket az eseteket nem vettük figyelembe a statisztikai elemzés, a valószínűségi becslések során.

Azt is érdemes kiemelni, hogy az egyes kétségesnek beállított kijelentéseknek nem vizsgáltuk a valóságtartalmát, tehát azt, hogy egy kétségesnek beállított eseményről esetleg később kiderült-e, hogy valóban nem történt meg, hogy tényleg kétséges volt-e az adott esemény.

Mivel ezek az ismeretek később, a cikkek megírása és megjelenése után derülhettek ki, ez nem befolyásolhatta a cikkben használt megfogalmazásokat, a cikk megírásakor nem állt rendelkezésre ismeret arra vonatkozóan, hogy egy-egy esemény ténylegesen megtörtént-e, vagy sem. A vizsgálatunk arra irányult, hogy kiegyensúlyozottan használták-e a hírportálok a két féllel kapcsolatban e szavakat, vagy sem.

4.2.3. Táblázat: Az *állítólag* vagy *látszólag* szavak tartalmi kategóriák szerinti említési gyakorisága hírportálonként (db)

Hírportál	Orosz fél számára hátrányos	Ukrán fél számára hátrányos	Egyéb, nem eldönthető	Összesen
	(1)	(2)	(3)	(4)
Index	9	25	34	68
MTI	2	5	9	16
Portfolio	20	69	27	116
Telex	6	5	7	18
BBC	5	7	8	20
Összesen	42	111	85	238

A 4.2.3. táblázat a *látszólag* és *állítólag* szavak említési gyakoriságait a tartalmi kategóriák szerinti csoportosítás szerint mutatja hírportálonként, tehát aszerint, hogy melyik fél számára hátrányos az említés; a 4.2.4. táblázat pedig a tartalmi kategorizálás szerinti százalékos megoszlásokat.

4.2.4. Táblázat: Az *állítólag* vagy *látszólag* szavak tartalmi kategóriák szerinti megoszlása hírportálonként (százalék)

Hírportál	Orosz fél számára hátrányos	Ukrán fél számára hátrányos	Egyéb, nem eldönthető	Összesen
	(1)	(2)	(3)	(4)
Index	(13,2)	36,8	50,0	100,0
MTI	(12,5)	(31,3)	(56,3)	100,0
Portfolio	17,2	59,5	23,3	100,0
Telex	(33,3)	(27,8)	(38,9)	100,0
BBC	(25,0)	(35,0)	(40,0)	100,0
Összesen	18,1	46,2	35,7	100,0

Megjegyzés: azokat a százalékos értékeket, amelyek tíznél kisebb esetszámmal rendelkeznek, zárójelbe tettük

A hírportálok egy részének cikkeiben az egyéb, vagy nem eldönthető kategóriába került az említések jelentős része. Ezzel szemben a harcoló felekkel kapcsolatos említések közül az Index és a Potfolio említései között az ukrán fél számára hátrányos említések jóval nagyobb arányt képviselnek, mint az orosz fél számára hátrányos említések.

Megvizsgáltuk, hogy ez a különbség nem abból adódik-e, hogy esetleg a különböző portálok a két felet eltérő gyakorisággal említik-e; vagyis például a cikkekben például több kijelentés, megállapítás foglalkozik az ukrán féllel, mint az orosz féllel. A 4.2.5. táblázat bemutatja, hogy az alapmintánkban szereplő cikkekben hány olyan, az ukrán, és hány darab az orosz féllel kapcsolatos megállapítás szerepel⁵⁸ (1. és 2. oszlop), amely explicit módon említi az ukrán, illetve az orosz felet. Az első érdekes megfigyelés, hogy az orosz agresszió első két hetében mindegyik általunk vizsgált portál kétszer nagyobb arányban említette az orosz felet, mint az ukrán felet tudósításaiban és híreiben. Bár itt két hadviselő félről van szó, nagymértékben inkább az orosz féllel kapcsolatos állítások szerepeltek a tudósításokban, hírekben. Ez feltehetően azzal is összefüggött, hogy orosz fél volt az agresszor, és ebből fakadóan a figyelem inkább rá irányult.

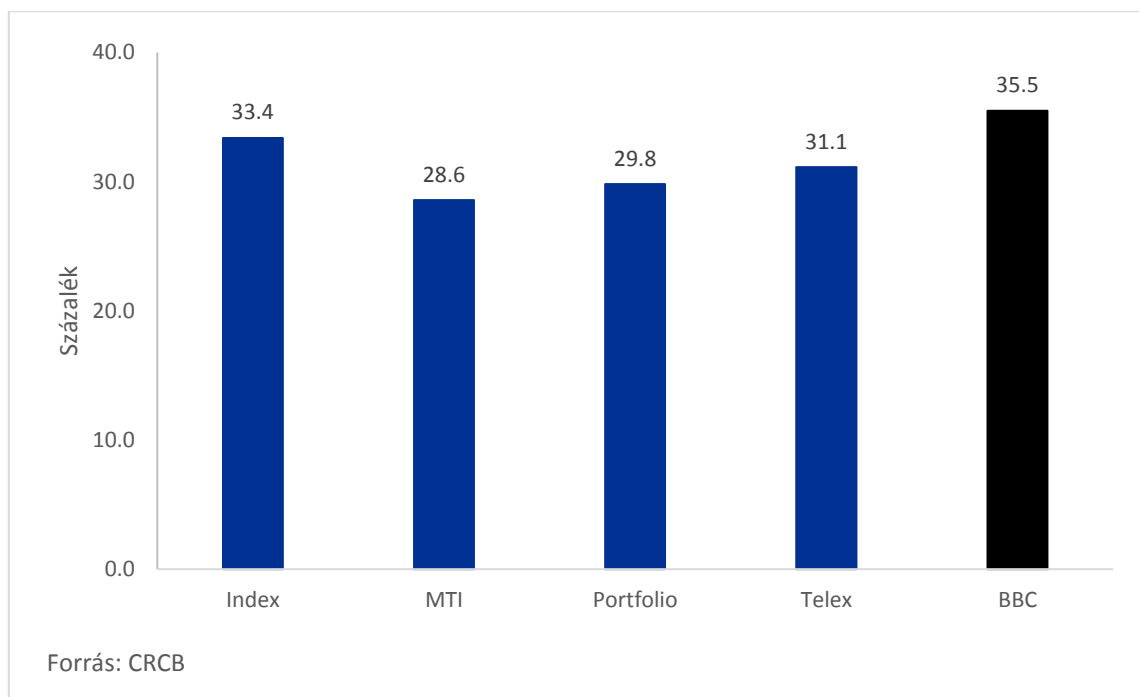
4.2.5. Táblázat: Az ukrán fél számára kedvezőtlen *látszólag* vagy *állítólag* említések az ukrán féllel kapcsolatos említések arányában és az orosz fél számára kedvezőtlen *látszólag/állítólag* említések az orosz féllel kapcsolatos említések arányában (százalék)

Hírportál	„Ukrán” említések száma (db)	„Orosz” említések száma (db)	Az ukrán fél számára kedvezőtlen <i>látszólag/</i> <i>állítólag</i> említések száma (db)	Az orosz fél számára kedvezőtlen <i>látszólag/</i> <i>állítólag</i> említések száma (db)	Az ukrán fél számára kedvezőtlen <i>látszólag</i> <i>/állítólag</i> említések az ukrán aktivitással kapcsolatos említések arányában (%)	Az orosz fél számára kedvezőtlen <i>látszólag</i> <i>/állítólag</i> említések az orosz aktivitással kapcsolatos említések arányában (%)
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5) (3)/(1)*100	(6) (4)/(2)*100
Index	3687	7356	25	9	0,68	0,12
MTI	2208	5520	5	2	0,23	0,04
Portfolio	1769	4167	69	20	3,90	0,48
Telex	1330	2943	5	6	0,38	0,20
BBC	1604	2916	7	5	0,44	0,17
Együtt	10598	22902	111	42	1,05	0,18

A portálok között számottevő különbségek vannak a két háborús fél említésének arányaiban: *minden megfigyelt portál kétszer többször említette az orosz felet, mint az ukrán felet*: megközelítőleg 2/3 és 1/3 arányban foglalkoztak az orosz és az ukrán féllel (lásd a 4.2.1. ábrát). Leginkább a BBC említette cikkeiben, híreiben az ukrán felet: itt a két féllel kapcsolatos összes említésen belül 36 százalék volt az ukrán fél említésének aránya. Legkevésbé pedig az MTI: itt mindössze 29 százalék volt ugyanez az arány.

⁵⁸ Ehhez a szövegkereső algoritmus segítségével megszámoltuk hírportálok szerint az *ukrán* és *orosz* szavak említési gyakoriságait.

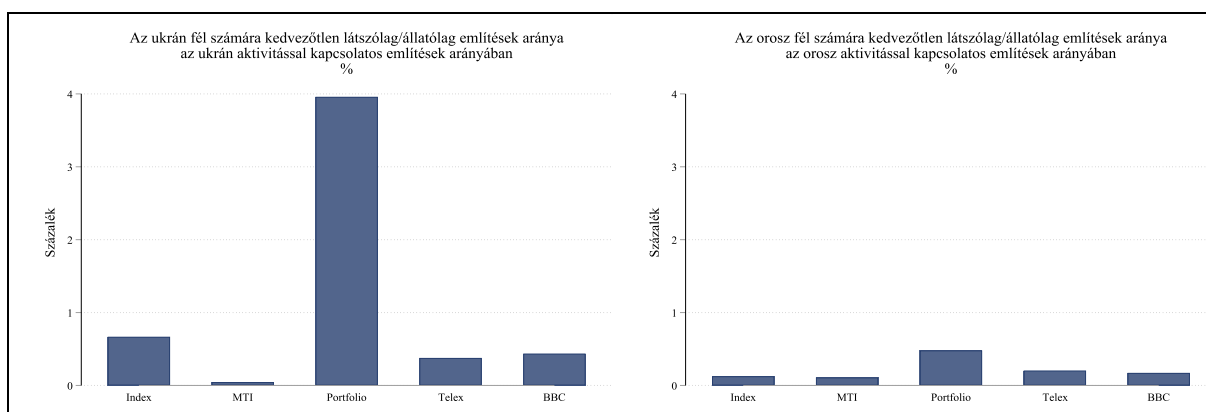
4.2.1. ábra: Az ukrán fél említésének aránya az összes orosz vagy ukrán félre vonatkozó említés százalékában a megfigyelt hírportálokon az orosz agresszió első 15 napján, N = 33.500

A 4.2.5. táblázatban szereplő gyakoriságok és az ezekből számolt, a 4.2.1. ábrán bemutatott arányok szerint az elemzett magyar portálok némileg nagyobb arányban (69%) foglalkoztak az orosz féllel, mint a BBC (64,5 százalék). Minden megfigyelt portál esetében 29-36 százalék közötti az ukrán fél említésének aránya, ez azt is jelenti, hogy az *állítólag*, vagy a *látszólag* használatában és ezen belül ezeknek az esetleges torzított (egyik vagy másik fél számára kedvező) használatában megmutatkozó számottevő különbségek nem fakadhatnak abból, hogy az egyik vagy a másik portál lényegesen nagyobb arányban foglalkozott cikkeiben a két fél közül az egyikkel.

Ezek után a 4.2.3. és 4.2.5. táblázatban bemutatott adatokat felhasználva kiszámoltuk, hogy mekkora volt az ukrán fél számára kedvezőtlen *látszólag* vagy *állítólag* említések az ukrán féllel kapcsolatos említések arányában, illetve, hogy mekkora volt az orosz fél számára kedvezőtlen *látszólag* vagy *állítólag* említések az orosz féllel kapcsolatos említések arányában hírportálok szerint. Az eredményeket a 4.2.5. táblázat 5. és 6. oszlopa és a 4.2.2. ábra közli.

4.2.2. Ábra: Az ukrán fél számára kedvezőtlen *látszólag/állítólag* említések az ukrán féllel kapcsolatos említések arányában és az orosz fél számára kedvezőtlen *látszólag/állítólag* említések az orosz féllel kapcsolatos említések arányában (százalék)

Az eredményekből azt látjuk, hogy az Index esetében, ha korrigálunk a két fél aktivitását leíró említések számával, akkor ez *csökkentette Index és az egyéb portálok közötti különbségeket*. A Portfolio cikkeiben ellenben az ukrán fél számára kedvezőtlen *látszólag*, vagy *állítólag* említések az ukrán aktivitással kapcsolatos említések arányában jelentősen meghaladták a többi hírportálon megfigyelhető arányt. Érdekes azt is megfigyelni, hogy ugyanakkor a Portfolio-nál az orosz fél számára kedvezőtlen *látszólag*, *állítólag* említések az orosz aktivitással kapcsolatos említések arányában nem látunk ekkora különbséget, bár a Portfolio cikkei valamivel nagyobb arányban használják az orosz aktivitással kapcsolatosan is a vizsgált, bizonytalanságot, kétséget jelző szavakat, mint a többi hírportál cikkei.

Nem arról van tehát szó, hogy a Portfolio Globál rovatának újságírói egyszerűen más stílusban fogalmaznak, mint az egyéb hírportálok újságírói, ha így lenne, nem látnánk különbséget a két féllel kapcsolatos említések között, hanem arról, *hogy a Portfolio Globál rovat cikkei az állítólag, látszólag szavakat inkább az ukrán fél számára hátrányosan használják*. Olyan módon, hogy *az itt megjelent cikkek azt a benyomást erősítik, hogy az ukrán fél inkább nem mond igazat, hogy azok az információk, amelyek az ukránok számára kedvezőek, inkább valótlanok*.

Valószínűségi modellek

A hírportálok között eddig bemutatott különbségek más tényezők hatását is tükrözhetik, így például azt a hatást, hogy a cikkek esetleg eltérő hírforrásokra támaszkodnak, vagy a cikkek egyéb jellemzőikben különböznek. Ezt a kérdést valószínűségi modellek segítségével elemeztük.

Három kérdést vizsgáltunk: az első, hogy milyen valószínűséggel találjuk a *látszólag*, vagy *állítólag* szavak említését a cikkekben; a második, hogy milyen valószínűséggel találjuk e szavak olyan említését a cikkekben, mely az ukrán fél számára előnytelen; végül, hogy milyen valószínűséggel találjuk olyan említését e szavaknak, amely az orosz fél számára előnytelen? A többtényezős valószínűségi becslés módot ad annak megválaszolására, hogy e

Tompítás, elkenés, elbizonytalanítás és manipuláció

valószínűségek mennyire függenek attól, hogy melyik hírportálon jelent meg a cikk, és mennyire a cikkek néhány egyéb hatásának jellemzőitől.

Mindhárom kérdést kétkimenetes probit valószínűségi modellekkel vizsgáltuk. A kimeneti változó az első kérdés vizsgálatánál az volt, hogy találtunk-e említést a cikkben (igen/nem). A megfigyelési egység a cikkek szerinti említés volt⁵⁹. A második kérdés vizsgálatánál az volt a kimeneti változó, hogy az említés az ukrán fél számára hátrányos-e (igen/nem), végül a harmadik kérdés vizsgálatakor pedig az, hogy az említés az orosz fél számára hátrányos-e (igen/nem).

Mindhárom kérdés vizsgálatánál háromféle modell-specifikációt becsültünk. Az *1. modell*ben a magyarázó változók az említést tartalmazó cikk megjelenési hírportálját leíró kétértékű változók voltak: az említés az Indexben megjelent cikkben volt (igen/nem), az említés a BBC hírportálján megjelent cikkben volt (igen/nem), az említés a Telexben megjelent cikkben volt (igen/nem). Referencia kategóriának az MTI hírportálján megjelent cikkeket választottuk.

A *2. modell*ben a magyarázó változó körét bővítettük. Ezekbe a modellekbe a hírportálokat leíró kétértékű változók mellett bevontuk magyarázó változók közé, hogy abban a cikkben, amelyben az említést találtuk milyen forrásokra hivatkozott a szerző: hivatkozott orosz forrásra az adott cikk (igen/nem); hivatkozott ukrán forrásra (igen/nem), hivatkozott az MTI-re, mint forrásra (igen/nem), hivatkozott Twitter forrásra (igen/nem). Referenciakategóriának a hivatkozott nyugati forrást választottuk. Azért vontuk be ezeket a változókat, hogy megvizsgáljuk, hogy az, amit a hírportálok hatásáról kimutattunk, az valójában mennyiben tükrözi azt a hatást, hogy a hírportálok szisztematikusan más forrásokra támaszkodnak cikkei megírásakor⁶⁰, vagy, hogy egyes hírforrások híreivel kapcsolatban a szerzők inkább használják a bizonytalanságot jelző szavakat, mint másokéval kapcsolatban?

A *3. modell*ben ezek mellé a magyarázó változók mellé a további magyarázó változóként szerepelt a szavak száma a cikkekben, mert feltételeztük, hogy a különböző hosszúságú cikkekben másként fogalmaznak a szerzők. Emellett még egy magyarázó változót használtunk ezekben a modellekben, egy kétértékű változót, mely azt mutatta, hogy a cikk február 26. után jelent-e meg, vagy február 24. és február 26. között. Ezzel azt kívántuk tesztelni, hogy a bizonytalanságot jelző szavak használata függ-e attól, hogy egy cikk a háború első három napjában jelent-e meg, vagy azután. Február 26. bizonyos értelemben fordulópontnak tekinthető. Az invázió első három napjában általános várakozás volt, hogy az orosz hadsereg

⁵⁹ Ennek megfelelően, ha egy cikkben több esetben említették az *állítólag* vagy *látszólag* szavakat, akkor ennek a cikknek az adatai annyi esetben szerepeltek az elemzésben, ahány említés volt. Így az elemzés során vizsgált esetszám nagyobb, mint 6272, az előző fejezetben elemzett cikkek száma. Mivel több esetben az *állítólag* vagy *látszólag* szavakat egy cikkben belül többször említették ezért így az elemzett adattábla 6336 megfigyelést tartalmaz.

⁶⁰ A hírforrásokat leíró változókhoz úgy jutottunk, hogy a CRCB tartalomelemző programja segítségével 30 különböző hírforrás (hírgyűjtemények, sajtótermék stb.) említését, vagy annak hiányát kerestettük meg valamennyi cikkben. A hírforrások részletes változóit ezután csoportokba rendeztük. A következő csoportokat különböztettük meg: a cikk (1) hivatkozik nyugati forrásra, (2) hivatkozik ukrán forrásra, (3) hivatkozik orosz állami forrásra, (4) hivatkozik az MTI-re, mint forrásra, (5) és hivatkozik Twitter-bejegyzésre, mint forrásra. Mind az öt, a források kategóriáit leíró változó kétértékű (0/1) változó (lásd a részletes leírást a megnevezésekről szóló fejezetben.)

eléri célját, majd ezt követően, február 26. után, egyre több tudósítás, szakértői vélemény jelent meg arról a nemzetközi sajtóban, hogy Oroszország ukrajnai inváziója a vártnál jóval nagyobb és hatékonyabb ellenállásba ütközik, valamint, hogy az orosz hadsereg nem várt utánpótlási, logisztikai nehézségekkel szembesül. Vagyis nagyjából ekkor kezdett megfogalmazódni a nemzetközi sajtóban, hogy a háború kétesélyes. Ez hatással lehetett a cikkek szóhasználatára is.

Mindhárom kérdés vizsgálatához lefuttattuk mindhárom modell-specifikációt. A 4.2.6. táblázat az *állítólag*, vagy *látszólag* szavak említési valószínűségét vizsgáló modellek eredményeit foglalja össze, a 4.2.7. táblázat e szavak ukrán fél számára kedvezőtlen említését, a 4.2.8. táblázat pedig az orosz fél számára kedvezőtlen említések valószínűségét vizsgáló modellek eredményeit.

A táblázatok a marginális (parciális) hatásokat tartalmazzák. A parciális hatások azt mutatják, hogy mennyivel nő a függő változó valószínűsége, ha a magyarázó változó egységnyivel nő. Esetünkben azt, hogy mennyivel nő annak valószínűsége, hogy említik a cikkekben a keresett szavakat (az első kérdést vizsgáló modellek). Vagy mennyivel nő az ukrán fél számára kedvezőtlen (a második kérdést vizsgáló modellek), vagy az orosz fél számára kedvezőtlen (a harmadik kérdést vizsgáló modellek) említés valószínűsége, ha a kétértékű magyarázó változók értéke 0-ról 1-re változik, vagy ha a folytonos magyarázó változó értéke egységnyivel nő, a többi magyarázó változó értékének rögzítése mellett.

A *látszólag*, *állítólag* szavak használatának valószínűségét leíró eredményekből (4.2.6. táblázat) azt látjuk, hogy abban a modellben, melyben csak a hírportálok szerepeltek magyarázó változóként mindhárom magyar hírportálnak szignifikáns volt a hatása. Vagyis mindhárom magyar hírportál nagyobb valószínűséggel említette az *állítólag* vagy *látszólag* szavakat, mint a referenciakategóriának választott MTI hírek. A Portfolio esetében erős pozitív hatást találtunk: *18,6 százalékkal növelte annak valószínűségét, hogy találtunk említést, ha egy cikk a Portfolio hírportálon jelent meg. A BBC hírei esetében nem találtunk szignifikáns különbséget.*

Az újabb és újabb magyarázó változók bevonásával (2. és 3. modell) viszont *a Portfolio kivételével eltűnik a magyar hírportálok szignifikáns hatása.* Vagyis, az Index és Telex esetében *a hírportálok nyers hatását az okozta, hogy eltérő hírforrásokra támaszkodtak, és az egyéb megfigyelt jellemzői is különböztek a cikkeknek.* Érdeemes megjegyezni, hogy ha kontrolláltunk a hírforrásokra, akkor a BBC cikkekben szignifikáns, negatív különbséget találtunk, vagyis a BBC cikkei – ha ugyanarra a hírforrásra hivatkoznak, mint az MTI híre, akkor kisebb valószínűséggel használnak elbizonytalanítást eredményezhető szavakat. Bár a hatás mértéke viszonylag kicsi, 2,2 százalékkal csökkenti a látszólag, vagy állítólag szavak használatának esélyét, ha BBC cikkről van szó. Az újabb változók bevonásával a Portfolio hatása is csökkent ugyan, de a 3. modellben is szignifikáns maradt: *10 százalékkal növeli a látszólag, vagy állítólag használatának esélyét, ha a cikk a Portfolion jelent meg, akkor is, ha kiszűrtük a hírforrások, vagy egyéb jellemzők hatását.*

4.2.6. Táblázat: A látszólag, állítólag szavak használatának valószínűségi becslése

Változó	1. modell	2. modell	3. modell
	(1)	(2)	(3)
Index	0,027** (0,009)	-0,010 (0,007)	-0,003 (0,006)
Portfolio	0,186** (0,027)	0,098** (0,022)	0,104** (0,023)
Telex	0,054** (0,020)	0,008 (0,012)	-0,008 (0,006)
BBC	-0,004 (0,007)	-0,022** (0,007)	-0,011 (0,006)
Hivatkozik orosz forrásra		-0,003 (0,007)	-0,005 (0,006)
Hivatkozik ukrán forrásra		0,038* (0,018)	0,039* (0,018)
Hivatkozik az MTI-re, mint forrásra		-0,021** (0,004)	-0,022** (0,003)
Hivatkozik Twitter-bejegyzésre		0,044** (0,009)	0,018** (0,006)
Szavak számának logaritmus (ln)			0,020** (0,002)
A cikk február 26. után jelent meg			-0,005 (0,004)
Esetszám	6336	6336	6313

Probit modell, marginális hatások. Független változó: van látszólag, vagy állítólag említés (igen/nem)

** $p < 0,05$ ** $p < 0,01$*

A standard hibák vannak a zárójelben. Referencia kategória: MTI-cikk, hivatkozik nyugati forrásra, a cikk február 24. és február 26. között jelent meg.

Érdemes azt is megjegyezni, hogy ha egy cikk hivatkozik ukrán forrásra, az 3,8 -3,9 százalékkal növeli annak valószínűségét, hogy a cikk használja az állítólag, vagy látszólag szavakat, akkor is, ha a hírportálnak, a szavak számában meglévő különbségnek, és a megjelenés idejének hatását kiszűrjük. Vagyis az ukrán forrásokat kevésbé megbízhatónak ítélik a magyar hírportálok. Ha az MTI-re, mint forrásra hivatkozik egy cikk, az viszont 2 százalékkal csökkenti a látszólag, vagy állítólag említési valószínűségét.

4.2.7. Táblázat: A *látszólag*, *állítólag* szavak ukrán fél számára kedvezőtlen említési valószínűségének becslése

Változó	1. modell	2. modell	3. modell
Index	0,012* (0,006)	-0,005 (0,004)	-0,002 (0,004)
Portfolio	0,121** (0,028)	0,049** (0,018)	0,051** (0,019)
Telex	0,017 (0,013)	-0,002 (0,005)	-0,005 (0,002)
BBC	-0,001 (0,001)	-0,010** (0,004)	-0,006 (0,003)
Hivatkozik orosz forrásra		-0,001 (0,004)	0,002 (0,003)
Hivatkozik ukrán forrásra		0,006 (0,008)	0,008 (0,008)
Hivatkozik az MTI-re, mint forrásra		-0,011** (0,002)	-0,010** (0,002)
Hivatkozik Twitter-bejegyzésre		0,012** (0,005)	0,004 (0,003)
Szavak számának logaritmus (ln)			0,007** (0,001)
A cikk február 26. után jelent meg			-0,002 (0,002)
Esetszám	6336	6336	6313

Probit modell, marginális hatások. Független változó: a látszólag vagy állítólag szavaknak az ukrán fél számára hátrányos említése (igen/nem)

** $p < 0,05$; ** $p < 0,01$*

A standard hibák vannak a zárójelben. Referencia kategória: MTI-cikk, hivatkozik nyugati forrásra, a cikk február 24. és február 26. között jelent meg.

A 4.2.7. táblázatban ismertetjük azoknak a modelleknek az eredményeit, amelyek a hírportálok és egyéb tényezők hatását vizsgálták annak valószínűségére, hogy találunk az ukrán fél számára hátrányos említést a *látszólag* és az *állítólag* szavaknak. Az első modellben az Index és a Portfolio szignifikáns hatással volt ennek valószínűségére, de a hatás mértéke nagyon különbözött. Az *Index* cikkeinek 1,2 százalékos a *Portfolio* cikkeinek viszont 12,1 százalékos hatását találtuk. A másik két portálnál, a Telex-nél és a BBC-nél (az MTI volt itt is a referencia) nem találtunk semmilyen statisztikailag számottevő hatást. A további magyarázó változók bevonásával az Index cikkeknek már nem láttuk szignifikáns hatását, egyedül a Portfolio cikkek hatása maradt meg. Ez *továbbra is szignifikánsnak mutatkozott*, miközben a hatás mértéke csökkent. A 3. modellben azt látjuk, hogy az, ha a Portfolióban jelent meg egy cikk, 5,1 százalékkal növeli annak valószínűségét, hogy találunk a cikkben az ukrán fél számára hátrányos említést a *látszólag*, vagy *állítólag* szavaknak.

Az orosz fél számára hátrányos említések valószínűségét vizsgáló modellek (4.2.8. táblázat) nagyon más eredményeket mutatnak, mint azoknak a modelleknek az eredményei, melyek a

látszólag, vagy *állítólag* szavaknak az ukrán fél számára hátrányos említési valószínűségét vizsgálták.

Az orosz fél számára hátrányos említési valószínűség becslésénél az első, csak a hírportálokat jelző kétértékű változókat tartalmazó modellben még *a Portfolio hatása szignifikáns volt, de a hatás mértéke jóval kisebb, kevesebb (alig több mint a harmada) volt annak, mint amit az ukrán fél számára hátrányos említési valószínűséget vizsgáló 1. modellben mértünk a Portfolio hatására (4,2 százalék a 12,1 százalékkal szemben)*. A további magyarázó változók bevonásával viszont a Portfolio koefficiensének szignifikanciája eltűnt, *vagyis nem volt szignifikáns különbség az orosz fél számára hátrányos említési valószínűség becslésénél a hírportálok között, ha a hivatkozott források, a megjelenés ideje és a cikkek hosszúságának hatását kiszűrtük (4.2.8. táblázat 3. modell)*.

4.2.8. Táblázat: A *látszólag*, *állítólag* szavak orosz fél számára kedvezőtlen említési valószínűségének becslése

Változó	1. modell	2. modell	3. modell
Index	0,005 (0,004)	0,000 (0,003)	0,002 (0,003)
Portfolio	0,042* (0,018)	0,025 (0,014)	0,026 (0,014)
Telex	0,027 (0,016)	0,013 (0,012)	0,005 (0,007)
BBC	0,002 (0,004)	-0,001 (0,003)	0,001 (0,003)
Hivatkozik orosz forrásra		-0,001 (0,002)	-0,000 (0,002)
Hivatkozik ukrán forrásra		0,008 (0,008)	0,007 (0,007)
Hivatkozik az MTI-re, mint forrásra		-0,003 (0,002)	-0,003* (0,001)
Hivatkozik Twitter-bejegyzésre		0,003 (0,002)	0,000 (0,002)
Szavak számának logaritmus (ln)			0,003** (0,001)
A cikk február 26. után jelent meg			-0,003 (0,002)
Esetszám	6336	6336	6313

Probit modell marginális hatások. Független változó: a látszólag vagy állítólag szavaknak az orosz fél számára hátrányos említése (igen/nem).

** $p < 0,05$; ** $p < 0,01$.*

A standard hibák vannak a zárójelben. Referencia kategória: MTI-cikk, hivatkozik nyugati forrásra, a cikk február 24. és február 26. között jelent meg.

Az tehát, hogy a Portfolio jóval nagyobb valószínűséggel használta az ukrán fél számára kedvezőtlen módon az elbizonytalanításra alkalmas szavakat, az nem valamilyen stilisztikai, szóhasználati szokáshoz köthető, és nem függ össze a hivatkozott forrásokkal, vagy a cikkek hosszúságával, vagy azzal, hogy a háború első három napjában, vagy azt követően jelent-e

Tompítás, elkenés, elbizonytalanítás és manipuláció

meg egy cikk. Ez egyedül annak köszönhető, hogy a Portfolio cikkeiben e hatásoktól független torzítottságra mutattak a becslési eredmények. Ezzel szemben a cikkekben lévő szavak számán kívül egyik vizsgált változóknak sem találtuk szignifikáns hatását a *látszólag*, *állítólag* szavak orosz fél számára hátrányos említési valószínűségére.

A valószínűségi becslések eredménye tehát arra mutat, hogy az „*állítólag*” vagy a „*látszólag*” szavakat a Portfolio Globál rovata – szemben az egyéb hírportálokkal - *nem torzítatlan formában, hanem úgy használta, hogy az az ukrán fél számára volt kedvezőtlen; hogy az inkább az ukrán fél hiteltelenítésére adott lehetőséget.*

Milyen tárggyal kapcsolatban említene bizonytalanságot a hírportálok

Annak vizsgálatára, hogy milyen témákról hírt adó állításokkal kapcsolatban használták a *látszólag* és *állítólag* szavakat az egyes hírportálok, az állításokat témakörök szerint is csoportosítottuk (az egyes említések téma szerinti kategorizálását is részletesen bemutatják a Melléklet M6.2.1 - M6.2.5 és M7.2.1 - M7.2.5. táblázatai).

Öt tárgykört különböztettünk meg. Az első a harci sikerekkel, hősiességgel kapcsolatosan állításokat tartalmazza (elfoglal, bevonul, visszafoglal, feltartóztat, hald stb.). A második a katonák demoralizálódásával kapcsolatos híreket (elhagyják a fegyvereket stb.). A harmadik a harci kudarcokkal kapcsolatos állításokkal kapcsolatos állításokat („lassan haladnak”, „nagy veszteséget szenvednek” stb.). A negyedik a háborús bűncselekményekkel kapcsolatos állításokat („civil célpontokat támadnak” stb.) Az ötödik csoportba pedig az egyéb tárgykörű állításokat.

A 4.2.9. táblázat az összes említés tárgy szerint említési gyakoriságait közli, valamint külön-külön a tárgy szerinti említési gyakoriságait a *látszólag* és *állítólag* szavaknak, azoknak az említéseknek az esetén, mely említések az ukrán fél, és melyek az orosz fél számára hátrányosak.

4.2.9. Táblázat: A *látszólag* vagy *állítólag* szavak említési gyakoriságai (db) az állítás tárgya szerint

Hírportál	Harci siker/hősiesség (elfoglal/bevonul/halad stb.)	Demoralizálódás, elhagyják a fegyvereket stb.	Harci kudarc	Civil célpontokat támadnak	Egyéb	Összesen
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
Az összes említés tárgya szerinti említési gyakoriságai (db)						
Index	12	1	2	3	50	68
MTI	1	0	0	5	10	16
Portfolio	47	16	15	6	32	116
Telex	2	1	0	2	13	18
BBC	8	1	1	0	10	20
Együtt	70	19	18	16	115	238
Említési gyakoriságok az ukrán fél számára hátrányos említések között (db)						
Index	7	1	2	1	14	25
MTI	1	0	0	4	0	5
Portfolio	33	11	13	5	7	69
Telex	1	1	0	1	2	5
BBC	4	0	1	0	2	7
Együtt	46	13	16	11	25	111
Említési gyakoriságok az orosz fél számára hátrányos említések között (db)						
Index	5	0	0	1	3	9
MTI	0	0	0	1	1	2
Portfolio	9	3	1	1	6	20
Telex	0	0	0	1	5	6
BBC	2	1	0	0	2	5
Együtt	17	4	1	4	17	42

A legtöbb hírportálon olyan kicsi volt az említések száma, hogy tárgy szerinti kategorizálás után csak néhány eset maradt egy-egy kategóriában. A táblázatból az kitűnik, hogy a Portfolio valamennyi kategóriában jóval gyakrabban említette a *látszólag* és az *állítólag* szavakat olyan módon, hogy az az ukrán fél számára volt hátrányos, miközben ez a jelenség más portáloknál nem volt megfigyelhető. Vagyis e szavak használatánál a téma, tárgy szerinti csoportok szerint is torzított használatról beszélhetünk.

A Portfolio esetében a *látszólag* szó használata további, az egyéb hírportálok gyakorlatában nem megfigyelhető sajátosságot is látunk, ami a kategorizáláskor is nehézséget jelentett. A *látszólag* szót általában a „külsőleg, színleg, de a valóságnak meg nem felelően” értelemben használjuk, de a szónak van egy régies, második jelentése is, a „láthatóan”, „láthatólag”

értelem⁶¹. A köznap beszédben nagyon ritkán használjuk a „látszólag” szót a második értelmében. Ráadásul a szó két értelme pontosan egymás ellentéte, ezért minden olyan említés, ahol nem állapítható meg egyértelműen, hogy a szerző melyik értelemben használta, növeli az olvasó bizonytalanságát.

A Portfolio szóhasználatából létrejövő bizonytalanságot az is növeli, hogy az egyéb hírportálok minden esetben a szó köznap értelmében használták a *látszólag* szót (lásd a Melléklet M7.2.1.-M7.2.5. táblázatait). A Portfolio Globál rovatának cikkeiben a megfigyelt időszakban szereplő említések között viszont van néhány, melyről egyértelműen kiderül a szöveggörnyezetből, hogy a szerző a második, régies értelmében használta a szót, de meglehetősen nagy arányban szerepeltek olyan említések is, amelyeknél nehezen, vagy nem lehet eldönteni, hogy melyik értelemben áll a *látszólag*. Az ilyen hírek esetében például:

„Ez pedig egy újabb, sérült orosz Tigr 4x4-es, a kezelői látszólag fegyverrel, felszereléssel együtt ott hagyták a puszta közepén, miután találatot kapott”

nehéz eldönteni, hogy mit akar közölni itt a *látszólag* szó. Arról van-e szó, hogy láthatólag fegyverrel, felszereléssel együtt hagyták ott az oroszok a harckocsit, vagy arról, hogy bár úgy tűnik, hogy fegyverrel, felszereléssel hagyták ott, de valójában mégsem, vagy az is lehet, hogy ténylegesen nem is hagyták ott.

Több olyan említést is látunk, melyek esetében nem csak az nehezen dönthető el, hogy melyik értelmében használta a szerző a szót, hanem az is, hogy egy idegennyelvű szöveg téves fordításáról van-e szó, vagy a szerző önkényesen helyezett el a szövegben egy-egy „látszólag”-ot. Így például ebben a mondatban:

„Ukrán elsősorban [sic!] oldalon a „területvédelmi erők” vegzálják a civil lakosságot, illetve látszólag az orosz hadifoglyokat is rendszeresen megverik, illetve gyaníthatóan egy esetben kivégzés is történt.”

A látszólag szó használatával kifejezett, vagy ahhoz kapcsolódó bizonytalanság ezért azt eredményezi, hogy az említett cikkekben szereplő információt az olvasó fokozott óvatossággal kezeli, mintha a szerző arra figyelmeztetné a „látszólag” használatával az olvasót, hogy az ott leírtaknak ne adjon hitelt.

A Portfolio 29 említéséből mindössze 2 olyan esetet találtunk, ahol teljesen egyértelműen az első, a köznap használatnak megfelelően használták a szerzők a „látszólag” szót. Az említések közül 6 esetben egyértelműen a 2. jelentésben alkalmazták, és óriási arányban, a 29 említés közül 22 esetében, vagyis az említések majdnem háromnegyedében nem lehetett egyértelműen megállapítani, hogy az első, vagy második jelentésben áll-e a mondatban a „látszólag” szó, ami a szövegfeldolgozáshoz, értelmezéshez kapcsolódó bizonytalanságot növeli az olvasóban ezeknél a szövegeknél.

⁶¹ Nyelvészeti kutatások szerint: „A funkciók közül a központi szerep a megtévesztő tapasztalat/információ, illetve a megtévesztés lehetőségének jelzése (82%). A látszólag kifejezés hozzáférhetővé teszi, hogy a megnyilatkozó a tagmondatbeli eseményt megtévesztő tapasztalatként vagy téves következtetésként reprezentálja.” (Kugler N. 2012. 205. o.)

A 29 említésből 22, az említések több mint háromnegyede az orosz fél tevékenységéhez kapcsolódva használja a „látszólag” szót. Az összes említés majdnem negyede olyan mondatban kerül elő, ami arról számolt be, hogy az oroszok otthagyták tankjaikat, gépjárműveiket, fegyvereiket:

„Az ép járműveket látszólag elhagyták a kezelők.”

„Ezeket a járműveket látszólag még találat sem érte, csak egyszerűen otthagyták őket az út közepén a kezelők.”

„Egy T- 8 BVM típusú tankkal készítettek " vidám" szelfvideót az ukrán erők egy állítólag az oroszok által hátrahagyott, látszólag működőképes járművel.”

„Ennek a rendszernek látszólag az üzemanyag- tartálya van használhatatlan állapotban, de elképzelhető, hogy ez szándékos szabotázs a kezelők részéről, hogy az ukrán haderő ne tudja használni az légvédelmi rendszert. ...”

Az említések egy másik negyedét olyan mondatokban olvassuk, melyben arról szól a hír, hogy az oroszok lassan haladnak, vagy nagyok a veszteségeik.

„Arról, hogy miért halad látszólag lassan az orosz offenzíva, itt írtunk: ...”

„Az oroszok látszólag komoly veszteségeket szenvednek”

„A nyugati közvélemény szinte mesebeli magasságokba emeli az ukrán katonák helytállását. A konfliktus frontvonalait mutató térképeken is látszólag kevés az orosz előrehaladás.”

„Herszon térségében (délnyugat felé) is halad az offenzíva, de itt látszólag súlyosabb az ellenállás.”

„AMI TÉNY, AZ, HOGY HARKOV- SZUMI- CSERNIHIV TÉRSÉGÉBEN VALÓBAN LASSABBAN HALAD AZ OROSZ OFFENZÍVA ÉS A VESZTESÉGEIK IS LÁTSZÓLAG SÚLYOSAK. DÉLEN VISZONT VISZONYLAG JÓL HALAD AZ OROSZ ELŐRETÖRÉS.”

A fenti példák jól illusztrálják, hogy a Portfolio amiatt, hogy – a többi hírportállal ellentétben – a *látszólag* szót többször és egymással ellentétes jelentésben is használja, és nem teszi egyértelművé, hogy az egyes említések esetén mikor melyik értelemben áll, tovább növeli az olvasó bizonytalanságát.

Utóhang

A tanulmány ebben a részében többek között a Portfolio Globál rovatában 2022. február 24. és március 10. közötti cikkeit vizsgáltuk. Egy, 2022. április 7-én, ugyancsak ebben a rovatban megjelent cikkben ez olvasható:

„A „kijevi rezsím durva és cinikus provokációjának” nevezte Vlagyimir Putyin orosz elnök a Kijev térségében elkövetett állítólagos háborús bűncselekményeket és az erről készült felvételeket, miközben Orbán Viktor miniszterelnökkel beszélgetett – írja a Népszava a Kreml közleményére hivatkozva”.

https://www.Portfolio.hu/global/20220407/orban-viktornak-reakalt-eloszor-vlagyimir-putyin-a-bucsai-atrocitasokra-538067?fbclid=IwAR3dDb4AJTbYI_uhEChhqtDDO1AJ8iBoL3MiXU1XhDlw_tOM0F6Qx7LD0U

A Népszava cikkben, melyre a Portfolio itt hivatkozik, nem szerepel az *állítólagos* szó, ott ezt olvashatjuk:

„A „kijevi rezsím durva és cinikus provokációjának” minősítette Vlagyimir Putyin szerdán a világot megrendítő, és újabb szankciókra készítő bucsai háborús bűntetteket.”

Az idézett Népszava cikk nem minősíti *állítólagosnak* a háborús rémtetteket.

https://nepszava.hu/3152835_kreml-putyin-orban-viktor-haborus-buncselekmenyek

5. Összefoglalás és következtetések

A tanulmányban az index.hu, portfolio.hu és telex.hu online hírportálok valamint az MTI és a BBC internetes oldalán megjelenő, az orosz agresszióval kapcsolatos híreket elemeztük kvalitatív és kvantitatív tartalomelemzés módszereinek segítségével. Mindössze két területet választottunk ki a lehetséges területek közül, amelyek a háborús propaganda eszközei és megjelenései lehetnek: (i) az orosz agresszió megnevezésével összefüggő technikát, az orosz propaganda fogalmainak átvételét és (ii) a félelem, a bizonytalanság és a kétség felkeltésével kapcsolatos propaganda módszert (FUD), amely többek között alkalmas egy harcoló féllel kapcsolatban bizonytalanságot, kétséget kelteni az általa közölt hírek hiteltelenítésén keresztül.

A kvantitatív elemzés során a tanulmányban az elemzett hírportálok 2022. február 24. és március 10 közötti cikkeit elemeztük, összesen 6272 cikket. A háború immár közel tíz hónapja tart, azóta már sokszorosan több cikk jelent meg az általunk vizsgált portálokon, mint amennyit itt elemeztünk. Az első két hét cikkei vizsgálatának eredményei mégis érdeklődésre tarthatnak számot, mert már ezekben a cikkekben is megmutatkozhatnak azok a jellemzők, amelyek később is érvényesülhetnek, és már itt is megjelenhettek azok a technikák, amelyek a későbbiekben is befolyásolhatták a magyar közgondolkodást. A március 10. utáni jelenségek, trendek és az esetleges időbeli ugrások, valamint a háború alakulása és a propaganda összefüggéseinek vizsgálata szintén nagyon fontos lenne, de ez csak későbbi elemzés tárgya lehet.

Az orosz propagandát elemző nemzetközi és a magyar vizsgálatok is aláhúzzák e propaganda két fontos jellemzőjét: (i) az orosz propaganda sokszínű és (ii) tudatosan inkonzisztens. A sokszínű módszereken belül mi csak a puha technikák közül kettő elemzésére tettünk kísérletet e tanulmányban. Az orosz propagandán belül nemcsak az *explicit, jól felismerhető, nyilvánvaló* propaganda üzenetek feltárása és felismerése a fontos, mint amikor a propagandát sugárzó médiumok (tv adók, rádiók, ál-hírügynökségek, újságok, trollok hadserege) nyilvánvaló valótlanosságokkal és értékítéletekkel bombázzák a hallgatóságot („*Firehose of Falsehood*” propaganda modell), hanem az is, amikor ez a propaganda *implicit és szubtilis, „puha”* módszereket használ. Azt gondoljuk, hogy az utóbbiak, ezek a finom, légies technikák éppen azért jóval veszélyesebbek, mint a nyilvánvaló hazugságokkal és értékítéletekkel operálók, mivel nehezebben felismerhetők, nehezebben átláthatók. Ezek ugyanis többnyire rejtve maradnak és így könnyebben is terjedhetnek, mint a nyílt propagandaszövegek minden mást elnyomó sugárzása, amikor a propaganda harsányan ömlik mindenfelől. A puha technikák ugyanis azokra is hatással tudnak lenni, azokat is közvetítőjükké tudják tenni, akik egyáltalán nem gondolják, hogy az orosz propaganda szócsöveivé szeretnének válni, vagy váltak volna. Ebből a szempontból különösen fontos a háborúval kapcsolatos fogalmak vizsgálata. Egy-egy fogalom használata amellet, hogy eltérő mértékben felel meg a valóságnak, a dolgok valódi természetének, a dolgok egy bizonyos ábrázolás- és értelmezésmódját is megvalósítja, értékítéletet is tükröz, akár akarjuk, akár nem. Ha például

az „ukrajnai helyzetre való tekintettel” kezdünk pénzgyűjtésbe, akkor bár eredeti szándékunk nemes, de óhatatlanul elmoszuk az orosz állam felelősségét és a „helyzet” szó használatával a háború tényét is. Ha valamely szervezet úgy fogalmaz, hogy „*mély megdöbbenéssel és aggodalommal követi az Ukrajnában kibontakozó megrendítő eseményeket*” és nyilatkozatában nem említi sem a háborút, sem az orosz felet, akkor olyan értelmezést közvetít, mintha itt valami természeti katasztrófáról lenne szó, amely most éppen Ukrajnát éri. Ekkor nyilvánvaló a szándék, hogy ne beszéljen háborúról és arról még inkább ne, hogy ezt a háborút Oroszország indította el. Egy ilyen szöveg azzal, hogy nem szól a háborúról, az agresszióról, az orosz felelősségről, nyilvánvalóan az orosz érdekeknek felel meg közvetetten: implicit módon egyenlőséget tesz a támadó és a megtámadott közé és egy intencionális cselekvést – mint egy mesebeli boszorkány – átváltoztat fátummá. E transzformáció annyira gyors és annyira magától értetődőnek látszik, hogy észre sem vesszük. Észre sem vesszük, de máris az orosz érdekeknek megfelelően gondolunk mindenre, ami az „ukrajnai helyzettel”, az ottani „megrendítő eseményekkel” összefügg. Egy ilyen fogalomhasználat aztán megteremti a lehetőséget a manipuláció számára is. Innen már csak egy lépés az áldozat hibáztatása, hiteltelenítése és lealacsonyítása. Ennek a folyamatnak a végén az orosz propaganda eléri célját: lehetőleg minél kevesebben és lehetőleg egyre kevésbé és lépjenek fel Magyarországon az agresszor ellen.

Az elemzés eredményei alátámasztani látszanak, hogy az orosz agresszió megnevezésében kettős beszéd érvényesült a magyar Honvédelmi Minisztérium kommunikációjában, ha a minisztérium honlapján megjelent híreket nézzük. Az itt közölt hírek statisztikai elemzése erre mutat. A háború megnevezésének NATO által használt fogalmait jellemzően akkor használták, amikor valamilyen NATO-eseményről volt szó, vagy valamely NATO tag diplomatája, katonai vezetője vett részt a szóban forgó eseményen. Különböző pedig jellemzően az orosz agressziót elkenő, az orosz propaganda szóhasználatához közelálló fogalmakat használtak a háború megnevezésére. Az akkori honvédelmi miniszter a telex.hu-n megjelent interjújában viszont inkább a NATO fogalmaihoz közelálló fogalmakat használt.

A háború megnevezéseinek vizsgálata azt mutatja, hogy a magyar online portálok számottevően nagyobb arányban használták az orosz propaganda fogalomrendszerét, mint azt az összehasonlítási alapnak vett BBC tette. A magyar állami hírügynökség, az MTI még a magyar portálok közötti is kirívó e téren: a statisztikai elemzés eredményei szerint az MTI-n jelentek meg leginkább az orosz propagandához közelálló fogalmak és viszonylag kevésbé a NATO által használtak. Emellett az MTI közvetítő hatása is megfigyelhető: ha egy portál MTI hírré támaszkodott, akkor nagyobb valószínűséggel használta az orosz propaganda fogalmait és kevésbé a NATO által használt fogalmakat a háború leírására.

A fentiekén kívül a vizsgált magyar portálok mindegyike a BBC-hez képest számottevően nagyobb valószínűséggel használt cikkeiben olyan megnevezéseket is az orosz agresszióra, amelyek az orosz agresszió leírásának tompítására, elkenésre alkalmasak (például „ukrán helyzet”, „ukrán események”). Ezek a különbségek is szignifikánsnak bizonyultak a többtényezős valószínűségi becslések szerint.

A statisztikai elemzés keretében az olvasók elbizonytalanításra is alkalmas két szó (*látszólag* és *állítólag*) előfordulását, illetve az előfordulás torzítatlanságát is vizsgáltuk. E szavak használata teljesen érthető egy háborús helyzetben. Az elemzésük fontosságát az adja, ha a harcoló felekkel kapcsolatos alkalmazásuk nem torzításmentes. Ha az egyik vagy a másik harcoló féllel kapcsolatban alkalmazzák számottevően nagyobb mértékben őket, akkor már alkalmasak arra, hogy így, impliciten megkérdőjelezzék az egyik fél szavahihetőségét, illetve az egyik féllel kapcsolatos híradások hitelességét, és ebből adódóan inkább egyik vagy másik fél sikereivel vagy kudarcaival kapcsolatban keltsenek az olvasókban bizonytalanságot.

A *látszólag* és *állítólag* használatának statisztikai vizsgálata szerint a Portfolio Globál rovata az egyéb hírportáloknál több mint nyolcszor gyakrabban használta e szavakat cikkeiben. Szemben az összes vizsgált hírportállal ez a használat nem torzítatlan formában történt, hanem úgy, hogy ez az ukrán fél számára volt kedvezőtlen, inkább az ukrán fél hiteltelenítésére adott lehetőséget. Ez a különbség a többtényezős valószínűségi becslés eredményei szerint is szignifikánsnak bizonyult. Ezzel szemben az orosz fél számára hátrányos említési valószínűségben az elemzett hírportálok között nem volt szignifikáns különbség.

A szavak fontosak. Nem mindegy milyen főneveket és melléneveket használunk a dolgok, vagy milyen igéket a cselekvések leírására. Az elemzés arra mutatott példákat, hogy az orosz agresszióról szóló cikkekben egy-egy szó megválasztása fontos jelentéskülönbséget eredményez és ebből adódóan képes befolyásolni az olvasók gondolkodását. Nem mindegy, hogy a háborúról szóló tudósításokban a magyar online sajtó mennyire használ olyan szavakat az orosz agresszió megnevezésére, amelyek részben vagy egészben az orosz állami propaganda narratívájának felelnek meg. Nem mindegy, hogy a tudósítások nyelvezete mennyire torzítatlan, mennyire mentes a propaganda nyelvétől. De az sem, hogy a használt nyelv mennyire felel meg az orosz állami propaganda céljainak: a magyar olvasók manipulálásának, elbizonytalanításának és megfélemlítésének. Az elemzés eredményei arra mutatnak, hogy az elemzett magyar hírportálok némelyikében számottevően erősebb az orosz propaganda hatása és az orosz propaganda technikáinak és fogalmainak használata, mint a BBC cikkeiben és híreiben.

Lehet, hogy az orosz állami propaganda fogalmainak használata, illetve a statisztikai elemzés során feltárt torzítások nem a szerkesztőségek tudatos döntéseinek eredményei. Nem arról van szó, hogy a vizsgált online portálok akarattal szegülnének az orosz állami propaganda szolgálatába. Ezt a lehetőséget nyitva hagyva tanulmányunk talán segít ezeknek a nem tudatos döntéseknek a jövőbeni felülvizsgálatában. Az itt bemutatott empirikus eredmények talán segítséget nyújtanak abban, hogy az online portálok szerkesztőségei és újságírói pontosabban lássák, hogy az általuk leírtak hol is helyezkednek el az orosz agresszióról szóló diskurzusban. Segíthetnek abban is, hogy az olvasók a jövőben könnyebben felismerjék, ha az általuk olvasott cikkek nyomokban orosz állami propagandát tartalmaznak.

Hivatkozások

- Abrams, S. (2016): Beyond Propaganda: Soviet Active Measures in Putin's Russia." Connections, 15(1): 5–31. <http://www.jstor.org/stable/26326426>
- Alandete, D., Verdú, D. (2018): How Russian networks worked to boost the far right in Italy. El Pais, March 1st, 2018. <http://bit.ly/2oEfQ6q>
- Alto Data Analytics (2018): The construction of anti-immigration electoral messages in Italy. The role of foreign media in the anti-immigration debate one year before the 2018 election. alto.analytics.com. <http://bit.ly/2FSD2Wg>
- Antal. L. (1976): A tartalomelemzés alapjai. Budapest: Magvető Kiadó.
- Aro, J. (2016): The cyberspace war: propaganda and trolling as warfare tools. European View, 15(1): 121-132. DOI: <https://doi.org/10.1007/s12290-016-0395-5>
- Bernays, E. L. (1942): The Marketing of National Policies: A Study of War Propaganda. Journal of Marketing, 1942, 6(3): 236-244. Published by: Sage Publications, Inc. on behalf of American Marketing Association URL: <https://www.jstor.org/stable/1245869>
- Carretero, M., Marín, J. és Ruskan, A. (2022): Epistemicity and stance in English and other European languages: Discourse-pragmatic perspectives. Journal of Pragmatics, (190): 18-23. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.pragma.2022.01.001>
- CIA (1977): Quantitative Content Analysis. A Methodological Handbook with Examples from Research on the Soviet Union. CIA Directorate of Intelligence. Office of Regional and Political Analysis. https://www.cia.gov/readingroom/docs/DOC_0000498617.pdf
- CRCB (2018): Orosz állami befolyás a magyar online hírportálokra 2010-2017. Budapest: CRCB. <https://bit.ly/3zFi76y>
- Da San Martino, G., Barrón-Cedeno, Al., Wachsmuth, H., Petrov, R. és Nakov, P. (2020): Detection of propaganda techniques in news articles. SemEval-2020 task 11. arXiv preprint arXiv:2009.02696 (2020). <https://arxiv.org/pdf/2009.02696.pdf>
- Dicle, M. F. és Dicle, B. (2018): Content analysis: Frequency distribution of words. The Stata Journal, 18(2): 379–386. DOI: <https://doi.org/10.1177/1536867X1801800205>
- Franzosi, R. (2010): Quantitative Narrative Analysis. Thousand Oaks, California: SAGE Publications, Inc.
- Giles, K. (2015a): Russia's Hybrid Warfare: A Success in Propaganda. Bundesakademie für Sicherheitpolitik, Security Policy Working Paper, No. 1/2015, <https://www.jstor.org/stable/resrep22215>
- Giles, K. (2015b): Russia's Toolkit. In: Giles, Keir, Hanson, Philip, Lyne, Roderic, Nixey, James, Sherr, James és Wood, Andrew: The Russian Challenge. Chatham House Report. London: The

Royal Institute of International Affairs.

<https://www.files.ethz.ch/isn/191918/20150605RussianChallenge.pdf>

Grimmer, J. és Stewart, B. M. (2013): Text as data: The promise and pitfalls of automatic content analysis methods for political texts. *Political Analysis*, 21(3): 267-297. DOI: <https://doi.org/10.1093/pan/mps028>

Guriey, S. és Treisman. D. (2015): How Modern Dictators Survive: An Informational Theory of the New Authoritarianism. NBER Working Paper No. 21136. <http://bit.ly/2nIQgMq>

Harwood, Tracy G. és Garry, T. (2003): An Overview of Content Analysis. *The Marketing Review*, 3(4): 479-498. DOI: <https://doi.org/10.1362/146934703771910080>.

Helmus, T. C., Bodine-Baron, E., Radin, A., Magnuson, M., Mendelsohn, J., Marcellino, W., Bega, A. és Winkelman, Z. (2018): Russian Social Media Influence. Understanding Russian Propaganda in Eastern Europe. Santa Monica, California: RAND Corporation, <https://bit.ly/2KhKhI8>

Helmus, T. C. és Radin, A. (2022): Keeping Russians Informed About Ukraine Could Help End This War. *The RAND Blog*. Santa Monica, California: RAND Corporation, <https://bit.ly/3qtEPte>

Hillard, D., Purpura, S. és Wilkerson, J. (2008): Computer-assisted topic classification for mixed-methods social science research. *Journal of Information Technology & Politics*, 4(4): 31-46. DOI: <https://doi.org/10.1080/19331680801975367>

Holsti, O. R. (1969): *Content Analysis for the Social Sciences and Humanities*. Reading, MA: Addison-Wesley.

Ingram, H. J. (2016): A Brief History of Propaganda During Conflict: Lessons for Counter-Terrorism Strategic Communications. *The International Centre for Counter-Terrorism – The Hague* 7, no. 6 (2016). DOI: <http://dx.doi.org/10.19165/2016.1.06>

Jobst, A. (2017): A mi mint a hatalom és a szolidaritás névmása. *Magyar Nyelvőr* 131(1): 29–47. <http://nyelvor.c3.hu/period/1311/>

Karlsen, G.H. (2019): Divide and rule: ten lessons about Russian political influence activities in Europe. *Palgrave Commun* 5, 19 <https://doi.org/10.1057/s41599-019-0227-8>

Kearney, Colm és Liu, Sha (2014): Textual sentiment in finance: A survey of methods and models. *International Review of Financial Analysis*, (33): 171–185. DOI: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2213801>

Klemperer, V. (2006) [1957]: *The Language of the Third Reich*. London: Continuum International Publishing Group.

Kofman, M., Migacheva, K., Nichiporuk, B., Radin, A., Tkacheva, O. és Oberholtzer, J. (2017): Lessons from Russia's Operations in Crimea and Eastern Ukraine. Santa Monica, CA: RAND Corporation. https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR1498.html

Krippendorff, K. (1980): Content Analysis. An Introduction to Its Methodology. Thousand Oaks, California: SAGE Publications, Inc.

Krippendorff, K. és Bock, M. A. (2009): The Content Analysis Reader. Newbury Park, CA: SAGE

Kugler N. (2012): Az evidencialitás jelölői a magyarban, különös tekintettel az inferenciális evidenciátípusra , Budapest, <https://bit.ly/3zJrAK0>

Laczkó K. és Tátrai Sz. (szerk.). (2019): Kontextualizáció és metapragmatikai tudatosság. Budapest: ELTE Eötvös József Collegium, <https://bit.ly/3bok7Xg>

Lange-Ionatamišvili, E. (2017): Redefining Euro-Atlantic Values: Russia's Manipulative Technique. https://stratcomcoe.org/cuploads/pfiles/Pilns-petijums_redefining-values_0901.pdf

Lasswell, H. D. (1949): Detection: Propaganda Detection and the Courts. In Lasswell, H. D. and Leites, N. (szerk.) Language of Politics. Studies in Quantitative Semantics. (pp. 173-232), New York: George W. Stewart, Publisher, Inc.

Laver, M., Benoit, K. és Garry, J. (2003): Extracting policy positions from political texts using words as data. American Political Science Review, 97(2): 311-331. DOI: <https://doi.org/10.1017/S0003055403000698>

Li, F. (2010): The information content of forward-looking statements in corporate filings—A Naive Bayesian machine learning algorithm approach. Journal of Accounting Research, (48): 1049–1102. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1475-679X.2010.00382.x>

Lakoff, G. (2004): Don't Think of an Elephant: Know Your Values and Frame the Debate. White River Junction, Vermont: Chelsea Green Publishing.

Lucas, E. és Pomeranzev, P. (2016): Winning the information war. Techniques and Counter-strategies to Russian Propaganda in Central and Eastern Europe. Washington: The Center for European Policy Analysis. <https://cepa.org/winning-the-information-war/>

Neuendorf, K. A. (2002): The Content Analysis Guidebook. Newbury Park, CA: SAGE

Osgood, Ch. E. (1959): The Representational Model and Relevant Research Methods. In Pool, I. S. D. (ed.). Trends in Content Analysis. (pp. 33-88), Urbana: University of Illinois Press.

Paul, Ch. és Matthews, M. (2016): The Russian “Firehose of Falsehood” Propaganda Model. Why It Might Work and Options to Counter It. Santa Monica, CA: RAND Corporation. <https://www.rand.org/pubs/perspectives/PE198.html>

Pennebaker, J. W. és Chung, C. K. (2009): Computerized Text Analysis of Al-Qaeda Transcripts. In Krippendorff, K. and Bock, M. A. The Content Analysis Reader. (pp. 453-465), Thousand Oaks, California: SAGE Publications, Inc.

Political Capital (2022a): A Kreml és trolljai csúcsra járatják az áldozathibáztatást. Budapest: Political Capital. https://politicalcapital.hu/hireink.php?article_id=2954&article_read=1

- Political Capital (2022b): Hazugságok a háború szolgálatában. Budapest: Political Capital
https://www.politicalcapital.hu/hirek.php?article_read=1&article_id=2969
- Pool, I. D. S. (ed). (1959): Trends in Content Analysis. Urbana: University of Illinois Press.
- Raymond, E. S. (ed.). 2003. The Jargon File. VERSION 4.4.7. <https://bit.ly/3BoIAqd>
- Schnauffer II, Tad A. (2017): Redefining Hybrid Warfare: Russia's Nonlinear War against the West. Journal of Strategic Security, 10(1): 17-31. DOI: <http://doi.org/10.5038/1944-0472.10.1.1538>.
- Schwartz, H. A. és Ungar, L. H. (2015): Data-Driven Content Analysis of Social Media: A Systematic Overview of Automated Methods. The Annals of the American Academy of Political and Social Science, (659): 78–94. <http://www.jstor.org/stable/24541850>
- Sinha, G. A.(2020): Lies, Gaslighting and Propaganda. Buffalo Law Review, 68(4): 1037-1116.
<https://digitalcommons.law.buffalo.edu/buffalolawreview/vol68/iss4/3> és
https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3550591#
- Snegovaya, M. (2015): Russia Report 1. Putin's Information Warfare in Ukraine. Soviet Origins of Russia's Hybrid Warfare. Washington, DC: Institute for the Study of War. September 2015. <https://bit.ly/3qAeVnh>
- Sproule, J. M. (2001): Authorship and origins of the seven propaganda devices: A research note. Rhetoric & Public Affairs, 4(1): 135-143.
- Stradner, I. Dr (2022): Russian Disinformation and Propaganda in Relation to the War Against Ukraine. Washington, DC: Foundation for Defense of Democracies.
<https://www.fdd.org/analysis/2022/05/17/russian-disinformation-propaganda/>
- Szicherle P. és Molnár Cs. (2022a): A NATO-val kapcsolatos Magyar közbeszéd állapota Oroszország Ukrajna elleni támadása előtt. Budapest: Political Capital. <https://bit.ly/3UbtLYq>
- Szicherle, P. és Molnár Cs. (Szerk.) (2022b): The Russia-Ukraine War in Social Media. Inauthentic online behavior in the V4 concerning Russia's war against Ukraine. Budapest: Political Capital. <https://bit.ly/3RPQK0k>
- Thomas, T. (2015): Russia's 21st Century Information War: Working to Undermine and Destabilize Populations Defence Strategic Communications. Riga: NATO Strategic Communications Centre of Excellence, 1(1): 11-26. <https://bit.ly/3RHapPK>
- Weber, R. Ph. 1990. Basic Content Analysis. Second Edition. Newbury Park, California: SAGE Publications, Inc

MELLÉKLETEK

M1. Az ukrán állam szerint elkerülendő és ajánlott fogalmak az Ukrajnát ért orosz agresszióval kapcsolatban

How to talk about the war in Ukraine?
without being ignorant

1. Name the war

 Events in Ukraine, Crisis in Ukraine, Conflict in Ukraine	 Russia-Ukraine war
---	--

2. Name the aggressor

 End the war!	 Putin, end the war!
---	--

3. Be deliberate about what you are trying to say

 I wish for peace	 I wish Russia stopped invading Ukraine
 Annexation of Crimea by Russia	 Temporary occupation of Crimea by Russia

4. Avoid using words that imply shared responsibility

 The crisis/conflict in Ukraine	 Russia started war/invaded Ukraine
--	--

Logos on the left: **ui.org.ua** and **ukrainian institute**

Forrás: ui.org.ua

M2. A telex.hu cikke: első és utolsó változat

A telex.hu cikke: első változat (2022. március 21. 07:35)

<https://web.archive.org/web/20220321073507/https://telex.hu/kulfold/2022/03/21/ukrain-a-haboru-kulfoldi-zsoldos-harc-toborzas-nemetország-bundeswehr>

Külföldi önkéntesek Ukrajnában: a II. világháború óta először lőhettek német katonák oroszokra

A Frankfurter Allgemeine Zeitung újságírójának sikerült kapcsolatba lépnie olyan külföldi zsoldosokkal, akik állításuk szerint Németországból mentek harcolni Ukrajnába. Ha az általuk elmondottaknak hitelt adunk, akkor a második világháború óta először fordulhatott elő, hogy német katonák orosz katonákra lőttek.

Voltak, akik tényleg harcolni akartak menni

Részben Volodimir Zelenszkij ukrán elnök felhívására több tízezer külföldi önkéntes jelentkezett Japántól Kanadáig, hogy fegyvert fogjanak Ukrajnában az oroszok ellen. A német lap újságírója a Telegram nevű közösségi oldal „Önkéntesek Ukrajnáért” nevű csoportjában próbált meg kapcsolatba lépni olyanokkal, akik az ukránok oldalán akartak harcolni. A legtöbben rövid úton elhajtották a riportert, nem voltak hajlandóak szóba állni vele. Ez annyiból érthető, hogy ahogy Magyarországon, úgy Németországban is törvényellenes katonákat toborozni idegen ország hadseregébe. Végül a csoport adminisztrátora lépett kapcsolatba az újságíróval, tudni akarta, hogy valóban csak riportot akar-e írni a külföldi zsoldosokról vagy le akarja buktatni őket.

Az újságírónak végül sikerült olyanokkal csetelnie, akik nemcsak okoskodtak a csoportban, hanem tényleg el akartak menni harcolni Ukrajnába. A csoportot pár nappal később meg is szüntették a Telegramon, de az újságírónak sikerült egy magát Andrejnek nevező emberrel kapcsolatban maradnia, aki állítása szerint 27 önkéntessel készült Ukrajnába indulni.

A férfi, akinek a valóságban másik szláv hangzású neve van, azt állította magáról, hogy hivatásos katonaként szolgált a német hadseregben, a Bundeswehrben a parancsnoki támogató zászlóaljban kommunikációval és a rádiózással foglalkozott. Az üzenetváltások alapján az is kiderült róla, hogy kapcsolatban áll a berlini ukrán nagykövetséggel.

A zsoldosok gyülekezője

A férfi március 11-én autóval indult a lengyel-ukrán határra. A Korczowa-Krakovets határátkelőn ment át Ukrajnába, ott egy novojavorivszki benzinkúton volt a találkozó. A terv szerint innen vitték őket egy kiképzőbázisra. Novojavorivszk alig 20 kilométerre keletre fekszik Javorivtól, amelyet március 13-án orosz rakétatámadás ért. A kiképzőközpontot ért légitámadásban az ukránok szerint 35-en, az oroszok szerint legalább 180-an halhattak meg –

nagyrészt külföldi **zsoldosok**. Ez volt eddig a legnyugatibbra eső terület Ukrajnában, amit orosz katonai támadás ért, a lengyel határtól és a NATO területének határától mindössze 24 kilométerre fekszik. Az oroszok nem véletlenül támadták ezt a vidéket, mert a hírszerzésük szerint ide érkeznek be az Ukrajnát támogató külföldi fegyverszállítmányok és **zsoldosok**.

Két nap múlva sikerült beszélnie az újságírónak Andrejvel, aki felderítőként műholdas telefonnal is rendelkezett. A háborúban a mobiltelefont nem szabad használni, mert az oroszok ezek alapján mérik be az ellenséges célpontokat. Andrej a műholdas telefont is csak az ukrán vonalaktól és a stratégiaiailag fontos épületektől távol merte használni.

A **zsoldos** azt mondta: túl van az első bevetéseken, a körülményekhez képest fizikailag és mentálisan jól van. A férfi megadta egy másik német **zsoldos** elérhetőségét, aki magát Janninak nevezte. A férfi azt állította magáról, hogy aktív szolgálatban van a Bundeswehnrél, ahol páncélgránátos és kommandós kiképzést kapott.

„A katonák most egy hosszabbat alszanak”

Janni elmondása szerint vele együtt négy, Szászországból származó német vett részt azon az Őrjáraton, amelyen Kijev északnyugati részén megláttak egy érkező orosz konvojt. Csapdaként akadályt állítottak nekik az úton, és sikerült felrobbantani a konvoj élén haladó csapatszállító járművet. A **zsoldosok** ezután körülbelül hatvan méterről tüzeltek az oroszokra, amíg mind a tíz vagy tizenegy katonát „ártalmatlanították”. Arra a kérdésre, hogy megölték-e őket, nem érkezett egyértelmű válasz, csak annyi: „a katonák most egy hosszabbat alszanak”. A Frankfurter Allgemeine Zeitung ennek kapcsán írja azt, hogy a második világháború óta talán ez volt az első alkalom, amikor német katonák orosz katonákra lőttek, ráadásul Ukrajnában, ahogy 81 évvel ezelőtt – bár ezek a németek most formálisan nem a német hadsereg kötelékében harcolnak ott.

A riportból is kiderül, hogy a harctéren nem könnyű az élet. A két németnek éjszaka hajnali háromig egy éjjellátó készülékkel kellett figyelnie a környéket, a -1 fokban hidegben kétóránként volt váltás. Egyikük azt mondta, hogy utoljára Németországban zuhanyozott három nappal azelőtt. Elmondásuk szerint a fronton nem dűskálnak az ételben, egyelőre a saját maguk által vitt amerikai túlélőcsomagokból esznek vagy az oroszok által hátrahagyott fejadagokat, amelyeket viszont bőségesen találni mindenhol szétdobálva. Ezek szavatossága ugyan néha lejárt, de a vákuumba csomagolt ételek ehetőek. Éjszaka négy-öt órát tudnak aludni hálósáokban egy laticelen. Néha romos házakban, sátrakban vagy deszkákkal megerősített, földbe ástott lyukakban húzzák meg magukat.

Tapasztalataik szerint a civileknek még nehezebb, akik eleve kétségbe vannak esve a háború miatt, sokan elvesztették hozzátartozóikat, és nekik még kevesebb az élelmük. Ijesztő, mondták, hogy most is nagyon sok gyereket látni a háborús övezetben. A német **zsoldosok** azt is megosztották az újságíróval, hogy az ukránok elég rosszul bánnak az orosz hadifoglyokkal, gyakran verik és rugdossák őket.

Két nappal később a német újságírónak ismét sikerült beszélnie a magát Janninak nevező **zsoldossal**, aki azt mondta: az oroszok több bajtársát, köztük németeket is megölték az egyik összecsapásban.

Néhány **zsoldosról** tudnak, akik korábban a Bundeswehrben szolgáltak

Az üzenetváltásokból kiderült, hogy Andrejnek van családja, Janninak viszont nincs, őt senki nem várja Németországban. Ő tisztában van azzal, hogy aktív Bundeswehr-katonaként jelenleg bűncselekményt követ el, amelyért akár több év börtönbüntetést is kaphat Németországban. Azt is tudja, hogy kettős állampolgárként elveszítheti német állampolgárságát, de ő idealisztikus céllal csapott fel **zsoldosnak**. Szerinte az ő kiállásuk is kell ahhoz, hogy civilek életét mentsék meg, az orosz konvoj kiiktatása is ezt a célt szolgálta. Azt mindketten visszautasították, hogy önmagában a háború vonzotta őket. Janni aki külföldi misszió tagjaként szolgált már korábban is háborús övezetben. azt mondta: „biztos vannak itt olyanok, akik a háborúra gerjednek, de ők elég hamar szembesülnek a valósággal, amikor rájuk lőnek”.

A német újság próbálta ellenőrizni az Ukrajnában harcoló **zsoldosok** kilétét és történeteik valóságtartalmát, de ez a jelen körülmények között nem volt lehetséges. A riporter hiába kérte mindkét katonát, hogy küldjenek képet Ukrajnából, azt a választ kapta, hogy harc közben és utána nem azon jár az eszük, hogy fényképeket csináljanak.

Egyikük azt válaszolta: vannak, akik szívesen csinálnak képeket arról, hogy az oroszoktól zsákmányolt muníciót pakolják, de ehhez előbb az ukrán katonák holttesteit „odébb kell rakni”, hogy azok ne látszanak a fényképen.

A lap elsősorban azt szeretne ellenőrizni, lehetséges-e, hogy a Bundeswehrben aktív katonai szolgálatot töltő ember a felettesei tudta nélkül Ukrajnában harcoljon, ahogy a magát Janninak nevező férfi állította. A német védelmi minisztérium a FAZ kérdésére azt válaszolta: csak néhány olyan emberről tudnak, akik korábban a Bundeswehr kötelékében szolgáltak és most Ukrajnában harcolnak. A minisztérium olyan külföldi **zsoldosról** nem tud, akik jelenleg is a hadseregben szolgálna. A lap szerint elképzelhető, hogy még nem tűnt fel a vezetésnek, hogy valamelyik hivatásos katona hiányzik, elvégre a magát Janninak nevező férfi csak egy hete van Ukrajnában, akár szabadságon is lehet.

„zsoldos” = 14 említés, „önkéntes” = 4 említés

A telex.hu cikke: utolsó változat (2022. március 22. 23:52)

<https://web.archive.org/web/20220322235249/https://telex.hu/kulfold/2022/03/21/ukrain-a-haboru-kulfoldi-zsoldos-harc-toborzas-nemetország-bundeswehr>

Külföldi önkéntesek Ukrajnában: a II. világháború óta először lőhettek német katonák oroszokra

A Frankfurter Allgemeine Zeitung újságírójának sikerült kapcsolatba lépnie olyan külföldi önkéntesekkel, akik állításuk szerint Németországból mentek harcolni Ukrajnába. Ha az általuk elmondottaknak hitelt adunk, akkor a második világháború óta először fordulhatott elő, hogy német katonák orosz katonákra lőttek.

Voltak, akik tényleg harcolni akartak menni

Részben Volodimir Zelenszkij ukrán elnök felhívására több tízezer külföldi önkéntes jelentkezett Japántól Kanadáig, hogy fegyvert fogjanak Ukrajnában az oroszok ellen. A német lap újságírója a Telegram nevű közösségi oldal „Önkéntesek Ukrajnáért” nevű csoportjában próbált meg kapcsolatba lépni olyanokkal, akik az ukránok oldalán akartak harcolni. A legtöbben rövid úton elhajtották a riportert, nem voltak hajlandóak szóba állni vele. Ez annyiból érthető, hogy ahogy Magyarországon, úgy Németországban is törvényellenes katonákat toborozni idegen ország hadseregébe. Végül a csoport adminisztrátora lépett kapcsolatba az újságíróval, tudni akarta, hogy valóban csak riportot akar-e írni a külföldi önkéntesekről, vagy le akarja buktatni őket.

Az újságírónak végül sikerült olyanokkal csetelnie, akik nemcsak okoskodtak a csoportban, hanem tényleg el akartak menni harcolni Ukrajnába. A csoportot pár nappal később meg is szüntették a Telegramon, de az újságírónak sikerült egy magát Andrejnek nevező emberrel kapcsolatban maradnia, aki állítása szerint 27 önkéntessel készült Ukrajnába indulni.

A férfi, akinek a valóságban másik szláv hangzású neve van, azt állította magáról, hogy hivatásos katonaként szolgált a német hadseregben, a Bundeswehrben a parancsnoki támogató zászlóaljban kommunikációval és rádiózással foglalkozott. Az üzenetváltások alapján az is kiderült róla, hogy kapcsolatban áll a berlini ukrán nagykövetséggel.

Gyülekező

A férfi március 11-én autóval indult a lengyel–ukrán határra. A Korczowa–Krakovec határátkelőn ment át Ukrajnába, ott egy novojavorivszki benzinkúton volt a találkozó. A terv szerint innen vitték őket egy kiképzőbázisra. Novojavorivszk alig 20 kilométerre keletre fekszik Javorivtól, amelyet március 13-án orosz rakétatámadás ért. A kiképzőközpontot ért légitámadásban az ukránok szerint 35-en, az oroszok szerint legalább 180-an halhattak meg –

nagyrészt külföldi **önkéntesek**. Ez volt eddig a legnyugatibbra eső terület Ukrajnában, amit orosz katonai támadás ért, a lengyel határtól és a NATO területének határától mindössze 24 kilométerre fekszik. Az oroszok nem véletlenül támadták ezt a vidéket, mert a hírszerzésük szerint ide érkeznek be az Ukrajnát támogató külföldi fegyverszállítmányok és **önkéntesek**.

Két nap múlva sikerült beszélnie az újságírónak Andrejvel, aki felderítőként műholdas telefonnal is rendelkezett. A háborúban a mobiltelefont nem szabad használni, mert az oroszok ezek alapján mérik be az ellenséges célpontokat. Andrej a műholdas telefont is csak az ukrán vonalaktól és a stratégiaiilag fontos épületektől távol merte használni.

A férfi azt mondta: túl van az első bevetéseken, a körülményekhez képest fizikailag és mentálisan jól van. A férfi megadta egy másik német **önkéntes** elérhetőségét, aki magát Janninak nevezte. A férfi azt állította magáról, hogy aktív szolgálatban van a Bundeswehnról, ahol páncélgránátos és kommandós kiképzést kapott.

„A katonák most egy hosszabbat alszanak”

Janni elmondása szerint vele együtt négy, Szászországból származó német vett részt azon az őrzőjáraton, amelyen Kijev északnyugati részén megláttak egy érkező orosz konvojt. Csapdaként akadályt állítottak nekik az úton, és sikerült felrobbantani a konvoj élén haladó csapatszállító járművet. Az **önkéntesek** ezután körülbelül hatvan méterről tüzeltek az oroszokra, amíg mind a tíz vagy tizenegy katonát „ártalmatlanították”. Arra a kérdésre, hogy megölték-e őket, nem érkezett egyértelmű válasz, csak annyi: „A katonák most egy hosszabbat alszanak.” A Frankfurter Allgemeine Zeitung ennek kapcsán írja azt, hogy a második világháború óta talán ez volt az első alkalom, amikor német katonák orosz katonákra lőttek, ráadásul Ukrajnában, ahogy 81 évvel ezelőtt – bár ezek a németek most formálisan nem a német hadsereg kötelékében harcolnak ott.

A riportból is kiderül, hogy a harctéren nem könnyű az élet. A két németnek éjszaka hajnali háromig egy éjjellátó készülékkel kellett figyelnie a környéket, a -1 fokban hidegben kétóránként volt váltás. Egyikük azt mondta, hogy utoljára Németországban zuhanyozott három nappal azelőtt. Elmondásuk szerint a fronton nem dúskálnak az ételben, egyelőre a saját maguk által vitt amerikai túlélőcsomagokból esznek vagy az oroszok által hátrahagyott fejadagokat, amelyeket viszont bőségesen találni mindenhol szétdobálva. Ezek szavatossága ugyan néha lejárt, de a vákuumba csomagolt ételek ehetőek. Éjszaka négy-öt órát tudnak aludni hálózsákban egy laticelen. Néha romos házakban, sátrakban vagy deszkákkal megerősített, földbe ásott lyukakban húzzák meg magukat.

Tapasztalataik szerint a civileknek még nehezebb, akik eleve kétségbe vannak esve a háború miatt, sokan elvesztették hozzátartozóikat, és nekik még kevesebb az élelmük. Ijesztő, mondták, hogy most is nagyon sok gyereket látni a háborús övezetben. A német **önkéntesek** azt is megosztották az újságíróval, hogy az ukránok elég rosszul bánnak az orosz hadifoglyokkal, gyakran verik és rugdossák őket.

Két nappal később a német újságírónak ismét sikerült beszélnie a magát Janninak nevező **önkéntessel**, aki azt mondta: az oroszok több bajtársát, köztük németeket is megölték az egyik összecsapásban.

Néhány önkéntesről tudnak, akik korábban a Bundeswehrben szolgáltak

Az üzenetváltásokból kiderült, hogy Andrejnek van családja, Janninak viszont nincs, őt senki nem várja Németországban. Ő tisztában van azzal, hogy aktív Bundeswehr-katonaként jelenleg bűncselekményt követ el, amelyért akár több év börtönbüntetést is kaphat Németországban. Azt is tudja, hogy kettős állampolgárként elveszítheti német állampolgárságát, de ő idealisztikus céllal csapott fel önkéntesnek. Szerinte az ő kiállásuk is kell ahhoz, hogy civilek életét mentsék meg, az orosz konvoj kiiktatása is ezt a célt szolgálta. Azt mindketten visszautasították, hogy önmagában a háború vonzotta őket. Janni, aki külföldi misszió tagjaként szolgált már korábban is háborús övezetben, azt mondta: „Biztos vannak itt olyanok, akik a háborúra gerjednek, de ők elég hamar szembesülnek a valósággal, amikor rájuk lőnek.”

A német újság próbálta ellenőrizni az Ukrajnában harcoló önkéntesek kilétét és történeteik valóságtartalmát, de ez a jelen körülmények között nem volt lehetséges. A riporter hiába kérte mindkét katonát, hogy küldjenek képet Ukrajnából, azt a választ kapta, hogy harc közben és utána nem azon jár az eszük, hogy fényképeket csináljanak.

Egyikük azt válaszolta: vannak, akik szívesen csinálnak képeket arról, hogy az oroszoktól zsákmányolt muníciót pakolják, de ehhez előbb az ukrán katonák holttestét „odébb kell rakni”, hogy azok ne látsszanak a fényképen.

A lap elsősorban azt szeretne ellenőrizni, lehetséges-e, hogy a Bundeswehrben aktív katonai szolgálatot töltő ember a felettesei tudta nélkül Ukrajnában harcoljon, ahogy a magát Janninak nevező férfi állította. A német védelmi minisztérium a FAZ kérdésére azt válaszolta: csak néhány olyan emberről tudnak, akik korábban a Bundeswehr kötelékében szolgáltak, és most Ukrajnában harcolnak. A minisztérium olyan külföldi önkéntesről nem tud, akik jelenleg is a hadseregben szolgálnak. A lap szerint elképzelhető, hogy még nem tűnt fel a vezetésnek, hogy valamelyik hivatásos katona hiányzik, elvégre a magát Janninak nevező férfi csak egy hete van Ukrajnában, akár szabadságon is lehet.

„zsoldos” = 0 említés, „önkéntes” = 16 említés

Az cikk utolsó változatának url-jében továbbra is szerepel az eredeti „zsoldos” szó, ami arra utal, hogy a cikk eredeti (az újságíró által adott) címe ez lehetett:

„Külföldi zsoldosok Ukrajnában: a II. világháború óta először lőhettek német katonák oroszokra”

M3. A telex.hu 2022. március 5-én készült és március 6-án közzétett videójának (<https://bit.ly/3in3Ba4>) leírata, benne Benkő Tibor előadásából részletekkel és a vele készült interjúval.

Lásd továbbá: <https://telex.hu/valasztas-2022/2022/03/05/kiskunhalas-kampanyforum-banyai-gabor-benko-tibor-honvedelmi-miniszter-nato-orosz-ukran-haboru-katonak>

és

<https://telex.hu/video/2022/03/06/benko-tibor-lakossagi-forum-interju-video> , valamint https://www.youtube.com/watch?v=QA_s8ZDR2sl&t=5s

„(...)

Újságíró (felvezető): Benkő Tibor honvédelmi miniszter szombat délután lakossági fórumot tartott Kiskunhalason. Eljöttünk, hogy az orosz-ukrán háborúról kérdezzük.

Újságíró: „Január 27-én, kicsit több mint egy hónappal ezelőtt, amikor 150 ezer katona volt már az orosz-ukrán határon, illetve az amerikai elnök is egy orosz invázióra figyelmeztetett, Ön azt mondta az Inforádióban, hogy nem lát támadásra utaló jeleket, ez azóta egy óriási tévedésnek bizonyult...

Benkő: ...szerintem Ön téved...

Újságíró: ...milyen konzekvenciákat vont le...

Benkő: ...nem ez hangzott el. Szerintem téved, mert nem ez hangzott el, de ha kell beidézzük...

Újságíró (felolvassa az Inforádióban elhangzottakat a mobiltelefonjáról): ...a honvédség értékelése szerint az ukrán határ menti orosz haderőátcsoportosítások nem utalnak arra, hogy Oroszország le akarná rohanni Ukrajnát.

Benkő: Így van. Lerohanta Ukrajnát? Mert akkor ez nagy tévedés, ha Önök úgy gondolják. Az is elhangzott, ha tovább olvassa, hogy ők készek és képesek korlátozott célú támadást indítani. A kettő között óriási különbség van. Mondjuk ehhez érteni kell, hogy meg is tudjuk ezt különböztetni.

Újságíró: Értem. Akkor ez nem egy lerohanás, ami történt az elmúlt tíz napban.

Benkő: Ön szerint lerohanás? Ez egy háború, egy korlátozott céllal indított háború. És még mindig ott tart, hogy ez a korlátozott cél, ez nem valósult meg.

Újságíró: A jelen ismeretei szerint, a jelenlegi információk alapján Ön mire számít, hogy mire futhat ki ez a konfliktus?

Benkő: Hát ezt Putyin elnöktől kellene megkérdezni. Hogy hová futhat ki, mert ő tudja. Tehát ebbe a nyilatkozatba az hangzott el, hogy a jelenlegi csoportosítás nem teszi lehetővé egy teljeskörű lerohanását Ukrajnának. Ugyanakkor arra utaló jeleket mutat, hogy korlátozott célú támadást tud végrehajtani. Ez szakmailag óriási különbség a kettő között és ez történt és éppen ezért lehet azt mondani, hogy két nap múlva, amikor ez a korlátozott célú támadás,

hiszen láthatják, nyomon követhetik, lelassult, kifulladt, ennek a háborúnak az üteme is lelassult, ez is azt bizonyítja, amit én mondtam.”

(közvetítés/bevágás az előadásról)

Benkő: „A NATO mint a legerősebb politikai és katonai szervezet, amelynek mi tagjai vagyunk és nagyon helyesenmert...ő alkotja azt az erőt, amellyel Magyarország is szembe tud nézni.... Szükségünk van arra, hogy erős honvédség legyen, de arra nem leszünk felkészültek, hogy bárki ellen ezt az országot meg tudjuk védeni.... Na most gondoljunk bele...ha Oroszország velünk szemben támadna...hát irreális elvárás lenne...”

(interjú)

Újságíró: „Hogyan vesz részt a menekültválság kezelésében a Magyar Honvédség?

Benkő: Khm...A Magyar Honvédség kettős feladattal van a határ mentén. Egyrészt segíteni, támogatni a menekülteket, akik Magyarország területére lépnek, függetlenül attól, hogy milyen nemzetiségűek.”

(közvetítés/bevágás az előadásról)

Benkő: „Ezért küldtünk oda humanitárius segítségnyújtáshoz is katonákat, meg ha kell, harctevékenység folytatására is. Tehát kettős feladattal vannak ott. Segítsék őket, akik menekülnek Ukrajnából, akik menekülnek a háború elől és az első biztonságos ország nekik mi: Lengyelország, Szlovákia, Magyarország, Románia. (...) De a katonáinknak ott kell lenni. És azért vannak ott harci, technikai eszközökkel, mert a humanitárius segítséghez nem kell harckocsi, nem kell helikopter, nem kell páncélozott eszköz. Ők azért vannak ott, hogy ha egy háborús konfliktusból adódóan Magyarország területére véletlenül átsodródának, mint itt a déli határhelyzetben, ugye ... tehát van erre megint példa, akkor az ne veszélyeztesse a magyar embereket, Magyarországot, akkor tudjunk velük szemben fellépni. Tehát Magyarország biztonságát, a magyar emberek szabadságát kell, hogy védjék ott katonáink (...)”

(interjú)

Újságíró: „Arra készülnek, arra van forgatókönyv, hogy Oroszország esetleg Magyarországot is megtámadja?

Benkő: Hát ehhez... nem is értem ezt a kérdést. Ön ezt honnan veszi?

Újságíró: Kérdezem, hogy azok után, hogy a szomszédos orszá...

Benkő (közbevág): ...én meg Öntől kérdezem...

Újságíró: ...got megtámadott Oroszország, számolnak-e ezzel a lehetőséggel is?

Benkő: Miért támadná meg Magyarországot Oroszország? Ha már feltesz ilyen kérdést?

Újságíró: Tehát akkor nem számolnak ennek a lehetőségével...

Benkő: Nem... Egyáltalán hogy jön ez a kérdés? Kitől származik ilyen kérdés? Ha Oroszország Magyarországot megtámadná, ezzel együtt a NATO-t támadná meg, gondolom, hogy ez egyértelmű, tiszta és világos mindenki számára.”

(közvetítés/bevágás az előadásról)

Benkő: „Stoltenberg, a NATO főtitkára még a háború előtt bejelentette, hogy NATO katonák nem mennek Ukrajna területére. ...Akkor miről beszélünk? ... Még a háború előtt bejelentette.

Az Amerikai Egyesült Államok elnöke, Biden elnök a háború előtt bejelentette, hogy amerikai katonát nem fog küldeni Ukrajna területére. Akkor miről beszélünk? Hová akarunk mi magyar katonákat, meg magyar fegyvereket odaküldeni. A NATO sem megy, az Amerikai Egyesült Államok se megy. A háború kitörése előtt mindkét fél bejelentette.”

(interjú)

Újságíró: „Amennyiben a NATO mégis úgy dönt, hogy katonailag beavatkozik valamilyen módon a konfliktusba akkor Magyarországnak ebben az esetben mi lesz az álláspontja?

Benkő: Nem tudom, hogy a Stoltenberg-féle kijelentést Önök tudják-e, ismerik-e?

Újságíró: Most feltételes módban kérdezem...

Benkő: (közbevág, nem hallható)

Újságíró: ... , hogy amennyiben a NATO mégis úgy dönt a jövőben, nem tudjuk, hogy hova vezet, hova eskalálódik még ez a konfliktus, tehát amennyiben a NATO mégis úgy dönt, akkor mit fog tenni Magyarország?

Benkő: Tehát Ön ezeket a kérdéseket komolyan gondolja? És komolyan is teszi fel?... Hát Stoltenberg elmondta, hogy a NATO-nak mi a célja. Ön miért feltételezi, hogy Stoltenberg nem mond igazat? Hogy Stoltenberg hazudik? Miért feltételez ilyeneket? Miért kell az embereknek pánikhangulatot kelteni? Miért kell az embereket abba az irányba küldeni, hogy de aggódjatok, mert egyébként Oroszország még ezt is megteheti.”

(közvetítés/bevágás az előadásról)

Benkő: „De azt mondja a NATO, hogy kettő fenyegetés érinti a NATO tagországokat. Van egy keleti fenyegetés, és ezt már évtized óta mondja... ez maga Oroszország. Oroszország jelent veszélyt és fenyegetést a NATO államok számára. Ezt nevezi ő keleti fenyegetésnek és azt mondja, hogy Oroszországgal szemben alkalmazni kell az elrettentés és a párbeszéd politikáját.”

(interjú)

Újságíró: „Ön szerint jelen van az orosz szándékokat szolgáló dezinformáció Magyarországon?

Benkő: Orosz dezinformációkat szolgáló? Mire gondol?

Újságíró: Orosz szándékokat célzó dezinf...Például a háború indítékait, vagy kiváltó indítékait...

Benkő: ...Én nem találkoztam...

Újságíró: ...érintő dezinformáció

Benkő: Én nem találkoztam ilyennel.

Újságíró: Például a közmédiában volt olyan szakértő, aki az oroszoknak a szervezettségét dicsérte, meg olyan is, aki azt mondta, hogy Ukrajna kezdte a konfliktust.

Benkő: És ebben... Ön...hol érzi Ön a dezinformációt? Az orosz képességben? Az nem dezinformáció. Az orosz képesség az egy nagyon erős, a világ egyik legerősebb képességét mutatja. Mi ebben a dezinformáció? Nem értem a kérdést.

Újságíró: Tehát akkor nem gondolják, hogy jelen lenne orosz célokat szolgáló dezinformáció Magyarországon.

Benkő: Magyarország részéről, a kormány részéről hivatalosan tudom mondani. Nem ismerek minden magyar embert, hogy ki hogy nyilatkozik, a kormány részéről ilyen biztos, hogy nincs.”

M4. A Honvédelmi Minisztérium „Hírek” rovat hírei

M4.1. Táblázat: A Honvédelmi Minisztérium „Hírek” rovat hírei (<https://kormany.hu/honvedelmi-miniszterium/hirek>)
2022. február 23. – március 10. között

	dátum	url	szöveg; az orosz agresszió megnevezése	Orosz ag-resszió
1	02.23	https://kormany.hu/hirek/orban-viktor-magyarorszag-nak-ebbol-a-konfliktusbol-ki-kell-maradnia	Orbán Viktor miniszterelnök február 23-án, szerdán látogatást tett a Magyar Honvédség Integrált Műveleti Központjában, ahol Benkő Tibor honvédelmi miniszterrel együtt találkozott azokkal a katonatisztekkel, akik Magyarország biztonságát garantálják parancsnoki munkájukkal - közölte az MTI-vel Havasi Bertalan, a Miniszterelnöki Sajtóiroda vezetője. A látogatás után a kormányfő arról beszélt, hogy a helyzet továbbra is komoly, feszült, mindent meg kell tenni a háború elkerülése érdekében. Magyarországnak ebből a katonai konfliktusból ki kell maradnia; Magyarország biztonsága a legfontosabb - szögezte le. Orbán Viktor ennek megfelelően visszautasította azokat a baloldali javaslatokat, amelyek katonák és fegyverek Ukrajnába küldéséről szólnak. A látogatásról készült, Orbán Viktor közösségi oldalán közzétett videóban a miniszterelnök hangsúlyozta: Magyarországnak a béke helyreállításában tett nemzetközi erőfeszítésekben kell szerepet vállalnia és közben a hadseregnek fel kell készülnie arra, hogyha a dolgok rosszra fordulnak, és menekültek érkeznek, akkor a hadsereg a rendőrséggel együttműködve képes legyen ezt a helyzetet kezelni. Orbán Viktor szavai zárásaként úgy fogalmazott: "ma azt a benyomást szereztem, hogy erre képesek vagyunk, Magyarország biztonsága jó kezekben van"	I
2	2.24	https://kormany.hu/hirek/konstruktiv-megbeszelesek		N

3	224	https://kormany.hu/hirek/a-nato-kepzesi-rendszerenek-aktualitasairol-egyezettett-benko-tibor	 [A találkozóról való tudósításban nincs szó az orosz agresszióról, de a képen látszik, hogy a háttérben a magyar közszolgálati televízió az ukrán orosz agresszióval („Katonai hadművelet indult Ukrajnában”) foglalkozó adása megy. Az ültetés rendjéből az is látszik, hogy a tárgyaláson jelen lévő Ludek Kolesa nem láthatja a közvetítést, de a házigazda Benkő Tibor igen.]	N
4	225	https://kormany.hu/hirek/nyugallomanyuaknak-es-a-honvedelem-ugye-irant-erdeklo-do-allampolgaroknak-tartott-forumot-benko-tibor-magyarorszag-honvedelmi-minisztere	„A XII. kerületi Hegyvidéki Kulturális Szalonban tartott fórumot Benkő Tibor, február 24-én, csütörtökön. A honvédelmi miniszter előadásában szólt az Ukrajnát ért orosz megszállásról is, amely kapcsán kijelentette: Magyarország elítéli az orosz fegyveres támadást. Benkő Tibor előadását azzal a gondolattal kezdte, hogy a ma aktív és nyugállományú katonák, honvédségi alkalmazottak és nyugdíjasok számára rendkívül fontos, hogy a honvédelem ügyét mindenki fontosnak tartsa. „Együtt nagyobb eredményeket tudunk elérni. Meggyőződésem, hogy az aktív, tartalékos és nyugállományú katonák mindannyian ugyanúgy gondolkodnak, s közös célunk mindig is Magyarország védelmének garantálása volt és lesz” – fogalmazott. Benkő Tibor előadásában kitért a gyorsan, akár pillanatok alatt változó biztonsági környezetre is. Mint mondta, az egykor irigyelt és elismert Jugoszlávia szétesését követően még ma sincs teljes béke a térségben. Aláhúzta, hogy a NATO ma két veszélyeztetettség irányát fogalmaz meg: az Oroszország jelentette keletit, illetve a Nyugat-Balkánt magába foglaló délit. Hozzátette: minden nemzetet másként érint, de a veszély egységesen fenyeget mindenkit.	I

		„Az oroszsországi támadást mindannyian elítéljük. Nem tartjuk helyénvalónak. Magyarország pedig a konfliktus békés rendezésében érdekelt” - jelentette ki, hozzátéve: Magyarország számára az elsődleges veszélyeztetettséget a Nyugat-Balkán jelenti. „Van azonban egy még nagyobb probléma. A déli és keleti fenyegetés metszéspontja a mi régióink” - mondta Benkő Tibor, rámutatva arra, hogy éppen ezért fontos válasz a veszélyre a Honvédelmi és Haderőfejlesztési Program, amely eddigi eredményeit tekintve képessé teszi hazánkat a helyzet kezelésére. Mint fogalmazott, fenn kell tartani a kettős megközelítés doktrínáját, ami szerint erőt kell tudni demonstrálni, de mellette a diplomácia eszközeire kell törekedni. A kettő csak együtt működik. A honvédelmi miniszter kijelentette: hazánk biztonságáért mi felelünk és nem szabad csak a NATO-ra hagyatkozni. A közkeletű mondás kapcsán, miszerint „majd a NATO...”, megjegyezte, hogy bár a 5. cikkelyt sokan jól ismerik, de ott van a 3. cikkely is, amely kimondja, hogy minden tagország kötelessége olyan haderőt építeni, amelyet fel tud ajánlani a szövetség számára. Ezt a képességet nekünk is meg kell teremtenünk. Mint elhangzott, a Honvédelmi és Haderőfejlesztési Program egyik legfontosabb célja, hogy újjáépítse a Magyar Honvédséget, mivel Magyarországnak egy korszerű, ütőképese, a hazája iránt elkötelezett hadsereg, lojális és áldozathozatalra képes katonákra van szüksége. „Nekünk ezt a honvédséget kell felépítenünk, amely képes gondoskodni a haza védelméről, felelősséget érez a régió biztonságáért” – mondta Benkő Tibor, kiemelve: magyarokként van hazánk, vannak szeretteink és vannak értékeink, amelyeket elődeink alkottak meg és nekünk a szeretteinket, hazánkat és az értékeinket meg kell védenünk. Erről szól a honvédelem, a honvédelem ügyének szolgálata. „Ha nincs nemzeti ütőképese képességünk, senki nem fog megvédeni bennünket” – szögezte le. A Honvédelmi és Haderőfejlesztési Program kapcsán a tárcavezető aláhúzta, hogy annak középpontjában a katona áll. Éppen ezért szükség van egy olyan életpályamodellre, amelynek köszönhetően a katona érzi és látja, hogy a társadalom megbecsült tagja. Előadásában szólt az illetményfejlesztésről, az egészségkárosodási ellátás rendszeréről, illetve a lakhatási támogatás rendszeréről is. A haditechnikai eszközök beszerzése kapcsán is rámutatott arra: a szerződésalkötések előtt mindig mérlegelik, hogy a katonának milyen képességekre van szüksége a feladataik végrehajtásához. Utána következik a piacutatás arról, hogy mi jó az ország számára, mi segíti a gazdasági érdekeinket. E folyamat segíti a hazai hadiipar újjáépítését is, hiszen nem csak megvásároljuk az eszközöket, de sokat közülük gyártani is fogunk. „Olyan világszínvonalú dolgokat kell előállítani, amire világszinten is van kereslet” – mondta, arra utalva, hogy nem csak a Magyar Honvédség ellátása, de a nemzetközi piacon meghatározó szereplővé válás is cél. A honvédelmi miniszter hangsúlyozta, hogy a megújuló Magyar Honvédségben kiemelt helyen kell szerepelnie a kiképzésnek, a képzésnek, az oktatásnak. „Korszerű technikai eszközöket csak jól képzett, kiképzett katonákkal lehet üzemeltetni. Nekünk olyan katonákra van szükség, akikre a társadalom fel tud nézni, példaképként tud rájuk tekinteni. Így lesznek megbecsült tagjai az országnak” – fogalmazott Benkő Tibor. A jövő katonáit említve beszélt a honvédelmi nevelés – így a Honvéd Kadét Program, a honvédelmi táborok, a honvédelmi versenyek és a laktanyai nyíltnapok - fontosságáról is, mivel a ma fiataljai alkotják a jövő honvédségét. A katonák számára elérhető életpályamodell kapcsán részletezte: az életpálya első, előkészítő szakaszában a honvédelmi nevelés és az önkéntes katonai, valamint önkéntes tartalékos szolgálati lehetőségek útján biztosítják a ma fiataljainak pályára irányítását. A modell második szakasza maga az aktív katonai szolgálat, illetve a harmadik szakasza az aktív éveken túli időszak, amely keretében gondoskodnak a nyugállományú katonákról és honvédségi nyugdíjasokról.	
--	--	---	--

			Az önkéntes tartalékos szolgálat kapcsán Benkő Tibor felidézte, hogy hazánknak 2010-ben mindössze 17 tartalékos katonája volt. Ma ez a szám eléri a 11 és fél ezret, ami azt mutatja, hogy a magyar emberek igenis elkötelezettek, csak meg kell találni velük a közös hangot. Benkő Tibor elmondta: 2016 óta folyamatosan emelkedik a honvédelemre és ezen belül is a haderőfejlesztésre fordítható költségvetési keret. 2022-ben 1 003 milliárd, 2024-ben – amikor tervezetten elérjük a 2 százalékos GDP részarányt – 1 460 milliárd forint lesz a honvédelem teljes költségvetése. A tárcavezető szólt még arról is, hogy 2010-hez képest 13 ezerrel több katona szolgál a Magyar Honvédségben és örömdetes hír, hogy a hivatásos katonák száma is egyre növekszik. A rendezvényen – amelyen részt vett Fürjes Balázs államtitkár is – a felvetődött témák kapcsán több kérdést is feltettek a honvédelmi miniszternek.” Video: „(...) kijelentette, hogy hazánk elítéli az orosz fegyveres támadást Ukrajna ellen (...) (Benkő): „Egyik veszélyeztetettségi irányt, a délit az azt négy éve mondja, a másikat meg mióta létrejött a NATO és tulajdonképpen a NATO és Oroszország, vagy Amerika és Oroszország közötti viszonyrendszer. Azt mondja, hogy van egy keleti fenyegetettség. Ez az orosz fenyegetettség... amely a NATO számára egy kihívás és amellyel szembe kell néznünk. Ez az orosz veszélyeztetettség másképp érinti, most csak gondoljunk erre a kifli alakú formára, másként érinti az északi országokat, másként érinti a balti, Lengyelországot, a balti államokat, másként érinti a közép-európai országokat vagy éppenséggel Törökországot vagy Görögországot. Nem egységes, de ez a veszély, mint egy szövetségnek, az ugyanazt a veszélyt jelenti. Tehát ebben nekünk egységesnek kell lennünk és éppen azért van az, hogy igenis az oroszországi támadást, ami bekövetkezett tegnap, azt mindannyian elítéljük. (...) Magyarországnak szüksége van egy erős, ütőképes, korszerű technikai eszközökkel felszerelt, a hazája iránt elkötelezett, lojális, áldozathozatalra képes katonákra. És nekünk ezt kell felépíteni. Olyan magyar honvédséget, amelyik képes az ország békéjéről, biztonságáról gondoskodni, sőt felelősséget érez és képesnek tartja magát arra, hogy ennek a régióknak [kört ír le a két kezével felülről lefelé, ami a Kárpátok vonalát megjelenítheti] a biztonságát is garantálja.”	
5	225	https://kormany.hu/hirek/a-nato-keleti-szarnyanak-vedelmi-miniszterei-elitelték-az-orosz-agressziót	A NATO Keleti szárnyának védelmi miniszterei február 24-én este, rendkívüli tanácskozást tartottak az Ukrajnában kialakult helyzet kapcsán. A találkozó során a miniszterek egyhangúan elítélték az orosz agressziót, egyben kölcsönösen tájékoztatták egymást a nemzeti haderők tevékenységéről és megvitták a NATO keretében tett kollektív lépéseket. Magyarország, Ukrajna szomszédjaként rendkívül aggasztónak ítéli meg a jelenlegi helyzetet és elítéli az orosz agressziót – mondta Benkő Tibor honvédelmi miniszter. Egyben hozzátette, magyar részről üdvözljük a NATO egységes fellépését és a foganatosított készenlétfokozó intézkedéseket. A titkosított csatornán folytatott beszélgetés során kihangsúlyozta, hogy a NATO által kidolgozott válaszlépésekben Magyarország milyen formában, milyen erővel és eszközökkel vesz részt. A miniszter arról is tájékoztatta kollégáit, hogy az elmúlt években indított magyar haderőfejlesztés eredményeként immár képesek vagyunk a NATO intézkedések nemzeti képességek alapján, magyar vezetéssel történő végrehajtására. Hozzátette, elérte kezdeti műveleti készenlétét az a magyar zászlóalj-harccsoport, amely a NATO intézkedések keretében fokozza kiképzési tevékenységét akár más tagállamok haderőinek bevonásával.	I

			Amerikai részről üdvözölték, hogy a Magyar Honvédség képes vezető nemzetként hozzájárulni a NATO intézkedések keretében indított kiképzési és készségfokozási feladatokhoz, továbbá hogy a Magyar Honvédség immáron készen áll a magyar-ukrán határszakasz biztosítására és azzal egyidejűleg, egy esetleges humanitárius válság kezelésére is.	
6	225	https://kormany.hu/hirek/az-eda-foigazgatojanak-latogatasa-magyarorszagon	Az Európai Védelmi Ügynökség (European Defence Agency, EDA) főigazgatója, Jiří Šedivý látogatást tett Magyarországon február 23-24-én, hogy magasszintű tárgyalásokat folytasson a Honvédelmi Minisztérium vezetőségével. A főigazgató találkozott Németh Gergely védelempolitikai helyettes államtitkárral, Bozó Tibor vezérőrnaggyal, a Magyar Honvédség Parancsnokságának törzsfőnökével, valamint dr. Sticz László vezérőrnaggyal, a nemzeti képességigazgatóval, Tömböl László nyugállományú vezérezredessel, a nemzeti hadfelszerelési igazgató helyettesével, és Filó István dandártábornokkal, a nemzeti kutatás-fejlesztési igazgatóval. A budapesti látogatás a főigazgató minden EDA-tagállam fővárosát magába foglaló látogatás-sorozatának részeként valósult meg. A találkozó során átfogó jelleggel bemutatottuk a Honvédelmi és Haderőfejlesztési Program eredményeit és ambícióit, valamint az uniós képességfejlesztési együttműködések iránti elkötelezettségünket is jeleztük. A főigazgatót lenyűgözte az előrehaladás, és felvázolta, hogy Magyarország milyen módon tudna még hatékonyabban együttműködni az európai szinten. A védelempolitikai helyettes államtitkárral tartott megbeszélésen főként az EDA jelenlegi és tervezett tevékenységében történő magyar szerepvállalás, az európai védelmi innováció erősítése, és az EDA szerepének megerősítése került szóba a tagállamok támogatása érdekében. Jiří Šedivý főigazgató és Németh Gergely helyettes államtitkár szintén szót ejtettek a haderők potenciális hozzájárulásáról az EU Green Deal kezdeményezéséhez, a Koordinált Éves Védelmi Felülvizsgálat (Coordinated Annual Review on Defence, CARD) jelenleg zajló ciklusának helyzetéről, valamint a 2020 novemberében bemutatott első CARD jelentés megállapításainak és javaslatainak utóéletéről, a PESCO végrehajtás állásáról, az Európai Védelmi Alap (European Defence Fund, EDF) működésének tapasztalatairól, továbbá az EU márciusban elfogadandó Stratégiai Iránytűjének kidolgozásáról. Magyarország 10 EDA projektben és programban vesz részt. Ezek többek között az ügynökség helikopter kiképzés és gyakorlatok programja, a katonai mobilitás, az ABV védelmi felderítési szolgáltatás (CBRN SaaS), védelmi ellenállóképességi központ európai hálózata (RESHUB), összhaderőnemi műveleti területre telepíthető bűnügyi laboratórium (JDEAL), illetve az ügynökség üzemanyag cellák katonai felhasználását célzó kutatási projektje (FUSS), amely utóbbit Magyarország vezeti. Az EDA keretében megvalósuló magyar részvételű projektek összértéke 37 millió euró (2022 februári adat szerint). Az ügynökség vezetője elmondta: „kifejezett örömmre szolgál az aktív magyar részvétel az ügynökség helikopter kiképzési és gyakorlati programjában. Évek óta számíthatunk Magyarországra aktív támogatására ezen a területen. 2017-ben Magyarország rendezte a »Fire Blade« kiemelt helikopter gyakorlatot, illetve ez év júniusában a következő gyakorlat megrendezését is vállalta. Ezen felül a helikopter kiképzők kurzusát is Magyarországon rendezik meg októberben. Nagyra értékeljük Magyarországra rendületlen támogatását a helikopter gyakorlatok megvalósításához. Mindezen felül üdvözlöm Magyarországra vezető nemzeti szerepét a FUSS projektben, és aktív részvételét a CBRN SaaS projektben, amely ugyan PESCO projekt, az abban résztvevő államok kérésére precedenst teremtvé az ügynökség vezetésével és keretében valósul meg. A projekt ezen felül négy másik tagállam támogatásával az Európai Védelmi Ipari Fejlesztési Program támogatásából is részesül ABV felderítési projekt (CBRN RSS) néven.” Németh Gergely védelempolitikai helyettes államtitkár elmondta: „nagy örömünkre szolgál az EDA főigazgatója, Jiří Šedivý fogadása Budapesten.” A helyettes államtitkár jelezte, hogy Benkő Tibor miniszter az Ukrajna területén bekövetkezett események eszkalációja miatt, sajnos, nem tudja a főigazgatót személyesen fogadni. Az eredetileg a főigazgató kinevezését követő időszakra tervezett bemutatkozó látogatásra a világjárvány okozta nehézségek miatt csak most kerülhetett sor. A látogatás időzítése az Európai Unió közös biztonság- és védelempolitikájában tapasztalható komoly fejlődés fényében is hasznos. A Stratégiai Iránytű tervezetéről szóló viták jelenleg is zajlanak, Magyarország aktív részvételével. Ez a dokumentum	I

Tompítás, elkenés, elbizonytalanítás és manipuláció

			fogja egyértelműen meghatározni az EU közös biztonság- és védelempolitikájának ambíciószintjét. A magyar védelempolitika sarokköve az ország EU- és NATO-tagsága, hazánk az euroatlanti biztonság elkötelezett hozzájárulója. Magyarország nagyra értékeli az ügynökség munkáját a védelmi kezdeményezések terén, így a Képességfejlesztési Terv (Capability Development Plan, CDP), az Állandó Strukturált Együttműködés (Permanent Structured Cooperation, PESCO), és a Koordinált Éves Védelmi Felülvizsgálat (Coordinated Annual Review on Defence) kapcsán. E kezdeményezések nagyban javítják a tagállamok közti együttműködést és segítséget nyújtanak a képességfejlesztési lehetőségek beazonosításában. Magyarország átfogó Honvédelmi és Haderőfejlesztési Programja a teljes magyar haderő modernizálását célozza. Ez a sokrétű fejlesztési terv lehetőséget teremt számunkra, hogy profitáljunk az EU védelmi kezdeményezéseiből, és rendkívül pozitív hatást gyakorol az egész magyar védelmi szektorra, több lehetőséget teremtve az együttműködésre. A modernizációs program alátámasztja Magyarország azon szándékát, hogy a nemzetközi védelmi szektor aktívabb szereplőjévé váljon, többek között az Európai Védelmi Ügynökség keretei között. A PESCO alapító tagjaként Magyarország elkötelezett a kezdeményezés sikeres végrehajtása iránt. Az eddigi négy projekt generálási folyamatban összesen 28 PESCO projektben vagyunk érintettek, ezek egyikét, a többnemzeti, összhaderőnemi műveletek leképezésére alkalmas szimulációs rendszer kialakítására irányuló úgynevezett EUROSIM PESCO projektet Magyarország vezeti, amely várhatóan 2025-re eléri a teljes műveleti képességét. Nagyra értékeljük az EDA támogatását a tagállamok irányába. Az ügynökség a széles kapcsolati rendszerével és szakértelmével létfontosságú platformot teremt az együttműködés útján megvalósuló katonai képességek fejlesztése terén. Az ügynökség folyamatos támogatásunkat élvezi, örömmel nézünk a közösen folytatott munka elébe mind a következő CARD ciklus, mind az ügynökség védelmi innováció terén megvalósuló munkája kapcsán."	
7	225	https://kormany.hu/hirek/allamtitkari-latogatas-kecskemeten		
8	225	https://kormany.hu/hirek/a-brit-nyugat-balkani-kulonmegbizottal-targyalt-a-honvedelmi-miniszter	Magyarország és az Egyesült Királyság számára is kiemelten fontos a Nyugat-Balkán stabilitása és biztonságának megőrzése, ami a magyar-brit együttműködésben is hangsúlyos szerepet kap. Többek között erről beszélt Sir Stuart Peach vezérezredes, brit miniszterelnöki különmegbízott Benkő Tibor honvédelmi miniszterrel. Sir Stuart Peach egy – a Külügyi és Külgazdasági Intézet által szervezett –, a Nyugat-Balkánról szóló nemzetközi konferenciára érkezett hazánkba. Látogatása során, február 25-én reggel találkozott a honvédelmi tárca vezetőjével. A brit vezérezredes 2021 decemberében neveztek ki az Egyesült Királyság miniszterelnökének nyugat-balkáni különmegbízottjává. A találkozó elején a különmegbízott arról érdeklődött, hogy milyen a jelenlegi helyzet a keleti határon. Benkő Tibor kiemelte, hogy Magyarország a NATO alkalmazási tervének megfelelően, időarányosan hajtja végre feladatait. A magyar emberek a jelenlegi helyzetben nincsenek veszélyben. Az ország lakosainak nincs miért aggódniuk, nem kell félniük, mindennapi életüket a kialakult helyzet nem befolyásolja. Az erők átcsoportosítása a keleti országrészbe megkezdődött, a Magyar Honvédség – a Belügyminisztériummal közösen – felkészült menekültek fogadására a magyar-ukrán határon, valamint az átsodródó fegyveres erők kezelésére. A megbeszélés során Benkő Tibor és Sir Stuart Peach egyetértett abban, hogy az ukrajnai válság ellenére sem szabad megfeledkeznünk a Nyugat-Balkánról. Mivel a térség biztonsága, stabilitása továbbra is törékeny, arra a jelenlegi helyzetben még nagyobb figyelmet kell fordítani. A régió ugyanis több olyan kihívással is küzd, amelyek könnyen biztonsági válsággá súlyosbodhatnak. A különmegbízott a régiós országok közül Bosznia-Hercegovinában tartja legkritikusabbnak a helyzetet, amely értékelése szerint a Daytoni megállapodás megkötése óta a legmélyebb politikai válságát éli meg. Bosznia-Hercegovina mellett Sir Stuart Peach kitért a szerb-koszovói kapcsolatok esetleges elmérgesedésével kapcsolatos félelmekre is. Mint kifejtette, ebben a vonatkozásban jelenleg a legsürgetőbb feladat, hogy mielőbb, mindkét fél számára	

Tompítás, elkenés, elbizonytalanítás és manipuláció

			kielégítő megoldást találunk az észak-koszovói szerbek részvételére az április 3-ai szerb választásokon. Amennyiben ez nem sikerül, akkor újra fellángolhatnak a szerb és a koszovói fél között az indulatok, ami komoly többletfeladatot jelenthet a koszovói KFOR művelet számára is. Válaszában Benkő Tibor hangsúlyozta: egyetért a különmegbízott nyugat-balkáni helyzetértékelésével és azzal, hogy Ukrajna mellett továbbra is kiemelt figyelmet kell fordítani a Nyugat-Balkánra is. Ennek megfelelően Magyarország továbbra is kiemelt prioritásként kezeli a térség békéjéhez és stabilitásához való hozzájárulást. „Továbbra is nagy létszámmal tervezzük a jelenlétet a KFOR műveletben, és szeretnénk növelni szerepvállalásunkat az EUFOR Althea műveletben is” – mondta Benkő Tibor. Sir Stuart Peach a Közép-európai Többnemzeti Hadosztály-parancsnokságról is érdeklődött. Válaszában a magyar tárcavezető kiemelte, hogy a NATO vezetési elemhez a három alapító országon kívül további hat nemzet csatlakozott. Ezt a szándékát januári látogatása során Ben Wallace brit védelmi miniszter is jelezte. A találkozó végén Benkő Tibor elismerését fejezte ki Sir Stuart Peach kiemelkedő szakmai munkájáért, amelyet a Nyugat-Balkánt illetően végez.”	
9	225	https://kormany.hu/hirek/nemeth-szilard-tisztelet-a-hosoknak-kegyelet-az-aldozatoknak	„(...)Németh Szilárd emlékeztetett arra is, hogy 22 éve, az első Orbán kormány idején elkötelezték magukat az évente megtartott, méltó megemlékezés fontossága mellett, így a magyar Országgyűlés döntésének értelmében, február 25-e a kommunista diktatúrák áldozatainak emléknapja. „Az emlékezés jelentősége mellett, ez a nap felhívja a figyelmünket arra is, hogy ma is szembe kell szállnunk a zsarnokság minden formájával; és arra, hogy ma is ragaszkodnunk kell szabadságunkhoz, nemzeti szuverenitásunkhoz, ahhoz, hogy mi magunk dönthessünk az országunkat érintő kérdésekről. Orbán Viktor miniszterelnök úr október 23-án tartott beszédében így fogalmazott: »Amit elértünk tegnap és tegnapelőtt, azt holnap meg kell védenünk. Ami ma elég, az holnap kevés. Minden magyarra számítunk, akinek számít Magyarország jövője. Nekünk Magyarország az első...«” – szögezte le Németh Szilárd. A miniszterhelyettes hangsúlyozta: az emlékezés lángjának életben tartása és továbbadása mellett, felelősségünk az is, hogy végleg a történelem süllyesztőjébe küldjük azokat, akik ismét feladnák Magyarország békéjét, szabadságát, függetlenségét és tönkretennék az országot! „Ma már ott tartunk, hogy a baloldal magyar katonákat és fegyvereket küldene Ukrajnába harcolni. Innen is felszólítom őket, hogy ezt ne tegyék! Ne sodorják bele Magyarországot egy háborús konfliktusba. Hazánk és az Európai Unió érdeke, hogy kimaradjunk ebből a háborús konfliktusból, és közösen fellépve védjük meg hazánk és a kontinens békéjét” - mondta Németh Szilárd, aki aláhúzta: a Magyar Honvédség - a NATO szerves részeként, de önállóan is - készen áll az ország belső békéjének és függetlenségének megvédésére, a magyarok biztonságának garantálására, a határvédelmi és a humanitárius feladatok ellátására. Az emlékhelyet Berta Tibor dandártábornok, katolikus tábori püspök áldotta meg, majd a jelenlévők elhelyezték az emlékezés koszorúit. A rendezvényen - mások mellett - részt vett Borbély Lénárd, Csepel polgármestere, Illés Boglárka a Fidelitas elnöke és Földesi Gyula, a Fidesz regionális igazgatója.	
10	225	https://kormany.hu/hirek/hazank-felkészult	„A hazánkba akkreditált NATO és uniós katonai attasékat tájékoztatta az ukrán-orosz konfliktus kapcsán február 25-én Németh Gergely, a Honvédelmi Minisztérium védelempolitikai helyettes államtitkára. (...) ...mint mondta, hazánk elítéli az Ukrajna elleni orosz támadást és kiáll Ukrajna területi egysége és szuverenitása mellett. Felhívta a figyelmet arra, hogy bár a diplomáciai erőfeszítések nem vezettek eredményre a háború elkerülése érdekében, a tárgyalás lehetőségét továbbra is fenn kell tartani. (...)”	

Tompítás, elkenés, elbizonytalanítás és manipuláció

11	225	https://kormany.hu/hirek/a-szentesi-katonak-is-elindultak-a-keleti-oroszagreszbe	„Február 25-én megkezdte az ország keleti térségébe történő átcsoportosítását az MH 37. II. Rákóczi Ferenc Műszaki Ezred kijelölt állománya. A katonákat Benkő Tibor honvédelmi miniszter indította útba. Mint ismert, a napokban megkezdődött a Magyar Honvédség kijelölt erőinek átcsoportosítása az ország keleti térségébe. A feladathoz csatlakoztak a műszaki ezred katonái és haditechnikai eszközei is. A pénteki útbaindításukat megelőző percekben Benkő Tibor azt kérte a szentesi katonáktól, hogy tisztességgel, becsülettel végezzék a munkájukat. A honvédelmi miniszter hangsúlyozta: a Honvédelmi és Haderőfejlesztési Programnak is köszönhetően az újjáépülő Magyar Honvédség képes arra, hogy -mint a NATO tagja - önerővel, nemzeti képesség felmutatásával oldja meg azt a feladatot, amelyet más országok nemzetközi erők bevonásával próbálnak megoldani. Mint fogalmazott: Magyarország élen jár, hiszen a hazánkban felállított és a szövetség számára korábban felajánlott zászlóalj-harccsoport erejű kötelék elérte a kitűzött készenléti szintet – amit a NATO vezetése hamarosan be is jelent. A tárcavezető leszögezte, hogy a szövetség védelmi miniszterei és a NATO szárazföldi parancsnoka is elismerően szóltak a magyar katonák felkészültségéről. A keleti határ közelébe történő átcsoportosítás kapcsán elmondta: a katonák kettős céllal települnek Debrecen és Hajdúhadház térségébe. „Az egyik egy humanitárius jellegű feladat, amiben mi segítjük a Belügyminisztérium erőit, ennek kiemelt célja a Magyarországra menekülők fogadása, elhelyezése és a róluk való gondoskodás. A másik pedig egy katonai készenlét, ami garantálja azt, hogy Magyarország területére ne sodródhassanak át fegyveres csoportok Ukrajna területéről. Nem tudjuk, hogy az orosz agresszió mekkora területet fog felölelni. Minden eshetőségre készen kell állnunk.” – jelentette ki Benkő Tibor. A honvédelmi tárca vezetője azt is aláhúztta, hogy arra az esetre is megvannak a – NATO-val egyeztetett - tervek és elgondolások, ha a háborús helyzet tovább tolódna nyugati irányba és még közelebb kerülne Magyarország határához. Hangsúlyozta, hogy az a képesség, amit hazánk létrehozott, példaértékű, ugyanakkor nyitott „és, ha kell, ezt még tovább tudjuk erősíteni önállóan nemzeti formában, vagy nemzetközi csatlakozással együtt” – nyilatkozta. Benkő Tibor reményét fejezte ki, hogy a Magyar Honvédség rendkívüli szolgálata és az azt kiváltó ok hamarosan befejeződik és katonáink mihamarabb hazatérhetnek szeretteikhez. Video: „Az Ukrajnát ért orosz támadást követően megkezdődött a Magyar Honvédség kijelölt erőinek átcsoportosítása az ország keleti térségébe. „ (Benkő): „Abban az esetben, ha ez a háborús helyzet méginkább nyugatra tolódik és méginkább közelebb kerülhet Magyarország határához, erre is megvannak a terveink, ehhez is (...)”	
12	226	https://kormany.hu/hirek/a-magyar-honvedseg-barmikor-barmilyen-feladatra-keszen-all	„Magyarország védelme, az állampolgárok védelmének garantálása elképzelhetetlen egy erős, ütőképes Magyar Honvédség nélkül és mi ezt a célt akarjuk elérni” - fogalmazott Benkő Tibor február 25-én, Szentesen azon a fórumbeszélgetésen, amelyen – egyebek mellett - a Honvédelmi és Haderőfejlesztési Program eddig elért sikereiről, további terveiről, valamint Ukrajna orosz megszállásáról is szó esett. A szentesi Megyeháza Konferencia és Kulturális Központban tartott rendezvényen a honvédelmi miniszter előadásában kitért a hazánkat is érintő biztonsági kockázatokra és fenyegetettségekre. Mint elmondta: az a biztonsági környezet, ami minket is körbevesz, gyorsan és élesen változik, újabb és újabb kihívások jelennek meg, amelyeket közösen, egységesen kell kezelnünk. Kiemelte: a hazánkat is érintő kockázatokat helyettünk senki nem fogja kezelni. Felhívta a figyelmet arra, hogy világszerte	

		egyre több instabil állam van, amelyek kihatnak Európa, így Magyarország biztonságára is. Hozzátette: a gondokat, problémákat ott kell kezelni, megoldani, ahol azok keletkeznek. A NATO – amelynek, mint Benkő Tibor fogalmazott, elismert tagjai vagyunk – jelenleg két fenyegetettség iránt nevez meg Európa vonatkozásában. „Az egyik a keleti, az orosz fenyegetettség, ami most valósággá vált. A másik pedig a déli fenyegetettség, ami a Nyugat-Balkánon keresztül éri el Európát. Ha azonban van egy déli és egy keleti fenyegetettség, akkor ezeknek valahol van egy metszéspontja. Nem nehéz kitalálni, hogy ez a metszéspont hol lehet. Csak gondoljuk végig Magyarország történelmét, küzdelmes évszázadait. Igen itt van, Közép-Európában” – világított rá. „Az orosz-ukrán háború kapcsán elmondta: az Oroszország ellen alkalmazott gazdasági szankciókat épp azok szegik meg legelőször, akik meghozták azokat, mert nem tudtak függetlenedni az orosz energiaszektortól. A honvédelmi tárcavezető szerint a kettős megközelítés jelenthet csak megoldást. „A NATO részéről kell egy elrettentés, de kell a párbeszéd, mert erőszakkal, fegyverrel nem lehet minden problémát kezelni. Az erőszak erőszakot szül. Kell a józan ész, az előrelátás, a megfontoltság, mert ebből – vagyis az orosz-ukrán háborúból - még komolyabb konfliktus lehet” – jelentette ki, hozzátéve: éppen ezért fontos az, hogy Magyarország olyan képességgel bírjon, amivel ezt a kihívást, kockázatot és fenyegetést kezelni tudja. „A békének és biztonságnak márpedig ára van. Ahhoz, hogy mi békében és biztonságban élhessünk, emberek és olyan szervezetek kellenek, akik ezt biztosítják – húzta alá Benkő Tibor. A Magyar Honvédség megújítását szolgáló Honvédelmi és Haderőfejlesztési Program kapcsán rámutatott, hogy a biztonsági környezet folyamatos változása, az újabb és újabb kihívások, kockázatok, fenyegetések megjelenése miatt szükség van arra, hogy a honvédséget újjáépítsék. Benkő Tibor felidézte, hogy ennek hátterében az az évtizedes leépítés is ott áll, amelynek köszönhetően az 1989-ben 155 ezer fős hadsereg 2007-re éppen csak elérte a 23 ezres létszámot. Kitért arra is, hogy a NATO-hoz való csatlakozásunk idején hangoztatott gondolat - miszerint az 5. cikk szerint „majd a NATO megvédi minket” - alapvetően hibás, hiszen a szövetség nem bír saját katonai erővel. Felhívta a figyelmet a 3. cikk tartalmára is, miszerint minden tagország köteles olyan haderőt, képességet építeni és fenntartani, amivel tudja saját nemzete békéjét, biztonságát szavatolni. E nemzeti haderők alkotják a NATO közös erejét is. A honvédelmi miniszter kijelentette: Magyarországnak „egy olyan haderőt kell létrehozni, ami erős, ütőképes, amelyben korszerű modern technikai eszközöket, kiválóan felkészített, a hazájuk iránt elkötelezett, lojális, áldozatkész katonák működtetnek és üzemeltetnek. És ennek a térségnek Magyarország legyen meghatározó ereje, pontosan a keleti és a déli fenyegetettség miatt. Nem csak nagy államok léteznek itt Európában, hanem kisebb nemzetállamok is.” A tárcavezető úgy fogalmazott, hogy Magyarországnak kezébe kell vennie a saját sorsát, a régió vezetőjévé kell válnia, hogy más nemzetek is csatlakozzanak hozzá, így garantálva a térség biztonságát. Rávilágított arra, hogy éppen ezért indította el hazánk a Honvédelmi és Haderőfejlesztési Programot, amelynek egyik fele a katonáról, az emberről és az őt körülvevő környezetről, valamint az oktatásról, nevelésről, illetve a társadalomban elfoglalt helyéről szól. A másik fele pedig a haderőfejlesztésre, a hadiipar újjáépítésére fókuszál. Előbbi kapcsán elhangzott, hogy a katonáknak életpályát kell biztosítani, hiszen egy életre kötelezik el magukat. A Magyar Honvédség életpályamodellje három szakaszból áll: első része a katonai pályára irányítás – például a honvédelmi nevelés és tartalékos katonai szolgálati lehetőségek útján -, második szakasza az aktív katonai szolgálat időszaka, amelynek részét képezi egy úgynevezett senior katonai szolgálat is. Mint Benkő Tibor fogalmazott, az 50 év feletti korosztály egy részét a közigazgatás, az államigazgatás, az oktatás-nevelés, illetve az állami vállalatok területére kell irányítani. Az életpályamodell harmadik szakasza pedig az aktív katonai szolgálaton túli időszakra vonatkozik és célja, hogy a nyugállományúak érezzék és tudják, hogy továbbra is a Magyar Honvédség nagy családjához tartoznak.	
--	--	---	--

			A honvédelmi miniszter szolt a Honvéd Kadét Program rendszeréről és az általános honvédelmi nevelésről is, amelynek részei a Honvédelmi Sportszövetség, a honvédelmi tematikus versenyek, a laktanyai nyíltnapok és a honvédelmi táborok. A Honvéd Kadét Programmal kapcsolatban elmondta: már 100 iskola csatlakozott hozzá és további 19 egyetemmel van élő kapcsolat. Benkő Tibor elmondta: 2016 óta folyamatosan emelkedik a honvédelemre és ezen belül is a haderőfejlesztésre fordítható költségvetési keret. 2022-ben 1 003 milliárd, 2024-ben – amikor tervezetten elérjük a 2 százalékos GDP részarányt – 1 460 milliárd forint lesz a honvédelem teljes költségvetése. Az előadást megelőzően Benkő Tibor honvédelmi miniszter és Antal László ezredes, az MH 37. II. Rákóczi Ferenc Műszaki Ezred parancsnoka megkoszorúzták Szentés város első és második világháborús emlékműveit. A rendezvényen jelen volt Farkas Sándor az Agrárminisztérium miniszterhelyettese, országgyűlési képviselő is.” Képaláírás: „Benkő Tibor beszélt az orosz-ukrán konfliktusról is”. Video: (...) az orosz-ukrán háborús helyzet (...)” Benkő: „(...) az egyik az orosz fenyegetettség, amely most valósággá vált”	
13	226	https://kormany.hu/hirek/jelentesek-meghallgatasa-a-vezetesi-pontokon	Az Ukrajnában folyó háború miatt a keleti országrészbe csoportosított honvédségi erők helyzetéről, feladatairól és készségéről tájékozódott a honvédelmi miniszter a tárca és a Magyar Honvédség vezetési pontjain február 26-án. Benkő Tibor honvédelmi miniszter február 22-én, a nemzetbiztonsági kabinet ülését követően jelentette be, hogy az orosz agresszió miatt kirobbant háborúval összefüggésben a Magyar Honvédségnek kettős feladatra kell felkészülnie: a háború miatt – ahogyan azt Orbán Viktor miniszterelnök is bejelentette – jelentős menekülthullámra kell számítani hazánkban. Ezért egyrészt a honvédségnek együtt kell működnie és támogatnia kell a Belügyminisztérium kijelölt erőit egy esetleges humanitárius feladat kezelésében, másfelől a háborús helyzet eszkalálódása esetén, meg kell akadályoznia, hogy Magyarország területére fegyveres csoportok sodródjanak át, ezáltal Magyarország területén fegyveres harc alakuljon ki. Ezen feladatok végrehajtása érdekében a tárcavezető elrendelte a keleti határkörzet védelmének megszervezését, valamint a védelmi képességek erősítését, ezért az elmúlt napokban a szükséges létszámú katonai erő áttelepítése kezdődött meg Kelet-Magyarország egyes térségeibe. Benkő Tibor február 26-án, szombaton a Honvédelmi Minisztérium vezetési pontján, a Honvédelmi Operatív Törzsnél és a Magyar Honvédség műveleti központjában tájékozódott az Ukrajnában folyó háború aktuális helyzetéről, valamint a Magyar Honvédség keleti országrészbe átcsoportosított haderejének készségéről. A tárcavezető és Szabó István honvédelmi államtitkár közösen hallgatták meg a jelentéseket a kialakult helyzetről, az átcsoportosított katonák és a haditechnikai eszközök pontos számáról, a létrehozott erőcsoportosításról, a legfrissebb jelentések szerinti ukrán és orosz csapatmozgásokról, a következő órák és napok lehetséges forgatókönyveiről és annak kockázati tényezőiről. Tájékozódott a kommunikációs infrastruktúra, valamint a titkos információáramlás gyorsaságáról és hatékonyságáról is. Mint mondta: létfontosságú, hogy a folyamatosan változó eseményekről a tárca és a kormány vezetése valós idejű jelentést kapjon, hogy a magyar haderő azonnal reagálni tudjon a mindenkori, pillanatnyi helyzetekre. A vezetési pontok hatékonyságának növelése érdekében Benkő Tibor további feladatokat határozott meg. Ezzel párhuzamosan meggyőződött a nyugati országrészben zajló többnemzeti gyakorlat feladatainak végrehajtásáról és további mozzanatairól is.	

			Mint mondta, Magyarországon - annak keleti térségét is tekintve - továbbra is béke van, de a Magyar Honvédségnek ettől függetlenül minden eshetőségre fel kell készülnie és készen kell állnia arra, hogy garantálja az ország területének sérthetlenségét és az állampolgárok biztonságát."	
14	226	https://kormany.hu/hirek/wittner-es-a-vilag		
15	228	https://kormany.hu/hirek/a-honvedelmi-miniszter-tovabbi-intezkedesei	„A keleti országrészbe csoportosított erők és eszközök készenlétéről, valamint az ukrainai helyzetről győződött meg a Magyar Honvédség előretolt vezetési pontján és a magyar-ukrán határon a honvédelmi miniszter február 27-én, vasárnap. Benkő Tibor, miután tegnap, február 26-án a Honvédelmi Minisztérium vezetési pontján a Honvédelmi Operatív Törzsnél és a Magyar Honvédség műveleti központjában jelentéseket hallgatott meg az Ukrajnában folyó háború aktuális helyzetéről, valamint a keleti országrészbe átcsoportosított katonai kötelékek készenlétéről és felkészültségéről, ma a Magyar Honvédség előretolt vezetési pontjára, és az ország északkeleti határszakaszára látogatott. A helyszínen meghallgatta dr. Ruszin-Szendi Romulusz altábornagy, a Magyar Honvédség parancsnokának és a műveleti parancsnokságot vezető tábornoknak a jelentését az átcsoportosított erők helyzetéről, feladatairól. A jelentések után Benkő Tibor úgy nyilatkozott: „Katonáink felkészülten, fegyelmezetten, elszántan és elhivatottan végzik a rájuk bízott feladatokat. Az átcsoportosított erők elérték a feladat végrehajtásához szükséges készenléti szintet és a meghatározott csoportosításokat.” (...) „A Magyar Honvédség katonái számos képességgel vesznek részt a feladatban, hogy a lehető leghamarabb reagálni tudjanak bármilyen váratlan eseményre, amely az ukrainai konfliktusból elérheti hazánkat. A miniszter ezek közül kiemelte azt a légi sugárfelderítő képességet, amellyel a Magyar Honvédség rendelkezik, és alkalmaz a térségben. A Mi-24-es helikopterrel szerelt, magyar fejlesztésű sugárfelderítő konténerrel nagyon gyorsan és hatékonyan lehet nagy területeket pásztázni, és jelezni a legkisebb sugárzó anyag jelenlétét is. Egyben hangsúlyozta és megnyugtatta a jelenlévőket, hogy a rendszeres mérési eredmények azt mutatják, nincs ok aggodalomra, és kijelentette, hogy a továbbiakban is kiemelt figyelmet fordítanak erre a katonai felderítési feladatra is. Ezt követően a honvédelmi miniszter a magyar-ukrán határnál lévő Barabásra utazott, ahol a feladatban résztvevő katonákkal találkozott, beszélt a határátkelőhelyen szolgálatot teljesítő rendőrökkel és a Nemzeti Adó- és Vámhivatal munkatársaival, valamint a háború elől hazánkba érkező, elcsigázott, megfáradt és jövőjük biztonsága miatt aggódó menekültekkel is. A látogatás részeként a teljes határszakaszt megtekintette. Visszatérve a Magyar Honvédség előretolt vezetési pontjára, a tapasztalatokat összegezve Benkő Tibor elmondta, az ukrainai helyzet ismeretében, a jelentésekben foglaltak és a látottak alapján Magyarország különböző helyőrségeiből, hazánk és a magyar emberek biztonságának szavatolása érdekében, további erők átcsoportosítását tartja szükségesnek, melynek végrehajtására helyben intézkedett. Egyben megerősítette: hazánk mindent megtesz annak érdekében, hogy a magyar emberek továbbra is biztonságban legyenek a határ mentén is, és ne kelljen félniük, aggódniuk a szomszédos országban folyó háború borzalmi miatt. A miniszter külön kitért arra, hogy Magyarország minden támogatást megad a háború elől menekülő emberek számára. A barabási határátkelőhelyen Benkő Tibor találkozott Soltész Miklóssal, a Miniszterelnökség egyházi és nemzetiségi kapcsolatokért felelős államtitkárával, a Karitatív Tanács elnökével, Román István kormány megbízottal és Tilki Attilával, a térség országgyűlési képviselőjével, akikkel a honvédség szerepéről, a jelenlegi helyzetben nyújtható támogatásról, együttműködésről egyeztettek. Román István kormány megbízott külön kiemelte a HM Védelmi Igazgatási Főosztállyal való kiváló, folyamatos és gördülékeny közös munkát. A környékbeli települések lakói, valamint az Ukrajnából érkező menekültek	

			elismerően szoltak a határátkelőnél szolgálatot teljesítő katonák és rendőrök munkájáról, valamint köszönetet mondtak nekik és a magyar kormánynak is a segítségnyújtásért.” Video: „(...) az Ukrajnában folyó háború”, „tekintette meg a kialakult helyzetet”, Benkő: „továbbra sincs nyugalom a határ túloldalán” ; „mindenképpen meg kell erősíteni ezt a térséget újabb katonai erővel, technikai eszközökkel, és a ahogy eddig mondtuk, fel kell készülni minden eshetőségre...”; „tudjuk garantálni Magyarországot és a magyar emberek békéjét és biztonságát” Narrátor: „A honvédelmi miniszter a Magyar Honvédség újabb erőinek átcsoportosítása kapcsán hangsúlyozta, a katonák feladata továbbra is a humanitárius feladat kezelése és az ország biztonságának garantálása.” Benkő: „...nemcsak a képességét tudjuk növelni, ennek a feladatnak, hanem lépcsőzni is tudjuk a feladatokat, amely azt jelenti, hogy a Magyarország területén véletlenül se alakuljon ki fegyveres küzdelem. Tehát ennek a feltételeit kell megteremteni. Narrátor: A magyar honvédség továbbra is fokozza a jelenlétét a térségben és a belügyi szervekkel együttműködve segíti az ország lakosságát.”	
16	228	https://kormany.hu/hirek/rendkivuli-ulest-tartottak-az-unio-vedelmi-miniszterei	„Az orosz-ukrán helyzet és azon belül is az Ukrajnának nyújtandó támogatási lehetőségekről tartottak rendkívüli videókonferencia ülést az EU védelmi miniszterei, amelyen hazánkat Benkő Tibor honvédelmi miniszter képviselte február 28-án, hétfőn. Benkő Tibor hozzászólásában elmondta, hogy Magyarország határozottan elítéli az Ukrajna elleni indokolatlan orosz agressziót, továbbá aggodalmát fejezte ki a kialakuló biztonsági és humanitárius válság, és annak Európára gyakorolt hatásai miatt. „Rendkívül fontos az EU és a NATO országok erőfeszítéseink összehangolása. Ukrajnának most nagy szüksége van segítségre, ezért ennek megfelelően kell összehangolni az intézkedéseket” – fogalmazott a miniszter. A videókonferencián Benkő Tibor beszámolt arról, hogy hazánk napok óta folyamatosan fogadja és szállásolja a menekülteket. A tegnapi napon személyesen tekintette meg az ukrán-magyar határt, és tapasztalhatta meg, hogy emberek tízezrei érkeznek folyamatosan a határhoz. Hazánkba eddig 85000 menekült lépett be, és Magyarország arra számított, hogy ez a szám a közeljövőben drasztikusan növekedni fog. „Az ország továbbra is felkészült a menekültek fogadására és róluk való gondoskodásra” – jelentette ki a honvédelmi miniszter. A tárcavezető arról is tájékoztatta az EU védelmi minisztereit, hogy a helyszíni jelentésekben foglaltak és az általa a helyszínen tapasztaltak alapján Magyarország különböző alakulataitól, a humanitárius erőfeszítések támogatására, valamint annak megakadályozására, hogy katonai és félkatonai csoportok Magyarországra lépjenek, további erők átcsoportosításának végrehajtására intézkedett. Benkő Tibor mindezek mellett hangsúlyozta, Magyarország mindent megtesz annak érdekében, hogy akik átlépik az ukrán-magyar határt, biztonságban legyenek és minden segítséget megkapjanak. A honvédelmi miniszter emlékeztetett arra is, hogy Magyarország kormánya Kárpátalja kormányzójának kérésére 100 ezer liter üzemanyagot szállított a térség üzemanyagellátási krízisének enyhítésére, illetve az Ökumenikus Segélyszervezettel együttműködve élelmiszert, higiéniai és gyermekápolási termékeket juttat a bajba jutottak részére, amely szállítmány első része, 28 tonna élelmiszer már meg is érkezett. Emellett Magyarország készen áll sebesült ukrán katonák ellátására is.”	
17	301	https://kormany.hu/hirek/talleyrand-egy-korszak-zsenije		N

18	301	https://kormany.hu/hirek/bemutakozo-latogatasra-erkezett-a-katari-nagykovet	„Bemutakozó látogatásra érkezett Benkő Tibor honvédelmi miniszterhez Abdullah Falah Al-Dosari, Katar Állam budapesti nagykövete március 1-én, kedden. Benkő Tibor honvédelmi miniszter a látogatáson elmondta, hogy Magyarország Katarral fennálló politikai kapcsolatai barátiak és kiegyensúlyozottak. Az elmúlt években több területen aláírt kétoldalú - többek között gazdasági, kulturális, energetikai - egyezmények jelzik, hogy van lehetőség az együttműködésre. A honvédelmi miniszter úgy fogalmazott: örömmel látja a két ország kétoldalú együttműködésének folyamatos fejlődését, és továbbra is kész ezek erősítésére. A tárcavezető kiemelte, hogy Katar kulcsfontosságú partner hazánk számára az Öböl-térségben. Az országok politikai kapcsolatai a legmagasabb szinten fejlődnek, amit a magyar miniszterelnök, a köztársasági elnök és az Országgyűlés elnökének korábbi látogatásai is jól tükröznek. Emellett több kétoldalú miniszteri szintű találkozó is volt a két ország között. Benkő Tibor honvédelmi miniszter a találkozón köszönetét fejezte ki Katar segítségéért az afganisztáni missziókban dolgozó magyar és afgán állampolgárok evakuálásában, dohai tartózkodásuk és biztonságos hazatérésük biztosításában. Abdullah Falah Al-Dosari nagykövet hangsúlyozta, hogy Magyarország és Katar nagyon hasonlóan látja a világban végbemenő változásokat, azok társadalomra, az emberiségre gyakorolt hatását, amely a két ország vallási értékrendjéből is adódik. Az orosz-ukrán konfliktus kapcsán Benkő Tibor elmondta, hogy Magyarország a háború mielőbbi befejezésében és a konfliktus békés rendezésében érdekelt. Kifejtette, hogy a Magyar Honvédség erőinek keleti országrészbe csoportosításának kettős célja van: a katonák humanitárius feladatokban segítik a rendőrség és a Belügyminisztérium munkáját a Magyarországra menekülők fogadásában, elhelyezésében, a róluk való gondoskodásban. A katonai készenlét ugyanakkor garantálja, hogy Magyarország területére fegyveres csoportok ne sodródjanak át. A nagykövet úgy értékelte, hogy Magyarország álláspontja kiegyensúlyozott, és egyetért abban, hogy a háborús konfliktust mielőbb be kell fejezni, és a helyzetet tárgyalások útján kell megoldani. Egyúttal reményét fejezte ki, hogy az Európai Unió és a NATO törekedni fog a helyzet békés rendezésére.”	I
19	301	https://kormany.hu/hirek/magyarorszag-tuneziai-nagykovetet-fogadta-a-honvedelmi-miniszter	Udvariassági látogatáson fogadta Abdelkarim Hermit, a Tunéziai Köztársaság budapesti nagykövétét Benkő Tibor honvédelmi miniszter március 1-jén, Budapesten. Benkő Tibor a találkozón elmondta, hogy a Tunéziai Köztársasággal fennálló kapcsolatok kiegyensúlyozottak. Tunézia Magyarország számára kulcsfontosságú partner Észak-Afrikában, amellyel több mint hat évtizedes együttműködés alakult ki. A tárcavezető ismertette Magyarország biztonságpolitikai környezetét. Hazánk a keleti és déli fenyegetések metszéspontjában helyezkedik el. Jelenleg egyszerre kell szembenéznünk mindkét kihívással, hiszen miközben az illegális migrációs nyomás déli határainknál továbbra sem csökken, a szomszédos Ukrajnában háború zajlik, mely nemcsak Magyarország, hanem egész Európa biztonságát fenyegeti. Magyarországnak nagyon körültekintően kell kezelni a helyzetet, mivel nemcsak az ország lakosságának a biztonságáról kell gondoskodni, hanem felelősséggel tartozunk a kárpátjai magyar kisebbség sorsáért is. Ennek megfelelően a Magyar Honvédség erőket csoportosított át a keleti határra azzal a kettős céllal, hogy egyrészt támogatást nyújtson a Belügyminisztériumnak az eddig beérkezett mintegy 95 ezer menekült szervezett fogadásához és ellátásához. Másrészt, hogy megakadályozza azt, hogy Ukrajna területéről hazánkba fegyveres csoportok sodródjanak át. Ezen feladatokat a Magyar Honvédség a Honvédelmi és Haderőfejlesztési Programnak köszönhetően jelenleg bár saját erővel, de szövetségesi rendszerben oldja meg.	I
20	301	https://kormany.hu/hirek/vilagos-a-kormany-allaspontja-az-ukran-konfliktussal-kapcsolatban	„A kormány elítéli az orosz támadást, támogatja Ukrajna szuverenitását, és minden területen részese a békére törekvő erőfeszítéseknek, de mindenekelőtt a magyar emberek biztonságát tartja szem előtt” - mondta Szabó István, a Honvédelmi Minisztérium honvédelmi államtitkára március 1-jén, egy miskolci fórumbeszélgetésen.	I

Tompítás, elkenés, elbizonytalanítás és manipuláció

			A találkozáson Szabó István rámutatott a hazánkat is érintő biztonsági helyzet gyors, gyakran drasztikus változására. Mint mondta, a NATO által megállapított két (keleti és déli) fenyegetettség irány metszéspontja éppen Közép-Európában található, ezért indult el a Magyar Honvédség soha nem látott arányú fejlesztése. Hozzátette, hogy a Honvédelmi és Haderőfejlesztési Program elindításában kulcsszerepet játszott a Magyar Honvédség képességeinek évtizedeken át tartó leépítése, létszámának folyamatos csökkentése is. Az aktuális biztonsági helyzet kapcsán hangsúlyozta, hogy az orosz-ukrán háború esetében Magyarország a konfliktus tárgyalásos befejezésének lehetőségében is változatlanul bíz, ám felkészül minden lehetséges forgatókönyvre. „A Magyar Honvédség feladatát a magyar-ukrán határon kettős céllal határozták meg” – mondta az államtitkár. Az egyik a Belügyminisztérium erőinek segítése a menekültek fogadása kapcsán, a másik annak az esetleges helyzetnek a kezelése, ha fegyveres csoportok sodródának át Ukrajna területéről Magyarországra. Szabó István kiemelte: a kormány elítéli az orosz támadást, támogatja Ukrajna szuverenitását, és minden területen részese a békére törekvő uniós és NATO-s erőfeszítéseknek, addig a pontig, amíg az nem veszélyezteti a magyar emberek biztonságát. Ezért Magyarország nem támogatja, hogy fegyvert szállítsunk Ukrajnába, vagy hogy hazánkat más NATO-tagállamok fegyverszállítási tranzitterületnek használják. Ebben a konkrét helyzetben a magyar álláspont az, hogy a fegyverszállítás a helyzetet csak eskalálja. (...)” Video: Narrátor: „az orosz-ukrán háború esetében Magyarország a konfliktus tárgyalásos befejezésének lehetőségében...”, „ a kormány elítéli az orosz támadást” Szabó: „Teljesen világos a magyar kormány álláspontja az ukrán konfliktussal kapcsolatban: ebből a háborúból nekünk ki kell maradni. Támogatjuk, mindenféle EU-s és NATO-s lépést támogatunk és ott állunk mögötte, azt viszont, azt viszont Magyarország nem támogatja, hogy fegyverrel segítsük Ukrajnát. Ebben a konkrét helyzetben a magyar álláspont az, ami az egyik nézet, hogy fegyverszállításokkal egy háborús helyzetet azt általában eskalálnak. Ezért azt mondtuk, hogy mi nem fogunk szállítani ilyet. Azt is elmondta, hogy nem engedjük meg a tranzitálását sem rajtunk keresztül.”	
21	303	https://kormany.hu/hirek/a-beke-a-biztonsag-onmagatol-nem-letezik	„...Napjaink legfontosabb kérdése a béke és a biztonság” – jelentette ki dr. Benkő Tibor honvédelmi miniszter március 2-án, szerdán, a szentendrei MH Altiszti Akadémia színháztermében tartott fórumbeszélgetésen. A találkozón egyebek mellett a Honvédelmi és Haderőfejlesztési Program eddigi eredményeiről, a jövőbeni tervekről, az aktuális biztonsági helyzetről, ezen belül az Ukrajna elleni orosz támadásról is szó esett. Benkő Tibor prezentációjában kitért a hazánkat is érintő biztonsági kockázatokra és fenyegetésekre. Felhívta a figyelmet a közel-keleti és észak-afrikai instabil államokra, az ezzel járó migrációs folyamatokra, amelyek szorosan összefüggenek a terrorizmussal. „A magyar kormány azt az elvet vallja, hogy a gondokat és problémákat ott kezeljük, ahol azok keletkeztek, hiszen senki nem vágyik ebben a világban arra, hogy vándoroljon és máshol találja meg a megélhetés lehetőségét” – mondta a tárcavezető. Az afganisztáni kivonulással kapcsolatban Benkő Tibor kijelentette: Magyarország húsz éven keresztül volt jelen a szövetségesekkel együtt, azzal a céllal, hogy egy olyan társadalmi berendezkedést hozzanak létre, amelyben az ott élők megtalálhatják számításaikat. „Úgy jöttünk ki, hogy nem oldottuk meg azt a feladatot, amiért odamentünk. Lehet azt mondani, hogy hány ezer embert menekítettünk ki, de én azt mondom, hány millió embert hagytunk ott?” – jelentette ki a	I

		tárcavezető, aki ugyanakkor felhívta a figyelmet a Nyugat-Balkán szintén instabil biztonsági helyzetére, ahol a viszonylagos békét csak több ezer katona tudja fenntartani. Ezt követően figyelmeztetett a 2014-es ukrán-orosz konfliktusban – a Krím-félsziget anektálása során - megjelent újfajta hibrid hadviselésre, amelyre nem volt felkészülve a világ, így újfajta kihívásként jelentkezett. „A kibertéren keresztül mindent lehet blokkolni. Az energiaellátástól kezdve az egészségügyi ellátást és akár az oktatás minden területét” – tette hozzá. A honvédelmi miniszter kiemelte: a NATO két, Európa biztonságát veszélyeztető „fenyegetettségi irányt” jelölt meg, amelyek metszéspontja éppen Magyarországon van. „Az egyik a keleti, az orosz fenyegetettség, amelynek látjuk most is a hatását. A másik pedig a déli fenyegetettség, ami a Nyugat-Balkánon keresztül éri el Európát. A NATO ide sorolja az illegális migrációt, a terrorizmust, az instabil államokat, amely bennünket veszélyeztet” – tette hozzá. Az orosz-ukrán háború kapcsán Benkő Tibor felidézte: a NATO Oroszországgal szemben évek óta a kettős megközelítés, vagyis az elrettentés és párbeszéd alkalmazásának egységét hirdeti. „A párbeszédet az elrettentéssel együtt kell alkalmaznunk. Elsődleges mindig a párbeszéd, hiszen a háború, a fegyveres küzdelem nem oldja meg a problémákat” – mondta Benkő Tibor, hozzátéve: az Ukrajnában zajló háború senkinek nem jó. „Magyarország a háború mielőbbi befejezésében érdekelt. Mi továbbra is elítéljük azt az agressziót, amelyet Oroszország Ukrajnával szemben elkövetett. Továbbra is kiállunk Ukrajna területi egysége mellett, de azt, ami bekövetkezett, már nem lehet visszacsinálni” – szögezte le a honvédelmi miniszter, aki szerint hibás volt azon országok döntése, amelyek fegyvereket küldtek Ukrajnának. Benkő Tibor aláhúzza: hazánk, mint a NATO szövetséges tagállama, elvégezte azt a feladatot, amelyet ebben a helyzetben a szövetség elvárt tőle. „A NATO-n belül az elsők között voltak ott a magyar katonák az ukrán határon” – jelentette ki, hozzátéve: a jelenlegi helyzetben a Magyar Honvédség képes ellátni feladatait külföldi csapatok Magyarországra telepítése nélkül. Kifejtette, hogy a Magyar Honvédség erőinek keleti országrészbe csoportosításának kettős célja van: a katonák humanitárius feladatokban segítsék a rendőrség és a Belügyminisztérium munkáját a Magyarországra menekülők fogadásában, elhelyezésében, a róluk való gondoskodásban. A katonai készenlét ugyanakkor garantálja azt is, hogy fegyveres csoportok ne sodródjanak át Magyarország területére. „A biztonsági környezet folyamatos változása, az újabb és újabb kihívások, kockázatok, fenyegetések megjelenése miatt döntött úgy a magyar kormány, hogy végre kell hajtani egy átfogó Honvédelmi és Haderőfejlesztési Programot” – mutatott rá a honvédelmi miniszter, aki ismertette a honvédelem elmúlt harminc évének – a Néphadsereg és a Magyar Honvédség helyzetének – alakulását. Felidézte: az 1989-ben szolgáló 155 ezer katona létszáma rövid idő alatt 23 950-re csökkent. A stratégiai- és átfogó védelmi felülvizsgálatok, az államháztartás hatékony működését elősegítő szervezeti átalakítások eredményeként megszűnt a hazai hadkiegészítés rendszere, csökkent a katonai szervezetek, a laktanyák, valamint a harcjárművek létszáma is. A tárcavezető kitért hazánk NATO csatlakozására is, amely azt a hibás gondolatot szülte, amely szerint „a NATO, mint a legerősebb katonai szervezet majd megvéd minket”. „De a washingtoni szerződésnek van egy 3. cikkelye is, miszerint minden tagország köteles olyan haderőt, képességet építeni és fenntartani, amivel garantálni tudja saját nemzete békéjét, biztonságát. És ezt kell felajánlani a NATO részére, hiszen ezek a nemzeti összképességek alkotják a NATO közös erejét” – emlékeztetett. Video:	
--	--	---	--

			Narrátor: „....valamint az ukrán-orosz háborúról beszélt”; „...de kitért az Oroszország és Ukrajna között zajló háborúra is”; Benkő: „Kinek jó ez a háború? Senkinek nem jó. Narrátor: „A tárcavezető aláhúzta: Magyarország elítéli az agressziót és a háború mielőbbi befejezésében érdekelt.	
22	305	https://kormany.hu/hirek/benko-tibor-katonaink-felkeszultek-motivaltak-bizzanak-bennuk	Az ország keleti régiójába csoportosított kötelékek felkészültségéről és elhelyezési körülményeiről tájékozódott Benkő Tibor honvédelmi miniszter március 4-én, pénteken. A tárcavezető hangsúlyozta: a kormány és a honvédelmi tárca álláspontja szerint a magyar katonáknak kell megvédeniük Magyarországot. A Magyar Honvédség a jelenlegi helyzetben képes szavatolni az ország biztonságát. „Katonáink felkészültek, motiváltak” - összegezte látogatásának tapasztalatait Benkő Tibor, aki Lippai Péter dandártábornokkal, a Magyar Honvédség Parancsnoksága szárazföldi haderőnemi szemlélőjével együtt tekintette meg a korábbi és új technikai eszközökből álló század kiképzésének egy részét. Benkő Tibor szerint az orosz-ukrán háború okozta rendkívüli helyzetben kiemelt fontosságú a személyes kapcsolattartás, az oda-vissza párbeszéd vezető és katona között. Pénteken, a határmenti települések vezetőit is tájékoztatta a tárcavezető a térségben kialakult helyzetről, az oda vezényelt katonák kettős feladatáról és kérte őket, hogy támogassák a Magyar Honvédséget és nyújtsanak segítséget az állampolgárok megnyugtatólásában és hiteles tájékoztatásában. „A helyi lakosoknak is érezniük kell, hogy mindent megteszünk a béke és a biztonság szavatolása érdekében. Szeretném megnyugtatóni a lakosságot: a Magyar Honvédség képes gondoskodni mindezekről” – fogalmazott a honvédelmi tárca vezetője, majd hozzátette: a katonák tudják, hogy különleges és egyben veszélyes feladatot látnak el. „Katonáink felkészültek, elhivatottak, tettekészek, és bátran állnak hozzá a feladatokhoz, a kiképztségükről is csak a legjobbakat tudom elmondani” – húzta alá a honvédelmi miniszter. Az orosz-ukrán háború legújabb fejleményeivel kapcsolatosan Benkő Tibor hangsúlyozta: nagyon fontos az, hogy Magyarország ebből a háborúból kimaradjon. Mint mondta, a háború mindig emberi tragédiák sorával jár, a helyzet pedig napról napra változik. „A legújabb fejleményekből is lehet látni: Oroszország nem adta fel a harcokat, az ukrán hadsereg és az ukrán nép pedig helytáll, és próbál ellenállni. Továbbra is az a meggyőződés, hogy ezt a helyzetet fegyveres küzdelemmel, háborúval nem lehet megoldani. A feleknek vissza kellene térniük a tárgyalóasztalhoz, hiszen a diplomácia, a megértés, az egymás iránti lojalitás, valamint a tisztelet eszközeivel lehet csak megoldást találni, így lehet csak befejezni a háborút” – nyilatkozta Benkő Tibor. A katonákhoz fordulva a honvédelmi miniszter köszönetet mondott teljesítményükért, mint fogalmazott: megnyugtató mindaz, amit ma is látott, majd tudatosította a katonákban, hogy határmenti szolgálatuk idején is a legfontosabb a biztonság és a higgadtság. Video: „Az orosz-ukrán háború...” Benkő: „...ennek a helyzetnek, ennek a háborúnak a beszüntetésére, ennek a helyzetnek a kezelésére”	I

23	305	https://kormany.hu/hirek/benko-tibor-hazank-csak-akkor-lesz-ha-lesznek-akik-megvedik	A Honvédelmi és Haderőfejlesztési Program eddigi eredményeiről, az aktuális biztonsági helyzetről, valamint az orosz-ukrán háború hazánkra és a Magyar Honvédségre gyakorolt hatásairól beszélt Benkő Tibor honvédelmi miniszter március 5-én, Jánoshalmán tartott tájékoztatójában. A Bács-Kiskun megyei Jánoshalmán folytatódott az a fórumbeszélgetés-sorozat, amelyen a honvédelmi tárcavezető – a helyi érdeklődők mellett – a nyugállományú katonákkal, honvédségi nyugdíjasokkal találkozott és beszélte át a Magyar Honvédséget érintő aktuális kérdéseket. Az Imre Zoltán Művelődési Otthonban tartott előadásában a honvédelmi miniszter kitért a gyorsan, élesen változó biztonsági környezetre. Kiemelte a közel-keleti és észak-afrikai instabil államok helyzetét, az illegális migrációt és az ezzel összefüggő terrorveszélyt. Ismertette a magyar kormány ezzel kapcsolatos álláspontját, miszerint: ne a problémát engedjük be Magyarországra vagy Nyugat-Európába, hiszen megdőlt az az elképzelés miszerint a társadalom előregedési problémáit a bevándorlás fogja megoldani. Figyelmeztetett a Krím-félsziget 2014-es orosz annektálása során felbukkant új kihívásként jelentkező hibrid hadviselésre, amelynek segítségével nagyobb katonai erők bevetése nélkül is birtokba lehet venni jelentős földterületeket, országrészeket, romba lehet dönteni a gazdaság vagy akár az egészségügy működését. A kibertérben jelentkező fenyegetések elhárításához naprakész, magas színvonalú oktatásra van szükség, ezért hozták létre a Magyar Honvédség Kiber Képzési Központját, Szentendrén. Benkő Tibor aláhúzza: a NATO jelenleg két fenyegetettség iránt nevez meg Európa vonatkozásában, amelyek metszéspontja éppen Közép Európában van. Az egyik a keleti, az orosz fenyegetettség, a másik pedig a déli, ami a Nyugat-Balkánon keresztül éri el Európát. Hozzátette azt is, Magyarország számára a legnagyobb kihívás a Nyugat-Balkán békéje, ahol napjainkban is több ezer katona biztosítja a viszonylagos békét. „Ez a kettős fenyegetettség nagyon nagy kihívás, és ezért kell az a nagy ütemű Honvédelmi és Haderőfejlesztési Program, amit elkezdtünk.” Az orosz-ukrán háború kapcsán Benkő Tibor elmondta: Oroszország a NATO legnagyobb kihívása. „Magyarország a háború mielőbbi befejezésében érdekelt, nem kell provokálni egyik felet sem, a bajbajutottakon pedig segíteni kell” – szögezte le a tárcavezető. (...)” Video: Narrátor: „az orosz-ukrán háború kapcsán a tárcavezető leszögezte” „háború”; „nem kell provokálni egyik felet sem...”	I
24	305	https://kormany.hu/hirek/a-katonak-szolgalata-peldamutato-onzetlen-es-kiemelkedo	A Magyar Honvédség határszolgálatát március 5-én, szombaton megtekintette Németh Szilárd, a Honvédelmi Minisztérium parlamenti államtitkára, miniszterhelyettes, dr. Maróth Gáspár, védelmi fejlesztésekért felelős kormánybiztos és dr. Ruszin-Szendí Romulusz altábornagy, a Magyar Honvédség parancsnoka. A katonák is folyamatos segítséget nyújtanak azoknak, akik az orosz-ukrán háború miatt hazánkban keresnek menedéket. Humanitárius feladatokban segítik a rendőrség és a Belügyminisztérium munkáját a Magyarországra menekülők fogadásában, elhelyezésében, a róluk való gondoskodásban. A katonai készenlét ugyanakkor garantálja, hogy Magyarország területére fegyveres csoportok ne sodródjanak át.	I
25	306	https://kormany.hu/hirek/elhivatott-katonakra-van-szuksegehhez-pedig-elengedhetetlen-a-tarsadalom-tamogatasa	„A hon védelme arról szól, mennyire vagyunk elkötelezettek” - jelentette ki Benkő Tibor honvédelmi miniszter március 5-én, szombaton, Kiskunhalason. A fórumbeszélgetésen a Honvédelmi és Haderőfejlesztési Program eddig elért sikereiről, további terveiről, valamint az orosz-ukrán háborúról is szó esett.	I

		„A béke és a biztonság kérdése mindennél előbbre való, amelyeket pártpolitikától függetlenül, közösen kell megoldanunk” – fogalmazott a Tiszti Klubban tartott rendezvényen a tárcavezető, majd felsorolta azokat a biztonsági kockázatokat és fenyegetettségeket, amelyek közvetlenül érintik Magyarországot. Benkő Tibor hangsúlyozta, hogy mindannyiunknak vannak szerettei, az országunknak pedig vannak értékei, amelyek megőrzése a mi feladatunk. „Ezért kell erős Magyar Honvédséget létrehozni, mert körülöttünk rendkívül gyorsan változik a biztonsági helyzet” – tette hozzá a honvédelmi miniszter. Kiemelte: a hazánkat is érintő kockázatokat helyettünk senki nem fogja kezelni. Benkő Tibor felhívta a figyelmet arra, hogy világszerte – főleg Észak-Afrikában, valamint a Közel-Keleten - egyre több instabil állam van, de Koszovóban és a Nyugat-Balkánon sincs béke. Ezek pedig kihatnak Európa, így Magyarország biztonságára is. Az illegális migrációval és az ezzel összefüggő terrorizmussal kapcsolatban a tárcavezető kijelentette: Nyugat-Európa téved, mikor azt képzei, hogy az eltérő kultúrával és történelmi hagyományokkal, vallással rendelkező bevándorlók integrálódni fognak és megoldják a társadalom elöregedésének problémáját. „Magyarország ezzel szemben a fiatalokat és a családokat támogatja, mert a kormány úgy gondolja, hogy ezzel lehet megteremteni a jövő nemzedékének az alapjait” – hívta fel a figyelmet a honvédelmi miniszter. Az Afganisztánból történő kivonulással kapcsolatban elmondta: a NATO 20 éves jelenléte, elsősorban az onnan történő kivonulás sok-sok tanulságot hozott. „Húsz év után onnan kimenekül a szövetség, mert született egy politikai döntés, amihez egyébként Magyarország jóval korábban csatlakozott. A kivonulás katonailag nem volt előkészítve, hazánk mégis 540 embert menekített ki. Lehet azt mondani, hogy hány ezer embert menekítettünk ki, de én azt mondom, hány millió embert hagytunk ott?” – vetette fel a kérdést Benkő Tibor. Szólta az ukrán-orosz konfliktus első intő jeléről, a Krím-félsziget 2014-es orosz annektálásáról, amely során egy új kihívásként jelentkezett: a hibrid hadviselés. Ennek segítségével nagyobb katonai erők bevetése nélkül is birtokba lehet venni jelentős földterületeket, országrészeket, megbénítani azok infrastruktúráját. „Ne higgyük azt, hogy a biztonságunk csak úgy létezik. Nem! Azért állandóan küzdeni kell. Ha békét akarunk, legyünk képesek annak megvédésére” – húzta alá. A koronavírus okozta járványhelyzetről Benkő Tibor elmondta: bízunk benne, hogy túl vagyunk a nehezezen, azonban az egészségügyi szakemberek szerint a járványok évtizedei következhetnek, amelyekre szintén fel kell készülni. Az orosz-ukrán háború kapcsán a honvédelmi tárcavezető szerint a kettős megközelítés – az elrettentés és a párbeszéd - jelenthet csak megoldást. „Oroszországgal szemben alkalmazni kell az elrettentés és a párbeszéd politikáját. El kell rettenteni Oroszországot, hogy gondolatában se fogalmazódjon meg, hogy megtámadja a NATO szövetségeseit. A tárgyalás pedig azért kell, mert a békét nem erőszakkal kell kiharcolni, hanem tárgyalás formájában. Ezért mondja azt a magyar kormány, hogy maradjunk távol ettől a háborútól. És ebben semmi kivétel nincs” – húzta alá Benkő Tibor. A rendezvényen elhangzott: a NATO ma két veszélyeztetettségi irányt fogalmaz meg. „Az Oroszország jelentette keletit, illetve a Nyugat-Balkánt is magába foglaló délit. Ez a két irányú fenyegetettség pont a Kárpát-medencében metszi egymást és ez újabb jel, hogy nem lehetünk tétlenek és várhatunk arra, hogy valaki megvéd bennünket. Megfontoltnak és körültekintőnek kell lennünk ebben a kérdésben” – hívta fel a figyelmet a honvédelmi miniszter. „Hogy miért az alapoknál kellett kezdeni a haderőfejlesztést?” – tette fel a kérdést Benkő Tibor, majd erre válaszul emlékeztetett a Magyar Honvédség rendszerváltást követő évtizedeire is, példaként állítva azokat a nehéz körülményeket, amelyekből a magyar kormánynak ki kellett emelni a haderőt, hogy elérje azt a folyamatosan növekvő és fejlődő pályát, amelyen jelenleg van. Elmondta azt is: a stratégiai és átfogó védelmi felülvizsgálatok, az államháztartás hatékony működését elősegítő szervezeti átalakítások eredményeként megszűnt a hazai hadkiegészítés rendszere, csökkent a katonai szervezetek, a laktanyák, valamint a harcjárművek száma is, az 1989-ben 155 ezer fős hadsereg létszáma pedig 2007-re éppen csak elérte a 23 ezret. „Megszüntettük annak lehetőségét, hogy egyáltalán tudjuk, hogy mire számíthatunk egy esetleges háború esetén” – fogalmazott.	
--	--	---	--

			Benkő Tibor leszögezte: mi a NATO megbízható szövetségesei vagyunk és ebből senki nem csinálhat politikai kérdést. „Mi mindig megtettük, amit a NATO elvárt tőlünk, a Magyar Honvédség pedig képes a rábízott feladatokat maradéktalanul végrehajtani” – hangsúlyozta, majd kiemelte: a szövetségi rendszer erősítésének egyik bizonyítéka a Székesfehérváron települt Közép-európai Többnemzeti Hadosztály-parancsnokság (HQ MND-C) létrehozása is. Hazánk 1999-es NATO csatlakozásával kapcsolatban elmondta: hibás gondolat, amely szerint a NATO, mint a legerősebb katonai szervezet majd megvédi hazánkat. „A washingtoni szerződésnek van egy 3. cikkelye is, miszerint minden tagország köteles olyan haderőt, védelmi képességet építeni és fenntartani, amivel garantálni tudja saját nemzete békéjét, biztonságát, másrészt fel tudja azokat ajánlani a szervezetnek. A hadkiegészítés rendszerének megszüntetése mellett a honvédelmi miniszter az Önkéntes Tartalékos Rendszer leépítését is súlyos felelőtlenségnek nevezte, hiszen 2010-ben összesen tizenhét főt sikerült a haza szolgálatába állítani, majd ez a szám a rendszer megújítása révén mára már több, mint 11 ezer. „Ennek építését a nyugállományú katonákkal kezdtük, ők voltak, akiknek elsőként segítő kezet nyújtottunk. Az igazi eredmény azonban 2017-ben indult el, amikor fiatalok is csatlakoztak és vállalták az önkéntes tartalékos szolgálatot” – mondta a honvédelmi miniszter, ismertetve a területvédelmi ezredekkel kapcsolatos elképzeléseket is, amelyek az 50 éven felüli katonáknak is helyet biztosíthatnak. A nyugállományú katonákkal kapcsolatban Benkő Tibor rámutatott: sokkal több – erkölcsi és anyagi – megbecsülést érdemelnek, amiben most részük van. (...)” Video: Narrátor: „...valamint az orosz-ukrán háborúról is beszélt Benkő Tibor...” Benkő Tibor: „... maradjunk távol, tartsuk magunkat távol ettől a háborútól (...) „...azért hangzik el a kisfilmben is, hogy a térség meghatározó erejét kell létrehozni...”	
26	307	https://kormany.hu/hirek/koszonet-a-katonaozvegyeknek		N
27	307	https://kormany.hu/hirek/magyarorszag-es-olaszorszag-szovetsegben-kozosen-kuzd-kontinensunk-biztonsagaert	Elismeréssel szólott Lorenzo Guerini olasz védelmi miniszter, a magyar katonák feladatvállalásáról és arról a segítségről és támogatásról, amellyel Magyarország az ukrain menekültek fogadja, miután Budapesten hivatalos látogatáson fogadta őt Benkő Tibor honvédelmi miniszter. A két tárcavezető a találkozó során szándéknyilatkozatot is aláírt a védelmi együttműködés további elmélyítéséről. Katonai tiszteletadással, hivatalos látogatáson fogadta Benkő Tibor honvédelmi miniszter Lorenzo Guerini olasz védelmi minisztert március 7-én, Budapesten. A találkozó kiemelt témái az orosz-ukrán háború, a Nyugat-Balkán stabilitása, valamint a kétoldalú védelmi kapcsolatok voltak. A megbeszélésen Benkő Tibor honvédelmi miniszter elmondta, hogy Magyarország mélyszélesen elítéli az Ukrajna elleni orosz agressziót, és kiáll Ukrajna szuverenitása és területi integritása mellett. Az orosz támadás egész Európa biztonságát fenyegeti, amire egységes választ kell a Nyugatnak adnia. Az egység demonstrálása érdekében Magyarország támogatja a NATO és az Európai Unió által meghozott döntéseket. A tárcavezető hangsúlyozta, hogy Ukrajnával szomszédos orszádként hazánkra több feladat is hárul. „Magyarország kormánya a körütekintő, megfontolt, előrelátó és higgadt cselekvést hangsúlyozza, és azt vallja: a helyzet rendezéséhez minél előbb vissza kell térni a tárgyalásos megegyezés útjára” – mondta, hozzátéve: hazánk kiemelt szerepet vállal a háború elől menekülők befogadásában és segítésében. Jelen pillanatban a menekültek tömegeinek fogadása, ellátása és elszállásolása a legégetőbb feladat. „Magyarország tömeges menekülthullámra számít, így adott esetben a szövetségesek támogatására is szükség lehet” - tette hozzá a miniszter. Benkő	I

		Tibor kiemelte, hogy szintén kritikus fontosságú Ukrajna gyors megsegítése. Magyarország egészségügyi és humanitárius segítséget nyújt az országnak, illetve alapvető hiánycikkeket, például üzemanyagot biztosít számukra” - hangsúlyozta a tárcavezető. A honvédelmi miniszter a tárgyaláson arról tájékoztatta olasz partnerét, hogy a Magyar Honvédség számára természetes az ország nemzeti határainak biztosítása is kiemelt feladat. Meg kell akadályozni, hogy a szomszédunkban zajló háború során a harcoló erők alegységei átsodródjanak magyar területre. Ennek érdekében a Magyar Honvédség megerősítette jelenlétét a keleti országrészben. Benkő Tibor a tárgyalást követő sajtótájékoztatón elmondta, hogy hazánk stratégiai partnerként tekint Olaszországra, a két ország közötti intenzív, kétoldalú katonai kapcsolatok kiterjednek a légierő és légvédelem, továbbá a szárazföld területén számos közös gyakorlat végrehajtására, katona-egészségügyi és haditechnikai együttműködésre. A kétoldalú együttműködés alakításában továbbra is prioritást élveznek a NATO-tagságból fakadó kötelezettségekkel kapcsolatos megbeszélések. A sajtótájékoztatón mindkét miniszter hangsúlyozta, hogy az ukrán-orosz háború ellenére sem szabad megfélemedezni a nyugat-balkáni régióról, amely számos olyan politikai problémával küzd, amely könnyen biztonsági fenyegetéssé fejlődhet. Lorenzo Guerini kifejtette: Olaszország is kiemelt figyelmet fordít a nyugat-balkáni térség stabilitására és fejlődésére, ami kiváló terepet kínál az országaink közötti együttműködésre. Méltatta a magyar katonák KFOR-ban végzett munkáját, külön kiemelve a misszió magyar parancsnokának eddigi tevékenységét. A tárgyalás után a két fél szándéknyilatkozatot írt alá, amely a két ország közötti védelmi együttműködés bővítésének lehetőségeit tartalmazza. Benkő Tibor a dokumentum kapcsán kifejtette: a háború elleni közös erőfeszítések mellett a két nemzet a jövőben is tovább kívánja folytatni katonai téren a közös kiképzéseket, felkészítéseket, az innovációt, az oktatást és a közös missziós együttműködést, többek között a KFOR-ban. „Ugyanabban a szövetségben vagyunk, közeink a feladataink és a céljaink a térség békéjének megőrzése tekintetében, így természetes, hogy a Nyugat-Balkán biztonságáért is közösen érzünk felelősséget” – fogalmazott. Lorenzo Guerini mindenekelőtt Magyarország és a Magyar Honvédség kiemelkedő munkáját köszönte meg az ukrajnai menekültek segítése és támogatása terén. Mint mondta, a találkozó során még ezekben az egész Európa számára nehéz napokban is sikerült konstruktív és előremutató megbeszélést folytatniuk, a szándéknyilatkozat pedig a két ország és a két védelmi terület kiváló együttműködésének bizonyítéka. A háború kapcsán kijelentette: Oroszország Ukrajna elleni támadásának megítélése Olaszország részéről is egyértelmű: határozottan elítéli az agressziót, minden erejükkel a párbeszédet szorgalmazzák, ugyanakkor minden támogatást megadnak a NATO és az Európai Unió egységes döntéseinek végrehajtásához. Video: Narrátor: „(.) A találkozó kiemelt témája az orosz-ukrán háború volt” Benkő: „Magyarország ugyanúgy, mint Olaszország mélyszélesen elítéli Oroszország háborúját az ukrán nép, az ukrán nemzet, Ukrajna ellen. Az orosz háború az egész Európára kihat, az európai emberek biztonságérzetére. Magyarország kormánya úgy gondolkodik ebben az esetben, hogy körütekintően, megfontoltan, előrelátóan és nyugodtan kell cselekedni. A békés megoldás útját kell választani, és minél előbb vissza kell térni a tárgyalásos megoldás keresésére.”	
28	309	https://kormany.hu/hirek/zrinyi-miklos-uzenete	N

29	309	https://kormany.hu/hirek/torokorszag-budapesti-nagykovetet-fogadta-a-honvedelmi-miniszter	„A Törökország és Magyarország közötti katonai kapcsolatok áttekintésének céljából dr. Benkő Tibor honvédelmi miniszter hivatalában fogadta Ahmet Akif Oktay-t, Törökország budapesti nagykövetét március 9-én, szerdán. A megbeszélésen a tárcavezető elmondta, hogy Törökország hazánk kulcsfontosságú stratégiai partnere, a két ország közötti kapcsolatok a kölcsönös tiszteleten alapulnak. A kiváló viszony jó alapot teremtett a katonai együttműködés bővítésére is, amely a jövőben számos területen indulhat meg. A felek az együttműködést - még az idei évben - egyetértési megállapodás aláírásával is megerősítik. Benkő Tibor kiemelte, hogy Törökország fontos szövetségese hazánknak a terrorizmus elleni fellépés terén is, és alapvető szerepe van a régió, valamint az európai biztonság szavatolásában, továbbá Európa migráció elleni védelmében. Hangsúlyozta, hogy Magyarország nagyra értékeli Törökország ezirányú erőfeszítéseit. A találkozó keretében a tárcavezető tájékoztatta a török nagykövetet az orosz-ukrán háborúval kapcsolatos magyar álláspontról. Leszögezte, hogy Magyarország a nemzetközi közösség erőfeszítéseivel összhangban mindent megtesz a fegyveres harc mielőbbi befejezése és a hadviselő felek mielőbbi tárgyalóasztalhoz ültetése érdekében. A miniszter leszögezte, hogy Magyarország az Ukrajnában élő magyarok védelme érdekében eltérően kell, hogy gondolkodjon, ezért nem enged át fegyverszállítmányt a magyar-ukrán határon. Amennyiben ez megtörténne – mint mondta – Kárpátja és az ott élő magyarság is a háború részesévé, célpontjává válna. Benkő Tibor elmondta, hogy a NATO döntéseivel összhangban veszünk részt a szükséges megerősítő intézkedések végrehajtásában. A magyar erők felkészültségéről a NATO szárazföldi erők parancsnoka személyesen is meggyőződött és elismerően szólt. A tárcavezető hangsúlyozta a háború elől menekülő embereknek nyújtott humanitárius segítség fontosságát és azt, hogy Magyarország mindent megtesz az ide érkező emberek megsegítése érdekében. Aki hazánkba érkezik, azok közül senki nem marad ellátatlanul! Ahmet Akif Oktay nagykövet elismerően szólt Magyarország menekültek megsegítésében végzett munkájáról, valamint köszönetet mondott a magyar kormánynek az Ukrajnából hazánk területén keresztül hazatért török állampolgárokról való gondoskodásért. A nagykövet kiemelte Törökország szerepét az Ukrajna és Oroszország közötti közvetítésben. Elmondta, hogy a legfelsőbb szintű telefonos egyeztetések mellett a hadviselő felek külügyminiszterei a törökországi Antaliában ülnek tárgyalóasztalhoz, amely találkozón részt vesz a török külügyi tárcavezető is. A találkozó végén a magyar tárcavezető és a nagykövet köszönetet mondott egymásnak a kiváló együttműködésért, valamint a béke és biztonság érdekében tett közös erőfeszítésekért.”	I
30	309	https://kormany.hu/hirek/magyarorszag-elkotelezett-szovetseges	„Magas rangú delegáció tekintette meg a Keleti Pajzs 2022 feladat egyes mozzanatait az ország több pontján, március 9-én, szerdán. A Magyar Honvédség Parancsnoksága Előretolt Vezetési Pontját tekintette meg, valamint a Keleti Pajzs 2022 feladatról kapott tájékoztatást Rob Bauer admirális, a NATO Katonai Bizottságának (Chair of the Nato Military Committee – CMC) elnöke, Raimundo Rodriguez Roca vezérőrnagy, a NATO Szövetséges Erők Európai Főparancsnokságának (SHAPE) törzsfőnök-helyettese, illetve Robert Hranj admirális, a horvát fegyveres erők vezérkari főnöke Debrecenben. Bauer admirálist dr. Ruszin-Szendi Romulusz altábornagy, a Magyar Honvédség parancsnoka fogadta, majd négyesemközti megbeszélést folytattak. A NATO Katonai Bizottságának elnöke találkozott Szabó István honvédelmi államtitkárral, valamint Kósa Lajossal, az Országgyűlés Honvédelmi és rendészeti bizottságának elnökével is.	N

Tompítás, elkenés, elbizonytalanítás és manipuláció

			A megbeszélést követően a vendégek megtekintették a beregsurányi határátkelőt, valamint a határszakaszon települt századot. A magas rangú delegáció programja délután a Veszprémhez közeli „nullaponti” lőtérén folytatódott, ahol tájékoztatást kaptak az amerikai-magyar csapatok közös hadgyakorlatáról és a közös együttműködés lehetőségeiről. A vendégek ezt követően komplex, éleslövészettel egybekötött mozzanatot tekintettek meg: a katonák a humanitárius feladatok ellátása során bekövetkezett támadás elhárítását gyakorolták, harci helikopterek és Gripen-vadászgépek légi támogatásával. A mozzanatot követően Rob Bauer admirális és Ruszin-Szendi Romulusz altábornagy is elismerően szólt a látottakról. Az admirális úgy fogalmazott: saját személyes meggyőződésének – azaz, hogy mindig fel kell készülni a lehető legváratlanabbra is – megfelelően, a Magyar Honvédség is ennek szellemében teljesít szolgálatot, és elkötelezett, megbízható szövetségese a NATO-nak. Mint mondta: „figyelemre méltóak a Honvédelmi és Haderőfejlesztési Program eddigi eredményei. Ruszin-Szendi Romulusz altábornagy aláhúzza: a látottak alapján kijelenthető, hogy a Magyar Honvédség képes szavatolni az állampolgárok biztonságát, képes megvédeni az országhatárokat és rövid felkészülést követően is képes közös műveletekre a NATO tagországainak szövetséges erőivel. A programon – mások mellett - részt vett dr. Vidoven Árpád, a Honvédelmi Miniszter közigazgatási államtitkára, dr. Maróth Gáspár, védelmi fejlesztésekért felelős kormánybiztos, dr. Németh Gergely, védelempolitikáért felelős helyettes államtitkár, dr. Korom Renáta, jogi és igazgatási ügyekért felelős helyettes államtitkár, valamint dr. Böröndi Gábor altábornagy, a Magyar Honvédség Katonai Képviselő Hivatal vezetője.”	
31	310	https://kormany.hu/hirek/benko-tibor-fegyverekkel-nem-lehet-beket-teremteni	„A honvédelem ügyének fontosságáról, a hazánkat is érintő biztonsági kihívásokról, valamint a Honvédelmi és Haderőfejlesztési Program eddig elért eredményeiről tartott előadást Benkő Tibor március 9-én Szolnokon. Az Aba-Novák Agóra Kulturális Központban megrendezett fórumon a honvédelmi miniszter aláhúzza: a honvédelem nemzeti ügy, minden magyar ember közös feladata. A honvédelmi tárca vezetője az előadást megelőző sajtótájékoztatón kijelentette, hogy a NATO-nak éppúgy szüksége van Magyarországra, mint hazánknak a szövetségre. Aláhúzza: Magyarország elismert tagja a NATO-nak és ez az elismerés azoknak a magyar katonáknak köszönhető, akik garantálják az ország, valamint a magyar emberek békéjét, biztonságát. Mint fogalmazott: ez a Magyar Honvédség és a katonák kötelessége, amit minden egyenruhás büszkeséggel lát el. Hozzátette, a katonáknál senki sem akarja jobban a békét és biztonságot, hiszen ők azok, akik elsőként, első kézből tapasztalják meg egy háború borzalmait. Újságírói kérdésre válaszolva Benkő Tibor leszögezte: a 2021-ben elfogadott honvédelmi törvény egyértelműen kimondja, hogy Magyarországon nincs sorkötelesség. Ugyanakkor azt is egyértelműsíti, hogy a honvédelem kérdése nemzeti ügy. Szintén sajtóérdeklődésre felelve hozzátette: a Honvédelmi és Haderőfejlesztési Program az eltervezett ütemterv szerint halad, amit az előre meghatározott, minden évben növekedő költségvetés tesz lehetővé. A honvédelem ügye iránt érdeklődők számára tartott tájékoztató kezdetén Szalay Ferenc, Szolnok Megyei Jogú Város polgármestere és dr. Kállai Mária országgyűlési képviselő köszöntötték a honvédelmi minisztert. Benkő Tibor a hazánk biztonsági környezetét is meghatározó események kapcsán elmondta, hogy napról napra, újabb és újabb kihívások jelennek meg, amelyekre egységes választ kell tudni adni, ugyanis, a nemzetünket foglalkoztató kockázatokat csak mi magunk tudjuk kezelni. A tárcavezető felhívta a figyelmet arra is, hogy világszerte egyre több instabil állam van, és ezt, a hazánkra is kiható instabilitást ott kell tudni megoldani, ahol azok keletkeznek. Benkő Tibor szólt arról is, hogy Európa tekintetében a NATO két fenyegetettségi irányt nevez meg: az Oroszország jelentette keletit és a Nyugat-Balkánt fedő délit. Előbbi kapcsán elmondta: csakis a kettős megközelítés jelenthet megoldást, ami szerint	

			a NATO elrettentő erejének felmutatásával, de a diplomácia hangján, a párbeszéd eszközével kell a kihívásra reagálnunk. Benkő Tibor aláhúzza: „fegyverekkel nem lehet békét teremteni”. A katonák szolgálatát említve hozzátette: „a mi szakmánk a béke megőrzése és a békefenntartás. Ezt legrosszabb esetben, ha kell, fegyverrel kell kivívni”. Kiemelte, hogy Magyarország és a magyar kormány célja is a béke elérése. „Nagyon egyértelműen fogalmazunk. A mi szándékunk az, hogy ne keveredjünk bele ebbe a háborús konfliktusba. És erre biztatjuk a NATO többi tagállamát is” – húzta alá Magyarország honvédelmi minisztere. Az orosz-ukrán háborúval kapcsolatban elmondta: a magyar katonák felkészültek a legrosszabb eshetőségre is, arra, hogy azonnal kezelni tudjanak egy fegyveres konfliktust, de ma az elsődleges feladatuk a humanitárius segítségnyújtás. Rávilágított arra is, hogy az említett fenyegetettség irányok metszéspontjában Közép-Európa, ahol hazánk is elhelyezkedik. Éppen ezért rendkívül fontos, hogy olyan képességgel bírjunk, amivel a kihívásokat és fenyegetéseket kezelni tudjuk. Ezt a célt szolgálja a Honvédelmi és Haderőfejlesztési Program is, amelynek legfontosabb célkitűzése, hogy a korábbi évtizedek tudatos leépítései után újjáépítse a Magyar Honvédséget. Benkő Tibor felidézte, hogy 1989-ben még 155 ezer főt számolt a haderő, ami 2007-re 23 ezer főre csappant. Egészen 2010-ig mindössze 17 tartalékos katona állt rendelkezésre, azonban mára több, mint 11 és félezer fő alkotja a Magyar Honvédség Önkéntes Tartalékos Rendszerét. Benkő Tibor arra is rámutatott, hogy a szisztematikus leépítés háttérében – hazánk 1999-es NATO-s csatlakozásakor – megjelent az a gondolat is, miszerint a szövetség 5. cikke szerint a tagországok közös erővel védik majd meg Magyarországot, ha kell. Mint fogalmazott: ez a gondolat alapvetően hibás, hiszen az ötödiket megelőzi a harmadik cikk, ami kimondja, hogy minden NATO tagországnak olyan haderővel, képességgel kell rendelkeznie, amellyel képes szavatolni saját nemzete békéjét és biztonságát. E nemzeti haderők alkotják a NATO közös erejét. (...)” Video: Narrátor: „(...) Az orosz-ukrán háború kapcsán kijelentette...” Benkő: „(...) Nagyon egyértelműen fogalmazunk, hogy a mi szándékunk az, hogy ne keveredjünk bele ebbe a háborús konfliktusba. Nem szabad belekeveredni. Erre biztatjuk a NATO többi tagállamát is. „	
32	310	https://kormany.hu/hirek/magyar-szlovak-katonai-vegyesbizottsag-ulese-budapecen	A védelmi kapcsolataink és a biztonsági helyzet időszzerű kérdései játszották a főszerepet a magyar-szlovák katonai vegyesbizottság csütörtöki ülésén, melyen a magyar delegációt Szabó István honvédelmi államtitkár, míg a szlovák küldöttséget Marian Majer védelmi minisztériumi államtitkár vezette. A tárgyaláson ismét megerősítettük, hogy az Ukrajna elleni orosz inváziót mélységesen elítéljük, és kiállunk Ukrajna területi integritása és szuverenitása mellett, valamint összhangban cselekszünk a NATO és az EU válaszlépéseivel, támogatjuk azokat. A Magyar Honvédség számára nemzeti határaink biztosítása a legfontosabb feladat. Határaink védelmével - Szlovákiához hasonlóan - egyben a NATO és az EU külső határait is védjük. Ennek érdekében a Magyar Honvédség erőinek erre a feladatra kijelölt részét a keleti országrészbe csoportosítottuk át. A Magyar Honvédség támogatja a belbiztonsági erőket és a humanitárius segítségnyújtási feladatokat egyaránt. A nemzetközi kapcsolatok általános kérdéseinek áttekintése során hangsúlyozták a felek, hogy stratégiai partnerként tekintenek egymásra, valamint a két ország közötti intenzív, kétoldalú katonai kapcsolatok kiterjednek a légvédelmi, továbbá a szárazföld területén számos közös gyakorlat végrehajtására, katona-egészségügyi és haditechnikai együttműködésre. A kétoldalú együttműködést továbbra is jelentős részben a NATO-, EU- és V4 tagságból fakadó feladatok határozzák meg. A március közepén NATO aktiválásra kerülő Közép-európai Többnemzeti Hadosztály-parancsnokság (HQ MND-C) szintén fontos eleme kétoldalú együttműködésünknek, hiszen Magyarország és Horvátország mellett Szlovákia is keretnemzetként vesz részt a parancsnokság munkájában.	

			A találkozó kiváló alkalmat biztosított a V4 elnökségünk eddigi tapasztalatainak megosztására, illetve az előttünk álló feladatok áttekintésére is, hiszen a V4 elnökségi feladatokat 2022. július 1-jétől hazánk Szlovákiának adja át. A tárgyalást követően Hajnik László ezredes, a Honvédelmi Minisztérium Nemzetközi Együttműködési Főosztály főosztályvezetője és dr. Martin Sklenár, a Szlovák Védelmi Minisztérium védelempolitikai igazgatója aláírta a két minisztérium Kétoldalú Katonai Együttműködési Tervét. Összesen ötven konkrét együttműködési programról született megállapodás a 2022-es évre, amelyből Magyarország területén huszonhárom, Szlovákia területén huszonhét valósulhat meg. A találkozóval és az együttműködési terv aláírásával a két ország védelempolitikai, illetve katonai kapcsolatai továbbra is magas szinten maradnak.” Video: Narrátor: „(...)... hazánk mélységesen elítéli az Ukrajna elleni orosz inváziót, kiáll keleti szomszédunk területi integritás, szuverénitása mellett”	
--	--	--	---	--

M4.2. táblázat: az orosz agresszió megnevezései a HM oldal Hírek rovatában

1	Ukrajnát ért orosz megszállás
2	orosz fegyveres támadás
3	oroszországi támadás
4	konfliktus
5	orosz fegyveres támadás Ukrajna ellen
6	Ukrajnában kialakult helyzet
7	orosz agresszió
8	Magyarország rendkívül aggasztónak ítéli meg a jelenlegi helyzetet
9	orosz agresszió
10	Ukrajna területén bekövetkezett események eskalációja
11	ukrajnai válság
12	háborús konfliktus
13	háborús konfliktus
14	Ukrajna elleni orosz támadás
15	háború
16	Nem tudjuk, hgy az orosz agresszió mekkora területet fog felölelni
17	háborús helyzet
18	Ukrajnát ért orosz támadás
19	háborús helyzet
20	Ukrajna orosz megszállása
21	orosz-ukrán háború
22	komolyabb konfliktus lehet
23	kihívás
24	kockázat
25	fenyegetés
26	orosz-ukrán konfliktus
27	orosz-ukrán háborús helyzet
28	orosz fenyegetettség, amely most valósággá vált
29	Ukrajnában folyó háború
30	orosz agresszió miatt kirobbant háború
31	háború
32	háborús helyzet eskalálódása
33	Ukrajnában folyó háború aktuális helyzete
34	kialakult helyzet
35	ukrán és orosz csapatmozgások
36	Ukrajnában folyó háború
37	folyamatosan változó események
38	ukrajnai konfliktus
39	háború elol hazánkba érkezo
40	ukrajnai helyzet
41	háború

Tompítás, elkenés, elbizonytalanítás és manipuláció

42	Ukrajnában folyó háború
43	orosz-ukrán helyzet
44	Ukrajna elleni indokolatlan orosz agresszió
45	orosz-ukrán konfliktus
46	konfliktus
47	háborús konfliktus
48	helyzet
49	Ukrajnában háború zajlik
50	orosz támadás
51	orosz-ukrán háború
52	orosz támadás
53	helyzet
54	orosz-ukrán háború
55	konfliktus
56	orosz támadás
57	ukrán konfliktus
58	háború
59	háborús helyzet
60	Ukrajna elleni orosz támadás
61	orosz-ukrán háború
62	Ukrajnában zajló háború
63	háború
64	agresszió, amelyet Oroszország Ukranával szemben elkövetett
65	ukrán-orosz háború
66	Oroszország és Ukrajna között zajló háború
67	háború
68	agresszió
69	háború
70	orosz-ukrán háború
71	orosz-ukrán háború
72	háború
73	harcok
74	fegyveres küzdelem
75	háború
76	orosz-ukrán háború
77	helyzet
78	háború
79	helyzet
80	orosz-ukrán háború
81	háború
82	orosz-ukrán háború
83	háború
84	orosz-ukrán háború
85	orosz-ukrán háború

86	ukrán-orosz konfliktus
87	orosz-ukrán háború
88	orosz-ukrán háború
89	háború
90	orosz-ukrán háború
91	Ukrajna elleni orosz agresszió
92	orosz támadás
93	ukrán-orosz háború
94	Oroszország Ukrajna elleni támadása
95	agresszió
96	orosz-ukrán háború
97	Oroszország háborúja
98	orosz háború
99	orosz-ukrán háború
100	fegyveres harc
101	háború
102	háborús konfliktus
103	orosz-ukrán háború
104	orosz-ukrán háború
105	háborús konfliktus
106	Ukrajna elleni orosz invázió
107	Ukrajna elleni orosz invázió

M5. Propaganda a szóhasználaton keresztül

M5.1. táblázat: A hivatkozott források és kategorizálásuk

Sorszám	Forrás neve	Besorolás
1.	AFP	Nyugati
2.	AP	Nyugati
3.	BBC	Nyugati
4.	CNN	Nyugati
5.	Deutsche Welle	Nyugati
6.	DPA	Nyugati
7.	Euromaidan Press	Ukrán
8.	Euronews	Nyugati
9.	Financial Times	Nyugati
10.	Guardian	Nyugati
11.	Interfax	Orosz
12.	Interfax Ukraine	Ukrán
13.	Kyiv Independent	Ukrán
14.	Kyiv Post	Ukrán
15.	Maxar	Nyugati
16.	Meduza.io/Meduza	Nyugati
17.	MTI	MTI forrás
18.	NBC	Nyugati
19.	Neue Zürcher Zeitung	Nyugati
20.	Newsweek	Nyugati
21.	NPR News	Nyugati
22.	Politico	Nyugati
23.	Radio Free Europe/Radio Liberty	Nyugati
24.	Reuters	Nyugati
25.	Ria Novosty/Ria	Orosz
26.	Russia Today/RT	Orosz
27.	Sky News	Nyugati
28.	Spiegel	Nyugati
29.	TASSZ/TAS/TASZSZ	Orosz
30.	Twitter	Twitter bejegyzés
31.	Ukrainska Pravda	Ukrán
32.	Unian	Ukrán

M5.2. táblázat: A magyar és angol nyelvű megnevezések megfeleltetése egymásnak

Magyar	Angol
agresszió	aggression
demilitaritáció / lefegyverzés	demilitarisation
események	events
fegyveres konfliktus	armed conflict
fegyveres küzdelem	armed fight
fegyveres támadás	armed attack
felszabadítás	liberation
háború	war
háborús helyzet	war situation / wartime situation
háborús konfliktus	wartime conflict
hadművelet	military operation
harc/küzdelem	fight
helyzet	situation
provokálatlan háború	unprovoked war
igazolatlan támadás/indokolatlan támadás	unjustified attack
igazságtalan támadás	illegal attack
indokolatlan és provokálatlan háború	unjustified and unprovoked war
indokolatlan és provokálatlan támadás	unjustified and unprovoked attack
provokálatlan és illegális háború	unprovoked and illegal war
indokolatlan háború	unjustified war
invázió	invasion
katonai akció	military action
katonai konfliktus	military conflict
katonai művelet	military operation
kiprovokálatlan támadás	unprovoked attack
konfliktus	conflict
különleges művelet	special operation
megszállás	occupation
nácitlanítás	denazification
offenzíva	offensive
oroszl agresszió	Russian aggression
oroszl fegyveres támadás	Russian military attack
oroszl invázió	Russia's invasion / Russian invasion
oroszl offenzíva	Russia's offensive / Russian offensive
oroszl támadás	Russian attack
oroszl-ukrán helyzet	Russian-Ukrainian situation
háborús konfliktus	war conflict/wartime conflict
oroszl-ukrán háború	Russia-Ukraine war
oroszl hadművelet	Russian military operation

Tompítás, elkenés, elbizonytalanítás és manipuláció

provokálatlan és indokolatlan támadás	unprovoked and illegal attack
provokálatlan és törvénytelen háború	unprovoked and illegal war
provokálatlan háború	unprovoked war
lgazságtalan/indokolatlan támadás	illegal attack
provokálatlan háború	unprovoked war
speciális katonai művelet / speciális hadművelet / különleges katonai művelet	special military operation
speciális orosz művelet	special Russian operation
támadás	attack
teljeskörű invázió	full invasion/full-scale invasion
teljeskörű offenzíva	full offensive/full-scale offensive
teljeskörű támadás	full attack/full-scale attack
törvénytelen és indokolatlan háború / jogtalan és indokolatlan háború	illegal and unprovoked war
törvénytelen háború / jogtalan háború	illegal war
ukrajnai helyzet / ukrán helyzet	Ukraine situation/ Ukrainian situation
ukrajnai orosz hadművelet	Russia's military operation in Ukraine
ukrán konfliktus	Ukraine conflict/Ukrainian conflict
válság	crisis

M5.3. táblázat: A keresett szavak és szókapcsolatok csoportokba rendezése

#	csoportok		szavak / szókapcsolatok
1	Orosz propaganda, A csoport	a1	demilitarizáció, lefegyverzés, demilitarisation
2		a2	felszabadítás, liberation
3		a3	[speciális][különleges][katonai] hadművelet, [különleges] katonai művelet, katonai akció, [speciális][special] military operation, military action
4		a4	különleges művelet, speciális művelet, special operation
5		a5	nácitlanítás, denazificatio
6		a6	[speciális] [különleges] orosz hadművelet, [speciális] [különleges] orosz művelet, [special] Russia's operation, [special] Russian operation
7	Események, B csoport	b1	helyzet, situation
8		b2	konfliktus, conflict
9		b3	események, events
10		b4	válság, crisis
11	Háború, C csoport	c1	fegyveres támadás, armed attack [orosz fegyveres támadás, Russia's armed attack, Russian armed attack kivételével]
12		c2	háború, war [igazolatlan háború, indokolatlan háború, igazságtalan háború, jogtalan háború, illegális háború, provokátlan háború, unjustified war, illegal war, unprovoked war kivételével]
13		c3	támadás, attack [igazolatlan támadás, indokolatlan támadás, igazságtalan támadás, jogtalan támadás, illegális támadás, provokátlan támadás, unjustified attack, illegal attack, unprovoked attack kivételével]
14		c4	harc, küzdelem, fight
15		c5	offenzíva, offensive [orosz offenzíva, teljeskörű offenzíva, full offensive, full-scale offensive, Russia's offensive, Russian offensive kivételével]
16		c6	[orosz-] ukrán háború, [Russia-] Ukraine war, [Russian-] Ukrainian war

17	Nato fogalmak, D csoport	d1	agresszió, aggression
18		d2	igazolatlan háború, indokolatlan háború, unjustified_war
19		d3	igazolatlan támadás, indokolatlan támadás, unjustified attack
20		d4	igazságtalan háború, jogtalan háború, törvénytelen háború, illegális háború, illegal war
21		d5	igazságtalan támadás, jogtalan támadás, törvénytelen támadás, illegális támadás, illegal attack
22		d6	orosz támadás, orosz fegyveres támadás, Russian attack, Russia's attack, Russia's armed attack, Russian armed attack
23		d7	provokátlan háború, unprovoked war
24		d8	provokátlan támadás, unprovoked attack
25		d9	[orosz][teljeskörű] invázió, [Russia][Russian][full][full-scale] invasion
26		d10	megszállás, occupation
27		d11	orosz agresszió, Russia's aggression, Russian aggression
28		d12	orosz offenzíva, Russia's offensive, Russian offensive
29		d13	teljeskörű offenzíva, full offensive, full-scale offensive
30		d14	teljeskörű támadás, full_attack, full-scale attack

M5.4a. táblázat: Az egyes csoportokba tartozó szavakból, szókapcsolatokból legalább egyet említő cikkek száma (db)

Hírportál	A csoport Orosz propaganda megnevezés	B csoport Tompításra törekvő megnevezések („események” stb.)	C csoport A háború/harc stb. megnevezései minősítés, vagy szereplők nélkül	D csoport NATO megnevezések		N
Index	150	685	1233	477		2545
MTI	467	634	1121	414		2636
Portfolio	115	236	494	290		1135
Telex	64	314	312	166		756
BBC	79	399	1048	677		2203

M5.4a. táblázat: Az egyes csoportokba tartozó szavakból, szókapcsolatokból legalább egyet említő cikkek aránya (százalék)

Hírportál	A csoport Orosz propaganda megnevezés	B csoport Tompításra törekvő megnevezések („események” stb.)	C csoport A háború/harc stb. megnevezései minősítés, vagy szereplők nélkül	D csoport NATO megnevezések	Összesen	N
Index	5,9	26,9	48,4	18,7	100,0	2545
MTI	17,7	24,1	42,5	15,7	100,0	2636
Portfolio	10,1	20,8	43,5	25,6	100,0	1135
Telex	8,5	28,3	41,3	22,0	100,0	756
BBC	3,6	18,1	47,6	30,7	100,0	2203

M5.5. táblázat: A leggyakrabban használt szavak portálonként

M5.5a. táblázat: a 10 leggyakrabban használt főnév/melléknév hírportálonként gyakorisági sorrendben (névelők, előjárósók, számnevek, kötőszavak, módosítószavak stb. nélkül)

BBC	Index	MTI	Portfolio	Telex
Ukraine	orosz	orosz	orosz	orosz
Russian	ukrán	Ukrajna	ukrán	ukrán
Russia	Ukrajna	háború	Ukrajna	Ukrajna
Ukrainian	háború	ukrán	Oroszország	háború
city	Facebook	ukrajnai	háború	magyar
people	Oroszország	Oroszország	ország	Oroszország
Kyiv	követ	magyar	elnök	ország
war	Twitter	Magyarország	Putyin	Magyarország
president	hír	ország	támadás	Kijev
Putin	magyar	elnök	Kijev	elnök

M5.5b. táblázat: a 10 leggyakrabban használt ige (a létige nélkül)

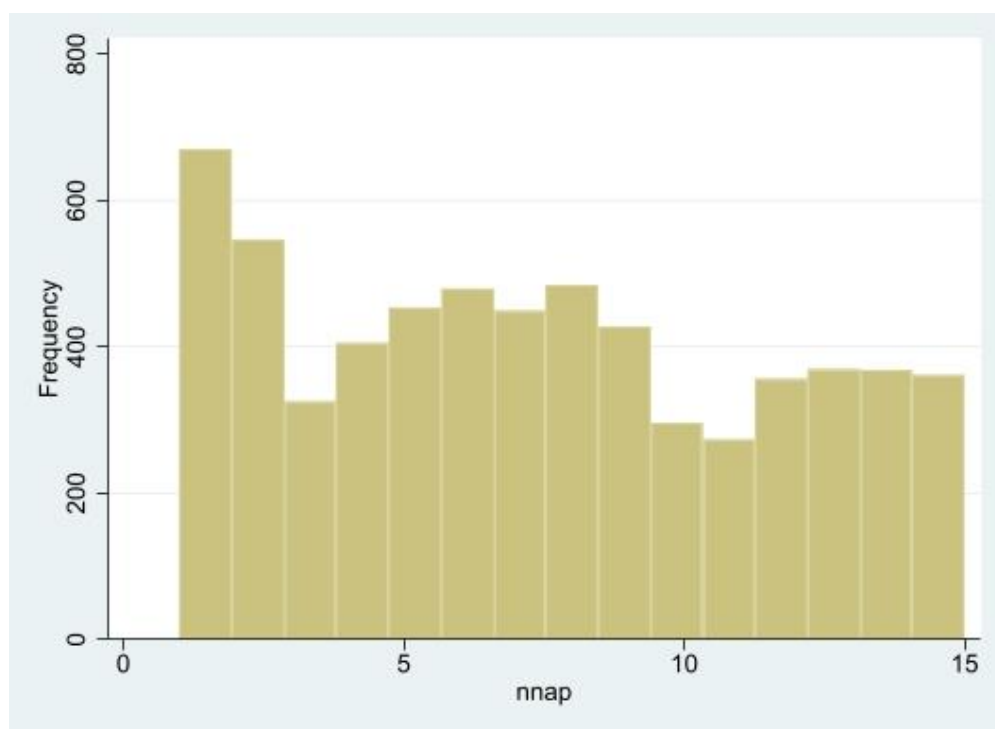
BBC	Index	MTI	Portfolio	Telex
say	tud	jelent	jelent	tud
tell	mutat	közöl	közöl	beszél
attack	korlátoz	hangsúlyoz	egyesül	jelent
kill	közöl	áll	tud	áll
call	értesül	érkezik	tűnik	ad
report	jelent	hozzátesz	elmond	tart
support	érkezik	elmond	történik	akar
add	vár	támogat	kerül	kap
take	hozzátesz	biztosít	hozzátesz	ír
move	tart	fogalmaz	kijelent	vesz

M5.6. táblázat: Az elemzett változók alapstatisztikái

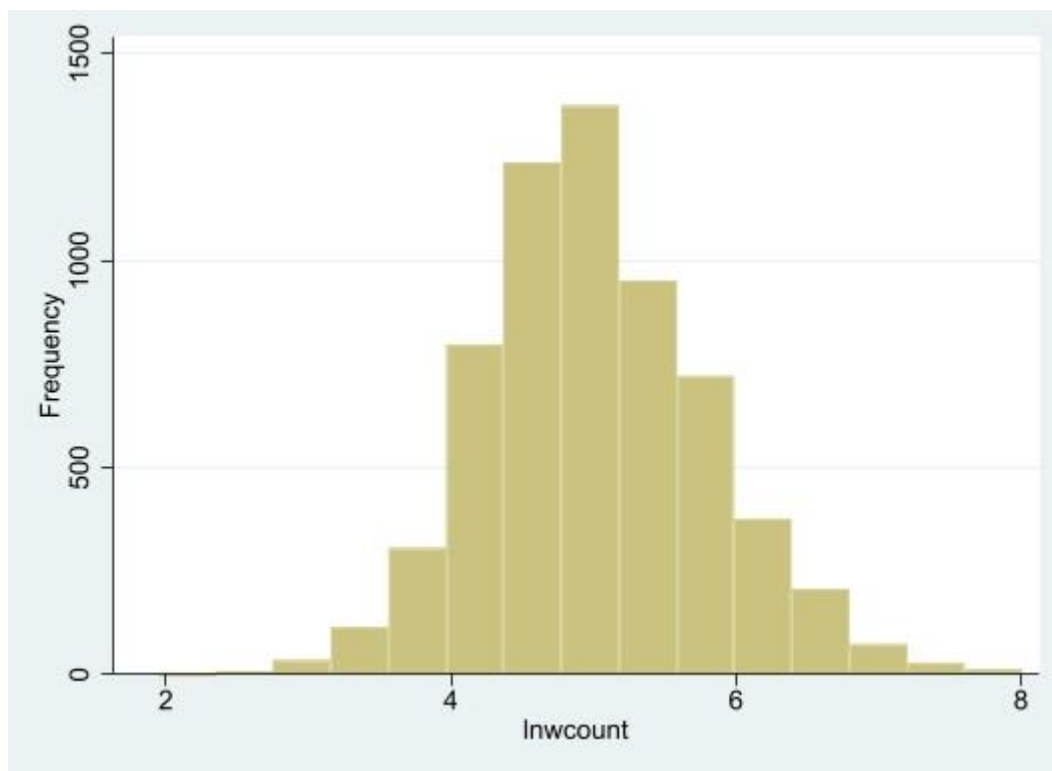
	átlag	szórás	medián	N
'A', Orosz propaganda fogalmai [0,1]*	0,1395	0,3465		6227
'B', Elkenés [0,1]*	0,3457	0,4756		6227
'C', Háború [0,1]*	0,6709	0,4699		6227
'D', NATO fogalmai [0,1]*	0,3227	0,4675		6227
Index [0,1]	0,3273	0,4693		6227
MTI [0,1]	0,2031	0,4024		6227
Portfolio [0,1]	0,1044	0,3058		6227
Telex [0,1]	0,0604	0,2383		6227
BBC [0,1]	0,3047	0,4603		6227
Forrás: orosz forrás [0,1]*	0,0496	0,2171		6227
Forrás: ukrán forrás [0,1]*	0,0210	0,1435		6227
Forrás: nyugati forrás [0,1]*	0,3286	0,4697		6227
Forrás: MTI [0,1]*	0,2937	0,4555		6227
Forrás: Twitter [0,1]*	0,1604	0,3670		6227
a szavak száma a cikkben	210,665	228,7953	141	6227
a szavak számának természetes alapú logaritmusa	5,0146	0,7886	4,9558	6249
a cikk február 26. után jelent meg [0,1]	0,7540	0,4307		6227

*: legalább egy említés a cikkben

M5.1. ábra: a cikkek száma a háború első napjától számolva (nnap)

M5.2. ábra: A szavak száma természetes alapú logaritmusának (lnwcount) hisztogramja

M5.7. táblázat: Az A-D csoportba tartozó megnevezések említési valószínűségének becslése az MTI hírek nélkül, probit modellek, 4. modell, marginális hatások

Változó	'A' csoport, Orosz propaganda (1)	'B' csoport, Elkenés (2)	'C' csoport, Háború (3)	'D' csoport, NATO fogalmak (4)
Index	0,030* (0,014)	0,129** (0,021)	0,014 (0,016)	-0,187** (0,020)
MTI	- -	- -	- -	- -
Portfolio	0,113** (0,022)	0,061** (0,027)	0,071** (0,017)	-0,003 0,026
Telex	0,038 (0,022)	0,106** (0,034)	0,091** 0,021	-0,127** (0,029)
Orosz forrásra hivatkozik	0,108** (0,029)	0,000 (0,39)	-0,032 (0,033)	0,005 (0,037)
Nyugati forrásra hivatkozik	-0,018 (0,010)	0,024 (0,018)	-0,026* (0,014)	0,028 (0,018)
MTI-re hivatkozik	0,037* (0,015)	0,063* (0,026)	-0,002 (0,021)	-0,052* (0,025)
Twitter bejegyzésre hivatkozik	-0,021 (0,012)	-0,071** (0,023)	0,109** (0,017)	0,007 (0,025)
szavak számának logaritmus a cikkben (ln)	0,053** (0,007)	0,209** (0,013)	0,054** (0,010)	0,109** (0,012)
Február 26. után jelent meg	-0,073** (0,013)	-0,039* (0,019)	0,043** (0,016)	-0,079** (0,019)
N	3861	3861	3861	3861

M5.8. táblázat: A hírportálokhoz kapcsolódó hatások a háború első három napjában és azt követően

M5.8a. táblázat: Az orosz agresszió megnevezései: az orosz propaganda fogalmainak használata

Probit becslések parciális hatások eredményei (4. modell)

Változó	Február 24-26.	Február 27. - március 10.	Interakció (portál*fordulónap)
	(1)	(2)	(3)
Index	0,030 (0,053)	0,027 (0,018)	0,164** (0,035)
MTI	0,635** (0,044)	0,123** (0,031)	-0,227** (0,011)
Portfolio	0,111** (0,059)	0,156** (0,030)	0,192** (0,051)
Telex	0,113 (0,072)	0,047 (0,029)	0,121* (0,057)
N	1253	3871	5124

Probit becslés robusztus standard hibákkal.

A standard hibák zárójelben.

* $p < 0,05$; ** $p < 0,01$

(1)-(3): a szavak számának logaritmus és a forrásokra vonatkozó változók szerepelnek a modellben.

Referenciakategória: BBC és ukrán forrás

M5.8b. táblázat: Az orosz agresszió megnevezései: a tompításra törekvő, elkenő megnevezések használata

Probit becslések parciális hatások eredményei (4. modell)

Változó	Február 24-26.	Február 27. - március 10.	Interakció (portál*fordulónap)
	(1)	(2)	(3)
Index	0,309** (0,042)	0,091** (0,025)	-0,097** (0,036)
MTI	0,327** (0,052)	0,001 (0,037)	-0,147** (0,036)
Portfolio	0,090 (0,053)	0,068* (0,032)	0,161** (0,054)
Telex	0,250** (0,059)	0,052** (0,040)	-0,010 (0,062)
N	1253	3871	5124

Probit becslés robusztus standard hibákkal.

A standard hibák zárójelben. * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$

(1)-(3): a szavak számának logaritmus és a forrásokra vonatkozó változók szerepelnek a modellben.

Referenciakategória: BBC és ukrán forrás

M5.8c. táblázat: Az orosz agresszió megnevezései: „háború”, „harc” használata

Probit becslések parciális hatások eredményei (4. modell)

Változó	Február 24-26.	Február 27. - március 10.	Interakció (portál*fordulónap)
	(1)	(2)	(3)
Index	-0,023 (0,038)	0,016 (0,015)	-0,041 (0,029)
MTI	-0,030 (0,049)	0,121** (0,018)	0,174** (0,013)
Portfolio	0,056 (0,038)	0,054** (0,016)	-0,045 (0,043)
Telex	0,019 (0,056)	0,078** (0,018)	-0,016 (0,054)
N	1253	3871	5124

Probit becslés robusztus standard hibákkal.

A standard hibák zárójelben. * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$

(1)-(3): a szavak számának logaritmus és a forrásokra vonatkozó változók szerepelnek a modellben.

Referenciakategória: BBC és ukrán forrás

M5.8d. táblázat: Az orosz agresszió megnevezései: a NATO fogalmai

Probit becslések parciális hatások eredményei (4. modell)

Változó	Február 24-26.	Február 27. - március 10.	Interakció (portál*fordulónap)
	(1)	(2)	(3)
Index	-0,239** (0,041)	-0,178** (0,021)	0,091* (0,038)
MTI	-0,113* (0,054)	-0,203** (0,031)	-0,152** (0,033)
Portfolio	0,031 (0,050)	-0,015 (0,029)	-0,004 (0,050)
Telex	-0,071 (0,061)	-0,170 (0,028)	-0,093 (0,054)
N	1253	3871	5124

Probit becslés robusztus standard hibákkal.

A standard hibák zárójelben. * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$

(1)-(3): a szavak számának logaritmus és a forrásokra vonatkozó változók szerepelnek a modellben.

Referenciakategória: BBC és ukrán forrás

M6. Az „állítólag”, „állítólagos” szavak

M6.1. Definíció

ÁLLÍTÓLAG határozószó

- 1. (mellékhangsúllyal) Más(ok) állítása, kijelentése szerint, de a beszélő nem vállal felelősséget érte, hogy igaz. Állítólag beteg; állítólag ért hozzá; állítólag tegnap történt. □ Nagyszerű dolgokat beszélt mint állítólag híres Sportsman [= sportember]. (Jósika Miklós) Állítólag kitűnően értette a vitorlakezelést. (Kuncz Aladár)
- 2. (kiemelő hangsúllyal) (**ritka, régies**) Állító, igenlő módon v. alakban, igenlőleg, bizonyos ítéletet állításként kimondva v. jelezve. Állítólag mondotta és nem feltételesen.

ÁLLÍTÓLAGOS melléknév -an

- 1. Vmilyen minőségében csupán emlegetett, mások által vmilyennek állított, e minőségében feltételesen elfogadott <személy>. Állítólagos mérnök, orvos. □ A te állítólagos feleséged ...valóságos ... parasztleány. (Jókai Mór)
- 2. Olyan, amire vki hivatkozik, emlegeti, de megléte nem bizonyos. Állítólagos jogigény, örökség.

A Magyar Nyelv Értelmező Szótára MEK <https://mek.oszk.hu/adatbazis/magyar-nyelv-ertelmezo-szotara/elolap.php>

Az M6 melléklet táblázataiban a keresett szavak szöveggörnyezetét teljesen szöveghűen közöljük, de a keresett szót minden esetben kiemeljük dőlt betűs írásmóddal. A dőlt betűs kiemelés minden esetben a mi kiemelésünk.

M6.2. Az „állítólag”, „állítólagos” szavak összes előfordulása a megfigyelt portálok és rovatok Ukrajna vonatkozású cikkeiben szöveggörnyezettel

M6.2.1. táblázat: Az „állítólag”, „állítólagos” szavak (*allegedly, purportedly, supposedly*) előfordulásai a **BBC** Ukrajna vonatkozású híreiben szöveggörnyezettel, szó szerinti idézetek

Sorszám	Dátum	Óra, perc	Szöveg	ALLEGEDLY		Tárgy: 1=harci siker/hősiesség (elfoglal/bevonul/halad stb.) 2=elhagyják a fegyvereket/demoralizálódnak/megadják magukat 3=harci kudarc (lassan haladnak/ nagy veszteségeket szenvednek stb.) 4=civil célpontokat támadnak 0=egyéb
				Formai besorolás szerint 1=orosz tevékenységgel kapcsolatos bizonytalanság 2= ukrán tevékenységgel kapcsolatos bizonytalanság 0= egyéb	Tartalmi besorolás szerint (melyik fél számára kedvezőtlen?) 1-orosz fél 2 – ukrán fél 0- nem megállapítható	
1.	02.27.	21:41	Now Vitali Klitschko is saying that is not the case, and it is in fact "disinformation". Writing on the Telegram messaging app, he said: "Russian internet publications spread information with reference to me that Kyiv is <i>allegedly</i> surrounded and evacuation of people is impossible."	1	1	1
2.	03.01.	14:33	Writing on Facebook, he claimed Russia was first planning to disrupt communications."After that, there will be a massive distribution of fake news about Ukrainian military-political leadership <i>allegedly</i> agreeing to capitulation," he wrote.	2	1	2
3.	03.01.	18:44	The footage, which you can view below, <i>appears to</i> have been taken by a drone and has been verified and geo-located by the BBC to a town north-east of the Ukrainian capital of Kyiv. <i>Allegedly</i> accompanying the video is a conversation between a Russian officer, who identified himself by the codename Nitro, reporting the ambush to his superiors. He reports that "there are very many casualties" and that "the regiment commander has died" in the strike.	1	2	3

Tompítás, elkenés, elbizonytalanítás és manipuláció

4.	03.09.	00:39	She remains at large, and in October 22 <i>allegedly</i> told a Russian state-owned TV station that she left because she thought she would be arrested.	0	0	0
			PURPORTEDLY			
5.	03.04.	18:37	Meanwhile, Ukraine's Land Forces posted footage <i>purportedly</i> showing its retaking the city airport and a raised Ukrainian flag. The claims have not been independently verified.	2	2	1
			SUPPOSEDLY: 0 EMLÍTÉS			

M6.2.2. táblázat: Az „állítólag”, „állítólagos” szavak előfordulásai az *INDEX* Külföld és Belföld rovatában megjelent, Ukrajna vonatkozású híreiben szövegkörnyezettel, szó szerinti idézetek

Sorszám	Dátum	Óra, perc	Szöveg	Formai besorolás szerint 1=orosz tevékenységgel kapcsolatos bizonytalanság 2= ukrán tevékenységgel kapcsolatos bizonytalanság 0= egyéb	Tartalmi besorolás szerint (melyik fél számára kedvezőtlen?) 1-orosz fél 2 – ukrán fél 0- nem megállapítható	Tárgy: 1=harci siker/hősiesség (elfoglal/bevonul/halad stb.) 2=elhagyják a fegyvereket/demorali zálódnak/megadják magukat 3=harci kudarc (lassan haladnak/ nagy veszteségeket szenvednek stb.) 4=háborús bűnök (civil célpontokat támadnak stb.) 0=egyéb
1.	02.24	06:49:36	<i>Állítólag</i> tengerészgyalogosok támadják Odesszát, Mariupolt és a kijevei repteret. Nem hivatalos információk szerint az orosz tengerészgyalogság partra szállt Mariupolnál és Odesszánál, a deszantosok pedig Kijev repterét támadják.	1	1	1
2.	02.25	06:22:00	A közeli határállomás felől folyamatosan érkeznek, menekülők tömege.... Kérdem, mit mond a gyerekeknek, mi történik velük most? Kiderül, hogy ezt a fontos kérdést kerülik, inkább nem mondják meg nekik, mi a helyzet, csak mennek, ők pedig <i>állítólag</i> egy nagy kalandnak fogják fel az egészet.	2	0	0
3.	02.25	16:04:58	A repülőteret <i>állítólag</i> már csütörtökön elfoglalták az oroszok, de az ukránoknak azután még saját közlésük szerint sikerült visszafoglalniuk.”	1	1	1
4.	02.25	17:17:00	Vlagyimir Putyin egy előre nem tervezett televíziós beszédében, amely hamis állításokat tartalmazott egy oroszok elleni <i>állítólagos</i> ukrajnai népirtással kapcsolatban, hadműveletet hirdetett „Ukrajna demilitarizálására és náciitlanítására”. A CNN riportere úgy véli, ez a lépése a diktátorok sötét manővereit idézte fel a harmincas évekből, amelyek aztán háborúba sodorták a világot.	2	1	4

5.	02.26	05:53:00	Az ukrán haderő bejegyzése szerint az orosz csapatok az éjszaka folyamán a város egyik ütőerének számító Győzelem sugárúton is támadást indítottak, de <i>állítólag</i> ott is feltartóztatták őket.	2	2	1
6.	02.26	05:59:00	Két lányának holléte államtitok, ha pedig egy orosz lap az <i>állítólagos</i> szeretőjéről ír, másnap már nem jelenik meg. A korlátlan hatalommal járó teljes elszigeteltségben csak olyanokkal találkozik, akiket ő irányít, és ebből a felállásból nem sokszor születnek életre szóló barátságok.”	0	0	0
7.	02.26	11:04:44	Rajtuk kívül egyre népszerűbb lesz „Kijev szelleme” is, vagyis az a vadászpilóta, aki <i>állítólag</i> hat orosz gépet lőtt le az invázió kezdete óta.	2	2	1
8.	02.26	12:27:26	Ezen a környéken jelenleg is heves harcok zajlanak, az oroszok <i>állítólag</i> már az invázió első napján szerették volna elfoglalni a Krím közelében fekvő nagyvárost.	1	1	1
9.	02.26	13:45:00	Ezzel párhuzamosan Volodimir Zelenszkij ukrán elnök is beszélt az <i>állítólagos</i> magyar vétőről szombat délelőtt.	0	0	0
10.	02.26	13:45:00	„Soha egyetlen szankciós előterjesztéssel szemben sem szólaltunk fel, nem blokkoltunk és nem is blokkolunk semmit” mondta a SWIFT- szankció <i>állítólagos</i> blokkolásával kapcsolatban,	0	0	0
11.	02.26	16:23:35	Az alábbi videón látható fiatalember <i>állítólag</i> Irkutszkból származik, és 2002 - ben született.	1	0	0
12.	02.26	17:11:43	Ha igaz az értesülés, akkor nagyon furcsa dolgok játszódnak le az oroszok által ostromolt Szumi környékén: az orosz harcjárművekből kifogyott az üzemanyag, és a katonák még azt sem tudják, hogy pontosan hova kell menniük. A felvételen <i>állítólag</i> az egyik helybéli társalog az orosz katonákkal, neki mondják el mindezt.	0	0	0
13.	02.26	19:40:52	<i>Állítólag</i> nem politikai állásfoglalás miatt lett foghíjas a mezőny, hanem maguk a küldöttségek akartak minél hamarabb hazautazni az ukrán- orosz helyzet miatt. Először a svájciak, a németek és az észtek, majd a nap folyamán az olaszok és a franciák döntöttek..	0	0	0
14.	02.27	07:25:39	A közösségi médiában közzétettek két felvételt, amelyeken <i>állítólag</i> egy kilőtt orosz konvoj látható.	2	2	3
15.	02.27	09:00:29	... Kijevben ukrán egyenruhába öltözött orosz diverzánsok tevékenykednek. Közülük többeket már elfogtak, akik <i>állítólag</i> azt is bevallották, hogy már fél éve az ukrán fővárosban készültek az akciójukra.	1	0	0
16.	02.27	14:18:24	Harkivot már az invázió első perceiben rakétákkal lőtték az oroszok, mivel <i>állítólag</i> az eredeti tervük szerint már a legelső napon el akarták volna foglalni.	1	2	1
17.	02.27	16:12:40	Egy Twitteren közzétett videóban az látszik, amint ukrán civilek homokkal teli zsákokból hoznak létre tankcsapdákat az orosz harckocsik ellen számolt be a BBC. Az ellenőrizetlen felvétel <i>állítólag</i> Krivij Rih városában készült.	2	0	0

18.	02.27	20:04:00	Logisztikai problémák miatt, és mert <i>állítólag</i> úttorlaszokat helyeznek el önkéntesek a Kárpátaljáról a nyugat- ukrainai Lvivig átvezető utakon, úgy döntöttünk....	2	2	0
19.	02.27	21:12:00	A legabszurdabb húzás mégis talán az a fabrikált videó volt „az ukrán agresszióról”, amelyet nyilvánvalóan háborús ürügynek szánt a Kreml, és a Putyin-barát konteók melegágyának számító Telegram közösségi portálon terjedt főként. A képzelt képriport létrehozási dátumát tüzetesebben megvizsgálva látható, hogy az korábbi, mint maga az esemény, amelyről <i>állítólag</i> beszámolt.	1	1	0
20.	02.28	20:17:00	A FOX News egy magas rangú nemzetbiztonsági tisztviselőre hivatkozva azzal egészítette ki Condoleezza Rice meglátásait, hogy <i>állítólag</i> amikor Putyin találkozott Emmanuel Macronnal, az orosz elnök „paranoiásnak” tűnt, és úgy látszott „nem hajlandó a józan észre hallgatni”.	0	0	0
21.	03.01	13:08:00	Hazaárulással vádolják a Harkiv megyei Kupjanszk polgármesterét. Irina Venediktova főügyész szerint Hennadiy Mazehora <i>állítólag</i> együttműködött az orosz erővel.	2	2	0
22.	03.01	13:08:00	<i>Állítólag</i> Kupjanszkban készült egy Twitteren közzétett videófelvétel, amelyen az látszik, hogy az emberek saját testükkel próbálnak megállítani egy orosz katonai járművet.	2	2	1
23.	03.01	13:09:00	<i>Állítólag</i> már több mint egy tucat SAS- veterán érkezett Ukrajnába, és további kiszolgált specialisták vannak úton Kijev felé. A veteránok ezzel Volodimir Zelenszkij ukrán elnök felhívásának tesznek eleget, aki katonai segítséget kért a külföldről.	0	2	0
24.	03.01	13:09:00	Egy kiegészített teherautó, amely <i>állítólag</i> egy orosz kommandós egységhez tartozik 2022. február 26-án.	1	2	3
25.	03.01	13:45:00	A legutóbbi adatok szerint (ez folyamatosan változik) az Orosz Föderáció fegyveres erői február 24-e óta <i>állítólag</i> 5300 embert, 191 harckocsit, 816 páncélozott járművet, 29 repülőgépet, 29 helikoptert vesztek.	1	2	3
26.	03.01	18:41:55	Nemrég a NATO azt mondta, hogy ettől elzárkóznak, mert nem szeretnének belekeveredni a konfliktusba, néhány EU- s tagállamtól viszont az ukránok <i>állítólag</i> kapnak repülőgépeket.	2	2	0
27.	03.01	19:39:00	A várost az inváziós terv szerint <i>állítólag</i> már a háború első napján, csütörtökön el akarták foglalni az oroszok. Annyi bizonyos, hogy már az első óráktól kezdve rakétákat lőttek ki Harkivra, az első napon összesen több száz rakéta zúdult a városra.	1	1	0
28.	03.01	21:06:21	Kijev szerint háromszáz fehérorosz harckocsi sorakozott fel a belarusz ukrán határ közelében írta a pravda.com.ua. A konvoj <i>állítólag</i> még nem lépte át a fehérorosz ukrán határt, mintegy harminc kilométerre várakozik attól.	1	2	0
29.	03.01	22:32:00	Ezzel összefüggésben újdonság még az, hogy a Google- térképen például már az is látható <i>állítólag</i> , hogy Lengyelországon belül hol kaphatnak szállást a menekültek.	0	0	0

30.	03.01	22:59:00	Ettől függetlenül úgy tudni, hogy fognak gépek érkezni a Nyugattól Ukrajnába, csak épp nem a NATO részéről, hanem az Európai Unió tagállamai küldték el ezeket. A gépeket <i>állítólag</i> Lengyelországban veszik át az ukrán pilóták.”	2	0	0
31.	03.02	19:54:00	A jobb oldali piros gombon „adás” (transmit). Az eszközt <i>állítólag</i> a korábbi Szovjetunió idős vezetőinek kedvéért rendkívül egyszerűre tervezték. És talán éppen emiatt nem az apokaliptikus piros gomb indíthatja el az atomháborút (ahogy azt elképzelnénk filmélményeink alapján), hanem a jelentéktelen fehér.	1	0	0
32.	03.03	15:30:57	<i>Állítólag</i> több száz nőt és gyereket mentettek ki ukrán katonák Irpin városából számolt be a Sky News. Az ukrán legfelsőbb tanács megosztott egy videót, amelyen katonák láthatók, amint kisgyermeket és nőket segítenek át egy romokkal borított területen.”	2	2	1
33.	03.03	19:41:00	Ukrajna 2015-ben feketelistára tette Depardieu-t nyilvánvaló megtorlásként azért, mert <i>állítólag</i> nem volt hajlandó elismerni a volt szovjet tagköztárság függetlenségét.	0	0	0
34.	03.03	19:41:00	Egyes kommentelők közben arra is hivatkoztak, hogy a 69 éves színész legutóbb Moszkvában élt, <i>állítólag</i> azért, hogy az amerikai adóhatóságok elől meneküljön.	0	0	0
35.	03.04	21:18:47	Erre a bejegyzésre reagált most az amerikai külügyminisztérium, amely <i>állítólag</i> az összes európai képviselőnek elküldte az alábbi üzenetet: „Mindenkinek üzenjük: ne osszák meg a Kijevi Nagykövetségnek az arról szóló üzenetét, hogy háborús bűn a létesítmény bombázása. Ha már megosztották, akkor pedig vonják vissza a bejegyzést, amint csak lehetséges.”	0	0	0
36.	03.04	22:13:49	Sokan <i>állítólag</i> attól félnek, hogy Vlagyimir Putyin hamarosan hadiállapotot vezethet be az országban és még keményebben léphet fel azok ellen, akik a háború ellen demonstrálnak.	1	0	0
37.	03.04	23:10:59	„A különleges hadművelet keretében az orosz katonák mindent megtesznek azért, hogy megmentsek a civilek életét, és a Kijev és más nagyvárosok <i>állítólagos</i> bombázásáról szóló riportok aljas propagandahírek” –ezt mondta a Kreml szerint az orosz elnök.	1	2	4
38.	03.05	10:21:00	A vonatút békében telt, csak az aludni nem tudóktól értesültem reggel, hogy útközben leszállítottak a katonák valakit, <i>állítólag</i> azért, mert vagy nem volt nála úti okmány, vagy valami nem stimmelt.	2	2	0
39.	03.05	10:36:00	Az elmúlt napokban az oroszok <i>állítólag</i> háromszor is merényletet kíséreltek meg ellene, de mindhárom megghiúsult. Hazai népszerűsége, amely korábban igencsak mérsékelt volt, most már 95 százalék körül mozog, gyakorlatilag egész Ukrajna egy emberként áll a hőssé magasztosult elnök mögött.	1	2	0
40.	03.05	10:36:00	Zelenskij elnöki időszaka izgalmasan kezdődött. Alig melegeedett meg az elnöki székben, amikor Donald Trump, az Egyesült Államok akkori elnöke nyolc alkalommal hívta fel ukrán kollégáját. Megpróbálta rábeszélni, hogy kezdeményezzen vizsgálatot a demokratapárti	0	0	0

			kihívó, Joe Biden fia ellen, aki <i>állítólag</i> törvénytörtő módon üzletelt az ukrán állami olajtársasággal.			
41.	03.05	11:04:50	Az EU tisztviselői <i>állítólag</i> figyelmeztették a Telegramot, hogy szerintük az applikációt „háborús propagandaeszközként” használják.	0	0	0
42.	03.05	12:58:00	A képviselő kocsijában <i>állítólag</i> több, engedély nélkül tartott gépfegyvert találtak, így azonnal őrizetbe vették a terrorelhárítók annak gyanújával, hogy Sufrics diverzáns, és az orosz erőknél próbálja kiadni az ukrán pozíciókat.	2	2	0
43.	03.06	10:31:44	„Még szombaton tette közzé az orosz védelmi minisztérium azt a felvételt, amelyen egy Orion/ Inhodon típusú drónnal támadnak egy <i>állítólagos</i> ukrán parancsnoki állást”- írja a Portfolio.	1	1	1
44.	03.06	11:31:00	Az ukrán ellenállás szimbólumának számító egykori színész ugyanis az inváziós orosz csapatok és személyesen Putyin orosz elnök legfőbb célpontja, és eddig <i>állítólag</i> már három alkalommal kíséreltek meg ellene merényletet az orosz különleges egységek (Szpecnaz), de mindhárom próbálkozást megghiúsították.	1	2	0
45.	03.07	03:18:00	Bár a pagesix.com nem tartozik a legmegbízhatóbb portálok közé, nehezen keverhető össze, mondjuk, a BBC-vel, azért mégiscsak figyelemre méltóan részletes és élethű(nek tűnő) az a cikkük, amely Vlagyimir Putyin <i>állítólagos</i> titkos szeretőjével, az olimpiai bajnok egykori rg-versenyzővel, Alina Kabajevával, valamint a pár Svájcban rejtegetett négy (!) közös gyermekével foglalkozik.	0	0	0
46.	03.07	03:18:00	MAJD MIUTÁN NYOLC ÉVE VISSZAADTA MANDÁTUMÁT, A NEMZETI MÉDIA CSOPORT, A LEGNAGYOBB OROSZ ÁLLAMI MÉDIKONGLOMERÁTUM IGAZGATÓTANÁCSI ELNÖKE LETT, <i>ÁLLÍTÓLAG</i> ÉVI TÍZMILLIÓ DOLLÁROS FIZETÉSSSEL.	0	0	0
47.	03.07	03:18:00	Még azt is terjesztették, hogy <i>állítólag</i> titokban össze is házasodtak, ortodox egyházi szertartás keretében. Az viszont tény, hogy Kabajeva 2007 és 2014 között az orosz parlament, az Állami Duma képviselője volt.	0	0	0
48.	03.07	03:18:00	A pletykák azonban nem szűntek meg, a legújabb szóbeszéd 2019-ből datálódik, akkor <i>állítólag</i> a moszkvai Kulakov szülőotthonban hozott világra ikerfiúkat	0	0	0
49.	03.07	03:18:00	Putyinnak amúgy két „legitim” lánya is van, a 36 éves Marija és a 35 éves Jekatyerina, akiknek az anyja Putyin 2013-ban elvált felesége, Ljudmila. Az elnök róluk sem nagyon beszél, hát még az <i>állítólagos</i> szerelemgyerekeiről.	0	0	0
50.	03.07	07:29:21	A mostani döntést <i>állítólag</i> Emmanuel Macron francia elnök kérésére hozták meg.	0	0	0
51.	03.07	07:51:00	A mostani tűzszünetről szóló döntést <i>állítólag</i> Emmanuel Macron francia elnök kérésére hozták meg.	0	0	0
52.	03.07	08:25:21	Michael Schwirtz, a New York Times riportere töltött fel a Twitter- oldalára egy olyan felvételt, amely <i>állítólag</i> egy bombázást rögzített a városban.	1	0	4

53.	03.07	08:25:21	<i>Állítólag</i> az orosz erők ágyúkkal bombázták Mikolajiv városát hétfő reggel, mindössze egy nappal azután, hogy az ukrán csapatok kiszorították őket a város határaitól számolt be a The Guardian.	1	1	1
54.	03.07	21:39:03	A férfi teherautóját hátramenetbe kapcsolva törte át a kaput, majd a háború <i>állítólagos</i> áldozatairól készült fényképeket kezdett osztogatni.	0	2	0
55.	03.08	13:34:58	Hozzá tették, hogy a német ügyészek figyelmének középpontjában vannak az orosz vagy csecsen egységek által vezetett <i>állítólagos</i> halállistákról szóló beszámolók is.	1	2	0
56.	03.08	19:40:00	Biztató hír volt az is, hogy <i>állítólag</i> az orosz offenzíva eredménytelenségéért Sojgut tették felelőssé a Kremlben.	1	0	0
57.	03.09	10:44:00	Még a neves brit lap, a The Times is megírta a hírt, miszerint az inews.co.uk brit honlaphoz kiszivárgott egy 2000 szavas jelentés, amelyet <i>állítólag</i> az orosz Szövetségi Biztonsági Szolgálat (FSZB) munkatársa írt, és amely két sokkoló megállapítást is tartalmaz: az ukrainai háború eddig „totális csőd”, továbbá az orosz hadsereg részéről a „korlátozott atomcsapás” is lehetséges opció.	1	2	0
58.	03.09	10:44:00	Mert miről ír az <i>állítólagos</i> FSZB-szakértő? Az ukrainai háború „totális csőd”, és „igazi nemzetközi konfliktusba” torkolthat az elkövetkező hónapokban az orosz Szövetségi Biztonsági Szolgálat, a KGB utódszervezete egy elemzőjének 2000 szavas jelentése szerint.	1	2	0
59.	03.09	21:01:12	Viktor Gulevics vezérőrnagy, aki a hadsereg vezérkari főnöke is. A lemondásról szóló levelében a katona <i>állítólag</i> szintén arra hivatkozott, hogy a katonái nem akarják megtámadni az ukránokat.	1	2	2
60.	03.10	06:12:32	Jen Psaki, a Fehér Ház szóvivője kijelentette: „Tudomásul vettük Oroszország hamis állításait az <i>állítólagos</i> amerikai biológiai fegyverlaboratóriumokról és vegyi fegyverek ukrainai fejlesztéséről. Láttuk, hogy kínai tisztviselők is megismétlik ezeket az összeesküvés-elméleteket”.	0	0	0
61.	03.10	12:08:01	Ukrajnában 38 <i>állítólagos</i> hazaárulási ügyben nyomoznak helyi tisztviselők ellen, akiket azzal vádolnak, hogy segítették Oroszországot – írja az NBC News.	2	2	0

M6.2.3. táblázat: Az „állítólag”, „állítólagos” szavak előfordulásai az *MTI* Ukrajna vonatkozású híreiben szöveggörnyezettel, szó szerinti idézetek

Sorszám	Dátum	Óra, perc	Szöveg	Formai besorolás szerint 1=orosz tevékenységgel kapcsolatos bizonytalanság 2= ukrán tevékenységgel kapcsolatos bizonytalanság 0= egyéb	Tartalmi besorolás szerint (melyik fél számára kedvezőtlen?) 1-orosz fél 2 – ukrán fél 0- nem megállapítható	Tárgy: 1=harci siker/hősiesség (elfoglal/bevonul/halad stb.) 2=elhagyják a fegyvereket/demoralizálódnak/megadják magukat 3=harci kudarc (lassan haladnak/ nagy veszteségeket szenvednek stb.) 4=civil célpontokat támadnak 0=egyéb
1.	02.26.	04:29	„Az ukrán haderő bejegyzése szerint az orosz csapatok az éjszaka folyamán a város egyik ütőerének számító Győzelem sugárúton is támadást indítottak, de <i>állítólag</i> ott is feltartóztatták őket.”	2	2	1
2.	02.26	23:00	„Az oroszok kérték az ukrán vasúttársaság vezetését, hogy állítsa helyre a kapcsolatokat, és <i>állítólagos</i> humanitárius szállítmányokra hivatkoztak. Az ukrán diszpécserektől viszont azt a választ kapták, hogy "orosz vonat, menj a f. . . ba! ""	1	1	0
3.	02.28	20:35	„A The Washington Free Beacon szerint Qin nagykövet <i>állítólag</i> Moszkvának továbbított olyan, amerikai diplomataktól kapott hírszerzési értesítéseket, amelyek az Ukrajna orosz megtámadásának elhárítására vonatkozó amerikai tervekhez vonatkoztak.”	0	0	0
4.	02.28	20:35	„Huang főkonzul, aki már korábban is találkozott Kathy Hochul kormányzóval, visszautasította a kínai uigurokkal szemben elkövetett, <i>állítólagos</i> népiirtással kapcsolatos vádak, és kijelentette, hogy a muzulmán kisebbség tagjainak fogva tartására szolgáló kínai táborok legálisan működnek.”	0	0	0
5.	03.02	11:34	„Az ET elnöke utalt az ukrán- lengyel határon átkelő, nem európai származású menekültek <i>állítólagos</i> megkülönböztetéséről szóló, a közösségi médiában az utóbbi napokban megjelent hírekre is.”	0	0	0

6.	03.02	13:43	„ET elnöke utalt az ukrán- lengyel határon átkelő, nem európai származású menekültek <i>állítólagos</i> megkülönböztetéséről szóló, a közösségi médiában az utóbbi napokban megjelent hírekre is.”	0	0	0
7.	03.03	20:08	„„A Kijev és más ukrán városok <i>állítólagos</i> rakétatámadásairól és bombázásáról szóló állítások nem felelnek meg a valóságnak, és egy oroszellenes dezinformációs kampány elemei” - közölte az orosz elnöki sajtószolgálat.”	1	2	4
8.	03.07	10:48	„„Egy ismerősöm levelet kapott a külvárosi testvérétől, hogy az azoviak (az ukrán ultranacionalista zászlóalj emberei) <i>állítólag</i> aláaknázták az iskolákat” - hangsúlyozta Ignatcsenko. Hozzátette, hogy nincs logikus magyarázata annak, hogy az oroszok miért hisznek az ilyen információkban.”	2	1	4
9.	03.08	11:54	„Hozzá tették, hogy a német ügyészek figyelmének középpontjában vannak az orosz vagy csecsen egységek által vezetett <i>állítólagos</i> halállistákról szóló beszámolók is. Felidéztek, hogy Volodimir Zelenskij ukrán államfő a napokban azt mondta, hogy ő áll az első helyen ezeken a listákon.”	1	2	4
10.	03.08	19:20	„A szóvivő <i>állítólag</i> kizárólag Romániát nevezte meg konkrét példaként, azt állítva, hogy " ukrán harci repülőket helyeztek át Romániába és más szomszédos országokba".”	0	0	0
11.	03.10	13:02	„Szerdán a küszöbön álló <i>állítólagos</i> ugrásszerű áremelések hírére a romániai gépkocsi- tulajdonosok országszerte megrohamozták a töltőállomásokat.”	0	0	0
12.	03.10	13:02	„... közleménye szerint az ország nyugati részén egyetlen benzinkútláncnál és néhány független töltőállomásnál regisztráltak nagymértékű üzemanyagár- emelkedést, amelyet a magyarországi üzemanyagárak befagyasztásának, illetve az emiatt kialakult <i>állítólagos</i> hiánynak tulajdonítottak.”	0	0	0
13.	03.10	19:41	„... megerősítette: Lengyelország mellett Kanada is azon országok közé tartozik, amelyek a hágai Nemzetközi Büntetőbíróságnál (ICC) kezdeményezték az <i>állítólagos</i> orosz háborús bűntettek vizsgálatát.”	1	2	4
14.	03.10	19:46	„A MAPN rámutat: nem először terjesztenek Romániában rémhíreket az <i>állítólagos</i> mozgósításról az ukrainai konfliktussal összefüggésben, ennek pedig feltehetően a lakosság megfélemlítése, a pánikkeltés a célja. „	0	0	0

15.	03.10	20:55	„Azt állította, hogy a mariupoli 3. számú kórház elleni szerdai <i>állítólagos</i> "légicsapás" valójában "teljességgel megrendezett provokáció" volt, amelynek célja szerinte az oroszellenes hangulat fenntartása volt Nyugaton.”	1	2	4
-----	-------	-------	---	---	---	---

M6.2.4. táblázat: Az „állítólag”, „állítólagos” szavak előfordulásai *Portfolio Globál* rovatában megjelent, Ukrajna vonatkozású híreiben szövegkörnyezettel, szó szerinti idézetek

Sorszám	Dátum	Óra, perc	Szöveg	Formai besorolás szerint 1=orosz tevékenységgel kapcsolatos bizonytalanság 2= ukrán tevékenységgel kapcsolatos bizonytalanság 0= egyéb	Tartalmi besorolás szerint (melyik fél számára kedvezőtlen?) 1-orosz fél 2 – ukrán fél 0- nem megállapítható	Tárgy: 1=harci siker/hősiesség (elfoglal/bevonul/halad stb.) 2=elhagyják a fegyvereket/demoralizálódnak/meadják magukat 3=harci kudarc (lassan haladnak/nagy veszteségeket szenvednek stb.) 4=civil célpontokat támadnak 0=egyéb
1.	02.24	4:16	<i>Állítólag</i> a kijevei repteret is megtámadták az orosz deszantosok	1	1	1
2.	02.24	6:06	<i>Állítólag</i> partra szálltak az orosz tengerészgyalogosok	1	1	1
3.	02.24	7:54	.. a közösségi médiába a ma hajnalban kirobbant orosz- ukrán háborúról: gyakorlatilag testközelből látszik a felvételen, ahogy egy orosz Kalibr- cirkálórakéta becsapódik egy ukrán reptéren, amely <i>állítólag</i> Ivano- Frankivszk mellett üzemel.	1	0	1
4.	02.24	7:54	A felvétel <i>állítólag</i> az Ivano- Frankivszk Nemzetközi Reptéren készült	1	0	1
5.	02.24	8:41	Harkovig <i>állítólag</i> egy puskalövés nélkül eljutott az orosz haderő és a határőrség sem tanúsított ellenállást.	1	1	2
6.	02.24	8:14	.. az orosz katonák <i>állítólag</i> jelentősebb ellenállás nélkül eljutottak már Harkovig, a második legnagyobb ukrán városig	1	1	2
7.	02.24	12:03	A luhanszki Sasztia városában az ukrán hadsereg <i>állítólag</i> visszavert egy támadást...	2	2	1

Tompítás, elkenés, elbizonytalanítás és manipuláció

8.	02.24	12:46	.. egy videó, hogy egy orosz katona holtteste fekszik kilőtt páncélosok körül, az állítólag Harkov határán készült videót kegyeleti okokból nem közöljük	2	0	0
9.	02.24	12:46	Ez a videó pedig állítólag szintén Harkovnál készült, egy kilőtt T-8-as harckocsit ábrázol, melyet az ukránok egy amerikai Javelinnel semmisítettek meg.	2	0	1
10.	02.24	12:46	...Ez a videó állítólag a Hosztomelnél kialakult harcokat mutatja:...	0	0	0
11.	02.24	12:46	.. állítólag az ukrán hatóságok őrizetbe vettek néhány orosz szabotőrt.	2	2	1
12.	02.24	13:58	... videón állítólag egy orosz Szu-35-ös és egy ukrán MiG-29-es csatázik..	0	0	0
13.	02.24	15:47	Ezen a képen állítólag egy ukrán BMP lángol.	1	1	1
14.	02.25	7:17	Állítólag egyetlen egy MiG-29-es lövöldözi le az orosz repülőket Kijev körül.	1	2	0
15.	02.25	8:17	Arról is szereztek állítólagos információkat, hogy tervezi Oroszország bevenni az ukrán fővárost, Kijevet.	2	2	1
16.	02.25	20:45	Az alábbi videón állítólag egy ukrán Mi-24-es támadja az orosz deszantosokat.	2	2	1
17.	02.25	20:45	Szuminál is heves összecsapások voltak nap közben, az oroszok állítólag még mindig nem tudták elfoglalni a települést, de teljesen körbezárták azt.	1	2	3
18.	02.25	20:45	Ezek a felvételek pedig a hírszerzési központ elleni ostrom előtti / utáni felvételei, a Szepecnaz-osztagot az ukránok állítólag teljesen likvidálták.	2	2	1
19.	02.25	20:45	.. felvételek vannak arról is, hogy az oroszok egy állítólagos kórházat támadtak meg,...	1	2	4
20.	02.25	20:45	Az állítólagos kórház: Ezek a felvételek pedig a hírszerzési központ elleni ostrom előtti /utáni felvételei...	1	2	4
21.	02.26	5:52	Volodimir Zelenszkij elnök állítólag egész éjjel járta a várost, hogy morálbeli támogatást adjon az ukrán katonáknak.	2	2	0
22.	02.26	5:52	Ukrajna állítólag lelőtt két darab Il-76-os szállítógépet is az éjjel, tele deszantosokkal.	2	2	1
23.	02.26	6:16	.. az ukrán légvédelem állítólag lelőtt két Il-76-os szállítógépet, tele deszantosokkal..	2	2	1
24.	02.26	6:16	A második gépet állítólag Bila Cverkánál lőtték le, 85 kilométerre Kijevtől délre.	2	2	1
25.	02.26	6:30	... állítólag megállították az orosz csapatok offenzíváját az ukrainai Csernyihiv megyében..	2	2	1
26.	02.26	7:11	Közzétette szombat reggelre az ukrán haderő az orosz inváziós sereg állítólagos veszteségeit.	2	2	3
27.	02.26	11:31	Közben ukrán tisztviselők további információkat tettek közzé egy állítólagos fehérorosz kiberkémkedési műveletről, amely szerintük a kijevi fegyveres erők tagjainak személyes e-mail fiókjait célozta.	0	2	0
28.	02.26	13:26	.., a német álláspont tegnap állítólag megfordult, ahogy a ciprusi is szombaton.	0	0	0
29.	02.26	14:13	.a hajó állítólag olyan vállalat tulajdona, amely uniós büntetőintézkedésekkel sújtott orosz üzletemberé...	0	0	0
30.	02.26	18:05	Állítólag egyetlen egy MiG-29-es lövöldözi le az orosz repülőket Kijev körül...	2	2	1

Tompítás, elkenés, elbizonytalanítás és manipuláció

31.	02.26	18:05	Ráadásul a képen, ami <i>állítólag</i> róla készült, Sam Hyde amerikai humorista arca szerepel, akiről gyakran csinálnak hasonló vicces prankeket..	0	0	0
32.	02.26	18:05	Az egyetlen logikus magyarázat, hogy fejvesztve menekültek az oroszok elől: a videó <i>állítólag</i> abban az Obolon - negyedben készült, melyet először értek el az oroszok tegnap Kijevben.	2	2	2
33.	02.26	18:05	Az inváziós sereg támadása <i>állítólag</i> lassan halad, az oroszok szerint azért, mert igyekeznek kímélni a civileket, az ukránok szerint pedig azért, mert olyannyira heves az ellenállás,...	1	2	3
34.	02.26	18:05	Itt az ukránok <i>állítólag</i> a szolgálatukba is állítottak néhány elhagyott orosz katonai járművet.	2	2	1
35.	02.27	0:15	... Az oroszok kérték az ukrán vasúttársaság vezetését, hogy állítsa helyre a kapcsolatokat, és <i>állítólagos</i> humanitárius szállítmányokra hivatkoztak. Az ukrán diszpécserektől viszont azt a választ kapták, hogy " orosz vonat, menj a f. . . ba! "	1	1	0
36.	02.27	0:29	Az orosz külügyminisztérium pénteken aggodalmát fejezte ki, hogy az Egyesült Államok és egyes szövetségesei <i>állítólag</i> azon fáradoznak, hogy " belerántsák" Helsinkit és Stockholmot az észak- atlanti szövetségbe.	0	0	0
37.	02.27	20:11	... tökéletes állapotú orosz haditechnikai eszközökről, ahogy ukrán civilek vizsgálják őket, miután kezelőik egyszerűen hátrahagyták őket ukrán utakon, mezőkön, erdőkben. Itt például <i>állítólag</i> a 2-as számú gépesített gyalogsági zászlóaljhoz tartozó járművek látható, köztük egy betöltött BM- 21 Grad rakéta- sorozatvető	1	1	0
38.	02.27	20:11	Ezek a képek egy <i>állítólagos</i> orosz T-80U harckocsi látható, ahogy felszereléssel, lőszerrel együtt egyszerűen félreálltak vele és hátrahagyták kezelőit.	1	2	2
39.	02.28	7:42	Az ukrán légierő vasárnap reggel tett közzé egy videót a Facebookon, amely <i>állítólag</i> a hadsereg sikeres dróncsapását mutatja - számolt be az amerikai CNN.	2	2	1
40.	02.28	7:42	Az ukrán légierő emellett közzétett egy felvételt, amely <i>állítólag</i> a dróntámadásról készült.	2	2	1
41.	02.28	7:42	Az ukrán légierő szerint az <i>állítólagos</i> támadás Csornobajivkában történt, amely Herszontól északra fekszik."	2	2	1
42.	02.28	8:07	... közzétette az <i>állítólagos</i> orosz veszteségeket. Ismét közölte Ukrajna az orosz veszteségek saját maguk által készített összegzését.	2	2	3
43.	02.28	18:28	Azt nem tudni egyelőre, milyen fegyverrel támadtak az oroszok, de <i>állítólag</i> légitámadás történt, ami elég sok mindent jelenthet.	1	0	0
44.	03.01	6:15	Németország <i>állítólag</i> utolsóként egyezett bele a döntésbe, amelyet végül szombat este hirdetett ki Amerika, Kanada, Nagy- Britannia és az Európai Unió.	0	0	0

45.	03.01	9:01	Miközben az orosz gazdaság a példátlan nyugati szankciókat nyögi, és az <i>állítólagos</i> orosz katonai fölény megrekedni látszik, Putyin dühösen rohan ki beosztottjai ellen, még ha a koronavírus okozta aggodalmak miatt nagyrészt el is izolálódott a Kremltől.	1	1	1
46.	03.01	12:21	<i>Állítólag</i> az ukránok egy T-90A- t is el tudtak foglalni működőképes állapotban.	2	2	1
47.	03.01	14:15	A kihallgatásokon készült felvételek szerint <i>állítólag</i> azt hitték, hogy hadgyakorlaton vesznek részt, de valójában Ukrajnába küldték őket harcolni.	1	0	2
48.	03.01	17:17	<i>Állítólag</i> azért lőtték az oroszok a tornyot, mert elsősorban az ukrán állami TV- s tájékoztatásokat adták segítségével.	1	0	0
49.	03.01	20:11	A nap folyamán <i>állítólag</i> az ukrán haderő kezére került egy TOSz-1- es nehéz lángszóró...	2	2	1
50.	03.01	20:11	Az eszközt <i>állítólag</i> elhagyták kezelői, ukrán kezekbe került.	1	2	2
51.	03.01	20:11	.. az ukránok <i>állítólag</i> elfoglaltak egy orosz termobárikus rakétavetőt..	2	2	1
52.	03.02	11:03	Olekszij Danilov bejelentése napokkal azután történt, hogy az ukrán hadsereg <i>állítólag</i> megsemmisített egy Ramzan Kadirov csecsen hadúr által irányított csecsen harckocsioszlopot Hosztomel közelében, egy kulcsfontosságú csatatéren Kijev mellett.	2	2	1
53.	03.02	17:05	Most egy új videó látott napvilágot, melyen <i>állítólag</i> egy az ukrán erők által az oroszoktól zsákmányolt T-80 BVM típusú páncélos harcjármű látható mozgás közben, a videó leírása szerint Harkov közelében"	2	2	1
54.	03.02	17:05	Egy T- 80 BVM típusú tankkal készítették " vidám" szelfivideót az ukrán erők egy <i>állítólag</i> az oroszok által hátrahagyott, látszólag működőképes járművel.	1	2	2
55.	03.02	20:51	<i>Állítólag</i> megszerezték az ukránok az oroszok titkos terveit.	2	2	1
56.	03.02	20:51	Megszerezte az ukrán haderő az orosz fekete- tengeri flotta 81-es számú tengerészgyalogos zászlóaljának <i>állítólagos</i> inváziós terveit.	1	2	0
57.	03.03	9:34	Az orosz fél szerint azért támadták meg a városházát, mert az általuk neonácinak tartott Azov nemzeti gárda zászlóalj toborzóirodája működött a főtéren. A támadás utáni felvételeken a szétrombolt ukrán nemzeti színű sátor az <i>állítólag</i> .	1	1	0
58.	03.03	11:00	A partraszállító hajók <i>állítólag</i> már megindultak a partmenti város ellen.	1	1	1
59.	03.03	11:00	Tegnap egyébként az ukrán haderő <i>állítólagos</i> orosz terveket szerzett arról, hogy összesen két hét alatt akarják elfoglalni az oroszok Ukrajnát, most félidőnél vagyunk.	2	2	1
60.	03.03	21:14	A Kijev és más ukrán városok <i>állítólagos</i> rakétatámadásairól és bombázásáról szóló állítások nem felelnek meg a valóságnak, és egy oroszellenes dezinformációs kampány elemei...	1	2	4
61.	03.04	14:20	A hadihajót <i>állítólag</i> saját légénysége süllyesztette el, hogy az ne kerülhessen orosz kézre.	2	2	1

Tompítás, elkenés, elbizonytalanítás és manipuláció

62.	03.04	16:21	Aresztovics elnöki tanácsadó nyilatkozott az Uniannak, és azt mondta, hogy az oroszok <i>állítólag</i> engedtek követeléseikből.	1	2	0
63.	03.04	17:27	Mariupolt <i>állítólag</i> heves tüzéségi tűz alatt tartják az oroszok és a szakadárok, folyamatosan érkeznek a hírek a civil áldozatokról.	1	1	1
64.	03.04	17:27	Az ukránok <i>állítólag</i> támadást szerveznek ellene.	2	2	1
65.	03.04	17:27	...az oroszok által neonácinak tartott azovosok <i>állítólag</i> disznózsírba mártják a kézfegyver- lövedékeiket.	2	0	0
66.	03.04	17:27	A főváros ellen felvonuló orosz katonai konvoj, amely <i>állítólag</i> 6 kilométer hosszú és több ezer járműből áll, napok óta nem mozdult.	1	0	0
67.	03.04	20:15	a felvétel <i>állítólag</i> egy ukrán páncéltörő rakéta megsemmisítő találatát dokumentálta egy orosz páncéloson.	2	2	1
68.	03.04	21:23	...felvétel <i>állítólag</i> egy ukrán páncéltörő rakéta megsemmisítő találatát dokumentálta egy orosz páncéloson.	2	2	1
69.	03.05	8:55	Az látható rajta, hogy egy Orion / Inohodec drónnal támadnak egy <i>állítólagos</i> ukrán parancsnoki állást, amely az ukrán haderő 2 4 - es számú „Ajdar” rohamzászlóaljához tartozik.	1	1	1
70.	03.05	9:11	Ma is közzétették az ukránok az <i>állítólagos</i> orosz veszteségeket Ukrajnában	1	2	3
71.	03.05	03.05	Az ukrán haderő ma ismét közzétette az <i>állítólagos</i> orosz veszteségeket.	1	2	3
72.	03.06	10:59	A csernobili munkások amelyet Oroszország a múlt héten foglalt el <i>állítólag</i> 11 napig voltak a helyszínen, anélkül, hogy műszakot válthattak volna.	2	2	0
73.	03.07	9:46	..az Anonymus <i>állítólag</i> orosz tévécsatornákat hekkelt meg, és felvételeket közölt az ukrajnai háborúról	1	0	0
74.	03.07	10:13	Az orosz és szakadár erők teljesen körülférték a térségét, <i>állítólag</i> már behatoltak a külvárosba.	1	1	1
75.	03.08	6:46	<i>Állítólag</i> megölték az ukránok Vitali Geraszimov tábornokot.	2	2	1
76.	03.08	6:46	A tábornok <i>állítólag</i> Harkovnál esett el, egyelőre nem tudni pontosan, milyen körülmények közt	2	2	1
77.	03.08	8:19	Érdekes lehet, hogy az Azov <i>állítólag</i> elfoglalt egy T-64 BV harckocsit is Mariupol körül.	2	2	1
78.	03.08	8:19	Az azovosok <i>állítólag</i> kilőttek eddig hat orosz harcjárművet és megölték 4 orosz katonát.	2	2	1
79.	03.08	9:30 (1. cikk)	„...közölték az oroszok az ukrán haderő <i>állítólagos</i> veszteségeit.”	1	1	3
80.	03.08	9:30 (2. cikk)	A HADMŰVELETEKHEZ AZ UKRÁN KORMÁNY <i>ÁLLÍTÓLAG</i> MÁR EGY 1000 FŐ ÖNKÉNTESEKBŐL ÁLLÓ HACKERCSOPORTOT KOORDINÁL.	2	2	1

81.	03.08	9:30	Egy ilyen videón <i>állítólag</i> ukrán katonák szerepelnek, akik egy fehér zászlót lobogtatva megadják magukat az orosz csapatoknak.	2	1	2
82.	03.09	8:19	Az ukrán haderő minden nap közli az <i>állítólagos</i> orosz veszteségeket, ma reggel már azt állították, hogy 12 ezer orosz katona életét vesztette az Ukrajna ellen indított invázió során.	2	2	3
83.	03.10	16:45	A leginkább lélegzetelállító tényező az iraki invázióval kapcsolatosan talán az, hogy a brit hírszerzés (MI6) egyik <i>állítólagos</i> forrása például az 1996-os Szikla című filmből vett át elemeket, hogy bizonyítsa: Szaddam Husszein vegyifegyvereket fejleszt.	0	0	0
84.	03.10	16:45	Egy konfliktuszónában bármikor érheti olyan támadás az <i>állítólagos</i> titkos fegyverprogramot, melynek következtében az egész projekt ellenséges kézre kerül, egyszerűen teljesen értelmetlen dolog egy ilyen kockázatnak kitenni egy érzékeny katonai projektet.	0	0	0
85.	03.10	16:45	... decemberben Szergej Sojgu védelmi miniszter állítása kapcsán merült fel először, aztán pedig az Ukrajna elleni invázió előestéjén, amikor <i>állítólagos</i> ukrán nacionalistákat fogtak el a Krímben, akik egy vegyiüzemet akartak felrobbantani	2	1	0
86.	03.10	16:45	az <i>állítólagos</i> , Donyecben folyó népirtás	2	1	4
87.	03.10	16:45	...Az Egyesült Államok közelebb tart, hogy Oroszország vegyi- vagy biológiai fegyvereket fog alkalmazni Ukrajnában, majd rákenni ezt Amerikára. Ez az <i>állítólagos</i> fenyegetés már pörög egy ideje az információs háború frontján: decemberben Szergej Sojgu védelmi miniszter állítása kapcsán merült fel először, aztán pedig az Ukrajna elleni invázió előestéjén...	0	0	0

M6.2.5. táblázat: Az „állítólag”, „állítólagos” szavak előfordulásai a **TELEX** Külföld és Belföld rovatában megjelent, Ukrajna vonatkozású híreiben szövegkörnyezettel, szó szerinti idézetek

Sorszám	Dátum	Óra, perc	Szöveg	Formai besorolás szerint 1=orosz tevékenységgel kapcsolatos bizonytalanság 2= ukrán tevékenységgel kapcsolatos bizonytalanság 0= egyéb	Tartalmi besorolás szerint (melyik fél számára kedvezőtlen?) 1-orosz fél 2 – ukrán fél 0- nem megállapítható	Tárgy: 1=harci siker/hősiesség (elfoglal/bevonul/halad stb.) 2=elhagyják a fegyvereket/demoralizálódnak/megadják magukat 3=harci kudarc (lassan haladnak/ nagy veszteségeket szenvednek stb.) 4=civil célpontokat támadnak 0=egyéb
1.	02.24.	8:28	„Luhanszkban <i>állítólag</i> egy helikoptert és több repülőt is leszedtek a mieink” – mondta Horbatenko.	2	2	1
2.	02.24.	8:28	A 102 ezres Kramatorszkban <i>állítólag</i> üzemanyag is van, és nincs pánik.	2	2	0
3.	02.24.	16:53	A Twitteren terjedt el az a videó, amely <i>állítólag</i> orosz repülőgépeket mutat Kijev felett. A valóságban a felvétel egy 2020-as moszkvai légbemutatón készült.	1	0	1
4.	02.25	4:38	Egy másik haderő kicsivel távolabb van jelenleg, de a cél <i>állítólag</i> a város körbevétele és az ukrán kormány megbuktatása.	1	0	0
5.	02.27.	17:32	Az Oroszország elleni <i>állítólagos</i> fenyegetések miatt Putyin az ENSZ Alapokmányának 51. pontjára hivatkozott, vagyis az önvédelem jogára. Ezzel az a fő probléma, hogy Oroszország elleni, valóságos és konkrét fenyegetésről senki nem tud.	1	1	0
6.	02.28	15:41	A Wagner <i>állítólagos</i> szerepvállalása sem meglepetés, elemzők szerint korábbi fegyveres konfliktusokban is bevetette már őket Oroszország, hogy hivatalosan ne orosz katonákkal kelljen részt vennie a harcokban.	1	0	0
7.	03.02.	13:43	Ilyen például egy <i>állítólagos</i> Time magazin- címlap, ami egy Putyin- Hitler hibridet ábrázol.	0	0	0

Tompítás, elkenés, elbizonytalanítás és manipuláció

8.	03.04.	22:01	... és kiszivárogtatták az Ukrajnában harcoló 120 ezer orosz személyes adatait. A szivárogtatásokról fontos megjegyezni, hogy mivel az <i>állítólagos</i> áldozatok nem ismerték el, hogy meghekkelték őket, és így a közzétett adatok valóságát sem kommentálták, az ilyen állítások hitelességét egyelőre nem nagyon lehet igazolni.	2	2	0
9.	03.05.	00:51	Tudom, hogy sokan azt hitték közületek, Ukrajna <i>állítólag</i> gyűlöl benneteket, <i>állítólag</i> megtámadna és elpusztítana titeket.	2	1	0
10.	03.07.	12:20	Oroszország Ukrajna szerint a feje tetejére állította az 1948-as népiertási egyezményt, így teremtve jogi megalapozottságot az invázióhoz (az ukrainai oroszok elleni irányuló <i>állítólagos</i> népiertásra hivatkozva, amit az ukrán fél a kezdetektől vehemensen tagad).	2	1	0
11.	03.07.	12:20	Kijev azért fordult a hágai testülethez, mert Oroszország arra hivatkozva kezdte meg a háborút, hogy a donyecki és luhanszki szakadár területeken <i>állítólagos</i> népiertás zajlik az orosz nemzetiségű lakossággal szemben.	2	1	4
12.	03.08.	6:24	Bombázás, lehallgatás, <i>állítólagos</i> frusztráltság a fronton. Hétfő éjszaka Szumit bombázták az oroszok.	1	2	2
13.	03.08.	13:39	Az orosz dezinformáció részének tekinthető az az állítás is, hogy Ukrajna nukleáris fegyvert készített Csernobilban, és ugyanebbe a kategóriába tartozhat, hogy az oroszok <i>állítólagos</i> amerikai biológiai fegyverkísérletekről beszélnek Ukrajna területén.	2	1	0
14.	03.09.	11:25	Konasenkov szerint az egyetlen tisztázandó kérdés csak az, hogy az Egyesült Államok és a NATO milyen mértékben vett részt az <i>állítólagos</i> ukrán támadás tervezésében.	2	1	0

M7. A „látszólag” szó

M7.1. Definíció

LÁTSZÓLAG [cc] határozóragos melléknév (határozószó-szerűen)

- 1. Látszatra; külsőleg, színleg, de a valóságnak meg nem felelően. Látszólag nagyon örült neki. Látszólag beleegyezett. Látszólag neki van igaza. Bolond Istók látszólag lemond ...vágyairól. (Arany János) Látszólagos hidegséggel azt kérdezt tőle, hogy mi volt azon levelekben? (Jókai Mór) [Bognár Zsigmond] célja: látszólag tudományos alapon bizonyítani a reakció szükségességét. (Ady Endre)
- 2. **(régies)** Láthatóan, láthatólag. Bús, komor árnyékban | Csak neki látszólag, lebeg Ármány képe fölötte. (Vörösmarty Mihály) Látszólag fel volt indulva, semmit sem talált, amit keresett. (Jókai Mór)

A Magyar Nyelv Értelmező Szótára MEK <https://mek.oszk.hu/adatbazis/magyar-nyelv-ertelmezo-szotara/elolap.php>

M7.2. A „látszólag” szó összes előfordulása a megfigyelt hírportálok és rovatok Ukrajna vonatkozású cikkeiben szöveggörnyezettel

M7.2.1. Táblázat A „látszólag” szó következő fordításainak (seemingly, apparently, outwardly, superficially) előfordulásai a BBC Ukrajna vonatkozású híreiben szöveggörnyezettel, szó szerinti idézetek

Sorszám	Dátum	Óra, perc	Szöveg	Formai besorolás szerint 1=orosz tevékenységgel kapcsolatos bizonytalanság 2= ukrán tevékenységgel kapcsolatos bizonytalanság 0= egyéb	Tartalmi besorolás szerint (melyik fél számára kedvezőtlen?) 1- orosz fél 2 – ukrán fél 0- nem megállapítható	Tárgy: 1=harci siker/hősiesség (elfoglal/bevonul/halad stb.) 2=elhagyják a fegyvereket/demoralizálódnak/megadják magukat 3=harci kudarc (lassan haladnak/nagy veszteségeket szenvednek stb.) 4=civil célpontokat támadnak 0=egyéb
SEEMINGLY						
1.	02.24.	11:10	There are reports, <i>seemingly</i> confirmed by a Ukrainian official, that Russian tanks are already in Kharkhiv, Ukraine's second largest city.	2	1	1
2.	02.25.	00:00	The Russian forces who have reportedly entered the Ukrainian capital are <i>seemingly</i> centred around the northern district of Obolon.	1	2	1
3.	02.25.	07:54	Fighting has <i>seemingly</i> intensified in the capital city of Kyiv as Russian forces advance, with reports of several explosions, gunfire, and missile strikes being heard in or around the city early on Friday.	1	2	1
4.	03.03.	16:32	However, China, which is hosting the Games, has been trying to maintain a positive public opinion towards the event by <i>seemingly</i> censoring the information.	0	0	0
5.	03.09.	21:37	In an operational update posted to Facebook, officials claimed that Rosgvardiya officers - a sort of highly militarised police now <i>seemingly</i> deployed in Ukraine - have arrested some 400 people in the southern city.	1	2	1
6.	03.10.	00:01	"Now that Russia has made these false claims, and China has <i>seemingly</i> endorsed this propaganda, we should all be on the lookout	0	0	0

Tompítás, elkenés, elbizonytalanítás és manipuláció

			for Russia to possibly use chemical or biological weapons in Ukraine, or to create a false flag operation using them," she says.			
APPARENTLY						
7.	02.24	13:39	Meanwhile, several news bulletins have featured vox-pop interviews in the rebel-held regions in eastern Ukraine with <i>apparently</i> joyous locals. Official state news channel Rossiya 24 showed two people in Donetsk speaking to a reporter. " It's magnificent. There are no other words to describe it, " one man said. "	1	1	0
8.	02.24	15:20	In one example, a former Ukrainian ambassador to the US tweeted a video which he claimed was taken in Mariupol, but a version of the same clip was uploaded to TikTok weeks ago and <i>apparently</i> showing a lightning hitting a power station.	0	2	0
9.	02.26	08:00	There are unconfirmed reports that the building, <i>apparently</i> located near the capital' s Zhuliany Airport, was struck by a missile. Reuters is also reporting a missile strike targeting the area near the Kyiv' s airport, according to a local witness.	1	0	1
10.	02.26	19:04	You can watch one of the encounters below, which the BBC has geolocated to a highway near Sumy in eastern Ukraine. In the video, a man can be heard offering the <i>apparently</i> stranded soldiers "a tow back to Russia"	1	1	0
11.	02.28	17:48	According to Roskomnadzor, the correct term is "military operation"; other terms that are <i>apparently</i> unacceptable are "invasion" and "aggression".	1	0	0
12.	03.01	18:48	He was <i>apparently</i> looking forward to striding the diplomatic stage again in Geneva - Europe's closed airspace put a stop to that. Instead, when his speech via video link began to play, Western ambassadors walked out - Mr Lavrov spoke to their retreating backs.	1	0	0
13.	03.01	22:00	"Not all of them were <i>apparently</i> fully trained and prepared, or even aware that they were going to be sent into a combat operation. We have picked up independently on our own indications that morale is flagging in some of these units"	1	2	0
14.	03.04	05:13	We reported earlier that firefighters have now been able to access the Zaporizhzhya nuclear plant where fires <i>apparently</i> sparked by artillery shells have been witnessed. Energodar Mayor Dmytro Orlov has now told a broadcaster that fighting at the nuclear plant has now stopped, says BBC Ukrainian.	1	0	1

15.	03.08	14:56	Lavrov <i>apparently</i> laid out Russia's position on Ukraine and expressed hope for another round of peace talks between Moscow and Kyiv, to "seek agreement on the key problems underlying the crisis in order to stop hostilities", Russia's foreign ministry reports.	1	0	0
OUTWARDLY : 0 EMLÍTÉS						
SUPERFICIALLY: 0 EMLÍTÉS						

M7.2.2. Táblázat: A „látszólag” szó előfordulásai az INDEX Külföld és Belföld rovatában megjelent, Ukrajna vonatkozású híreiben szövegkörnyezettel, szó szerinti idézetek

Sorszám	Dátum	Óra, perc	Szöveg	Formai besorolás szerint 1=orosz tevékenységgel kapcsolatos bizonytalanság 2= ukrán tevékenységgel kapcsolatos bizonytalanság 0= egyéb	Tartalmi besorolás szerint (melyik fél számára kedvezőtlen?) 1-orosz fél 2 – ukrán fél 0- nem megállapítható	Tárgy: 1=harci siker/hősiesség (elfoglal/bevonul/halad stb.) 2=elhagyják a fegyvereket/demoralizálódhatnak/megadják magukat 3=harci kudarc (lassan haladnak/ nagy veszteségeket szenvednek stb.) 4=civil célpontokat támadnak 0=egyéb	Melyik értelmében használja a szót: 1= 1. értelem 2= 2. (régies) értelem 0 = nem eldönthető, bizonytalan
1.	02.25.	17:17:00	„A nációkra való utalása felvetette a politikai tisztogatások gondolatát, és olyan gondolkodásmódot sugallt, amely <i>látszólag</i> a paranoiához közelít” – állapítja meg Collinson.	1	0	0	1
2.	02.26.	05:59:00	A pandémia, ha lehet, még óvatosabbá tette az elnököt, akiről már az ukrain invázió előtt sem lehetett tudni, hol van, amikor <i>látszólag</i> az irodájából intéz szöveget a néphez.	1	1	0	1
3.	02.26.	20:02:00	Miért nem rendezik le egymás között, ahogy régen a párbajozók tették, miért kell egy országot lángba borítani a hatalmi játszmájuk kedvéért? Meglepően okos, megszívlelendő szavak egy olyan hölgytől, aki <i>látszólag</i> járatlan a nagypolitikában.	0	0	0	1
4.	02.27.	10:36:00	2020 karácsonya előtt maga Erzsébet, brit királynő mondott ünnepi beszédet a Channel 4 nevű brit közszolgálati adón – de csak <i>látszólag</i> . Valójában egy élethűnek tűnő számítógépes másolat beszélt az alattvalókhöz.	0	0	0	1
5.	03.02.	08:20:12	Aljakszandr Lukasenka fehérorosz elnök egy csatatérképet mutatott be élő tévéadásban, amelyen <i>látszólag</i> egy tervezett orosz hadműveletet elemez, amely Ukrajnán túl egy másik közeli országba vonul át – számolt be a Sky News.	0	0	0	1

Tompítás, elkenés, elbizonytalanítás és manipuláció

6.	03.03.	05:45:00	Az üzenet, amit az ukrán kormány felé kommunikálnak, igen egyszerű: „Az ellenállás reménytelen, adjátok meg magatokat!” Ezt a célt szolgálja többek között a <i>látszólag</i> szükségtelenül bonyolult, többirányú offenzíva, a többdimenziós bekerítés lélektani hatása, a precíziós tűzcsapások és a lélektani hadviselés különböző formái.	1	2	1	1
7.	03.03.	19:41:00	Az ellentmondásos humorista <i>látszólag</i> viccből tette közzé a CNN logójával hamisított képernyőfotót, amely nemcsak több mint 24 ezer lájkot kapott, hanem sokan másutt is halál komolyan osztották meg a közösségi oldalakon, így végül kénytelen volt törölni.	0	0	0	1

M7.2.3. Táblázat: A „látszólag” szó előfordulásai az MTI Ukrajna vonatkozású híreiben szöveggörnyezettel, szó szerinti idézetek

Sorszám	Dátum	Óra, perc	Szöveg	Formai besorolás szerint 1=orosz tevékenységgel kapcsolatos bizonytalanság 2= ukrán tevékenységgel kapcsolatos bizonytalanság 0= egyéb	Tartalmi besorolás szerint (melyik fél számára kedvezőtlen ?) 1-orosz fél 2 – ukrán fél 0- nem megállapítható	Tárgy: 1=harci siker/hősiesség (elfoglal/bevonul/halad stb.) 2=elhagyják a fegyvereket/demoralizálódnak/megadják magukat 3=harci kudarc (lassan haladnak/nagy veszteségeket szenvednek stb.) 4=civil célpontokat támadnak 0=egyéb	Melyik értelmében használja a szót: 1=1. értelem 2=2. (régies) értelem 0=nem eldönthető, bizonytalan
1.	03.09	08:05	„Az MTI-hez eljuttatott közleményünkben azt írták, hogy a "Helyzet az EU ukrajnai határainál" című levéllel támadnak a csalók, az e-mailek küldője <i>látszólag</i> az Európai Bizottság, de valójában káros hivatkozásokat, valamint csatolt fájlokat tartalmaznak.”	0	0	0	1

M7.2.4. Táblázat: A „látszólag” említései a **Portfolio** Globál rovatának Ukrajna vonatkozású cikkeiben szövegkörnyezettel és használatának besorolása, szó szerinti idézetek

Sorszám	Dátum	Óra, perc	Szöveg	Formai besorolás szerint 1=orosz tevékenységgel kapcsolatos bizonytalanság 2= ukrán tevékenységgel kapcsolatos bizonytalanság 0= egyéb	Tartalmi besorolás szerint (melyik fél számára kedvezőtlen ?) 1-orosz fél 2 – ukrán fél 0- nem megállapítható	Tárgy: 1=harci siker/hősiesség (elfoglalt/bevonul/halad stb.) 2=elhagyják a fegyvereket/demoráлизálódnak/megadják magukat 3=harci kudarc (lassan haladnak/nagy veszteségeket szenvednek stb.) 4=civil célpontokat támadnak 0=egyéb	Melyik értelmében használja a szót: 1=1. értelem; 2=2. (régies) értelem; 0=nem eldönthető, bizonytalan
1.	02.24	15:47	Ez pedig egy újabb, sérült orosz Tigr 4x4-es, a kezelői <i>látszólag</i> fegyverrel, felszereléssel együtt ott hagyták a pusztában közepén, miután találatot kapott.	1	2	2	0
2.	02.25	10:56	Ez az orosz páncélos <i>látszólag</i> kitér, hogy szétnyomjon egy ukrán civil járművet Kijev külvárosában.	1	2	4	0
3.	02.25	15:12	Harkovnál nem tudni, mi történt, de miközben több páncélos-formáció is szépen bevárta egymást és most azon dolgoznak, hogy körülzárják a várost, szerda reggel néhány MT-LB és BMP <i>látszólag</i> egyszerre berongyolt a városba, mintha nem számítottak volna rá, hogy bárki is tüzet nyit rájuk.	1	1	1	1
4.	02.25	17:16	Az ép járműveket <i>látszólag</i> elhagyták a kezelőik.	1	2	2	0
5.	02.25	17:16	Ezeket a járműveket <i>látszólag</i> még találat sem érte, csak egyszerre otthagyták őket az út közepén a kezelőik.	1	2	2	0
6.	02.25	20:45	Arról, hogy miért halad <i>látszólag</i> lassan az orosz offenzíva, itt írtunk:	1	2	3	0
7.	02.25	22:15	... testvéreiként gondolnak az ukránokra és arra számítottak, hogy viszonozzák ezt a hozzáállást. Ez megmagyarázza azt, amit	1	2	0	0

Tompítás, elkenés, elbizonytalanítás és manipuláció

			mi is furcsálltunk korábban, vagyis hogy egyes orosz alakulatok <i>látszólag</i> teljesen átgondolatlanul masíroztak be néhány vidéki városba különállóan mozgó, könnyű fegyverzetű járművekkel, mintha nem is számítottak volna fegyveres ellenállásra.				
8.	02.26	20:27	Az oroszok <i>látszólag</i> komoly veszteségeket szenvednek...	1	2	3	0
9.	02.26	20:27	A térséget támadó inváziós erők tagjai <i>látszólag</i> kezdenek egyre inkább demoralizálódni.	1	2	2	0
10.	02.27	20:11	Az egyik teherautó árokba borult, a többinek <i>látszólag</i> semmi baja, mégis hátrahagyták őket kezelőik.	1	2	2	0
11.	02.27	20:11	Ezt a BMP- 2 - as gyalogsági harcjárművet is hátrahagyták a kezelői. <i>Látszólag</i> semmi baja, talán kifogyott az üzemanyagból.	1	2	2	0
12.	02.27	20:49	Az oroszok [sic!] gyalogság köztük <i>látszólag</i> szpecnazosok -, könnyű katonai járművek fedezete alatt megindultak a központ felé.	1	0	0	0
13.	02.28	11:35	A nyugati közvélemény szinte mesebeli magasságokba emeli az ukrán katonák helytállását. A konfliktus frontvonalait mutató térképeken is <i>látszólag</i> kevés az orosz előrehaladás.	1	2	3	0
14.	02.28	11:35	Herszon térségében (délnyugat felé) is halad az offenzíva, de itt <i>látszólag</i> súlyosabb az ellenállás.	2	2	3	0
15.	02.28	11:35	AMI TÉNY, AZ, HOGY HARKOV- SZUMI- CSERNIHIV TÉRSÉGÉBEN VALÓBAN LASSABBAN HALAD AZ OROSZ OFFENZÍVA ÉS A VESZTESÉGEIK IS <i>LÁTSZÓLAG</i> SÚLYOSAK. DÉLEN VISZONT VISZONYLAG JÓL HALAD AZ OROSZ ELŐRETÖRÉS.	1	2	3	0
16.	02.28	13:57	A nyugati közvélemény szinte mitikus magasságokba emeli az ukrán katonák helytállását. A konfliktus frontvonalait mutató térképeken is <i>látszólag</i> kevés az orosz előrehaladás.	1	2	3	0
17.	02.28	17:27	Érdekes, hogy ezek az orosz katonák <i>látszólag</i> békésen tűrik a helyiek ellenállását, az ország északi részén, Harkovban viszont Grad rakéta- sorozatvetőkkel bombázzák a panelnegyedeket.	1	1	0	1
18.	03.01	17:05	Ami még nem kezdődött meg, de szerepel a térképen, az Odessza elfoglalása. Erre <i>látszólag</i> tengerészgyalogosokkal kerülne sor.	1	0	1	2
19.	03.02	9:56	...összesítő Oryx projekt tagjai tették közzé, hogy ma az ukrán haderő elfoglalt egy T-72 B3 M harcjárművet, vagyis ezt a tankot: A harcjármű <i>látszólag</i> igencsak impozáns, akkor is, ha	2	2	1	2

			nincs jelentősen nagyobb harcértéke egy „átlagos” modernizált T-72-esnél.				
20.	03.02	17:05	Egy T-80 BVM típusú tankkal készítették " vidám" szelfivideót az ukrán erők egy állítólag az oroszok által hátrahagyott, <i>látszólag</i> működőképes járművel.	1	2	2	0
21.	03.04	7:06	„Úgy néz ki friss videók alapján, hogy az oroszok csak könnyű fegyvereket köztük <i>látszólag</i> egy nyomjelzős géppuskát vagy gépágyút használtak a támadáskor, amely egy melléképület ellen irányult.”	1	0	1	0
22.	03.04	16:06	Ennek a rendszernek <i>látszólag</i> az üzemanyag-tartalva van használhatatlan állapotban, de elképzelhető, hogy ez szándékos szabotázs a kezelők részéről, hogy az ukrán haderő ne tudja használni az légvédelmi rendszert. ...	1	0	2	0
23.	03.07	10:13	Ukrán elsősorban (sic!) oldalon a „területvédelmi erők” vegzálják a civil lakosságot, illetve <i>látszólag</i> az orosz hadifoglyokat is rendszeresen megverik, illetve gyaníthatóan egy esetben kivégzés is történt.	2	1	0	0
24.	03.07	10:13	Az oroszok <i>látszólag</i> válogatás nélkül lövik most már a várost, a lakónegyedekben is rengeteg a kár, rengeteg az ártatlan áldozat.	1	2	4	0
25.	03.07	14:00	Egyelőre viszont <i>látszólag</i> nem cél a teljes ország megszállása, úgyhogy nem is lehet pusztán a területi hódítás alapján értékelni az orosz offenzíva haladását.	1	0	3	2
26.	03.07	14:00	Az ukrán haderő <i>látszólag</i> maximálisan hasznosítani tudja a NATO- országok által küldött fegyvereket, fegyverrendszereket, rengeteg a felvétel a kilőtt harckocsikról, lelőtt repülőgépekről.	2	2	1	2
27.	03.08	6:30	Érdemes arról is egy szót ejteni, hogy az idegenlégiósokat <i>látszólag</i> belga FN FNC gépkarabélyokkal szerelték fel, melyeket valamelyik nyugati ország (talán éppen Belgium) adományozott Ukrajnának.	0	0	0	2
28.	03.09	9:30	Azt pedig, hogy NATO- országok területéről szállnak fel a MiG-29-esek, <i>látszólag</i> egy ország sem akarja bevállalni, hiszen ezzel de facto hadat üzennének Oroszországnak.	0	0	0	0
29.	03.10	14:37	A videón <i>látszólag</i> egy BUK-M2 - es légvédelmi rakétarendszert támad a Bayraktar, az eszköz a videó alapján teljesen megsemmisül.	2	2	1	2

M7.2.5 Táblázat: A „látszólag” szó előfordulásai a TELEX Külföld és Belföld rovatában megjelent, Ukrajna vonatkozású híreiben szöveggörnyezettel, szó szerinti idézetek

Sorszám	Dátum	Óra, perc	Szöveg	Formai besorolás szerint 1=orosz tevékenységgel kapcsolatos bizonytalanság 2= ukrán tevékenységgel kapcsolatos bizonytalanság 0= egyéb	Tartalmi besorolás szerint (melyik fél számára kedvezőtlen ?) 1-orosz fél 2 – ukrán fél 0- nem megállapítható	Tárgy: 1=harci siker/hősiesség (elfoglal/bevonul/halad stb.) 2=elhagyják a fegyvereket/demoralizálódnak/meadják magukat 3=harci kudarc (lassan haladnak/nagy veszteségeket szenvednek stb.) 4=civil célpontokat támadnak 0=egyéb	Melyik értelmében használja a szót: 1=1. értelem 2=2. (régies) értelem 0=nem eldönthető, bizonytalan
1.	02.27.	19:57	Nem voltak különösebben idegesek a rendőrök, <i>látszólag</i> nyugodtan tették a dolgukat, de azért mi kicsit feszültebbek lettünk a helyzettől. (Csak később tudtuk meg, hogy a Lvivben is kijárási tilalom van érvényben, este 10 és reggel 6 között.)	0	0	0	0
2.	02.28.	16:30	Azóta is számos videó kering a közösségi médiában, amelyeken <i>látszólag</i> valóban civil célpontokat lőnek, de ezek hitelességét akkor még nem erősítették meg más forrásból.	1	2	4	1
3.	03.02.	6:57	Breyert nagy tapsvihar fogadta a kongresszusban, amit <i>látszólag</i> ő is nehezen tudott feldolgozni, ezzel pedig azonnal belopta magát sokak szívébe a Twitteren.	0	0	0	1
4.	03.08	23:42	Sokuk életében a váratlan, külső beavatkozás nem ismeretlen: előfordult, hogy az éjszaka közepén emelték ki őket a családjukból, most pedig az éjszaka közepén kellett elhagyniuk az otthonukat. Hozzászórtak. Félnak, beletörődöttek, álmosak. <i>Látszólag</i> minden ugyanúgy működik	2	0	0	1

M8. Az „állítólag” és „látszólag” szavak használata és valószínűségük becslése

M8.1. táblázat. Az „állítólag” és „látszólag” szavak említési gyakoriságai formai kategorizálás szerint (db)

Hírportál	Orosz féllal kapcsolatos említés	Ukrán féllal kapcsolatos említés	Egyéb	Együtt
Index	28	14	26	68
MTI	5	2	9	16
Portfolio	56	47	13	116
Telex	6	9	3	18
BBC	13	3	4	20
Együtt	108	75	55	238

M8.2. táblázat: Az „állítólag” és „látszólag” szavak említéseinek megoszlása formai kategorizálás szerint hírportálonként (százalék)

Hírportál	Orosz féllal kapcsolatos említés	Ukrán féllal kapcsolatos említés	Egyéb	Együtt
Index	41,2	20,6	38,2	100,0
MTI	(31,3)	(12,5)	(56,3)	100,0
Portfolio	48,3	40,5	11,2	100,0
Telex	(33,3)	(50,0)	(16,7)	100,0
BBC	65,0	(15,0)	(20,0)	100,0
Együtt	45,4	31,5	23,1	100,0

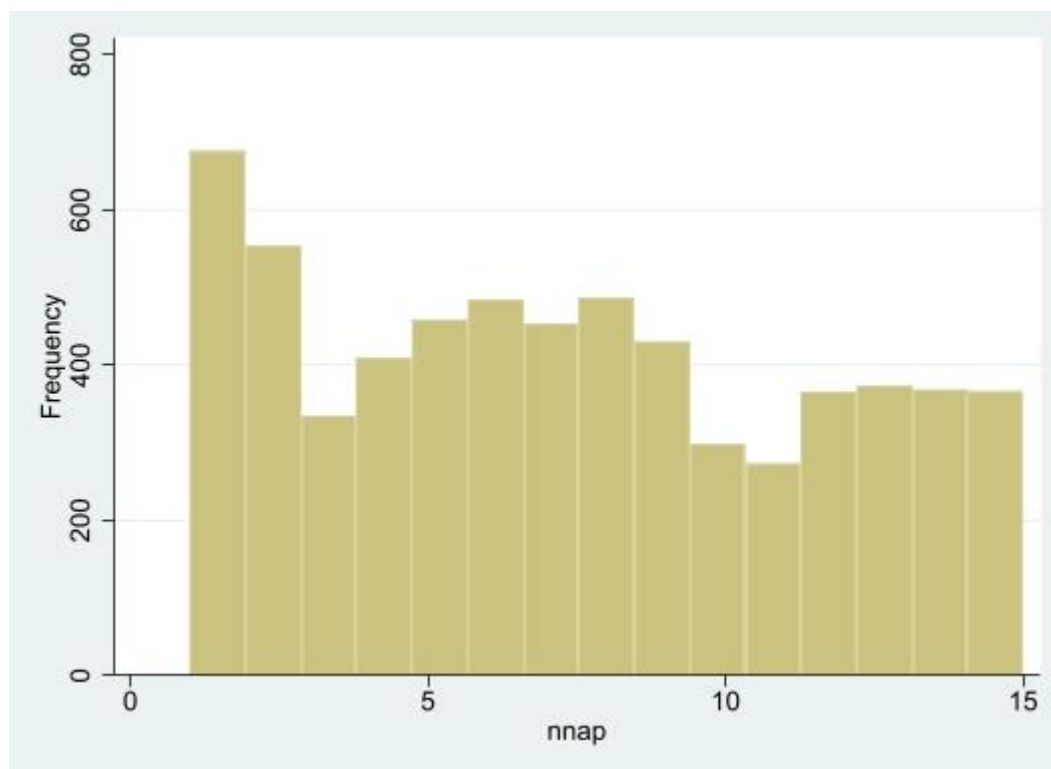
Megjegyzés: azokat a százalékos értékeket, amelyek tíznél kisebb esetszámmal vonatkoznak, zárójelbe tettük

M8.3. A valószínűségi becslésekben elemzett változók alapstatisztikái

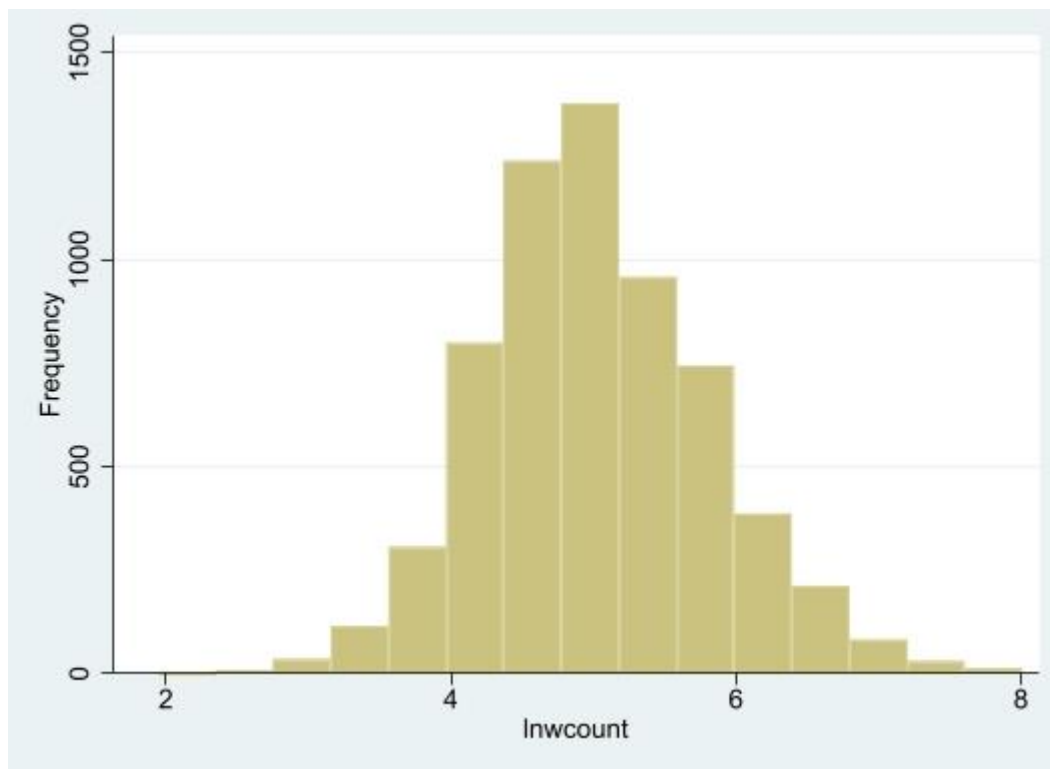
	átlag	szórás	medián	N
„Állítólag” vagy „látszólag” szó előfordulása [0,1]*	0,0375	0,1902		6336
„Állítólag” előfordulása [0,1]*	0,0287	0,1670		6336
„Látszólag” előfordulása [0,1]*	0,0088	0,0936		6336
...orosz fél számára kedvezőtlen használata [0,1]	0,0066	0,0812		6336
...ukrán fél számára kedvezőtlen használata [0,1]	0,0175	0,1312		6336
„orosz” szó előfordulása a cikkben [0,1]	0,7852	0,4107		6336
„ukrán” szó előfordulása a cikkben [0,1]	0,6007	0,4898		6336
Index [0,1]	0,3262	0,4689		6336
MTI [0,1]	0,2014	0,4011		6336
Portfolio [0,1]	0,1106	0,3137		6336
Telex [0,1]	0,0600	0,2375		6336
BBC [0,1]	0,3016	0,4590		6336
Forrás: orosz forrás [0,1]*	0,0491	0,2161		6336
Forrás: ukrán forrás [0,1]*	0,0213	0,1444		6336
Forrás: nyugati forrás [0,1]*	0,3280	0,4695		6336
Forrás: MTI [0,1]*	0,2917	0,4546		6336
Forrás: Twitter [0,1]*	0,1615	0,3680		6336
a szavak száma a cikkben	213,6378	231,8909	142	6336
a szavak számának természetes alapú logaritmus	5,0247	0,7941	4,9628	6313
a cikk február 26. után jelent meg [0,1]	0,7528	0,4314		6336

*: legalább egy említés a cikkben

M8.1. ábra: Az elemzett cikkek száma a háború első napjától számolva (nnap)

M8.2. ábra: Az elemzett cikkekben a szavak száma természetes alapú logaritmusának (lnwcount) hisztogramja

M9. Robusztusság vizsgálat: Az „állítólag” vagy „látszólag” szavak említési valószínűségének becslése

Legyen két hírportál n_1 , n_2 , amelyek egyenként M_1 és M_2 cikket közölnek egy adott időszak alatt. Az n_1 , n_2 hírportálok cikkei α_1 és α_2 arányban egy E eseményről tudósítanak (E'), amely esemény alanya A . Az E eseményről szóló E' tudósítások és hírek az n_1 hírportálnál β_1 , az n_2 hírportálnál β_2 arányban használnak címkéket a hírekkel kapcsolatos bizonytalanság kifejezésére (használgják például a „láthatóan” vagy „állítólag” szavakat).

Az E eseményről szóló E' tudósítások, hírek lehetnek igazak vagy hamisak. Az igaz hírek aránya az n_1 hírportálnál γ_1 , az n_2 hírportálnál γ_2 az összes E' híren belül.

A címkézés és a hírek valóságtartalmának lehetséges eseteit az M9.1 táblázat mutatja, ahol

$E'_L = L$, ha használták a „látszólag” „állítólag” szavakat a hírek közlésekor és

$E'_L = 0$, ha nem használták és

$E' = I$, ha a hír, amit közlésre került, igaz volt és

$E' = H$, ha hamis.

M9.1 táblázat: Egy E eseményre vonatkozó E' hírek igazságtartalma és címkézése

		E'_L		
		L	0	összesen
E'	I	a	b	a+b
	H	d	c	d+c
	összesen	a+d	b+c	a+b+c+d

Az M9.1. táblázat alapján n_1 és n_2 hírportál esetében a címkézés aránya az összes E' -t tartalmazó cikken belül sorrendben:

$$\beta_1 = (a_1 + d_1) / (a_1 + b_1 + c_1 + d_1) \text{ és} \quad (1.1)$$

$$\beta_2 = (a_2 + d_2) / (a_2 + b_2 + c_2 + d_2). \quad (1.2)$$

Az igaz hírek aránya pedig sorrendben:

$$\gamma_1 = (a_1 + b_1) / (a_1 + b_1 + c_1 + d_1) \text{ és} \quad (2.1)$$

$$\gamma_2 = (a_2 + b_2) / (a_2 + b_2 + c_2 + d_2). \quad (2.2)$$

A két hírportál a címkézésre vonatkozó döntésekor δ_1 és δ_2 arányban jár el helyesen, találja el egy hír igaz voltát.

Az n_1 hírportálnál

$$\delta_1 = (b_1 + d_1) / (a_1 + b_1 + c_1 + d_1) \quad (3.1)$$

és az n_2 hírportálnál

$$\delta_2 = (b_2 + d_2) / (a_2 + b_2 + c_2 + d_2). \quad (3.2)$$

Helyes volt a címkézés, ha a hír valójában hamis volt vagy helyes attól tartózkodni, ha a hír igaz volt $\{d, b\}$. A címkézésre vonatkozó döntés akkor helytelen, ha használták ezt, bár a hír igaz volt, és nem használták akkor, amikor meg hamis volt $\{a, c\}$. Ez utóbbiak aránya $1 - \delta_1$ és $1 - \delta_2$.

Ezen túl a címkézés használatán belül meg lehet különböztetni két esetet: az egyik, amikor a címkézés használata **A** szereplő számára hátrányos, előnytelen (h), és a másik, amikor nem (–h). Ezek aránya az n_1 és n_2 hírportál esetében a címkézést használó cikkeken belül legyen sorrendben η_1 és η_2 .

Az elemzés során voltaképpen az **A** szereplőre nézve hátrányos, előnytelen címkézés valószínűségének hírportálok közötti arányát vizsgáljuk. Azt, hogy:

$$\lambda = \alpha_1 * \beta_1 * \eta_1 / \alpha_2 * \beta_2 * \eta_2 \quad (4)$$

arány számottevően különbözik-e egytől. A nullhipotézis az, hogy nincs számottevő különbség a két hírportál között, azaz λ értéke nem tér el számottevően egytől.

Az elemzés során azzal a feltételezéssel élünk, hogy

$\delta_1 \approx \delta_2$, azaz a két hírportál nagyjából hasonló arányban találja el az **E** eseményre és **A** szereplőre vonatkozó **E'** hír igaz voltát, illetve ezen belül azt, hogy

$\delta_{1,h} \approx \delta_{2,h}$ vagyis az két portál esetében az egymástól nem különböző „találati pontosság”, ami a „látszólag” és „állítólag” indokolt használatát is jelenti, akkor is fennáll, amikor ez a használat egyébként az **A** szereplőre nézve hátrányos. Semmivel alá nem támaszthatónak és a valóságtól elrugaszkodottnak tartunk egy olyan feltételezést, hogy az egyik hírportál csak akkor találja el a másiknál pontosabban egy hír igaz voltát, ha ez a hír kedvezőtlen az esemény **A** szereplőjére nézve.

Ha az egyik hírportál esetében a másik hírportálnál számottevően magasabb $\beta_h = (a_h + d_h) / (a + b + c + d)$ arányt kapunk, akkor ez két tényezőből fakadhat:

(a) A d_h relatív súlya $[d_h / (a + b + c + d)]$ nagyobb ennél a hírportálnál a másikhoz képest. Ez azt is jelenti, hogy valamilyen oknál fogva az adott hírportál inkább használja a

címkeztést olyan esetekben, amikor ez az **A** szereplőt hátrányosan érinti, és amelyeknél a hír később hamisnak bizonyul. Ezáltal **A** szereplőt a másik hírportálnál inkább köti össze hamis hírrel, azaz inkább ruházza fel az **A** szereplőt a „hamis”, „nem megbízható” jelentésével. Ekkor tehát az adott hírportálnál *a cikktémák torzítottsága* érhető tetten.

(b) Vagy a_h relatív súlya $[a_h/(a+b+c+d)]$ számottevően magasabb a szóban forgó hírportálnál a másik hírportálhoz képest. Ez azt is jelenti, hogy amikor a címkézés hátrányosan érinti **A** szereplőt, a szóban forgó hírportál *számottevően nagyobb arányban téved*: hamisnak állít be egy egyébként igaz hírt. Itt nyilvánvaló, hogy a címkézés (a „látszólag” és „állítólag”) *torzított, az **A** szereplőt hátrányba hozó használatáról van szó.*

A fentieknek megfelelően érdemes a modellekben figyelembe venni azt is, hogy (a) az egyes portálok cikkei foglalkoznak-e egyáltalán az ukrán, vagy az orosz fél tevékenységével, illetve (b) használják-e egyáltalán a „látszólag” vagy „állítólag” szavakat.

Az elemzés során mivel a becslési eredmények egyedül a Portfolio-nál mutatták ki a torzítottság létét a „látszólag” és „állítólag” szavaknak az ukrán fél számára hátrányos használatában, ezért ezek után erre a portálra koncentráltunk. Azt vizsgáljuk (i), hogy a Portfolio-t a többi hírportállal összehasonlítva statisztikailag eltér-e a két szónak az ukrán és az orosz fél számára hátrányos szövegösszefüggésben való használata. *A vizsgálat kiinduló hipotézise az, hogy ilyen különbség nincs: a Portfolio mindkét esetben éppen úgy használja e szavakat, mint a többi portál.*

A priori nem tudható, hogy a „látszólag” és „állítólag” szavak híreknél való használata indokolt-e vagy sem, ezért az elemzés során olyan becsléseket is futtattunk (ii), amelyek figyelembe veszik azt, hogy az egyes hírportálok foglalkoztak-e az ukrán és az orosz féllel. Ezek után (iii) a vizsgálatot leszűkítettük azokra a cikkekre, amelyekben a portálok használták-e a „látszólag” vagy „állítólag” szavakat. Mivel a cikkek témáit nem vizsgáltuk, nem kategorizáltuk, ezért az első döntést (foglalkozik-e a cikk az ukrán/orosz féllel) aszerint hoztuk meg, hogy a cikkben szerepel-e az „ukrán” vagy az „orosz” szó, vagy sem. Ha igen, akkor ezt úgy tekintettük, hogy az adott cikk tartalma (legalább egy mondata) érintette az ukrán vagy orosz fél tevékenységét, foglalkozott az ukrán vagy az orosz féllel. A becsléseket ezután lefuttattuk a cikkek ezen almintáira vonatkozóan is.

Végül (iv) olyan becsléseket is futtattunk, amelyekben feltételeztük, hogy *csak és kizárólag* a Portfolionál több esetben tévedtünk a tartalmi kategorizálás (lásd M6.2.4. és M7.2.4. táblázatok) során. Ezért csak és kizárólag a Portfolio esetében kihagytuk az elemzésből azoknak a kijelentéseknek az 45-68 százalékát, amelyeket úgy soroltunk be, hogy ezeknél a „látszólag” és az „állítólag” ukrán fél vagy az orosz fél számára kedvezőtlen használata történt. Azt vizsgáltuk, hogy ha ezt az extrém feltételezést figyelembe vesszük (csak a portfolio.hu esetében tévedtünk jelentősen) akkor is igaz lenne, hogy nincs szignifikáns különbség a portfolio és a többi vizsgált portálok között.

Az (i-iv) becslések eredményei megerősítik a 4.2.6. – 4.2.8. táblázatban közölteket. Az M9.2. – M9.4. táblázatokban bemutatott becslési eredmények mindegyike megerősíti a Portfolio esetében a 4.2.7. táblázatban kapott eredményeket. A Portfolio az ukrán fél esetében a többi

vizsgált portálhoz képest nagyobb valószínűséggel használta a „látszólag” és „állítólag” szavakat akkor, amikor ez a használat az ukrán fél számára hátrányos volt, ezzel az ukrán félhez inkább társított bizonytalanságot, inkább hiteltelenítette azt, mint a többi portál. Az M9.2. és M9.3. táblázatokban közölt eredmények szerint, ellentétben a 4.2.8 táblában közöltekkel, a Portfolio torzítottsága a többi hírportálhoz képest nemcsak az ukrán, *hanem az orosz fél esetében is megfigyelhető*. Ez utóbbi hatás azonban negyede, ötöde annak, mint amit az ukrán féllel kapcsolatban kapunk. A M9.2. táblázat szerint, ha egy cikk a Portfolióban jelent meg, az 7,7 százalékkal növelte a „látszólag” vagy „állítólag” szavaknak az ukrán fél számára kedvezőtlen említésének valószínűségét és 1,8 százalékkal az orosz fél számára kedvezőtlen említésének valószínűségét. Az M9.3. táblázat eredményei szerint ezek a hatások sorrendben 11,0 és 1,9 százalékos erősségűek voltak. Az ukrán fél esetében ez a hatás tehát 4,3-5,4-szer nagyobb volt, mint az orosz fél esetében. Az M9.4. táblázatban az orosz fél esetében az M9.2 és M9.3 táblázatokban közölt szignifikáns hatás eltűnik, megegyezően a 4.2.8. táblázat eredményeihez.

A fenti eredményeket az M9.1. ábrán foglaltuk össze.

A korábban megfigyelt szignifikáns hatások megmaradnak és megmarad az ukrán és az orosz félre vonatkozó hatások nagymértékű különbsége is akkor, ha a Portfoliónak a „látszólag” és „állítólag” szavaknak az ukrán vagy az orosz felet hátrányosan érintő használatára vonatkozó becslésekből kizárjuk az ide tartozó esetek 45-68 százalékát (lásd a M9.2. ábrát). Természetesen, a tartalmi besorolás szerint „ukrán fél számára hátrányos” és „orosz fél számára hátrányos” esetek minél nagyobb arányát zárjuk ki, annál gyengébbek lesznek ezek a hatások. De a Portfolio-nál kimutatott, az ukrán fél számára hátrányos használat torzítottságának erősségét és perzisztens voltát jól jellemzi, hogy ez a hatás akkor szignifikáns marad, ha az ide tartozó esetek közel 70 százalékát zárjuk ki az elemzésből.

M9.2. táblázat: Az „állítólag” vagy „látszólag” szavak említési valószínűségeinek becslése;
Portfolio vs. többi portál

Változó	Látszólag vagy állítólag	Ukrán félnek kedvezőtlen	Orosz félnek kedvezőtlen
Portfolio	0,132** (0,013)	0,077** (0,010)	0,018** (0,005)
Orosz forrásra hivatkozik	-0,004 (0,006)	-0,002 (0,003)	-0,001 (0,003)
Ukrán forrásra hivatkozik	0,041* (0,019)	0,008 (0,008)	0,007 (0,007)
MTI-re hivatkozik	-0,019** (0,003)	-0,009** (0,002)	-0,004** (0,001)
Twitter bejegyzésre hivatkozik	0,021** (0,006)	0,007* (0,003)	0,000 (0,002)
Szavak számának logaritmus (ln)	0,020** (0,002)	0,008** (0,001)	0,004** (0,001)
A cikk február 26. után jelent meg	-0,005 (0,004)	-0,002 (0,002)	-0,003 (0,002)
N	6313	6313	6313

Probit becslés robusztus standard hibákkal.

*A standard hibák zárójelben. * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$*

Referenciakategória: nem Portfolio, nyugati forrás, a cikk február 24. és 26. között jelent meg

M9.3. táblázat: Az „állítólag” vagy „látszólag” szavak említési valószínűségeinek becslése; Portfolio vs. többi portál, ha a cikk tartalmazta az „ukrán” vagy „orosz” szavakat

Változó	Látszólag vagy állítólag ¹	Ukrán félnek kedvezőtlen ²	Orosz félnek kedvezőtlen ³
Portfolio	0,137** (0,014)	0,110** (0,014)	0,019** (0,005)
Orosz forrásra hivatkozik	-0,005 (0,007)	-0,005 (0,008)	-0,001 (0,003)
Ukrán forrásra hivatkozik	0,044* (0,020)	0,013 (0,013)	0,009 (0,009)
MTI-re hivatkozik	-0,022** (0,003)	-0,017** (0,003)	-0,005** (0,002)
Twitter bejegyzésre hivatkozik	0,023** (0,006)	0,006 (0,007)	0,000 (0,002)
Szavak számának logaritmus (lnwcount)	0,022** (0,002)	0,012** (0,002)	0,005** (0,001)
A cikk február 26. után jelent meg	-0,005 (0,004)	-0,002 (0,003)	-0,004 (0,002)
N	5641	3790	4957

1: csak ha szerepelt a cikkben az „ukrán” vagy az „orosz” szó

2: csak ha szerepelt a cikkben az „ukrán” szó

3: csak ha szerepelt a cikkben az „orosz” szó

Probit becslés robusztus standard hibákkal.

A standard hibák zárójelben. * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$

Referenciakategória: nem Portfolio, nyugati forrás, a cikk február 24. és 26. között jelent meg

M9.4. táblázat: Az „állítólag” vagy „látszólag” szavak az ukrán vagy az orosz fél számára hátrányos említésének becslése; Portfolio vs, ha a cikk tartalmazta az „állítólag” vagy a „látszólag” és az „orosz” vagy „ukrán” szavakat

Változó	Ukrán félnek kedvezőtlen ⁽¹⁾	Orosz félnek kedvezőtlen ⁽¹⁾
Portfolio	0,195* (0,082)	-0,070 (0,057)
Orosz forrásra hivatkozik	0,050 (0,193)	-0,016 (0,112)
Ukrán forrásra hivatkozik	-0,118 (0,133)	0,052 (0,114)
MTI-re hivatkozik	-0,109 (0,114)	-0,017 (0,073)
Twitter bejegyzésre hivatkozik	-0,049 (0,088)	-0,136* (0,053)
Szavak számának logaritmus (ln)	-0,070 (0,043)	0,031 (0,030)
A cikk február 26. után jelent meg	-0,026 (0,078)	-0,061 (0,059)
N	200	226

1: csak ha szerepelt a cikkben az „ukrán” szó és a „látszólag” vagy „állítólag”

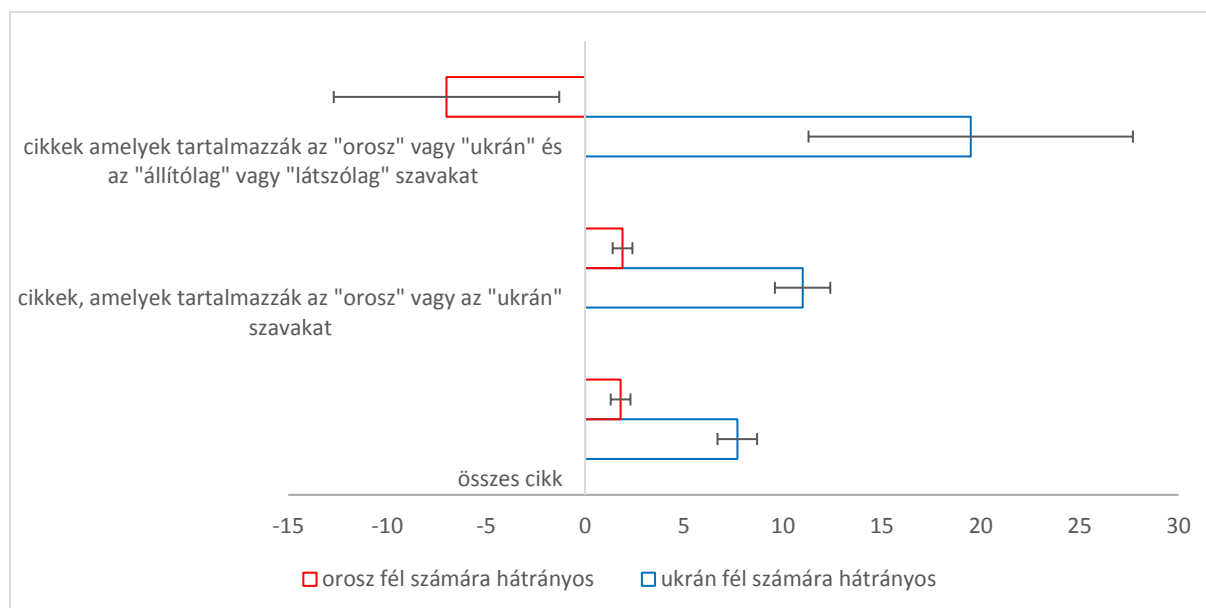
2: csak ha szerepelt a cikkben az „orosz” szó és a „látszólag” vagy „állítólag”

Probit becslés robusztus standard hibákkal.

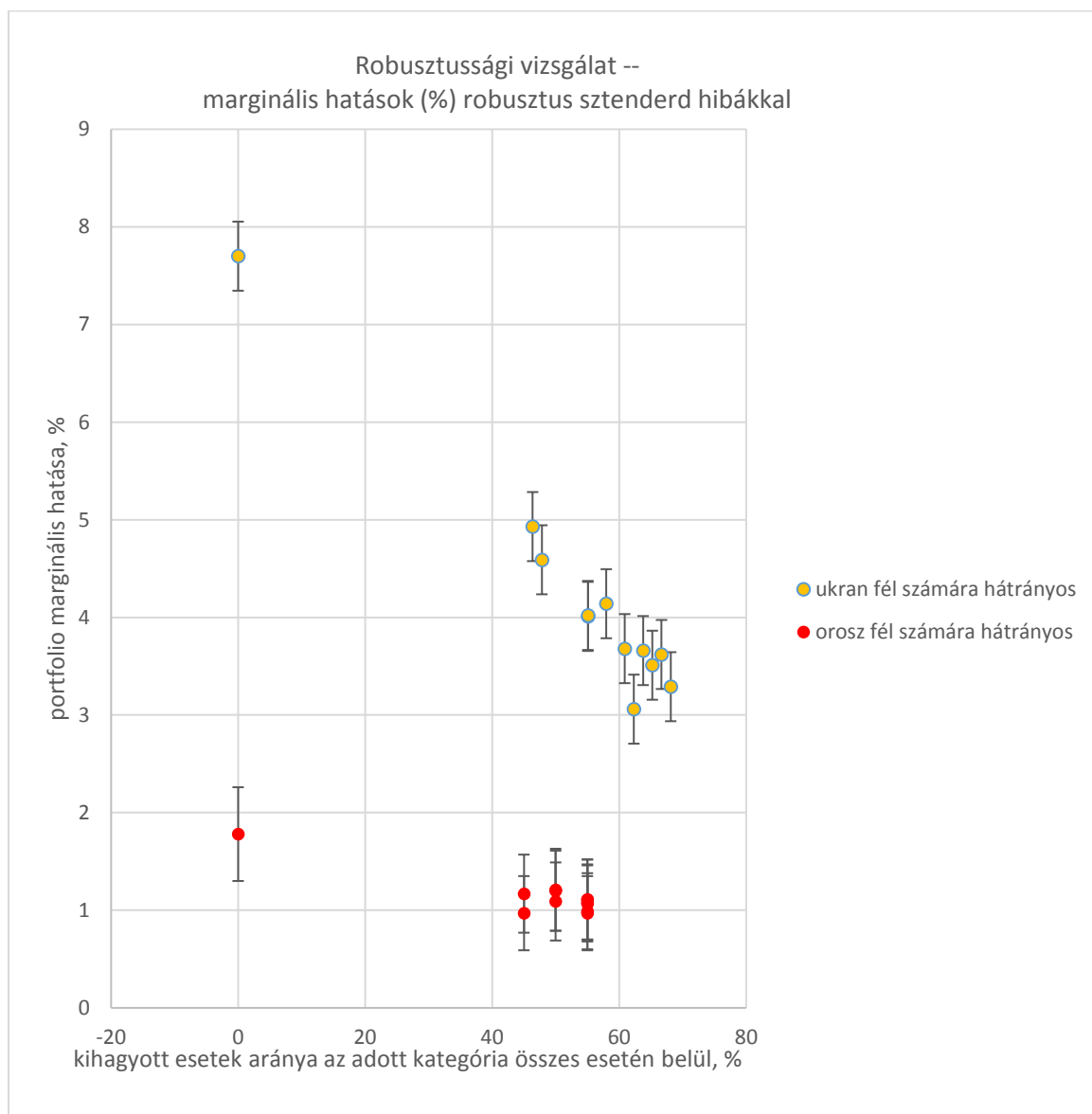
A standard hibák zárójelben. * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$

Referenciakategória: nem Portfolio, nyugati forrás, a cikk február 24. és 26. között jelent meg

M9.1. ábra: Az „állítólag” és „látszólag” szavak ukrán fél és orosz fél hátrányára való használatának becslése a portfolio.hu-n a többi vizsgált portálhoz képest, hatások robusztus standard hibákkal, százalék

M9.2. ábra: Az „állítólag” vagy „látszólag” szavak az ukrán vagy az orosz fél számára hátrányos említésének becslése; Portfolio vs. többi portál; az ukrán fél és az orosz fél számára hátrányosnak besorolt esetek 45-68 százalékának kizárása mellett

Probit becslés robusztus standard hibákkal.

Referenciakategória: nem Portfolio, nyugati forrás, a cikk február 24. és 26. között jelent meg